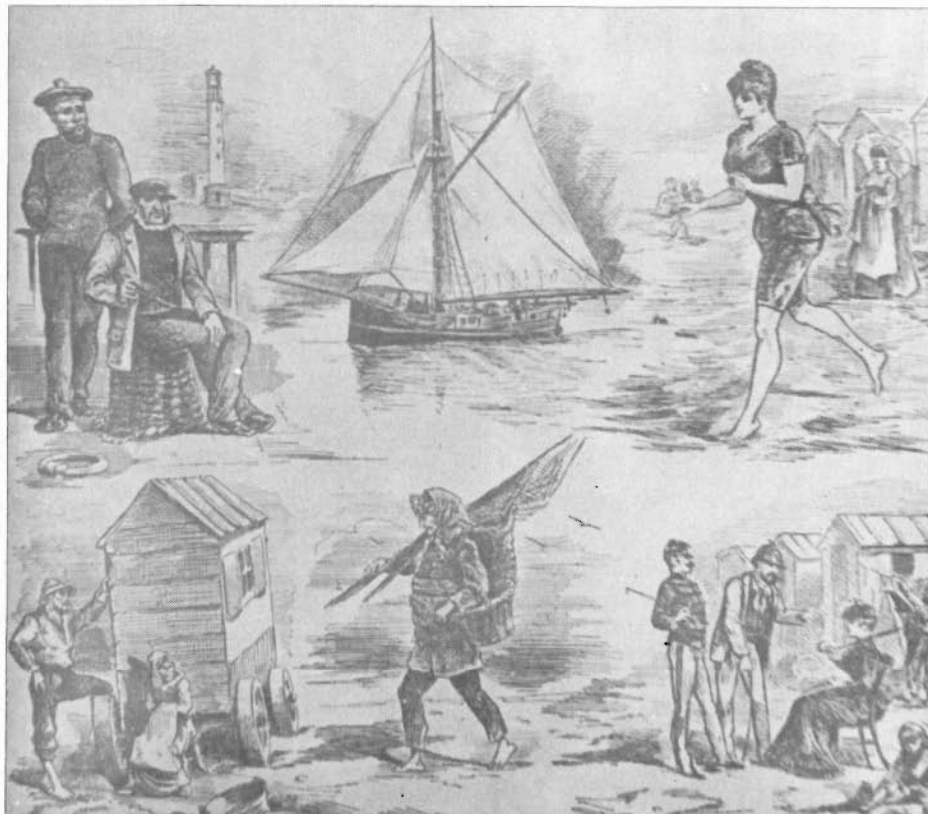

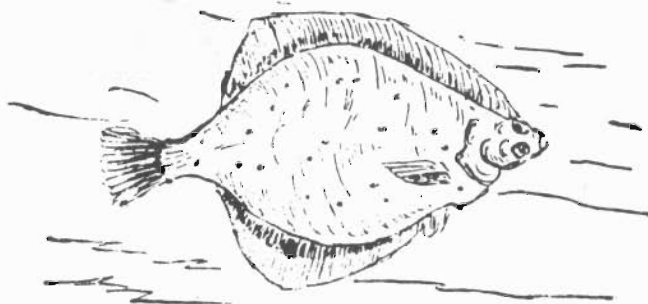
de Plate

Tijdschrift (verschijnt 9 maal per jaar)

Redactie: DE PLATE

c/o O. VILAIN
Rogierlaan 38 - bus 11
8400 Oostende

A. VAN ISEGHEM

AN&HYP
SPAARKAS KREDIETEN

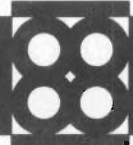
ALLE VERZEKERINGEN
HYPOTHEKEN

STOCKHOLMSTRAAT 47 a

8400 OOSTENDE

Tel. 70 35 73

Plaatsingen op korte termijn
bij

AN HYP

SPAARKAS KREDIETEN

Kantoor Oostende: Wapenplein 8
8400 Oostende

geven U:

- ★ voordelige rente
- ★ vrijstelling van roerende voorheffing (tot 30.000 fr. intrest)
- ★ onmiddellijk volledig opvraagbaar
- ★ ongevallenzekeringsverzekering

Een vriendelijk onthaal en een persoonlijke service
zullen U te beurt vallen.

Privé parking voor cliënten

Elke dag open van 9 tot 12.30 uur en van 14 tot 17.30 uur

Op zaterdag van 9 tot 12 uur

Ook onze agenten in de stad staan steeds tot uw dienst.

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.
11e jaargang, nr. 1 januari 1982.

INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER ZIE LAATSTE BLADZIJDE.

JANUARI-ACTIVITEIT

Het bestuur van de OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen zijn leden uit te nodigen op de jaarlijkse Algemene ledenvergadering die doorgaat op :

donderdag 28 januari 1982 om 20 uur stipt

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Afdeling Oostende, Dr. Colensstraat 6, Oostende.

PROGRAMMA

20.00 uur. - Toespraak door de heer A. VAN ISEGHEM, voorzitter, en hulde aan de overleden leden.

- Jaarverslag 1981 door de heer J.B. DREESEN, secretaris.

- Financieel verslag door de heer G. VERMEERSCH.

- Rondvraag.

20.30 uur. BEELDEN VAN OUD EN NIEUW OOSTENDE

voordracht met dia's door de heer J.P. FALISE.

21.00 uur. - JAARLIJKSE VEILING VAN DE PLATE onder leiding van de heer O. VILAIN, ondervoorzitter.

Wij rekenen stellig op uw aanwezigheid. Daar de veiling uitsluitend aan de leden is voorbehouden, zal het nodige gedaan worden opdat leden en niet-leden die zich in orde willen stellen met hun lidmaatschapsbijdrage 1982, dit aan de ingang kunnen doen.

J.B.D.

ERRATA "DE PLATE" 10 de JAARGANG NR. 12 DECEMBER 1981.

1. EEN OOSTENDESE GLAZENIER COR WESTERDUYN (°26.09.01 +08.06.80) (p. 81/237 tot 81/240.

Onder invloed van de alomtegenwoordige Westvlaamse Y is er in de naamaanduidingen van bovengenoemd artikel een vergissing geslopen, waarvoor onze verontschuldiging. De vriendelijke lezer wordt verzocht overal in de tekst en op de fotobladzije inplaats van COR WESTERDUYN te lezen COR WESTERDUIN.

2. HISTORIEK VAN DE KONINKLIJKE COECILIAKRING (p. 81/244)

De aanhef van het artikel "120 jaar geleden, in 1961 dus..." dient natuurlijk gelezen te worden als "in 1861 dus". De fout stond eveneens in het feestprogramma.

J.B.D.

JAARPROGRAMMA "DE PLATE" 1982

- donderdag 28 januari 1982 om 20 u.
- Algemene ledenvergadering.
BEELDEN VAN OUD EN NIEUW OOSTENDE. Voordracht met dia's door de Heer J.P. FALISE.
- Jaarlijkse VEILING van "De Plate", voorbehouden aan de leden, onder leiding van de heer O. VILAIN.
- donderdag 25 februari 1982 om 20u30.
- OOSTENDSE FILMAVOND door de heer H. STORCK.
- donderdag 25 maart 1982 om 20u30.
- DE SLAG VAN NIEUWPOORT IN RELATIE TOT HET BELEG VAN OOSTENDE. Voordracht met dia's en documentatiemateriaal door mevrouw Maria VLAMYNCK.
- donderdag 29 april 1982 om 20u30.
- POETISCHE BERICHTEN OVER OOSTENDE. Poëzie van en over Oostende door de heer Fons ROETS.
- donderdag 27 mei 1982 om 20u30.
- DE BUURTSPOORWEGEN AAN ONZE KUST. Voordracht met dia's door de heer Ronny STANDAERT.
- zondag 6 juni 1982 om 09 u.
- Studiereis over ROESELARE naar BRUGGE die SCONE, onder leiding van de heer J.B. DREESEN.
- donderdag 30 september 1982 om 20u30.
- HET TONEELWEZEN TE OOSTENDE (1940-1980) voordracht met dia's door de heer R. STRUYS.
- donderdag 28 oktober 1982 om 20u30.
- DE IBIS-STORY voordracht met dia's door de heer E. COELUS.
- donderdag 25 november 1982 om 20u30.
- OOSTENDSE ZEEVISSERIJ IN DE 19de EEUW voordracht met dia's door de heer J. DEVOS.
- zaterdag 11 december 1982 om 19u30.
- OOSTENDSE KLEINKUNSTAVOND, voorafgegaan door het jaarlijks souper.
- donderdag 16 december 1982 om 20u30.
- S.E.O., EEN TERUGBLIK OP HET VERLEDEN. Voordracht met dia's door de heer O. BALS.

J.B.D.

ALMANAK 1982

Bij dit nummer ontvangen al onze leden een almanak 1982, die gratis door SNELDRUK aan "De Plate" werd geschonken.
We houden er aan Fred van SNELDRUK voor dit mild gebaar van harte te danken en hopen dat allen er veel genoeg aan beleven.

O.V.

Convenient ways to send remittances from outside U.S.A.:

1. International Money Order from your local Post Office.
2. Bank Draft in U.S. dollars payable at a bank in USA (Add \$2.50 collection charges if paying bank is located outside USA).
3. International Reply Coupons from your Post Office accepted: 18¢ U.S. each.
4. U.S. dollar bills in Registered Mail at senders risk. Canadian bills accepted at U.S. 82¢ or 5¢ less than the current exchange rate.

For remittances in Canadian dollars, add 20%.

ATA does not accept stamps of any country, nor foreign banknotes.

American Topical Assn., 3306 N. 50th St., Milwaukee, Wisconsin 53216 USA

NIEUWJAARWENSEN UIT 1912

NIEUWJAARWENSCH
aan d'Inwoners der Stad Oostende, door hunne
Getrouwe Dienaren **DE STRAATVAGERS.**

*Wat moet ik nu nog eens dichten
 Voor al die soorten van gezichten
 'K zijl maar in 't westen als in 't oosten
 De brave menschen weer gaan troosten
 Met aan vrienden en gezellen
 Een lang leven voor te stellen
 Als men wat te laat opstaat
 Dan ziet men niet al op de straat
 Dat men vager voor huis en kerk
 Reeds neerstig is aan 't werk
 Voer dat de kerkebel is aan 't kleppen
 Ben ik aan 't riolen scheppen
 Alles is er gekuischt op tijd.
 Dat U van den reuk bevrijdt.*

DE STRAATVAGER.
Heinderson

1
9
1
2

Dr. H. Van Campo, Oostende

NIEUWJAARWENSCH
aan de inwoners der
Stad Oostende

1912

Bij weder schoon of guur
 Reeds in 't vroeg morgenuur
 Komt langs elk burger woon
 De vuilniskar voorbij;
 En wen niet staat ten toon
 Voor deur of wat ter zij
 De vuilnis of asschebak
 Dan belt alras de man
 Die paard of karre stuurt
 En neemt den bak of mand
 En ledigt z'op korten duur
 En nu met nieuwe jaar
 Wenscht u uw trouw dienaar
 Nog vele heilvolle jaren.

De Man der Mestkarre.

Oostende, druk. Am. De Bruyne.

Vroeger jaren lieten de lantaarnaanstekers, de postboden, de kelners, de straatkeerders, de pijlenrapers van de boogschuttersgilden, de mannen van de mestkarre, de straatmuzikanten, de facteurs der diligentien en nog andere typische beroepen hun nieuwjaarswensen drukken. Ze deelden die blaadjes uit in de hoop dat hun nieuwjaarsfooi niet zou vergeten worden. Hier nog twee nieuwjaarswensen van 70 jaar geleden.

O.V.

Huldigen als deze maken me steeds weemoedig. Het genadeloze raderwerk van het geheugen wordt immers in werking gesteld, en je wordt weerloos overgeleverd aan de slagschaduw van het collectieve geheugen. Oud worden is nu eenmaal het beste middel om lang te leven. Ik heb steeds gehouden van wat oud is : de Oudheid, oude vrienden, oude manieren en gewoontes, oude boeken, oude wijnen. En van literatuur, een antiquarische lekker ouderwetse bezigheid.

Dit alles maakt een huldiging als deze nog weemoediger dan nodig - al was het maar omdat je er toch nooit toe komt te vertolken wat je feitelijk nu eens van plan was te gaan zeggen. Omdat de juiste weg de omweg is. Omdat we reeds zoveel hebben gesproken. En omdat woorden, om het met Karel Jonckheere te zeggen, niets meer zijn dan wat vocht in de mond, wat slijk in de hersens.

Ik heb het werk van Karel Jonckheere leren appreciëren dank zij Jan de Roek, die de poëzie van Jonckheere omschreef als de moord op Chronos, op de tijd. Ik ril van eeuwigheid, zegt Jonckheere, ik handel in toekomst/versjacher verleden. Dat doen wij hier ook, hic et nunc. Alsof het de meest vanzelfsprekende, de doodgewoonste zaak is. En te vaak vergeten we het essentiële : het oeuvre, waartoe de aanwezigheid slechts een voorwendsel is, een aanleiding.

Ik leerde dus het werk van Jonckheere smaken op een ogenblik dat het niet de bon ton was - althans in het wereldje. De schaduw van de ambtenaar stond lang in de weg van een objectieve waardering van zijn werk. Zo is het nu eenmaal in Vlaanderen. Maar ook de mens Jonckheere - die steeds één aanval voor wil zijn - ontsnapt aan het vaste stramien van de in dit land zo gezochte geruststelling. Hij is te snel van geest en schuwde nooit vlijmscherpe uitspraken, wat hem zelden in dank werd afgenomen door de talrijken, o zo talrijken, voor wie diepe ernst de alfa en de omega van de literaire religie vormt.

Spel en ernst zijn bij Jonckheere verweven tot agressieve mildheid, gevoed door een encyclopedisch geheugen dat hem in staat stelt elk nadeel meteen tot voordeel om te buigen, het tekort om te werken tot volheid, de negatie bevestigend uit te drukken en de zekerheden permanent te ondermijnen om ze dan weer uit zijn hoed te toveren of uit zijn mouw te schudden, maar dan anders.

Overgeleverde opvattingen zijn dringend aan herziening toe. Zo werden de experimenten - de Nederlandse variant op het surrealisme - jarenlang gecrediteerd met het monopolie van het werken in en met de taal. Maar ook het oeuvre van Karel Jonckheere kan vanuit deze invalshoek benaderd worden. Zoals elk belangrijk oeuvre laat het zich niet herleiden tot een formule ten behoeve van literatuurcritici en -historici. Zoals een sterke persoonlijkheid zelden een man uit één stuk is, zo kan Jonckheere's oeuvre bepaald worden als geconcentreerde verstrooidheid. De vermeende onstandvastigheid van de ogenschijnlijk wisselvallige Ram wordt ten overvloede geïllustreerd door de paradoxen die Jonckheere met schijnbare vanzelfsprekendheid hanteert. Deze arabesken worden zowel bepaald door een lijf aan lijf-gevecht met het materiaal-de woorden- als door een ingreep op de syntactische raderwerken van de taal waardoor de nieuwe gedachte - het hernieuwde of vernieuwde inzicht - een onthullend evenwicht bereikt.

Karel Jonckheere heeft iets heidens Romeins. Wanneer je in het Ermitage te Leningrad naar de weliswaar minder geroemde doch onovertroffen verzameling realistische Romeinse beelden gaat kijken, dan verwacht je elk ogenblik oog in oog met Karel Jonckheere te zullen staan. Zijn Romanità heeft wellicht te maken met de dosering van een aantal concrete elementen : het land, de zee, de steeds gespannen wil orde te scheppen. Een verbinding van aardse zwaartekracht en naar licht en lucht snakkende rationele aanpak. De erkenning ook van de begrenzing - in tegenstelling tot de Germaanse mateloosheid. Het realisme ook, de concrete ingesteldheid van de boer, de jager, de zeevaarder, de militair en de wetgever. De mens als maat van alle dingen. En goden en godinnen, die niets anders zijn dan een metafoor van het licht.

Het besef van de vluchtigheid, van de onvermijdelijke vergankelijkheid der dingen, van de beweging; de onweerstaanbare neiging tot rationaliseren, het permanent zoeken naar oorzakelijkheidsverbanden; de onthullende en uiteindelijk waarheidszoekende cynische spot; een stoïcijnse, aristocratische onverschilligheid : geen wonder dat dit alles moet leiden tot permanente relativering en zachte verzoening der tegengestelden.

Niettegenstaande het besef van de betrekkelijkheid leiden de spitsvondige articulaties soms naar een hoogtevrees van de geest : je wankelt heel even aan de rand van een gapende afgrond.

En het geslaagde gedicht is het gestolde ogenblik waarop de acrobaat heel even onbeweeglijk blijft tussen hemel en aarde, op de begenadigde grens tussen zweefvlucht en zwaartekracht.

Beste Karel,

De verleiding is steeds groot bij een gelegenheid als deze te vervallen in het minzame muziekje van de anekdotiek of in de zwaarmoedige opera's waarvan de partituur geschreven werd door de talrijken die ons dierbaar waren en ons reeds verlaten hebben. Via familie, vrienden en het collectieve geheugen dat geschiedenis heet, zou ik enkele windstreken meer kunnen ontsluiten die ons - van oudsher of nu reeds - gemeenschappelijk zijn.

Want inderdaad, het leven is een 'studiebureau voor 't vertalen van echo's. Chateaubriand - maar wie leest nog Chateaubriand ? - heeft geschreven : "Tous les peuples ont fixé des anniversaires à la célébration de leurs triomphes, de leurs désordres, ou de leurs malheurs, car tous ont également voulu garder la mémoire des uns et des autres...". Wat voor de volkeren geldt, is ook op de enkeling van toepassing. Bij je 75ste wil ik je geruststellen : Goncourt heeft zeer terecht aangestipt dat over het algemeen in de literatuur de beledigingen een einde nemen wanneer je zeventig bent. De overige vijf jaren moeten dan maar dienen, bijvoorbeeld om de ruimte te vullen en te bewonen. Zo was het dan.

Henri-Floris JESPERS

* Met dank aan de h. H.- F. Jaspers en de redactie ontleend uit het "Nieuw Vlaams Tijdschrift", jaargang 34, nr. 4, juli-augustus 1981, blz. 613-615.

Dit jaar ging in het "Musée de la Marine (Palais de Chaillot, Parijs) een tentoonstelling door : 'Ex-voto marins dans le monde, de l'antiquité à nos jours', (vroegere tentoonstellingen over ex-voto's grepen daar ook plaats in 1975-1978).

Naast de ex-voto's uit Frans bezit, waren inzendingen aanwezig uit : België, Denemarken, Duistland, Italië, Kanada, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Verenigd Koninkrijk, Zweden en Zwitserland.

Op een totaal van 277 tentoongestelde ex-voto's, bestond het Vlaamse aandeel uit een 7-tal houten scheepsmodellen, een (houten) devotiekaars en een 7-tal zilveren ex-voto-plaatjes.

Voor de inzendingen uit onze streek werden de teksten verzorgd door J. Van Beylen, konservator van het Nationaal Scheepvaartmuseum (Antwerpen).

Enkele bijzonderheden, met vermelding van het katalogusnummer :

- N° 93 : 3-master gewapend met 28 kanonnen (1701).
(uit O.L. Vr.-Kerk, Temse).
- N° 94 : De 'Sint-Michiel' (18e eeuw).
(In verband met hongersnood in Vlaanderen en te Brugge (1580-88).
(uit kerk van O.L. Vr. van Blindekens, Brugge).
- N° 98 : De 'Jeanne D'Arc' (1783) : fregat.
(uit de Kapucienenkerk, Oostende).
- N° 104 : Oostendse vissersloep (19° eeuw) : Eénmaster.
(van Kerkfabriek H. Kruisvereffing, Wenduine).
- N° 117 : Kotter 'Bernardus' voor sleepnetvisserij (einde 19°, begin 20° eeuw).
(O.168). (uit kerk O.L.Vr. Onbevlekt ontvangenis, Oostende).
- N° 118 : 'Stella Maris' (begin 20° eeuw). 4-master gemonteert op staaf om in processies medege dragen te worden.
(uit O.L. Vr.-kerk, Meetkerke).
- N° 119 : 'H. Maria' (rond 1900) : Blankenberge Schute (B. 1)... 2-master.
(uit O.L. Vr.-kerk, Meetkerke).

De zilveren ex-voto-plaatjes :

- N° 132 : Hartvormig uitgevoerd (17° eeuw) : Er komt een Vlaamse Schute (één-master) op voor.
(van Kerkfabriek O.L. Vr.-Bezoeking, Lombardsijde-Middelkerke).
- N° 133* : Ovaal plaatje met fregatvoorstelling en volgende tekst op de rand :
MEMORIE VAN CAPTEN FRASOS CARPENTIER EN SIN HUISVROUWE SUSSANE CARPENTIER
SIN TWE SONS PIETER CARPENTIER FRASOS CARPENTIER : "ANNO DOMINO 1696".
(De kapitein François Lecarpentier was waarschijnlijk een Vlaamse kaper).
In de 17° eeuw was O.L. Vr. van Lombardie (Lombardsijde) zeer populair en een aantal kaperschepen werden "O.L.Vr.-van Lombardie" gedoopt. Wanneer de Nieuwpoortse of Oostendse kapers langs Lombardsijde kwamen groetten ze O. L.Vr. van Lombardsijde, door het afvuren van 3 kanonschoten; dit feit werd in het boordjournaal vermeld . (uit Kerkfabriek O.L.Vr. Bezoeking, Lombardsijde-Middelkerke).

- N° 134 : Hartvormig plaatje (begin 18° eeuw) : Vertoont een 2-master, gewapend met 8 kanonnen, en is opgedragen door kapitein Jan Vroome en Luitenant Laureyns Reuben.
(In 1704-1706 komt de naam van de schenker voor onder de namen van de kapers welke bevel voerden op een schip genaamd : 'O.L.Vr. van Lombardsijde).
(uit kerk O.L.Vr. Verzoeking, Lombardsijde).
- N° 135 : Rechthoekig plaatje (18° eeuw), met voorstelling van een bewapende 3-master.
(uit O.L.Vr. kerk, Meetkerke).
- N° 136 : zilver plaatje (18° eeuw), waarop een handelsbrik voorkomt.
(uit O.L.Vr. kerk, Meetkerke).
- N° 137*: zilver plaatje (19° eeuw), met afbeelding van een Blankenbergse schute.
(van Kerkfabriek H. Kruisverheffing, Wenduine).
- N° 138 : Diorama (1900). Er komen verscheidene schepen op voor : een Belgische 3-master, een radersleepboot, een garnaalboot (B.7) en een Antwerpse loodsboot. Het is getekend Jan De Rijcker. (Jan de Rijcker was beroepsvisser, geboren te Blankenberge op 15.12.1866).
(uit : Private kapel van M.R. Huyghebaert, Wenduine).
- N° 144*: Votiefkaars (in hout), uit Antwerps Nationaal scheepvaartmuseum .
In Vlaanderen en elders was het gebruikelijk kaarsen te offeren in kerken, deze gewoonte was ook verspreid onder de Vlaamse zeelieden.
Een voorbeeld uit de 18° eeuw (1769) is vermeld in het boordjournaal van het fluit(schip) 'Prins Charles', waarbij, na een moeilijke reis ten noorden van Noorwegen, volgens een dubbele belofte een kaars geofferd werd te Lombardsijde en te Assebroek-bij-Brugge.

De catalogus, onder de reeds vermelde titel is nog verkrijgbaar in het "Musée de la Marine", omvat 204 blz., met vele illustraties, waaronder een 12-tal in kleuren , prijs 60 fr. (nov. '81).

W. VERLONJE

-----
* met afbeelding.

KOORDSPRINGEN

Wanneer de kleine meisjes in de koord springen zingen zij de volgende rijmpjes :

Toerderon,
Toerderon,
Je neus is krom.

Magemet is

Magemet is

Magemet is drie !

(Oostende).

Wat die 'magemet' mag bedieden is niet te achterhalen geweest. (1)

Jonas VAN DEN ZEEKANT.

('Ons Volksleven', XI, 1899, p. 172.).

W. VERLONJE

(1) N.V.D.R. Magemet is meer dan waarschijnlijk Mahomet.

Onze bron hiervoor is, zoals dat ook het geval was bij het samenstellen van ons overzicht der beschikbare literatuur over Oostende der voorbije jaren, de "Bibliografie van de Geschiedenis van België". Voor de belangstellenden tik ik gaarne volgende, nadere gegevens ter verduidelijking over : "Bibliographie de l'histoire de Belgique. - Bibliografie van de Geschiedenis van België", 1979. Samengesteld o.l.v. R. van Eenoo, m.m.v. een twintigtal historici, die elk als deskundige in hun specialiteit optreden. Zoals ieder jaar, en dit - ik meen mij goed te herinneren - sedert 1953 of 1954, afgedrukt in de "Revue belge de philologie et d'histoire - Belgisch tijdschrift voor filologie en geschiedenis", deel 58, 1980, nr. 4, bladzijden 894 tot en met 992. Opmerkelijk en verheugend is te constateren dat, in tegenstelling tot de bibliografie voor het jaar 1978, enkele bijdragen, verschenen in ons tijdschrift "De Plate", nu wel voor jaargang 1979 geëxcerpeerd en vermeld werden, ik vermoed : aan de hand van de inhoudstafel en de indices door ondergetekende, met veel geduld en belangloze toewijding, samengesteld. Mevrouw Griet Maréchal, doctor in de geschiedenis, ging, hiervoor en nog voor vele andere Westvlaamse tijdschriften, te rade in de verzamelingen, welke de Provinciale Bibliotheek van Westvlaanderen aanlegt en bijhoudt. Het stemt ons tot grote tevredenheid, en voor de auteur en voor de werking van onze Heemkundige Kring, dat de uitvoerige en deskundige bijdrage van de heer Daniël Farasyn ("Historiek van de eerste gebouwen langs de Oostendse Zeedijk 1830-1878") mede vermeld wordt (onder het nummer 33.100). De artikelenreeks van Norbert Hostyn, Conservator van de Stedelijke Musea en Stadsarchivaris van Oostende, met name "Vergeten Oostendse Schilders" (Nr. 33.306) en "Bouwmeesters van Oostende-Belle-Epoque" (nr. 33.314), krijgen eveneens een vermelding, met aanduiding op welke bladzijden deze mededelingen terug te vinden zijn in "De Plate". Norbert Hostyn publiceert, ook en veel, in gereputeerde wetenschappelijke tijdschriften; dat wordt ook gesignaleerd in de bovengenoemde "Bibliografie..." : onder het nummer 33.312 prijkt zijn opstel over de Oostendse kunstschilder Michel T.A. Van Cuyck (1797-1875), opgenomen in de "Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge", deel 116, 1979, nrs.1-2, pp. 93-111. Wij hebben verder wat notities gemaakt over diverse andere, ons inziens genietbare en lezenswaardige, boeken en bijdragen in tijdschriften, alle betrekking hebbende op wat regelmatig de aandacht houdt en vraagt van het werkingsveld van de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" en haar leden. Wij sommen, zonder commentaar, op wat wij de moeite waard vinden om vermeld te worden :

- Nr. 31.697 : Bibliographie d'histoire militaire belge des origines au 1er août 1914. Bruxelles, Musée royale de l'armée, 1979, 673 p. (Centre d'Histoire militaire. Travaux, 14).
- Nr. 32.491 : TIHON (A.), Dictionnaire des paroisses des Pays-Bas autrichiens, des principautés de Liège et de Stavelot-Malmédy, et du duché de Rouillon en 1787. Bruxelles; Facultés Universitaires Saint-Louis, Centre d'histoire contemporaine; 1979, 208 + 70 + 77 + 72 + 76 + 65 p.
- Nr. 32.940 : VERLEYEN (J.), De Belgische vissers tijdens de tweede wereldoorlog. Neptunus Info Marine, 1978, nr. 9, pp. 2-18 en nr. 11, pp. 11-15.
- Nr. 33.155 : BLIJNENS (B.), Strand- en kustvisserij te Koksijde. Bachten de Kupe, XXI, 1979, nr. 2, pp. 52-56 en nr. 3, pp. 72-79, ill. - (rond 1820-1862).

- Nr. 33.244 : HAMOIR (Gabriel), Juliette Delloye (1891-1964) : Notice biographique.
 In : Annales du C. hutois des sciences et des beaux-arts, deel 33,
 1979, pp. 205-208.
 (= Zoöloge uit Hoei die een universitair laboratorium van marinebiologie te Blankenberge gesticht heeft).
- Nr. 33.248 : BOTERBERGE (Robert), Honderd jaar Sint-Pieterscollege Blankenberge 1879-1979, met een overzicht van het onderwijs in de kustgemeente voor 1879.
 Blankenberge, v.z.w. College Sint-Pieter, 1979, 361 p.
- Nr. 32.720 : VLEESCHOUWERS (Cyriel), Administratieve evolutie van het Bestuur van het Zeewezen, 1830-1878.
 In : Archief- en Bibliotheekwezen in België, deel 49 (1978), blz. 504-540 en deel 50 (1979), blz. 84-101.
- Nr. 32.939 : VLEESCHOUWERS (Cyriel), Het Bestuur, respectievelijk de Regie van het Zeewezen tijdens de Tweede Wereldoorlog.
 In : Archief- en Bibliotheekwezen in België, deel 50 (1979), blz. 30-83.
- Nr. 32.721 : VLEESCHOUWERS (Cyriel), Inventaris van het archief van het Zeewezen : 1830-1976.
 Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1979, 662 p.

Emiel SMISSAERT

MAURICE GILLIAMS OP BEZOEK TE OOSTENDE BIJ JAMES ENSOR

Wij kunnen niet nalaten, even maar, te herinneren aan het bezoek dat M. Gilliams gelauwerd in 1980 met de grote Prijs der Nederlandse Letteren (de hoogste literaire onderscheiding), in 1940 bracht aan James Ensor te Oostende. En wel, wat een toeval, op 9 mei, daags vóór de Duitse inval in België ! ... Deze bekende Vlaamse dichter, romanschrijver en essayist (geboren te Antwerpen in 1900 en nu hoogbejaard) was naar de kuststad getrokken, in het gezelschap (zo vertelde hij mij) van Emmanuel de Bom, zijn mentor die hij steeds in dankbaarheid verknocht bleef en in vroegere tijd de functie van hoofdbibliothecaris van de Stad Antwerpen bekleedde. Maurice Gilliams, het vroegere hoofd van de instelling waar ik nu nog altijd tewerkgesteld ben, had weet van mijn genegen, "verslaafde" gehechtheid aan Oostende en hij heeft meermalen, in de loop der jaren dat ik voor hem werkte, gealludeerd op dat fait-divers, zonder evenwel uit te wijden of in details te treden. Veel liever verwees hij naar de schriftelijke neerslag van deze ontmoeting, mede gebundeld en ter inzage in zijn verzameld werk (= een "goudmijn" van bedachtzame, wijze reflecties, véél geprezen maar weinig gelezen, ten onrechte!!). Gilliams Verzameld Werk verscheen onder de titel "Vita Brevis" (2de, herziene en vermeerderde uitgave), uitgegeven te Brugge bij de Firma Orion, en het voorval waarvan sprake is, verscheen in het tweede deel, op bladzijden 216 tot en met 219.

 Emiel SMISSAERT

'T OUD STATION

Pagina 8 is een fotobladzijde gewijd aan het "oud station". Aansluitend hierbij wordt in het Heemkundig Museum een kleine thematentoonstelling ingericht rond hetzelfde thema. De tentoonstelling loopt heel de maand januari.

G.V.

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - XIX : EMILE WILKIN

Deze kunstschilder werd te Oostende geboren op 2 juni 1905 als zoon van Emile WILKIN (°Montegnée, 1865) en Hélène KAYSER.

Vader WILKIN was spekslager en had zijn zaak in de Kapellestraat te Oostende.

In de twintiger jaren kwam de jonge WILKIN in contact met Jan DE CLERCK, bij wie hij enige artistieke opleiding genoot. Vele werken van WILKIN dragen dan ook duidelijk de sporen van geest en techniek van het oeuvre van zijn grote, nog al te miskende leermeester.

WILKIN had zijn atelier in de Beeldhouwersstraat 3 te Oostende.

X X X

In de dertiger jaren wist WILKIN enige faam als kunstschilder te verwerven, vooral via tentoonstellingen in de toenmalige toonaangevende Oostendse kunstgalerij : "STUDIO" (Adolf Buylstraat, 36).

- December 1935 - januari 1936 :

57e Salon. Marines van D. CORNU, A. DELWAIDE, E.A. GERBOSCH, D. THULLIEZ, L. VERBEKE & E. WILKIN.

WILKIN toonde in dat groepssalon :

- Oude boot op de werf
- Avond
- Haven van Oostende
- Winter op de werf

- Van 17 tot 28 december 1936 had hij een individuele tentoonstelling in de STUDIO. Er werd bij die gelegenheid een kleine catalogus gedrukt (15 blz.) waarvoor James ENSOR volgend voorwoord schreef (Nota bene niet gepubliceerd in zijn verzamelde geschriften) :

Et groin, groin, groin, grognez, grognez, grognont, grognant.

Louons Wilkin le peintre des chaircultées, glorifions ses précurseurs-inspireurs tels Antoine et sa truie habillée de soies fines. Pierre Paul Rubens et ses modèles jouffles, le grand Willy le boucher de Stratford, François Boucher le flaireur des chairs molles, Madame Circé et ses gorets rasés, Maître Monselet et ses anges dodus, fleurdélicés, épilés, estampillés.

Wilkin, tendre petit salé flottant entre deux eaux, votre peinture espressive fleure eau de boudin, vague jus de tripe, gélatine vernissée, chaud-froid bien composé, suaves galantines, fromage de vieux cochon, pieds de nez moutardés, blanquettes languées, truffées délices de nos dames.

Et vos marines d'Ostende port de pêche, port de guerre, port de luxe et port salut.

O ! l'heureuse fusion du porc et des ports !

Ostende et vos côtes et vos filets ornements de vos eaux. Et vos baigneuses saumarées suant de toutes leurs pores. Et vos baigneurs de gras-fondu, poilus, vermicellés et de couenne confettiés.

Soyez joueurs Wilkin vous accouplez saveur et couteur, goût et vision et par lard et pour l'art vous caressez les sens, doublez les appétits, pimentez les nuances, empotez les foies, empâtez les repas, lardeze les aliments, graissez les pinceaux.

Et groin, groin, groin, grognez, grognez, grognons, grognant.

Wilkin, Wilkin, maître de la chair, peintre de la mer.

Ostende, décembre 1936.

JAMES ENSOR.

Naast ENSOR schreef ook de criticus René LUST zijn visie op WILKIN neer :

Wilkin est un artiste profondément sincère et sensible. Ses oeuvres sont exemptes de littérature. Il s'attache surtout à communiquer la sensation qu'il a éprouvée en contemplant le sujet que son pinceau a reproduit. Il s'efforce d'exprimer ce qu'il a vu sans rechercher les déformations.

L'artiste qui a étudié chez différents maîtres la technique de l'art s'est affranchi de toute influence et domine actuellement une technique qui ne doit rien à personne. Il affectionne la facture souple, la touche franche et vigoureuse.

Un peintre est toujours influencé par le milieu dans lequel son existence s'écoule. Wilkin, qui vit à Ostende toute l'année, a donc été amené naturellement à peindre de nombreuses marine. Ce sont surtout ces toiles qui nous montrent le mieux sa manière de comprendre la symphonie coloristique. Ces pages, aux couleurs chatoyantes et fines, constituent un bel ensemble où l'artiste a noté les aspects multiples et changeants de la mer et du ciel de notre littoral.

Wilkin a également reproduit avec un bel accent de sincérité la plupart des coins intéressants de sa ville natale. Le chantier de construction, les bassins, les barques au repos, le quai des pêcheurs et les scènes pittoresques qu'il y a observées ont souvent retenu son attention. Ce qui charme particulièrement dans ces toiles, c'est la couleur locale, la lumière propre à Ostende, cette lumière que l'on ne retrouve nulle part ailleurs et qui dérouta tous les peintres qui n'ont pas effectué des séjours fréquente et prolongée au littoral. Dans une composition de grande dimension, l'artiste a tenté d'esquisser une synthèse de la vie du port. Ce tableau évoque les scènes quotidiennes de quai et témoigne d'une grande puissance d'observation en même temps que d'un sens exercé de la composition.

Wilkin ne s'est pas borné à travailler uniquement à Ostende. Il a parcouru aussi les campagnes environnantes. Il aime le paysage, le comprend et l'interprète. Il a longuement contemplé les vastes plaines fertiles séparées de la mer par les dunes blondes et dorées. Les moulins délabrés, aux ailes brisées, aux planches vermoulues, l'ont profondément touché. Wilkin éprouve pour ces ancêtre, qui furent jadis la gloire et la fortune de leurs propriétaires, une vénération sincère. L'interprétation qu'il nous en a laissée prouve qu'il a saisi l'âme des choses inanimées.

Lorsque la pluie ou le frois ne permettent pas à l'artiste de peindre à l'extérieur, il s'enferme dans son atelier et compose des nautres mortes. Il confirme ainsi ses qualités de dessinateur et de coloriste, la sûreté de sa technique et son goût parfait de la mise en page. Il a également essayé de traduire l'atmosphère de calme et de recueillement des églises dans plusieurs toiles exécutées pendant un séjour à Bruxelles. Ces dernières oeuvres sont à classer parmi ses tentatives les plus intéressantes.

Emile Wilkin a organisé des expositions en Belgique et à l'étranger. Partout, ses tableaux ont été favorablement accueillis. Le musée de la ville d'Ostende possède une de ses marines et des amateurs éclairés ne lui ménagent pas leurs encouragements. Il en est tout à fait digne car c'est un travailleur consciencieux et acharné, doué de qualités incontestables.

René Lust.

Tot slot nog de lijst der schilderijen die tijdens dit individueel salon van Emile WILKIN te zien waren :

1. Les ailes brisées
2. Le port d'Ostende
3. Le Solitaire
4. Mer houleuse
5. Arrière port
6. Brouillard sur la digue
7. Brouillard doré
8. Intérieur de l'église Ste Gudule , Bruxelles
9. Intérieur de l'église Ste Gudule , Bruxelles
10. Intérieur de l'église Ste Gudule , Bruxelles
11. Marines
12. Marines
13. Marines
14. Marines
15. Marines
16. ~~Mar~~ines
17. Marines
18. Marines
19. Intérieur Béguinage du Pélican
20. Jour de marché aux crevettes
21. Le village, composition
22. Lisseweghe, vers le soir
23. Chapelle du Béguinage le Pélican, Bruges
24. Rue au village)
Lisseweghe
25. Après le travail)
26. Nature morte
27. Nature morte
28. Le quai des ménétriers, Bruges
29. Le marché aux crevettes
30. ~~Ch~~apelle
31. Les meules en Flandre
32. Entrée du béguinage
33. A l'orée du village
34. Composition marine
35. Solitude
36. Les commères
37. Désolation

De kunstenaar is geen zondagskind,
aan wie alles zo maar gelukt.

W. Kandinsky

Toen Wassili Kandinsky, de beroemde zoon van een rijk Oostsiberisch koopman in de lente van 1929 met zijn echtgenote Nina in Oostende aankwam, dacht hij aan wat Constant Permeke hem onlangs in Antwerpen had gezegd : "Wanneer U op het strand of op de zeedijk een man met een witte boord ontmoet, met een jong meisje naast zich, dan hebt U James Ensor gevonden". Voor Kandinsky was dit een te vaag gegeven, en daarom vroeg hij een hotelportier naar de woning van Ensor. De man keek beduusd vóór zich uit en bleef het antwoord schuldig. De Russische schilder sprak de naam achtereenvolgens met een Frans, een Engels en een Duits accent uit, maar 't hielp geen zier. Slechts toen hij reeds op straat was, riep de portier hem na : "U bedoelt waarschijnlijk de schoonzoon van de Chinees !?" "Neen", antwoordde Kandinsky "ik bedoel uw wereldberoemde schilder en niet een Chinese schoonbroer".

De Chinees die de brave hotelportier bedoelde, heette Taen Hee Tseu en had in 1892 James' zuster Mitche gehuwd. Kort na het huwelijk was Taen die altijd het Chinees kleed, de kaftan, en de typische haarvlecht gedragen had, er met de noorderzon van doorgestaan. Mitche was met haar dochter Alexandrine bij broer James blijven wonen.

De portier liet zich niet door de afwijzende toon van Kandinsky uit zijn lood slaan, kwam tot bij hem gelopen en beschreef met wijdsse gebaren het souvenirswinkeltje van Ensor, met zijn mosselen, zeesterren en Oosterse snuisterijen. "De vrouw in het winkeltje is met een Chinees gehuwd, en daar zal meneer Ensor wel wonen" besloot de Oostendenaar.

De Russische schilder en zijn echtgenote liepen omzichtig langs de gevels van de Vlaanderenstraat, en keken nieuwsgierig uit naar het winkeltje met de gedroogde zeevruchten. Toen ze er eindelijk aanbelandden, stelde Wassili Kandinsky zich aan Mitche voor : "Om James Ensor te zien ben ik van ver naar Oostende gekomen. Ook ik ben kunstschilder. Ik bewonder James Ensor en het zou me zeer verdrieten, indien ik onverrichterzake zou moeten vertrekken. Hij weet wie ik ben, en zou me ontvangen, indien hij wist dat ik hier sta". Ensor's zuster bleef besluiteloos vóór zich uitkijken en zei tenslotte : "Hij woont hier, maar hij is niet thuis en ontvangt bovendien geen bezoekers. U zult mijn broer op dit uur en bij dit weer op het strand vinden. Kandinsky ging met vrouw Nina weer op stap en zocht tussen de voorbij wandelende paartjes weer de man met de witte baard en het meisje met het klokvormig hoedje, de dochter van zijn schoonbroer, de Chinees. Vruchteloos.... Hoe kon het ook anders ? Mitche had de Rus ook maar iets vóórgelogen. Toen Kandinsky opnieuw in de winkel verscheen, zie Mitche : "M'n broer verwacht U !".

De Rus vertelde het verhaal van de Oostendse hotelportier die beter de Chinese schoonbroer van Ensor scheen te kennen dan de kunstschilder zelf. De Oostendse meester antwoordde dat zijn stadsgenoten evenmin de grote Kandinsky kenden, maar dat het bezoek hem des te meer gelukkig maakte. Ook de Russische kunstschilder drukte zijn voldoening uit over het samenzijn. Eindelijk luchtte Ensor zijn gemoed : "De Oostendenaars weten het nog niet, maar ze zullen het weldra ervaren. Ze zullen verbaasd zijn hoe dwaas ze geweest zijn. De schoonbroer van de Chinees ! Dat zal ophouden. Ze zullen beschaamd

zijn, wanneer ze zullen te weten komen, wat behalve ik nog geen enkele Oostendenaars weet. En de schilders ! Ze zullen het niet meer wagen te zeggen : "Ensor kan niet tekenen ! U, mijnheer Kandinsky, zult straks bevestigen dat ik kan tekenen. Maar, laat me U eerst mijn compositie op het harmonium voorspelen. Ik ben zo opgewonden, telkens ik aan deze krenkende woorden denk. Hieraan zal nu een einde komen". Ensor stond op en vóór hij aan het harmonium ging zitten, wees hij naar de muur, waar het schilderij "De intocht van Christus in Brussel" hing. Bekijk eens dit werk, zei hij.... Eén der kunsthistorici schreef dat het vol tekenfouten zit. Deze lui zeggen dat Ensor niet kan tekenen".

Deze domme commentaar van Ensor's critici zal zeker Kandinsky geërgerd hebben, die reeds in 1912 de theoretische basis van de abstracte kunst had vastgelegd.

Met weemoed dacht James terug aan zijn Brusselse jeugd vrienden, zijn eerste verdedigers : "Edmond Picard, Maus, Waller, Demolder, Lemonnier, Eekhoud, de Hauleville ..." Toen blikte hij neer naar het harmonium, ging vóór de partituur van zijn "Gamme d'Amour" zitten en liet zijn witte vingers over de gele toetsen glijden...

Misschien was hij liever nog eens zoals vroeger op het dak van zijn huis geklommen om bij de schoorsteen op een houten fluit een wrang wijsje te spelen voor alle Oostendenaars die zijn Chinese zwager beter kenden dan hemzelf.

Kandinsky was vol lof over Ensor's harmoniumspel. Ensor stond op, rekte zich en zocht zijn weg tussen de tientallen schilderijen, gravures en tekeningen, die na de grote tentoonstelling in het Brusselse Paleis voor Schone Kunsten in zijn atelier teruggekeerd waren. Hij liep kaarsrecht heen en weer door de kamer, stak de rechterwijsvinger tussen twee vestknoppen en zei : "U, Mijnheer Kandinsky, moet het als eerste vernemen. Op het juiste ogenblik bent U hier, alsof U vermoed had, wat gebeurd is." Van tussen de albums, beeldjes, tekeningen en vazen die op de ronde tafel stonden, nam Ensor het telegram waarin hem medegedeeld werd dat hem door koning Albert de barontitel werd verleend. Jarenlang had James onverschilligheid geveinsd voor de titel, tot het ogenblik kwam waarop hij wilde wraak nemen op zijn stadsgenoten die zijn dronken vader eens hadden belachelijk gemaakt. Zijn vriend René Lyr had de minister van Wetenschappen en Kunsten op de hoogte gebracht, en Ensor's wens werd vervuld. Op 25 april ontving James het telegram. De vrienden waren onmiddellijk naar Oostende gekomen : Albert Servaes, René en Claude Lyr, Jos Albert.... en ze hadden in het hotel Regina het heuglijke nieuws gevierd.

Terwijl Kandinsky het telegram las, mompelde de Oostendse meester verscheidene keren : "Baron James Ensor ... Baron James Ensor ...".

Nu werd zijn aandacht getrokken door de schoonheid van Nina Kandinsky. Als een bedreven charmeur leidde James haar naar een zijkamer, en toonde een reeks van vrouwenbeeldjes die een beminnelijk, maar gewaagd tafereel voorstelden. Nina liet zich een gegiechel en een spotlach ontvallen.

Wassily Kandinsky maakte aanstalten om te vertrekken, maar Ensor weerhield hem nog even. Hij ging vóór zijn tekentafel zitten, legde een mossel vóór het tekenblad en tekende de zeevrucht. De Rus bekeek van boven Ensor's schouder aandachtig de tekening, en zei : "Dat hebt U meesterlijk getekend! Meesterlijk !" Nu begeleidde Ensor zijn gast tot aan de trap. Kandinsky trad langs de smalle trap naar beneden en hoorde Ensor mompelen "... Meesterlijk ... heeft hij gezegd, en hij kan het weten... meesterlijk... meesterlijk ...".

John GHEERAERT

BRONNEN :

- "Kandinsky und ich" Nina Kandinsky
1976 Kindler Verslag - München
- "Ensor : een zelfportret"
Gisèle Ollinger-Zinque
1976 Laconti, Brussel

(Met toestemming van de auteur overgenomen uit "Dietsche Warande in Belfort", juni 1979, p. 380-382).

EEN KORTE BESCHRIJVING VAN LEVEN EN WERKEN VAN ABRAHAM HANS, VLAAMS SCHRIJFWONDER

"Abraham Hans (1882-1939), deze uitzonderlijke volks- en jeugdschrijver, leerde als een tweede Conscience zijn volk lezen. In de periode tussen de twee wereldoorlogen was hij Vlaanderens meest geliefde volksschrijver. Maar zijn schoonste lauweren oogstte hij als onze eerste belangrijke jeugdschrijver, als uitgever van de "Kinderbibliotheek", die uitgroeide tot een monument van onschatbare waarde. De boekjes van A. Hans blijven een onvervangbare schakel in de evolutie van de jeugdlectuur in onze gewesten. De ongewone werkkraft en literaire vruchtbaarheid die hij betuigde maakten van hem een Vlaams schrijfwonder". Aldus Jan Marchau, die een vrij uitvoerig artikel wijdt aan de persoon en het werk, onder de titel : "Vlaams schrijfwonder. Waarde en waarden van Abraham Hans (1882-1939)", gepubliceerd in het tijdschrift "De Vlaamse Gids", 1980, nummer 5, blz. 51-65. A. Hans werd geboren te Sint-Maria-Horebeke op 12 februari 1882 en overleed te Knokke op 6 juli 1939. Vader Hans kon meesterlijk vertellen, zoon Abraham erfde van hem die eigenschap. A. Hans bekwam een studiebeurs en studeerde voor onderwijzer in Noord-Nederland. Nadien behaalde hij aan de Gentse Normalschool de Belgische onderwijzersakte en het diploma van leraar-Nederlands. Hij was achtereenvolgens onderwijzer te Sluiskil in Zeeuws-Vlaanderen, te Roeselare, te Sluis en vanaf 1910 te Antwerpen. Het leerde hem met kinderen omgaan en voor kinderen vertellen. A. Hans was een veelzijdige persoonlijkheid, tevens een bezielend redenaar. Als voordrachtgever voor het Willemsfonds trok hij in alle hoeken van Vlaanderen volle zalen. Hij sprak vlot voor de vuist en bezat een warme stem. Reeds vóór de Eerste Wereldoorlog verwierf A. Hans bekendheid met literair werk. Hij schreef geëngageerde volksromans. Tegelijkertijd schreef de "schoolmeester" A. Hans meerdere werken voor de jeugd. Zijn eerste jeugdroman "Helden zonder zwaard" verscheen in 1907 en handelde over het gevaarvolle zeemansleven. De volksroman "De strandloopster" werd nog in 1972 met succes door dagblad "Het Laatste Nieuws" in een aangepaste vorm heruitgegeven als mengelwerk. A. Hans wilde ook de Vlaamse kinderen het lezen gewoon maken : in 1922, op eenenveertigjarige leeftijd, startte hij met de "Kinderbibliotheek", een gewaagd opzet. Velen herinneren zich nog de titels van de jeugdboeken van A. Hans; het wekt dan ook geen verwondering dat A. Hans heden nog in de harten voortleeft van talrijke, inmiddels vergrijze lezers. Ook door de eigentijdse jeugd verdient hij herontdekt te worden als spiegel van een tijd waarin het huidige Vlaanderen wortelt, als aanvulling van een geschiedenisonderwijs dat aan de eigen grootheden dreigt voorbij te gaan. Maar in het "Jaar van het Kind 1979" werd Abraham Hans, de vruchtbaarste Vlaamse jeugdschrijver, in eigen land vergeten !... Mogen deze enkele lijnen bijdragen tot het gedenken, in bewondering en dankbaarheid, van deze hardwerkende man, een groot Vlaming ! Vermelden wij, volledigheidshalve, dat er sedert 1980 een onuitgegeven licentiaatsverhandeling, voorgelegd aan de Katholieke Universiteit te Leuven in het Academiejear 1979-1980, bestaat. Titel van deze scriptie : "Abraham Hans (1882-1939) : proeve tot een bio-biografie", samengesteld en geschreven door Viviane Van den Dooren. Deze verhandeling werd mogelijk reeds gedeponeerd in de Universiteitsbibliotheek van Leuven (adres : Mgr. Ladeuzeplein, 3000 Leuven) en kan aldaar ter inzage voorgelegd worden.

Emiel SMISSAERT

"S'il est un musicien que sa situation met chaque été en vedette d'une manière continue et particulièrement brillante, s'il est un nom que l'admiration des habitués de nos plages va porter aux quatre coins de l'Europe, c'est bien Léon RINSKOPF; l'éminent chef d'orchestre du Kursaal d'Ostende, et l'une des figures les plus intéressantes du monde musical belge". Zo schreef "La Saison d'Ostende" op 2 september 1906 over Oostende's Kursaalorkest-dirigent, wiens fotoportret we bij dit artikel terugvinden.

Inderdaad, de persoon en de verdiensten van Léon RINSKOPF zijn van die aard dat ze wel eens van naderbij belicht mogen worden. Het is ongelooflijk dat aan hem geen aandacht besteed werd in publicaties over Belgische muziek in de 19e en vroeg 20e eeuw. Aan deze lacune willen wij hier dan ook graag voldoen.

X X X

Léon RINSKOPF werd anno 1862 te Gent geboren. Muziekstudies deed hij aan het Kon.

Conservatorium aldaar : viool, piano, harmonie, contrapunt en fuga. Zijn medestudenten waren er ondermeer Paul LEBRUN & Léon MOEREMANS, beiden toondichters.

RINSKOPF studeerde piano in de klas van Max HEINDERICKX, en haalde er een eerste prijs. Bij niemand minder dan Adolphe SAMUEL studeerde hij de vakken harmonie, contrapunt en fuga. Andere professoren van RINSKOPF waren Hendrik WAELPUT en Karel MIRY. RINSKOPF legde zich uiteraard ook toe op koor- & orkest-directie.

Amper 15 jaar oud werd Léon RINSKOPF eerste viool bij de Kon. Schouwburg te Gent. Later werd hij er vioolsolo en dirigent.

Anno 1889 dong de toen 27-jarige RINSKOPF mee naar de "Prix de Rome". Met zijn Cantate "Sinaï" behaalde hij een tweede prijs. RINSKOPF moest het afleggen tegen Paul GILSON die met de Eerste Prijs ging lopen. Van de mededingers in dat concours werd een groepsfoto gemaakt. Ze staat afgedrukt in E. CLOSSON's "La musique en Belgique", op blz. 296. We zien DANEAU, RINSKOPF, LEBRUN, MOTHEN, ROELS, MORTELMANS & GILSON. Later werd RINSKOPF's "Sinaï" fragmentarisch uitgevoerd in het Oostends Kursaal.

X X X

RINSKOPF KOMT NAAR OOSTENDE

Met het overlijden van DESWERT, begin 1891, viel de plaats van Muziekschooldirecteur te Oostende open. RINSKOPF stelde zijn kandidatuur, maar dat deed ook Edmond LAPON (1858-1901), Oostende's gevierde muziekzoon, over wie we het in een volgende bijdrage zullen hebben. Een moeilijke knoop om door te hakken !!!

De strijd was politiek bepaald en daarvan vinden we echo's in de Oostendse pers van die dagen. Vergeefs waren de lovende woorden in Oostende's katholieke dagblad "La Feuille d'Ostende" ten voordele van LAPON (Feuille d'Ostende, 12 maart, 26 maart, 3 mei, 17 mei, 7, 4 & 18 juni, 9 juli 1891).

Léon RINSKOPF, die technisch en muzikaal minstens even sterk stond als LAPON, wist zich echter beter gesteund dan zijn tegenkandidaat en zag zich tijdens de gemeenteraad van 21 april 1891 tot directeur van de muziekschool gestemd worden. Al met al was het een zeer gelukkige keus.

Het directeurschap hield tevens in dat RINSKOPF de pianoleraar werd én de tweede dirigent van het Kursaalorkest, dat toen 60 à 70 man sterk was, en onder leiding van Emile PERIER musiceerde. De komst van RINSKOPF viel samen met de periode waarin de ouder wordende PERIER zich meer en meer terugtrok van het vermoeiende dirigeren.

(vervolgt)

Norbert HOSTYN

ENSORIANA : BOEKEN MET OPDRACHT UIT ENSOR'S PERSOONLIJKE BIBLIOTHEEK

Th. HANNON, Saint Nicolas. Légende symphonique mimée, Brussel (KISTEMAECKERS), 1894.

"A l'original ami James Ensor Theo H."

Georges EEKHOUD, Mes Communions, Brussel (KISTEMAECKERS), 1895.

"A mon excellent camarade
James Ensor
en témoignage de ma haute et
cordiale estime artistique
G. EEKHOUD
Janvier 1896"

Célestin DEMBLON, Aux bois du Condroz, Liège, 1908.

"A Monsieur James Ensor
Hommage
Célestin Demblon"

Marcel L'EPINOIS, Camille Fabry, Brussel (Le livre Belge d'aujourd'hui), 1936.

"Au Baron James Ensor
Grand coeur
Grand artiste
Gloire de l'art pictural
En amical hommage
Marcel L'Epinois."

E.A. GERBOSCH, Pêcheurs de Flandre, Brussel-Paris (L'ECLANTINE), s.d.

"Au maître vénéré
le talentueux peintre et
musicien Baron
James Ensor
Son admirateur et ami
GERBOSCH."

Bovenvermelde werken zijn in het Stedelijk Museum aanwezig !

Norbert HOSTYN

OCH, ZEETJE VAN OOSTENDE ...

Och, Zeetje van Oostende
 gegroet zijt gij,
 met nieuwejaar;
 en laat tot 's werelds ende
 mij loopen langs
 uw' waterbaar!

Zij 't iedereen geweten,
 't zij waar gij ook
 uw golven giet,
 geen mate en kan 't gemeten
 hoe geren, zeetje,
 het volk u ziet!

De winden mogen snoeren
 de dood mag in
 de diepten het
 belonken en beloeren,
 't vertrouwt op u
 zijn visschersnet.

En, levende of vergaande,
 met luider stemme
 en altegaar,
 zoo roep'het, rechtstaande,
 u, zeetje een za-
 lig nieuwejaar!...

Kortrijk, 27 December 1896

Guido GEZELLE

Uit "De Zeewacht", jaargang 1, nr. 5, 3 januari 1897. Overgenomen uit : "Guido Ge-
zelle's dichtwerken. Gelegenheidspoëzie". Tekstbezorging, inleiding en lexikon door
Frank Baur. Amsterdam, L.J. Veen, z.j., blz. 14-15.

DE OOSTENDSE DICHTER ROGER DEVRIENDT GERECENSEERD

De nieuwe publikatie van Roger Devriendt, zijn tweede dichtbundel in boekvorm, kwam op de boekenmarkt in 1980 en kreeg als titel "Een kiemvrij taalgehucht"; de uitgeverij Orion-Colibraat nam ze op in haar reeks "De bladen voor de poëzie" (1980, nr. 4, 45 blz., nog te koop). Een kritische, gereserveerde beschouwing levert Rudolf van de Perre, dichter en literair essayist, in het gezaghebbende tijdschrift voor letterkunde en geestesleven, "Dietsche Warande en Belfort", jaargang 126, nr. 6, juli-augustus 1981, blz. 436-437. Deze recensie van R. van de Perre is te vinden in de poëziekroniek van dat tijdschrift en kreeg als titel : "Een niet zo kiemvrij taalgehucht".

Pro memorie : de debuutbundel van Roger Devriendt, "De zon staat in de kreeft" werd indertijd ook signaleerd door ons in "De Plate" en kreeg van diverse zijden opgemerkte, waarderende kritieken los en mee.

E. SMISSAERT

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL
N. V.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

AUGUST STRACKE EN ZIJN MUSEUM

Te weinigen, meen ik, is het bekend dat die buitengewone man zich opgewerkt heeft van schamel weeskind tot een steenrijk hotelier en een weldoener van Oostende. In de geschiedenis van onze stad, vooral van het hotelwezen tijdens de zgn. "Belle Epoque", heeft hij een vooraanstaande rol gespeeld.

Vele aspecten van zijn persoonlijkheid kan men leren uit de autobiografie die hij onder de titel "Ma carrière et ma vie" in januari 1926 geschreven heeft, toen hij 80 jaar oud werd. Die redactie was ook als een prestatie. Het oorspronkelijke handschrift berust in het Ostendianafonds van de stadsbibliotheek.

De lectuur van die levensbeschrijving loont ruimschoots de moeite. Het korte relaas, slechts 10 bladzijden lang, niet overal ordelijk opgebouwd en met onvermijdelijke hiaten, maar met ontroerende details over zijn droevige kinderjaren, treft door eenvoud en waarachtigheid. Op sommige plaatsen meen je brokstukken van een sprookje te lezen. Aan het woord is hier een degelijk, eerlijk, begaafd, ondernemend en sociaal voelend man die met rechtmatige fierheid op zijn actief leven terugkijkt.

Ik geef hier een samenvatting van dat interessant document.

August Stracke (eerst in zijn Belgische tijd heeft zijn naam een accent aigu gekregen) werd op 28 januari 1846 geboren in het kleine plaatsje Naumburg, in Hessen, op 25 km zuidwestelijk van Kassel (niet te verwarren dus met de om zijn dom beroemde stad Naumburg, aan de Saale, tussen Weimar en Leipzig, in Oost-Duitsland). Zijn moeder was afkomstig uit Fritzlar (20 km ten zuiden van het Hessische Naumburg, waar, volgens sommigen, Bonifacius ca. 725 de heilige eik van Donar velde).

Kort na zijn geboorte verhuisden zijn ouders, totaal verarmd door ziekte in het gezin, naar Bockenheim, even buiten Frankfurt (am Main), waar ze verscheidene jaren verbleven.

Om de familielast te verminderen werd August, nog geen 5 jaar oud, opgenomen door een tante en door zijn oom die deken was in Hanau (op 15 km oostelijk van Frankfurt). Niet lang nadien kwamen zijn ouders zich ook vestigen in dat stadje waar de moeder stierf op 31 augustus 1855, slechts 41 jaar oud.

Enkele maanden later kreeg August van zijn tante te horen dat zijn oom besloten had hem tot priester op te leiden. Maar de jongen wilde kuiper-brouwer worden en daarvoor werden de betrekkingen met oom en tante gespannen. August vond troost bij zijn schoolkameraad Karl, de zoon van een rijke brouwer, die zich weldra over het kind ontfermde en hem in april 1856 in huis opnam. De knaap werd er goed behandeld. Maar in november 1857 stierven zijn weldoeners, man en vrouw, aangetast door tyfus. August, nog geen 12 jaar oud, stond nu alleen en nam een belangrijk besluit : niet naar zijn oom teruggaan maar naar Frankfurt om er werk te zoeken.

Met een politievergunning en een schoolattest nam de dappere jongen op 25 november 1857 afscheid van Karl. Zijn hele bezit bestond uit een oud valiesje, gekregen van de meestergast, wat bruin brood en appels en een beetje geld, voor hem bijeengezameld. Op die koude en regenachtige dag verliet hij Hanau en trok door Frankfurt naar Bockenheim waar hij een onderkomen vond bij bekenden van zijn ouders.

In Frankfurt zocht hij twee dagen vergeefs naar werk. Toen hoorde hij dat er in Mainz (20 km naar het westen) een kruitmagazijn ontploft was met veel slachtoffers en grote schade. Er werden arbeiders gevraagd. Op 28 november 1857 trok August er heen en vond er een goedkoop nachtverblijf. 's Anderendaags las hij op een muurkrant dat ze in "Heidelberger Fass", een herberg, een kegelzetter nodig hadden. En de jongen had geluk; hij werd dadelijk aangenomen, kreeg kost en inwoning en ook de gelegenheid om onderwijs te volgen. De volgende dag haalde hij een verblijfsvergunning bij de politie en ging naar de pastoor om tot de school toegelaten te worden. Door zijn oprechte (en nadien gecontroleerde) antwoorden op de vragen van de pastoor werd hem dat toegestaan. Na korte tijd was hij de eerste van de klas.

In de lente van 1859 kwam hij in een andere dienst. Een jaar later was hij 14 jaar oud en mocht hij de school definitief verlaten. De dokter, die hij wegens bloedarmoede consulteerde, raadde hem een beroep aan dat veel beweging in open lucht meebracht, niet dat van kuiper-brouwer.

Datzelfde jaar, 1860, las A.S. in een advertentie dat er in een bekend huis van Mainz een knecht gevraagd werd. Toen hij zich op het bewuste adres aanbood, werd hij eerst uitgelachen: hij was te klein en te zwak. Gevat antwoordde hij: "Dat weet ik. Maar ik kan werken. Stel me enkele dagen op de proef." En dat gebeurde. Hij werkte zo flink dat hij mocht blijven. In die nieuwe bediening heeft hij veel geleerd dat hem later goed te pas is gekomen: de keuken, banketbakkerij, tafeldienen, maar vooral het werk in de kelder nl. het druiven persen en alles wat met de wijnbereiding te maken had. Hij was er kind van den huize en deed zijn werk met ijver en plezier. De dochters breiden zijn kousen en verzorgden zijn linnen en zijn kleren.

Maar ook die mooie tijd duurde niet lang. Geplaagd door jicht moest zijn baas, de heer D., in de winter van 1862, zijn zaak en zijn wijnvelden verkopen. Voor August was dat echter geen ongeluk want door een cliënt van zijn baas was hij aanbevolen geweest bij de heer C. Mann, eigenaar van het Hôtel d'Allemagne in Oostende. De echtgenoten Mann, afkomstig uit Mainz, kwamen in de lente van 1862 hun ouders in die stad bezoeken en namen August in dienst voor de maand mei, tegen 20 fr. per maand.

Op 3 mei 1862 zei de zestienjarige jongen, ontroerd en onder betuiging van zijn grote dankbaarheid, vaarwel aan de familie D. De moeder en een dochter vergezelden hem tot aan de boot die hem naar Keulen bracht. 's Anderendaags nam hij de trein naar Oostende waar hij hartelijk ontvangen werd door de familie Mann. Nu begon de lange en succesvolle Oostendse carrière van A.S.

Algauw toonde hij zijn bekwaamheid in het aftappen van de wijn en werd hij aangesteld als keldermeester en tafeldienaar. De Londense wereldtentoonstelling dat jaar (1862) bracht veel volk mee en het werd een goed seizoen. Daar zijn contract na het seizoen verliep wou A.S. naar Amerika uitwijken, maar de heer C. Mann deed hem van dat plan afzien en August bleef in zijn dienst.

In 1863 hield hij zich bezig met de boekhouding. In 1864 werd hij eerste kelner en belast met de bediening van prinselijke families. In die tijd verbleef koning Leopold I met heel zijn gezin in Oostende. Daardoor kwamen veel prinses logeren in het Hôtel d'Allemagne dat toen nog op het Hazegras gelegen was, achter het station (aan het westelijk uiteinde van de Vrijhaven- en de toenmalige Oesterbankstraat).

Daar is het dat A.S. bijna alle prinselijke families van Europa, ook diplomaten en dignitarissen leerde kennen. Zo werd hij door de hertog van Aumale, die in het hotel logeerde, als een der voorkomendste tafeldienaars voorgesteld aan de hertog van Brabant. Sindsdien mocht A.S. de welwillendheid van koning Leopold II ondervinden tot aan diens dood.

In de winter van 1864-1865 bezocht A.S. Engeland. Na zijn terugkeer werd hij zaalchef met toezicht op de bijzondere bediening van prinsen. In april 1864 bediende hij zelf Maximiliaan I, keizer van Mexico (het slachtoffer van Queretaro in 1867) en keizerin Marie-Charlotte.

Na het seizoen van 1865 begaf A.S. zich naar Parijs via Duitsland. Op 10 september reisde hij af naar Mainz waar hij door zijn familie uitbundig ontvangen werd. Eerst bezocht hij zijn oude baas, de heer D., daarna tantes en onkels in Offenbach (vlakbij) en Hanau waar de oom-deken zijn gemetamorfoseerde neef eerst niet herkende. Op 24 september vertrok hij naar Straatsburg en bezocht in Obernai (ca. 25 km zuidwestelijk van Straatsburg) de heer W., vroegere eigenaar van het Hôtel d'Allemagne in Oostende. Vandaar trok A.S. te voet verder naar Parijs om dat gedeelte van Frankrijk beter te leren kennen. In Reims interesseerden hem de reusachtige champagnekelders.

Op 21 oktober kwam A.S. toe in de Franse hoofdstad waar hij na enkele weken een bediening vond in het Hôtel Mirabeau. In Parijs kreeg hij een belangrijk bericht van de heer C. Mann : deze had het Hôtel d'Allemagne aan een vriend verkocht en verzocht A.S. tegen 15 mei 1866 in dienst te treden als eerste kelner in zijn nieuwe zaak Hôtel de France (toen Louisastraat 19).

Al op 9 mei was A.S. op zijn nieuwe post. Intussen had hij de militaire leeftijd bereikt en voor België geopteerd. Wegens de oorlog tussen Duitsland en Oostenrijk was het een slecht seizoen. Toch kregen ze nog heel wat klanten van het Hôtel d'Allemagne. De nieuwe eigenaar hier verwaarloosde zijn zaken en zijn gezondheid, maakte veel schulden, werd tenslotte ziek en stierf kort daarop.

Daar de schulden aanzienlijk waren en de heer Mann, als grootste schuldeiser een failliet wilde vermijden, stelde hij aan de rechtbank voor de exploitatie van het hotel voort te zetten onder het beheer van A.S. Dat werd toegestaan en de jonge bedrijvige man wist een groot gedeelte van de cliënteel terug te winnen, vooral prinselijke families. De schuldeisers konden voldaan worden en heer C. Mann werd weer eigenaar van het hotel.

Toen meende A.S. dat het ogenblik gunstig was om de inboedel van het Hôtel d'Allemagne over te nemen (voor 100.000 fr. in jaarlijkse afbetalingen) en het gebouw te huren.

Vanaf 1 februari 1869, 23 jaar oud geworden, werkte hij voor zich zelf. Dat jaar stichtte hij met enkele collega's de "Société internationale des Hôtelières" met als zetel Keulen. Op 5 juni 1869 huwde hij mejuffrouw Rau uit Mainz en op 16 maart 1870 werd hem een dochter geboren.

De Frans-Duitse oorlog veroorzaakte in 't begin gevoelige verliezen, maar toen in september de veerdienst Oostende-Dover opnieuw volop functioneerde, gingen de zaken weer beter. Op 4 september 1870 logeerde bij hem de Franse keizerlijke prins, op de vlucht naar Engeland.

Op verzoek van de stationschef organiseerde hij een buffet in het station, een dienst die hij 43 jaar heeft onderhouden.

In 1876 bracht A.S. zijn zaak over naar de Kaaistraat 24, in het oude Hôtel des Bains. Daar heeft hij zijn Hôtel d'Allemagne gedurende 50 jaar opgehouden. (het gebouw waarin later een meisjespensionaat en een kraamkliniek werden ingericht is nu afbroken).

Op 1 juli 1881 werd hem door de Spoorwegen en de Staatsmarine de restauratiedienst op de pakketboten toegewezen.

In 1887 stichtte A.S. de firma Stichert-Stracké en Cie, een oester- en kreeftenkwekerij. Toen exporteerden ze een half miljoen oesters per jaar; in 1914 bijna drie en een half miljoen (voor meer details over dat oesterpark dat aan de achterhaven lag, zie "Oostends Oesterboek" door R. Halewyck en N. Hostyn, 1978, p. 49 met foto's o.a. van Stracké zelf, Pl. 23).

In 1888 werd A.S. voorzitter van de "Société des Hôtelières". Op 31 augustus 1889 verkreeg hij de Belgische nationaliteit. Op 7 juli 1897, vóór de officiële opening, bezocht koning Leopold II, op diens verzoek en incognito, het museum dat A.S. in Mariakerke had opgericht.

In 1904 werd hij plaatsvervangend rechter bij de handelsrechtbank alhier. Datzelfde jaar overhandigde hij aan het Rode Kruis het volledig ingericht Lazaret, gelegen Mariakerke, dicht bij zijn museum. Op die plechtigheid was de prins de Ligne aanwezig en talrijke afgevaardigden van het Rode Kruis waarvan A.S. een der oudste leden is. Zelf heeft hij al, in verscheidene omstandigheden, zeven mensenlevens gered.

Bij de brand van de S.S. Pieters- en Pauluskerk, op 14 augustus 1896, heeft A.S. het grafmonument van koningin Marie-Louise gevrijwaard daar hij het voortdurend liet bespuiten door zijn mannen met zijn materieel.

Met genoegen herinnert A.S. ook nog aan zijn reis naar het hof van de Bulgaarse kroonprins, de latere koning Ferdinand I.

Toen in augustus 1914 de oorlog uitbrak, stelde A.S. onmiddellijk zijn hotel en twee aanpalende huizen ter beschikking van het Rode Kruis. Duizenden Belgische en Franse gekwetste of zieke soldaten werden er verzorgd. Dat gold ook voor de gewonden die op berries lagen in het station. Ontelbare manden boterhammen en blikken koffie liet hij er uitdelen.

Het af- en aanvoeren van gekwetsten in zijn hotel duurde tot 14 oktober. De bezetting van de stad, 's anderendaags, door de Duitsers begon voor A.S. op dramatische wijze want om 6 uur 's avonds kwamen de bezetters hem aanhouden en aan een uiterst streng verhoor onderwerpen. Hij werd ervan beschuldigd aan de Belgische overheid een Duits officier te hebben aangegeven als spion waardoor die Duitser in Oostende gefusilleerd werd. A.S., volkomen onschuldig, verklaarde dat er op 3 augustus 1914 inderdaad een Duitser bij hem logeerde die die dag door de Belgische veiligheidsdienst aangehouden werd en als spion ontmaskerd. Hij kon echter niet geloven dat de man te Oostende gefusilleerd zou zijn, want dat had men in de stad wel geweten. Het relaas van A.S. werd waarheidsgetrouw bevonden en zo ontsnapte hij aan de krijgsraad.

De hele oorlog lang heeft hij, als lid van het Rode Kruis, gewonden verpleegd, doden begraven, ontgraven en vervoerd, niettegenstaande het gevaar van inslaande kogels en granaten.

De oorlog heeft hem grote verliezen en eindeloze moeilijkheden berokkend die nog gedeeltelijk aanslepen. Door de Belgische autoriteiten werd hij 5 keer aangehouden, door de Duitse 4 keer. Om zijn Duitse afkomst werd hij verdacht van verklikking. Hij werd echter altijd vrijgelaten.

Dagelijks ging hij naar de Oostendse Kommandantur om voor ongelukkige medeburgers te pleiten. In meer dan 1700 gevallen is hij opgetreden en dikwijls kon hij de opgelegde boete verminderen of gevangenen vrij krijgen. Anderen kon hij opsluiting in Duitse kampen besparen.

Daar hem tenslotte de toegang tot de Kommandantur verboden werd, heeft hij zich rechtstreeks tot de keizer gewend en met succes. Want drie dagen na zijn schrijven kreeg hij via Herz, lid van de Duitse krijgsraad, de toelating om als tolk en verdediger van zijn stadgenoten op te treden.

Van twee inwoners van Oostende heeft hij het leven gered. Bij hun invrijheidstelling werd A.S. bij hen geroepen en bevestigde de Duitse politieofficier "dat ze vrij waren en dat ze dat aan God en de heer Stracké te danken hadden". Dat schonk hem de grootste voldoening en daarmee betuigde hij tevens zijn dankbaarheid tegenover zijn adoptieve stad waar hij 64 jaar lang geleefd heeft en waar hij talrijke eretitels heeft behaald.

Zijn leus was : "Arbeid leidt naar het doel".

Gelukkig, zo eindigt A.S., is de vrede getekend. Hij hoopt dat de mensen zich zullen verzoenen en alle haat vergeten om de handel te doen herleven tot aller welzijn. Nu hij 80 jaar wordt heeft hij zich uit al zijn zaken teruggetrokken om zijn leven in volkomen rust te beëindigen in blijvende toewijding aan het koningshuis, het Belgische volk en zijn Oostendse medeburgers.

Tot zover de autobiografie van August Stracké, geschreven in januari 1926. De merkwaardige man leefde nog 9 jaar en stierf te Oostende op 24 september 1935.

(wordt voortgezet)

G. BILLIET

FELICITATIES

We vernemen dat ons geacht lid, de heer W. VERLONJE, te Brugge tot Hoofdman van de Bond van Westvlaamse volkskundigen werd verkozen. Dit in opvolging van de heer H. STALPAERT, onlangs overleden. We zijn er van overtuigd dat het een goede keus is want de heer W. VERLONJE is een der eminentste volkskundigen, die steeds paraat is zijn grote heemkundige kennis ten dienste van iedereen te stellen. "De Plate feliciteert de heer W. VERLONJE van ganser harte en wenst hem veel succes met zijn mandaat.

O.V.

F.S. Het is de heer W. VERLONJE die ons de twee nieuwjaarsteksten, die we op p. 3 afdrukken, heeft bezorgd. Hiervoor onze oprechte dank.

BOEKEN

DWARS DOOR BELGIE

Bij de uitgeverij BAART verscheen een nieuw boek van Julien VAN REMOORTERE "Dwars door België".

Het is een heel boeiend werk, rijk geïllustreerd en kost 740 F.

Even zijn we wel verwonderd geweest dat Julien Van Remoortere, gewezen secretaaris van ex-Burgemeester Piers, in het eerste hoofdstuk "De Kust" zulke harde waarheden onomwonden neerschreef, o.a. "De bouwpromotoren kregen - en krijgen nog steeds - al te veel de vrije hand en de roep naar flat-met-zicht-op-zee overstemde dan ook het zwakke protest van een handvol goedmenende, die ervan overtuigd bleven dat aan de natuurlijke lijn van de kust niet geraakt mocht worden..."

En over Oostende : "Bovendien is het stadssilhouet hopeloos geschonden door het Europa-Centrum, zo'n honderd meter hoog, met inderdaad een onvergetelijk panorama vanaf het hoogste terras, maar voor het overige een blokkendoosachtige mastodont, die letterlijk en figuurlijk op een belangrijk stadsdeel z'n schaduw werpt".

KAREL SYS

Bij de uitgeverij Het Volk verscheen "Mijn leven als bokser" door Karel Sys. Met belangstelling lazen we hoe de kleine Oostendenaar van gewone straatjongen via de boksport een beroemdheid werd. Karel Sys werd Europees-kampioen, maar zijn leven liep niet altijd over rozen.

Heel wat interessante anekdotes voor hen die van deze sporttak houden komen er in voor. Een zaak valt echter op : Karel Sys spreekt wel over zijn manager, maar nooit met name Theo Van Haverbeke. Onze stadsgenoot heeft, niettegenstaande alles, een belangrijke rol gespeeld in de carrière van Karel Sys. Hetgeen weer eens bewijst dat een grote sportman, daarom nog geen grote mens is.

We zijn benieuwd of het boek dat Theo Van Haverbeke aan het voorbereiden is meer licht op die zaak zal werpen.

Prijs : 298 F.

FOLKLORE IN HET DAGELIJKS LEVEN

Van Ton DE JOODE verscheen bij de uitgeverij A.W. Sijthoff, de tweede druk van "Folklore in het dagelijks leven, gewoonten en zeden in de lage landen" (Prijs : 365 F.). Met kleurige illustraties een zeer degelijk boek. Vier hoofdstukken geven een overzicht van de folklore : 1. Folklore en de ondoorgrondelijke natuur. 2. Rampen en dood, voorspoed en mooi weer. 3. De geheimtaal van dagen en getallen; geluk en ongeluk. 4. Tussen wieg en graf.

HISTORISCHE PLAATSEN

De "Spectrum atlas van historische plaatsen in de lage landen" verscheen zopas onder redactie van Prof. Dr. A.F. MANNING en Prof. Dr. M. DE VPOEDE. Prijs : 740 F.

Twee Oostendenaars leverden daarin elk een bijdrage. "Exportindustrie uit het stenen tijdperk" door Prof. Dr. J. NENQUIN en "In 's konings kielzog de golven in" door Lic. Marc CONSTANDT.

Bij de illustraties in het hoofdstuk van M. CONSTANDT zien we o. a. de Koninklijke Gaanderijen en een huizenrij op de Zeedijk met de villa Maritza.

O.V.

NIEUW TIJDSCHRIFT

In opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg verscheen het nr. 1 van "P & L" (Monumenten en Landschappen). Het is een tweemaandelijks tijdschrift, rijkelijk geïllustreerd. Een jaarabonnement kost 660 Fr. (losse nrs. 110 Fr.). Te bestellen door storting op rek. nr. 445-3608261-22 van Snoeck-Ducaju & zoon, N.V. Abonnementen M & L, Begijnhoflaan 440, 9000 Gent. In het nr. 1 komt een belangrijke bijdrage voor van Guido OSTYN over "Landschappelijk waardevolle gebieden langs de Vlaamse kust". (p.44-52). Hij geeft daarbij in de verschillende gebieden de beschermde en zeldzame plantengroei aan. OSTYN geeft de volgende indeling van de beschermde gebieden in het kustgebied : 1. De Panne. 2. Koksijde-Oostduinkerke. 3. Nieuwpoort. 4. Middelkerke. 5. Oostende. 6. Bredene. 7. De Haan. 8. Knokke-Heist.

O.V.

JAARLIJKSE VEILING

De jaarlijkse veiling van "De Plate" heeft dit jaar voor de 10de maal plaats op donderdag 18 januari a.s.

Al wie stukken wilt laten veilen gelieve dit vóór zaterdag 23 januari schriftelijk mede te delen aan O. VILAIN, Rogierlaan 38, bus 11 8400 Oostende,

Komen in aanmerking : Boeken, brochures, tijdschriften, programma's, affiches, prenten, plannen, kaarten, enz. in verband met Oostende of de kuststreek. Breekbare stukken komen niet in aanmerking.

De leden worden verzocht de stukken de avond zelf van de algemene vergadering (28 januari) tussen 19 u. en 20 u. af te geven. Let wel : niet vooraf ingeschreven stukken komen niet in aanmerking.

O.V.

IN DIT NUMMER

- blz. 2 : J.B. DREESEN : Jaarprogramma 1982
- blz. 4 : H.F. JESPERS : Huldetoespraak Karel Jonckheere
- blz. 6 : W. VERLONJE : Vlaamse ex-voto's te Parijs
- blz. 8 : O.V. : Het oud station
- blz. 9 : E. SMISSAERT : Studies over Oostende gepubliceerd in 1979
- blz. 11 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders XIX : Emile WILKIN
- blz. 14 : J. GHEERAERT : Bezoek uit Moskou
- blz. 16 : E. SMISSAERT : Een korte beschrijving van leven en werken van Abraham Hans
- blz. 17 : N. HOSTYN : Oostendse muziekgeschiedenis : Leon Rinskopf (1).
- blz. 18 : N. HOSTYN : Ensoriana
- blz. 19 : G. GEZELLE : Och, zeeetje van Oostende...
- blz. 20 : G. BILLIET : August Stracké en zijn museum
- blz. 25 : O.V. : Boeken.

TEKSTOVERNAMES UIT DIT NUMMER STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

A. VAN ISEGHEM

AN HYP

spaarkas - kredieten

ALLE VERZEKERINGEN

HYPOTHEKEN

geven U:

- ★ voordelige rente
- ★ vrijstelling van roerende voorheffing (tot 15.000 fr. intrest)
- ★ onmiddellijk volledig opvraagbaar
- ★ ongevalenverzekering

Een vriendelijk onthaal en een persoonlijke service
zullen U te beurt vallen.

STOCKHOLMSTRAAT 47a

8400 OOSTENDE

Tel. 70.35.73

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.
11e jaargang, nr. 2 februari 1982.

INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER ZIE LAATSTE BLADZIJDE.

FEBRUARI-ACTIVITEIT

De Henri STORCK-avond die we als februarivoordracht hadden aangekondigd kan niet doorgaan. De heer Storck wordt omstreeks dat tijdstip voor een belangrijke opdracht in Frankrijk verwacht. Wij mogen u niet vertellen uit wat deze opdracht bestaat, maar wij wensen de heer Storck het grootste succes toe en hopen zo spoedig mogelijk over het resultaat ervan te kunnen oordelen. Uitgesteld is niet verloren en de avond wordt verschoven naar een volgend jaar.

Ondanks deze verandering heeft de Oostendse Heemkring "DE PLATE" toch de eer en het genoegen u uit te nodigen op de voordracht die gegeven wordt op :

donderdag 25 februari 1982 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6, Oostende.

Het onderwerp :

HET BIER IN DE GESCHIEDENIS EN DE FOLKLORE.

De spreker : de heer Jozef PENNINGCK.

Van oudsher is bier in onze streken de volksdrank bij uitstek geweest. Wij houden er, in verband met bier, dan ook een flinke reputatie op na, niet alleen als brouwers van het edele nat, maar ook als genieters van het smakelijke goudkleurige vocht. Niet voor niets worden bij ons bepaalde biersoorten "Bourgogne de Flandre" genoemd.

Bier wordt verkregen door gisting van een oplossing van gerstemout (gekiemde gerst) gearomatiseerd met hop. Bier behoort niet alleen tot de oudste alcoholische dranken, maar ook tot de meest verspreide.

Bier was reeds circa 3000 jaar v.C. in Mesopotamie bekend en omstreeks 2500 v.C. wordt bij de Egyptenaren over het gebruik van bier bericht.

Wat bier voor Vlaanderen betekent vertelt u vanavond de heer J. Penninck, voorzitter van het Gouwverbond voor Heemkringen in West-Vlaanderen en secretaris van onze machtige, meer dan 1000 leden tellende, zustervereniging "MAURITS VAN COPPENOLLE" uit Brugge.

Hij zal het niet alleen hebben over het brouwen van het edele gerstenat in onze streken maar ook over de brouwers als gilde, de biervoeders, de herbergiers en natuurlijk ook over de gulzige genieters ervan.

Een afwijking ten overstaan van onze andere voordrachten; het traditionele vragenkwartuurtje na elke spreekbeurt houden we deze maal, onmiddellijk na de voordracht, in het gezellig cafeetje naast de Conferentiezaal.

Een avond die geen enkele heemkundige, noch de genieters van het edele vocht mogen missen. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn ook niet-leden van harte welkom.

J.B.D.

KOORDSPRINGEN

In verband met het versje verschenen in "De Plate" (n° 1, jan. 1982, blz. 82/7) mocht ik van de heer Richard VERBANCK een schrijven met interessante bijzonderheden en bemerkingen ontvangen.

Daar deze aanvullingen ook de "De Plate"-lezers kunnen interesseren, citeer ik uit dit schrijven :

Het liedje in "Volksleven" (1899) verschenen, lag 25 jaar later nog in de kindermond. En toch was het anders. De heer Verbanck vermoedt dat Jonas VAN DEN ZEEKANT een paar teksten, die hij halvelings heeft beluisterd, heeft samengegooid. Hij zal ze zeker niet bij het touwtjespringen hebben gehoord.

Het eerste is een aftelrijmpje :
Tie-de-rom
Tie-de-rom
Je-neu-zis-krom
Van oe-der-dom;

Het tweede ging als volgt :
Magemet, is één...
Magemet is twee...
Magemet is... drie-je !!! (Soms hoorden we ook : Magomet).

Deze drie lijnen werden geskandeerd wanneer men iets zwaars wilde omhoog werpen (bij voorbeeld Op-Sinjoorken) of indien een paar jongens, op het strand, een derde jongen bij de armen en benen heen en weer zwaaiden om hem bij "drie-je" te laten vliegen. Of in het zwembad.

Die Magemet is zonder twijfel : Mahomet of Mohamed.

Zou het niet kunnen zijn dat vroeger een Moors-aangeklede pop (Mohamed) tijdens stoeten werd omhooggeworpen, en de bewegingen door het roepen van de drie lijnen werden gesynchroniseerd ?

Tot daar de Heer Richard Verbanck.

W. VERLONJE

EEN BILAN VAN 150 JAAR PROFESSIONELE GESCHIEDSCHRIJVING IN BELGIE

Naar aanleiding van het 150 jarig bestaan van de Belgische Staat draagt de "Revue de l'Université de Bruxelles" haar steentje bij in het feest : zij biedt met name een bijzonder nummer aan met opstellen, geschreven door verschillende vooraanstaande geleerde deskundigen, over de "historiografie" van enkele specifieke, grote sectoren uit de hendaagse Belgische geschiedenis. Meer speciaal komen aan bod studies gewijd aan de Belgische politieke partijen (door Els Witte), de historiografie betreffende de Vlaamse Beweging in België (door Eliane Gubin), wat over de "Waalse Beweging" reeds geschreven werd (door Hervé Hasquin), een overzicht van onze geschiedschrijving aangaande de buitenlandse politiek (door Jacques Willequet), idem over de arbeidersbeweging (door Jean Puissant) en over het patronaat (door G. Kurgan-van Henteryk); tenslotte wat aan historische vorsing en studies verricht werd in verband met de vele, soms eigenaardige "geleerde genootschappen" die België rijk is. Ons besluit : een zeer interessante, meestal instructieve maar wat dorre reeks kleine syntheses, verzameld en uitgegeven door Prof. Hervé Hasquin (Université Libre de Bruxelles) onder de gemeenschappelijke titel : "Histoire et historiens depuis 1830 en Belgique" : dit bijzonder nummer telt 240 bladzijden, werd keurig gedrukt en kost 395 F. Let wel : alleen gevormde historici en personen met brede historische achtergrond en bagage kunnen dit boek naar volle waarde schatten en zullen er ook het meest geestelijk profijt uit halen !

E. SMISSAERT

OPGANG VAN HET KURSAALORKEST

Toen RINSKOPF zijn carrière als dirigent van het Kursaalorkest begon, musiceerde het gezelschap nog vanop een soort centrale kiosk (OIOP1, nr. 112).
Pas sedert 1894 musiceerde het orkest vanop een speciale tribune (OIOP1, nr. 113).

Eind 1893 werd een voorlopige constructie opgetrokken om de accoustiek te testen. In januari 1894 hadden daarmee orkest- & orgelproeven plaats : die testconcerten gingen door met een beperkt orkest, gedirigeerd door RINSKOPF en met Léandre VILAIN aan het orgel. Een jury beoordeelde de proeven en gaf tenslotte haar fiat voor de bouw van die definitieve tribune (1).

Talrijk zijn de foto's en prentkaarten die ons RINSKOPF en zijn musici tonen, geïnstalleerd op hun tribune met boven hen het majestatische orgelfront en de pronkerige lusters!

Onder RINSKOPF zou het Kursaalorkest een forse uitbreiding beleven : eerst uitbreiding van de strijkersgroep, dan verdubbeling van de blazers... Zo groeide het orkest tot een ensemble van 80, 100 en in de piekjaren 1906-1907 zelfs van 150 man! Dat was dan ook het absolute hoogtepunt. Met zo'n quantiteit aan musici was het orkest dan ook alle laat-romantische werken perfect de baas.

In diezelfde jaren 1906-1907 was Pietro LANCIANI de 2e dirigent naast Léon RINSKOPF.

Ontleden we eens de foto die als plaat 14 afgedrukt is in het album "Kursaal 100; 1875-1975" door Frank EDEBAU & Yvonne VYNCKE gepubliceerd.
We zien dat het orkest niet minder dan 10 contrabassen telde, iets wat heden ten dage nog slechts heel heel uitzonderlijk voorkomt. De overige strijkers zijn kwantitatief zeker in proportie tot die 10 bassen. Daarbij komen zo maar eventjes 4 harpen, en op de foto tellen we ook niet minder dan 5 trompettisten.

Aan het orgel zien we de grote virtuoso Léandre VILAIN met achter hem het imposante orgelfront (2). Werkelijk een zeer majestatisch gezicht!

De man met de baard, vooraan op het rostrum is natuurlijk LEON RINSKOPF zelf.

X X X

RINSKOPF ALS SOCIETY-MAN

Zijn talrijke ambtsbezigheden beletten RINSKOPF niet druk deel te nemen aan het society-leven van onze stad : Hij was een van de medestichters van de "Compagnie du Rat Mort" in de schoot van de "Cercle Coecilia".

Zo komt het dat we hem zien op de 2 gekende foto's die ons de "mannen van 't eerste uur" der "Rat Mort" tonen.

Op een van die foto's, ook afgedrukt in Y. VYNCKE's "Kent u ze nog de Oostendenaars?" als plaat 4, zien we RINSKOPF en zijn vrienden te gast bij Gustave CNUDE, gezeten aan de feesttafel. Op de foto' herkennen we onder meer ook Emile BULCKE en James ENSOR. RINSKOPF is de vierde van rechts, gezeten aan tafel.

Dirigent Leon Rinskopf

Het grote kursaalorkest (1904)

Mr. Louis HILLIER begs to announce a **MUSICAL FESTIVAL** to take place at QUEEN'S HALL

JUNE, 1905
the 1st, 2nd, 3rd, 6th, 7th & 8th

OSTEND
KURSAAL ORCHESTRA
(125 Performers)
Conductor: **Mons. Léon RINSKOPF**

EMINENT SOLOISTS
And the

TICKETS
10 8 7 6 5 -
2 8 and 7 -

From usual Agents and from
THE UNIVERSAL AGENCY,
1, Crawford Street, W.

Telephone: 1080 Mayfair
Telegrams: "LORLINS, LONDON."

Met Rinskopf te Londen (1905)

Het looze vissertje in de Leopoldschool

RINSKOPF schreef ook het "lijflied" van de nobele Compagnie.

In zijn "Discours en noble langage de chevalerie" van 1903, afgedrukt in ENSOR's "Mes Ecrits", bespreekt de Oostendse kunstschilder op de hem eigen manier de figuur van RINSKOPF :

Saluons, chers rats, amis et chevaliers, l'écu de Rinskopf, c'est le dernier !

Rinskopf le noctambularde. Gros Gantois malicieux, adore le Pommard et raconte volontiers des histoires grasses à lard, toutes sylvestriennes, fleurant à la fois parfum des belles fleurs et des schollis chères à l'odorat gantois.

Ce maëstro, né coiffé, a trouvé une asperge dans sa giberne et carrément en a fait un bâton de chef d'orchestre.

A transformé son orchestre en atelier d'astiquage et ses musiciens en foubisseurs de cuivre et rétameurs de casseroles.

Ce narcisse narquois et finassier se mire volontiers dans les beaux cuivres du monde, c'est là l'unique mérite de l'orchestre du Kursaal d'Ostende. Infatué de sa personne, las de montrer son postérieur au public féminin, notre coquet maëstro né malin a fait renforcer par ordre supérieur, les cuivres de l'orchestre; actuellement de tous les coins du Kursaal, le public féminin contemple son visage en plein et son profil de beau admirablement reflété, de tous côtés, par des bombardons, les trompettes, les cors, les bugles, les pistons, les trombones, les cymbales, les tubas, etc., etc.

Maintenant, chers rats, amis et compagnons, célébrons sur l'air des "Beaux pompiers", la beauté du plus beau des rats. Chantons sa beauté toute entrombonnée, empistonnée, casserolée et traderidera; il faut chanter, en vérité : Rinskopf n'est pas laid!

(Sur l'air des Beaux Pompiers :)

Quand le beau Rinskopf, fier comme Narcisse,
Arrive au Kursaal pour s'y faire admirer
    Troulouboum!

On astique d'abord dans tout l'édifice
Les gros bombardons pour qu'il puisse s'y mirer
    Dzim la itou, Dzim la itou!
    Soufflons avec rage

Braquons bien nos instruments vers son pur visage,
Tous les échos sonnans très faux,
    Diront : Rinskopf est beau!

RINSKOPF nam ook het erevoorzitterschap waar van het "Chorale des Pêcheurs" dat door J. KEURVELS geleid werd (zie Le Carillon, 19-20 februari 1910). Het koor werd gesticht in 1902 en in 1910 omgedoopt tot "Het Loze Vissertje".

Norbert HOSTYN

(vervolgt)

Nota's :

1. Zie N. HOSTYN, Oostendse bouwmeesters. Auguste Verraert, in : De Plate, september 1977, P. 4.
2. Zie N. HOSTYN, De orgelkunstenaar Léandre VILAIN, in : Ostendiana IV, Oostende, 1982 (ter perse).

LICENTIAATSVERHANDELINGEN VOORGELEGD IN 1980 BETREFFENDE OOSTENDE.

Uit het "VERSLAG over de toestand van de Rijksuniversiteit te Gent gedurende het Academiejahr 1979-1980", in boekvorm gedrukt verschenen te Gent in 1981 op last van de academische overheid, lichten wij volgende titels van licentiaatverhandelingen, door de studenten voorgelegd en verdedigd maar - dit onderstrepen wij en is van belang - die niet in gedrukte vorm in de handel voorkomen. Wel valt het sporadisch voor, dat een afgestudeerde student(e) later zijn/haar verhandeling in bewerkte, soms sterk gecondenseerde vorm kan gedrukt krijgen in een wetenschappelijk tijdschrift. Het origineel zelf, d.w.z. de tekst van de ingediende licentiaatsverhandeling aan de universitaire instelling, wordt slechts in een erg beperkt aantal exemplaren vermenigvoudigd (onder de vorm van stencil of fotocopie) en circuleert in een zeer beperkte kring; meestal kan zij enkel in de universiteit ter plaatse ter inzage bekomen worden, en dan nog mits uitdrukkelijke toestemming van de auteur!... Niettemin blijft het wenselijk, ja nuttig deze scriptieonderwerpen onder de aandacht van een breder, belangstellend publiek van gecultiveerden en leergragen te brengen. De dagelijkse praktijk in een bibliotheek of documentatiedienst wijst vaak uit, dat wel altijd iemand zijn/haar profijt er kan uit trekken. Wij zetten nu op het papier, wat onze Oostendse regio en haar bewoners, hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks, meer speciaal aanbelangt :

* Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte :

groep geschiedenis :

- CONSTANDT, Marc (Oostende) : "Evolutie van het toerisme te Oostende (1874-1914)".
- COTTENS, Ingrid (Waregem) : "Alfabetisatie in de Provincie West-Vlaanderen, 1780-1870".
- VAN COILE, Christine (Oostende) : "De Brugse zeehandel tijdens de vierde Engelse zeeoorlog (1779-1784)".
- VANCOILLIE, Vera (Oostende) : "Propaganda en voorlichting met betrekking tot de Belgische overzeese emigratie (1880-1914)".

groep Germaanse filologie :

- DE JONCKHEERE, Jan (Oostende) : "Uit de taal van de timmerman in de streek van Bredene".
- OSAER, Marianne (Nieuwpoort) : "Een sociologisch onderzoek naar de voornaamgeving te Nieuwpoort 1939-1948 en 1959-1968".
- PIETERS, Anneke (Blankenberge) : "Een sociologisch onderzoek van de voornaamgeving te Blankenberge 1913-1922 en 1939-1948".

* Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde :

groep Plastische kunten :

- DE BRUYKER, Christine (Gent) : "De iconografie van het naakt bij Gust De Smet (1877-1943) en Constant Permeke (1886-1952)".

* Faculteit van de Wetenschappen :

groep Aardrijkskunde :

- AMPE, Carole (Oostende) : "Residueel Ecologisch zandtransport op het hoogstrand langsheen de Belgische kust".
- DEVINCK, Johnny (Oostende) : "Economisch-geografische studie van de recente industrialisatie van de zeehaven van Duinkerke".
- OBRENO, Anne (Brugge) : "De economische structuur van Oostende en haar invloed op het stadslandschap".
- VANSIELEGHEM, Luc (Oostende) : "De Duinkerklaan transgressies te Bredene, facies verspreiding en invloed op de fysische landschaps-genese".
- VERLEYE, Guido (Brugge) : "De invloed van de golf- en getidewerking op de morfologie van het strand te Wenduine in de periode 1979-1980".

* Hoger Instituut voor Lichamelijke Opvoeding :

- VANDEPITTE, Renée (Oostende) : "Onderzoek naar het sportgedrag van de schoolgaande jeugd te Oostende".

* Faculteit van de Toegepaste Wetenschappen :

groep burgerlijk bouwkundig ingenieur :

- DE PALMENEIRE, Guy (Lokeren) : "De toegangsgoel tot de haven te Zeebrugge".

groep scheepsbouwkundig ingenieur :

- MAENHOUT, Carlos (Tielt) : "De toegangsgoel tot de haven te Zeebrugge".

Een laatste bemerking : de opgesomde titels betreffen licentiaatsverhandelingen van de Gentse universiteit. Het is ons onbekend, waar de titels van de scripties voorgelegd in de andere Vlaamse universitaire instellingen, globaal kunnen aangetroffen worden. Ik denk hier aan de K.U. Leuven (veruit de grootste universiteit), aan de Universitaire Instelling Antwerpen, aan de Vrije Universiteit Brussel... Wellicht kan een bevoegde lezer daaromtrent insgelijks een Mededeling maken ?

Emiel SMISSAERT

ROUWBEKLAG

Eind december overleed de heer Willy LAFORCE in de ouderdom van 60 jaar. Hij was een der mede-stichters van "De Plate" in 1954. Gedurende twee periodes maakte hij deel uit van het bestuur en nam toen de functie van secretaris waar.

Wij bieden aan de familie van Willy LAFORCE onze oprechte rouwbetuigingen aan.

A. VAN ISEGHEM
Voorzitter.

EVEN VOORSTELLEN

ROGER PIETERS, een auteur van bij ons

Was u er ook bij, toen in november-december DE BACCHANTEN een typisch Oostends gebeuren brachten met als titel KERTMIS OP DE VISMARKT? Laat ons hopen dat u het niet hebt gemist want stuk en spel waren van de bovenste plank.

Aanschuivende in een reeds goed gevulde toneelzaal las ik in mijn programma "Hopenlijk, verwacht het publiek, van dit stuk niet meer dan de schrijver er heeft willen insteken, een lach en een traan, een happy-end en het ten tonele brengen van enkele types zoals er te Oostende nog wel zullen rondlopen." Die verwachtingen zijn meer dan ingelast geworden. Er was eerst het stuk zelf, een brok echt Oostends leven gegrepen uit de werkelijkheid van elke dag. Dan was er de uitstekende bewerking in het Oostends door Roland Desnerck en Jette Houben en de ongeëvenaarde vertolking door de groep van de Bacchanten.

Het werd een waar succes. Buiten de gewone reeks voorstellingen (allen dagen voordien reeds uitverkocht) werden nog een zestal vertoningen ingelast die even snel volgeboekt waren. Onze nieuwsgierigheid was echter het meest gericht op de man die het stuk schreef en die tot nog toe in onze stad een onbekende was. Daarom stellen we u hem even voor.

Roger PIETERS is Directeur van de Rijksbasisschool te Nieuwpoort. Hij werd in 1922 geboren te Halle maar is in wezen een Westkustbewoner, strook die hij rekent van Oostende tot De Panne. Door zijn werk is hij Nieuwpoortenaar, door zijn woonplaats Westendenaar, door zijn afkomst Oostendenaar. Zijn vader groeide op in het Visserskwartier, draaide het orgel in 't Keuntje, dat uitgebaat werd door zijn Tante Lène en keek hoog op tegen Sarah, die de oude Oostendenaars zich nog zullen herinneren samen met Col en Manchet, Zotten April en Teut-Teut.

Schrijver heeft die Oostendse types trouwens zelf gekend.

Tussen 1968 en nu verschenen van hem dertien romans, waarvan hij WIJ, HEKSEN zelf het beste vindt. Op een bepaalde dag schakelde hij over naar toneelschrijven en het werden over het algemeen volkse stukken. De MIRAKELMAKERS raakte bekend tot over de grenzen en werd tot nogtoe 600 maal opgevoerd. Ander werk dat ook geregeld aan de beurt komt, MARCHE FUNEBRE VOOR KAMIEL, DE HELDENMAKERS, STOF. Samen zijn ze goed voor een 300-tal opvoeringen. Zijn jongste creaties zijn KERTNACHT OP DE VISMARKT en HET EEUWIG LEVEN AMEN dat te Nieuwpoort gekreerd werd door het toneelgezelschap van de Rijksscholen.

Roger Pieters het was aangenaam met je kennismaken en we wensen je van harte een flinke carrière toe als toneelschrijver, in de zoete hoop van regelmatig nog eens een Oostends of ander kustwerk van je te zien te krijgen.

J.B. DREESEN

INDEX 1981

De jaarlijkse inhoudstafel over de jaargang 1981 van "De Plate" verschijnt in de loop van februari.

Voor wie geregeld "De Plate" wil raadplegen is een index onontbeerlijk. Zij die wensen een exemplaar te bekomen worden verzocht 100 Fr. te storten op rek. nr. 750-9109554-54 van "De Plate" met vermelding "Bestelling index 1981".

G.V.

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS XX : OSCAR HALLE

Oscar HALLE is het typisch voorbeeld van een kunstschilder over wie niet veel geweten is en over wie gekende naslagwerken als die van BENEZIT, BERKO of FLIPPO zeer onvolledige of erg onnauwkeurige zaken schrijven. In het geval van Oscar HALLE liggen de redenen voor die onwetendheid echter voor de hand : zijn omzwervingen van Berlin naar Dresden, en dan naar Antwerpen om vervolgens te Oostende te belanden maakten hem tot een moeilijk te volgen artist.

Oscar HALLE, Duitser van geboorte, is omwille van zijn levensloop een echte Oostendse kunstenaar te noemen.

Het ontbreken van een meer volledige informatie OMTrent HALLE is meteen de verantwoording voor volgende bijdrage.

De bedoeling is vooral zijn "Oostendse periode" (1900-1914) te belichten, wellicht de meest belangrijke uit zijn carrière.

X X X

Oscar HALLE werd op 19 augustus 1857 te Bärwald in Pommern geboren als zoon van een welstellende handelaar. Te Berlin, waar hij zijn vorming ontving, geraakte HALLE geboeid door de kunst. Na beraad koos hij voor een artistieke in plaats van een handelsloopbaan. Te Berlin studeerde hij onder leiding van de kunstenaars INMANN & Otto KNILLE (1832-1898). Nadien zette hij zijn opleiding verder aan de Dresdner Academie.

Anno 1883 vestigde Oscar HALLE zich te Antwerpen. Hij had er Karel VERLAT (1824-1890) als leermeester. Deze was toen nog volop bezig aan de voorbereidingen voor een reeks historiestukken die de trapzaal van het Antwerpse stadshuis moesten sieren (1).

Pas op 4 september 1891 werd HALLE lid van de al in 1883 gestichte Antwerpse kunstenaarsgroepering "Als ik kan" (2). Deze groepering telde voornamelijk traditioneel werkende realisten als leden.

Omstreeks 1900 kwam Oscar HALLE te Oostende wonen. Hij nam er zijn intrek in de Wellingtonstraat 33, een huis met zicht op zee (3). Te Oostende ontplooidde HALLE een drukke artistieke activiteit. In april 1900 verscheen er al een belangrijk artikel over hem in het locale blad "Le Carillon" (4) waarin een beschrijving van zijn atelier en de werken die er toen te zien waren, alsook enige gegevens over zijn "Duitse Periode".

De auteur, Emile MATHY, noemde volgende schilderijen van HALLE met naam : "Volkskind hout sprokkelend in de duinen", "Een moeder biddend om haar zoon die naar de oorlog is", "Een maaier te Stone", "Een garnaalvisser te Koksyde", "Interieur - Het gebed", "Interieur - een confidentie", "Interieur - kantwerkster te Nieuwpoort", "Interieur - arm vrouwtje in de Panne", "Droevig lied" en "Werkloos".

Meteen weten we dat HALLE nogal graag sociaal geëngageerde thema's uitbeelde en dat hij ook aan onze Westkust werkte : De Panne, Koksyde, Nieuwpoort...

In chronologische volgorde nu, kort verslag van activiteiten van HALLE tijdens zijn "Oostendse periode", zoals we die uit de luttele bronnen die ons ter beschikking staan konden volgen :

- 1902 : Deelname aan een kunstsalon in het Oostends Kursaal met "Portret van Mevrouw D." en "Molen te Zaandam" (5)
- 1906 : Hij schenkt het doek "Jonge moeder bij de wieg" aan het Oostends Museum (6). Het werk werd vernield in de museumbrand van 1940.
Het Museum van Oostende (Conservator H. PERMEKE) koopt het doek "Touwslagerij" aan (77 x 50 cm; betekend onder links) (6). Het werk berust nog steeds in de verzamelingen van het Museum en was opgenomen in de selectie "150 jaar Oostendse kunstenaars" die eind 1980 in het Museum van Oostende te zien was (later te Sint-Truiden en Weert).
Deelname aan het Salon ingericht door "Oostende-Centre d'Art" in het Kursaal met "Het minnewater" en "De Strijksters" (vraagprijs resp. 1.200 & 700 Fr.) (7)
- 1907 : "Rivierlandschap met raderboot" (olie op doek; 35 x 53 cm) Veiling P.V.S.K. Brussel, 24-26 februari 1981.
Deelname aan het Salon in het Oostendse Kursaal met : "De Wieg", "De vissersweduwe" en "Interieur op het eiland Marken" (8)
- 1908 : Deelname Salon Kursaal Oostende
- 1912 : Deelname aan het Salon van de Kunstkring van Nieuwpoort-Stad met 6 schilderijen : "Bij de zieke", "In de serre", "Rotterdam", "Zomer", "Gezicht op Brugge" en "Studiekop" (9)
Net als andere Oostendse kunstenaars als Jan en Oscar DE CLERCK, Eugène-Achille GERBOSCH & Thérèse RUCLOUX was HALLE lid van de "Kunstkring van Nieuwpoort-Stad".
- 1913 : Deelname aan het Salon van de Cercle Artistique d'Oostende met 11 werken : "De verlaten groeve", "Oude vrouw", "Kleine Hollandse", "De oogst", "De baai", "Dennen aan de kust", "Studie", "Kinderkopje", "Kleine breister", "Langs het Kanaal" en "Studie van de lucht" (10)
- 1914 : Deelname aan het Salon te Spa met "Vissersboten in de Oostendse haven" en "Brug te Brugge" (11)
- !!! Enkele schilderijen van HALLE werden destijds als prentkaarten gereproduceerd !!!

Norbert HOSTYN

Voetnota's :

1. Fr. MERTENS, Karel Verlat-zaal, Geïllustreerde inventaris..., Antwerpen (Kon. Mij. voor Dierkunde van Antwerpen), 1977.
2. Als ik kan (tentoonstellingcat), Antwerpen (K.M.S.K.), 1975.
3. Later nr. 41 (ca. 1914)

4. E. MATHY, Oscar HALLE, in Le Carillon, 28-29 april 1900.
5. Catalogue de l'exposition des Beaux-Arts organisée... à l'occasion de l'inauguration de la nouvelle salle du Kursaal (2 août - 15 septembre 1902).
6. C. LOONTIENS, L'histoire d'Ostende expliqués au Musée Communal..., Oostende, s.d.
7. Salon des Beaux-Arts d'Ostende. Catalogue, Oostende, 1906, nrs. 71-72.
8. Salon des Beaux-Arts d'Ostende. Catalogue, Oostende, 1907, nrs. 128-130.
9. Kunstkring van Nieuwpoort-Stad. Moderne kunst-werken, Nieuwpoort, 1912
10. Cercle Artistique d'Ostende. Salon des Beaux-Arts 1913. Catalogue, Oostende, 1913, nrs. 94-104.
11. Ville de Spa. Exposition des Beaux-Arts. 53me Salon 1914, Spa, 1914, nrs. 111-112.

Andere bronnen : Le Carillon, 28 april 1900
 27-28 juni 1914

La Saison d'Ostende, 23 september 1900
 24 juli 1908
 12 augustus 1908
 18 augustus 1909

L'Echo d'Ostende, 22-23 januari 1910

Eugène Georges, art. over HALLE in "La Libre Critique"
 (nr. van voor 28.04.1900).

WILT U WETEN WELKE KUNSTENAARS IN VOLGENDE AFLEVERINGEN AAN BOD KOMEN ? ZIEHIER DE NAMEN : Charles WILDT, Charles PAVOT, Gustaaf VANHESTE, Jef DE BROCK, Julius COLLENTURNER, Vital KEULLER, Pierre VERBEKE, Auguste DISTAVE, Felix BUELENS, TEYGHEMAN, Edgar BAES, Lionel BAES, Edouard HAMMAN en de beeldhouwers Oscar DE CLERCK & Karel DE KESEL.

N.H.

PLAN VAN OOSTENDE EN VAN DE SLIJKENSSAS

De heer Charles Van der Elst, industrieel, schink in 1973 een paar handschriften aan de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. Eén ervan is een atlas, met de titel : "Des Plans, Profils et Elévations des Différentes Ecluses et sas Exécutés dans différents points de la République, avec leur historique, recueillis et dessinés par H.E. Diot. De atlas (met een inleiding, prolegomens, een verslag over de metingen en een tabel met de afmetingen van de schepen) bevat 60 platen van wisselende breedte (36 tot 225 cm) met plannen of tekeningen van een aantal sluizen of sassen, waaronder een plan van Oostende en van de Slijkenssas bij Oostende (nummer 51). Deze atlas kreeg als catalogusnummer : III 1514. Het dokument werd vermeld in het Informatiebulletin van de Koninklijke Bibliotheek Albert I (jaargang 18, nr. 1, 10 januari 1974, blz. 3) in de rubriek : "Aanwinsten".

E.S.

Radio, zwart-wit TV, transistors, kleurentelevisie, video... het lijkt op een meekundige reeks waarvoor we niet meer achterom kijken maar uitsluitend vooruit, benieuwd naar wat het volgende nieuwe snuffje zal zijn. En dan spreken we nog niet van de vele lokale zenders die onze stad teisteren. En toch, het begin van deze technische stormloop ligt nog niet zover van ons.

In onze stad startte de radio nog maar goed 60 jaar geleden. Het was een stadsgenoot Julien De Meester (de Oostendenaars van middelbare leeftijd hebben hem, voor en na Wereldoorlog-II, nog gekend als radiotechnicus in zijn goed beklante handel) die in onze stad de baanbreker werd van de radiotechniek.

In de periode 1919-1921 bouwde hij zijn eerste proefondervindelijke radioinstallatie. De ontvangst gebeurde met een kristal en een éénlampsversterking. Een koptelefoon moest dienen om de geluiden op te vangen. Er waren toen nog geen luidsprekers, maar zo erg was dat ook niet want er bestonden nog geen radiostations. Het enige dat in die tijd opgevangen kon worden waren morsesignalen van de schepen op zee en vanaf de Eiffeltoren. Deze laatste gaf regelmatig proefuitzendingen in morse. In oktober 1921 begon een eerste Europees radiostation in Den Haag, ten experimentelen titel, een reeks uitzendingen van concerten.

Julien De Meester was toen al zover gevorderd dat hij deze concerten in goede conditie kon ontvangen. Zijn eerste radiotoestel was ook weer volledig zelf gebouwd. Er waren immers nog geen radiotoestellen in de handel. Met recuperatiemateriaal, een zelfgebouwde 120-voltbatterij en luidspreker monteerte hij het eerste Oostendse radiotoestel op vierkant gezaagde fonoplaten. Begin 1922 achtte hij de tijd rijp om voor de eerste maal in ons land een voordracht over radio te houden. Deze voordracht zou gepaard gaan met een demonstratie en de ontvangst van een radioconcert.

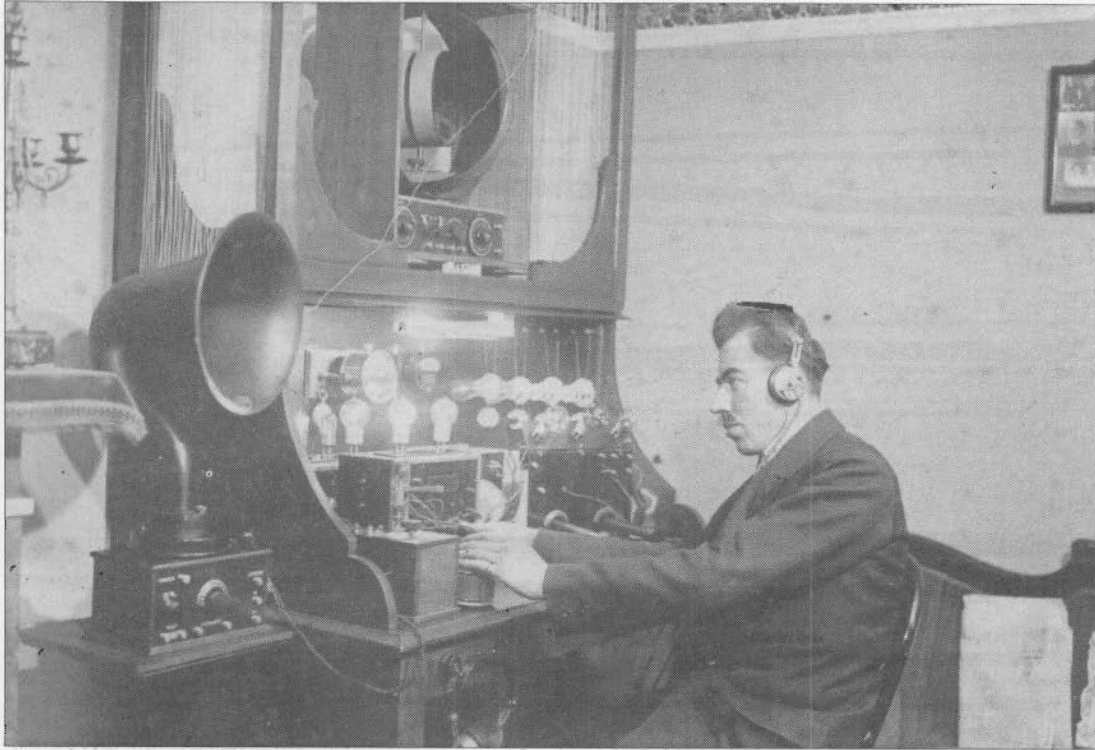
De grote dag was 22 januari 1922, de plaats de Witte zaal in het toenmalige stadhuis. Er was een enorme belangstelling. De zaal liep bomvol. Het was zo erg dat de plaatsen voorbehouden aan het stadsbestuur stormerderhand werden ingenomen door het publiek. Na de technische uiteenzetting werd afgestemd op radio Den Haag en konden een 600 Oostendenaars voor het eerst in hun geschiedenis een radioconcert beluisteren. Deze gebeurtenis kreeg in de lokale kranten de nodige belangstelling.

Zeeraigenaardig was dat drie weken later een gelijkaardige proef plaatsvond op het kasteel te Laken en waarop de Belgische Vorsten aanwezig waren. Deze gebeurtenis haalde, natuurlijk, de hoofdbladzijden van de nationale kranten. Er verschenen uitvoerige verslagen en zelfs de 'Rotterdamse Courant' en de 'Haagse Post' bleven niet achter in hun lofuitingen over dit initiatief. Wij, Oostendenaars, zouden echter het genoeg blijven smaken dat we, deze maal althans, Brussel te vlug af waren geweest.

Het historisch toestel dat op 22 januari 1922 op het stadhuis gebruikt werd, vond na de voordracht onmiddellijk een bestemming. Het werd opgekocht door wijlen Z.E.H. Deken Desmet, toen principaal van het O.L. Vrouwecollege, voor gebruik in het laboratorium van het college. Voor Oostende was het radiotijdperk ingezet. (naar gegevens en documentatiemateriaal ter beschikking gesteld door mevrouw A. Vandermeulen-De Meester)

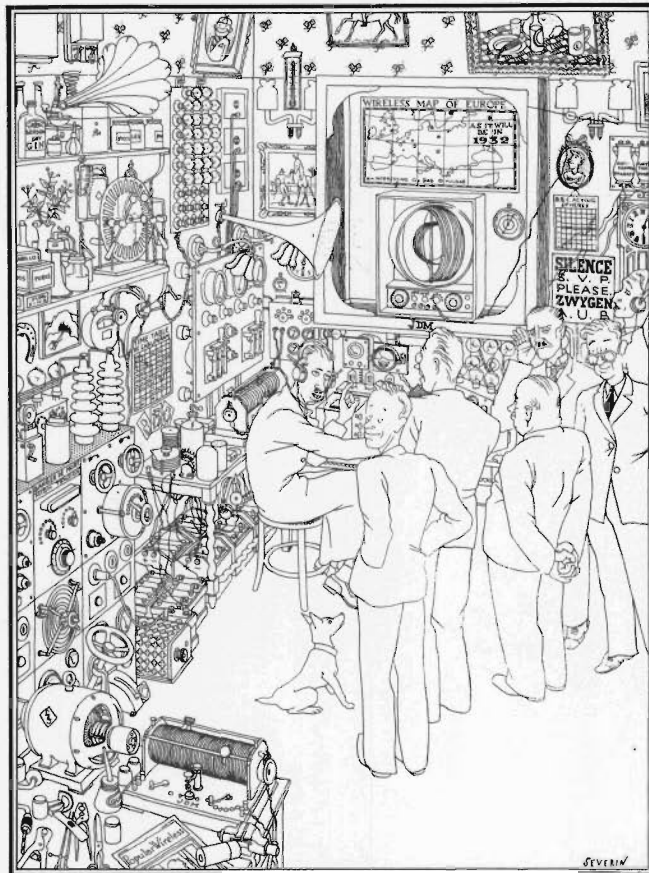
J.B. DREESEN

60 Jaar Radio te Oostende

Julien De Meester voor zijn zelfgebouwd radiotoestel in 1921-1922. (Ter beschikking gesteld door mevrouw A. Vandermeulen - De Meester)

RADIO - LITTORAL

Julien De Meester voor zijn zelfgebouwd radiotoestel in 1921 - 1922 gezien door de tekenaar M.F. SEVERIN. (uit Radio Littoral-der Kust Nr. 1 juni 1933)

J.B. Dreesen.

Quelques radio-bric-a-brac en 1922 par M. F. SEVERIN

Biografische aanvullingen

De levensloop van A. Stracké kunnen we aanvullen o.m. met gegevens uit de registers van de burgerlijke stand alhier. Uit zijn huwelijksakte (05.06.1869) vernemen we dat hij de zoon was van Jean Josse, meester-schrijnwerker in Naumburg (Hessen) en van Marguerite Grasshof, overleden in Hanau. En dat hij sinds 5 mei 1862 in Oostende verbleef. Dat laatste gold ook voor zijn vrouw Anna Maria Rau, geboren in Mainz (06.10.1833). Meer dan waarschijnlijk zijn de zestienjarige A. Stracke en de negenentwintigjarige A.M. Rau, als goede bekenden, samen uit Mainz naar onze badstad gereisd. Dat de totaal onbemiddelde A.S. na zeven jaar al voor eigen rekening kon werken en zijn vriendin ("sans profession" en dus allicht gefortuneerd) huwde, bewijst voldoende hoe snel hij carrière maakte.

Hun dochter en enig kind Augustins Christine, geboren te Oostende op 16.03.1870, huwde alhier op 03.05.1893 met de Duitser Henri Diegel geboren te Rotenberg (bij Kassel) 07.03.1857. Het echtpaar Diegel heeft na het huwelijk het "Grand Café-Brasserie Aux Augustine", Bld Anspach 2-4, Brussel opengehouden. Dat blijkt uit het drietalig (Fr., D. en E.) brochuurtje "Souvenir d'Ostende des Etablissements Stracké" dat A.S. (waarschijnlijk ca. 1900) heeft gepubliceerd.

En nu een eerste hiaat in Strackés autobiografie. Anna Maria Rau stierf in Oostende op 24.04.1909. Twee jaar later en wel op 30.05.1911 hertrouwde A.S. in Wiesbaden met Catharina Hoffmann. In zijn overlijdensakte wordt A.S. genoemd : weduwnaar van A.M. Rau en van Catherina Hoffmann. Van die tweede vrouw vinden we verder geen spoor in de registers. Op de kiezerslijsten van 1924 komt ze niet voor en haar overlijden wordt nergens vermeld. Heeft zij na W.O.I. Oostende en haar man verlaten ? En is dat de reden waarom A.S. in zijn gedenkschrift over zijn tweede huwelijk niet rept ? We weten het niet. Aangeefster van zijn afsterven op 24.09.1935 was zijn dochter Augustine die toen 65 jaar oud was en in Vorst woonde.

Een tweede leemte is het verzwijgen van zijn politieke loopbaan. A.S. was al sinds 15.03.1881 lid van de Oostendse Handelskamer en sinds 1889 secretaris van de sectie "Intérêts Balnéaires" waarvan hij in 1909 voorzitter werd. Hij bleef lid van de Kamer tot 1913. In de verslagen van het Bulletin mensuel van die Kamer zien we dat hij vaak zijn stem liet horen o.m. over de ontoereikendheid van de stedelijke publiciteit voor het Oostends badseizoen, over de verbetering van de internationale verbindingen met onze stad, over excursietreinen uit Keulen naar Oostende, over het drinkwater, de riolering, de bescherming van de baders, de verlichting op de dijk, over het uitbuiten van Engelse reizigers door loense commissionairs.

Als een gezien man met belangrijke relaties werd hij door de liberalen aangesproken om zich voor de gemeenteverkiezingen van oktober 1903 op hun lijst kandidaat te stellen. A.S. aanvaardde maar toen hij kort nadien verklaarde onafhankelijk te willen blijven, kwam het dadelijk tot een breuk en tot een door de liberalen gevoerde klein-geestige en venijnige polemiek. A.S. werd tenslotte verkozen op de katholieke lijst en zetelde in de Oostendse gemeenteraad van 1904 tot 1911. Daarop kom ik terug in een apart hoofdstuk.

Toeristische en commerciële informatie

De energieke A.S. beperkte zijn activiteiten niet tot de exploitatie van het Hôtel d'Allemagne en zijn optreden in de Handelskamer, maar verspreidde ook toeristische en commerciële informatie om het zakeleven in Oostende te stimuleren.

Aangenoodigd door het succes van zijn kleine "Guide d'Ostende" - die na enkele maanden uitverkocht was - publiceerde hij in januari 1887 een "Reise-Führer aus den grösseren Städten Deutschlands, Oesterreichs, der Schweiz un Italien nach Belgien und England via Ostende-Dover". Het was een "Gratis Ausgabe", in een oplage van 40.000 exemplaren die, met ministeriële toelating, aan de treinreizigers werden uitgedeeld.

De uitgebreide gids bevatte vijf delen. In het eerste ("Die grösseren Städte Deutschlands...") lezen we met documentaire belangstelling over Metz: "eine der stärksten Festungen des Deutschen Reichs" en over Straatsburg: "Sitz eines kaiserlichen Statthalters woselbst die Verfassung des Deutschen Reichs seit 1 januar 1874 eingeführt ist...". (Een toestand ontstaan na de Franse nederlaag in 1870, die tot 1918 zou duren).

In het tweede deel "Belgien" spreekt A.S. over "Wallonen und Flamändern" (i. pl. van het gewone Flamen). In het Vlaamse land, noteert A.S., waar de hogere standen Frans spreken, wordt sinds kort in de scholen ook Vlaams geleerd. Dan volgt de genealogie van het koningshuis, een biografie van Leopold II en een lijst van gezanten, gevolmachtigde ministers en van consuls (wat in zijn "Almanach du Commerce" herhaald wordt). Tenslotte geeft A.S. wat bijzonderheden over Belgische steden zoals Luik, Mechelen, Brussel, Gent. Over Brugge alleen een sombere boodschap: "zu einem völlig unbedeutenden Platz herabgesunken...". Bijna een derde van de bevolking is ten laste van de armenzorg. Al het bezienswaardige zijn herinneringen aan vroegere grootheid. (Hoe geïnteresseerd zou onze hotelier nu kijken naar de stroom toeristen die het grootste deel van het jaar Brugge overspoelen).

Het derde deel is gewijd aan Oostende. A.S. onderstreept het belang van de veerdienst op Engeland, van de vissershaven en de zeebaden. Na haar ontmanteling beleefde de stad een geweldige opgang. Het nieuwe station (1880-1882), op de gronden van het uitgebrande arsenaal gebouwd, is een der schoonste van het land. Slachthuis en kazerne liggen op het Hazegras. Verder is er een hospitaal (1872).

Visvangst is de voornaamste bezigheid. De vloot telt 234 boten waarop meer dan 1500 man hun brood verdienen. Naast scheepswerven zijn er fabrieken van tabak, zeep, kaarsen, verder brouwerijen, touwslagerijen, zoutziederijen, oesterputten.

Hierna beschrijft A.S. de voornaamste Oostendse bezienswaardigheden. De zee, de fosforescentie, de fameuze dijk (toen 1520 m lang), de kursaal (1876-1878 - kosten: ca. 2,5 miljoen). In het koninklijk paviljoen verblijft de koninklijke familie van juni tot september. De koning gaat het liefst incognito wandelen met zijn adjudant. De koningin verkiest het rijtuig. De vurig koningsgezinde A.S. wenst dat de zeelucht de gezondheid van hunne majesteiten mag sterken "zum Eigenem und zum des Landes Wohl. Das walte Gott!".

De zeebaden, aanbevolen tegen alle kwalen, kan men op drie plaatsen nemen : bij de kursaal, op het Klein Strand en in het Paradijs (vóór de westelijke duinen) (cf. De Plate IX, nr. 10, oktober 1980). Daarna vermeld A.S. de Kleine Vuurtoren (onze betreunde Vlaggestok!), het staketsel, de haven (waarvan het voornaamste gedeelte gebouwd werd onder Jozef II). De havengeul is sterk uitgediept. In 1876 was er bij ebbe nog 2,25 m water, in 1886 is er 6 m. Je laten overzetten kost 25 à 30 centiemen. De Grote Vuurtoren uit 1858 (kosten : 265.000 fr.) is 58 m hoog.

Het Leopoldspark (8 ha), vóór enkele jaren zelden door vreemdelingen bezocht, is nu fel verfraaid. Het Bois de Boulogne (het latere Maria Hendrika-Park) is nog niet zoals dat in Parijs. Na de uitvoering van de plannen zal men kunnen spreken van : Bois de la Reine.

Van de vier katholieke kerken (Sint-Pieter-en-Paulus, de oude kerk; O.L.V. Hazegras; de Capucijnen- en de Dominikanenkerk) verdient geen enkele een architectonische vermelding.

Nu komt de postdienst aan de beurt, met plaats en lichtingstijd van de brievenbussen : 8 lichtingen en 6 uitdelingen (Wat 'n vlijtige tijd!). Tot slot de tarieven van post, telegram en telefoon.

Het vierde deel is vooral nuttig voor internationale reizigers. De veerdienst Oostende-Dover is de kortste en goedkoopste weg naar Londen. Er zijn dagelijks 3 afvaarten in beide richtingen. Het Buffet-Restaurant aan boord (door A.S. zelf geëxploiteerd) is goed befaamd. Een kleine privé-cabine kost 7 fr. extra. Volgen de namen van de schepen en die van de dekofficieren. A.S. wijst ook op het belangrijk feit dat de passagiers niet meer zoals vroeger soms, bij grote ebbe, met kleine stoomboten overgebracht worden naar de pakketboten, voor anker op de rede. De haven is nu diep genoeg. Met de nieuwe pakketboten die 18 knopen lopen, duurt de overtocht 3 tot 3,5 uur (wat te optimistisch klinkt!).

Dat vierde deel eindigt met een woordje over de slaapwagens (de reis Oostende-Keulen duurt 5,5 uur), over geldwaarden (1 D.M. = 1,20 fr.; 1 pond = 25 fr.; 1 gulden = 2,05 fr. - 0 sterke Belgische frank!), over de prijs van een reiskaartje naar de belangrijkste steden van het continent (Oostende-Keulen, 2e kl., enkel : 27,45 fr. - het maandloon van een gewone arbeider!). Eindelijk krijgen we de uurroosters van Duitse en Belgische treinen en van de pakketboten en tenslotte wat inlichtingen over Londen : "de grootste stad van de wereld, 4.000.000 inw."

In het vijfde en laatste deel worden allerlei diensten en adressen van firma's in Oostende opgenomen. De inhoud daarvan wordt uitvoeriger herhaald in Strack's zgn. Almanakken.

(wordt voortgezet)

G. BILLIET

1. BESTUUR

Maakten deel uit van het bestuur op 31 december 1981 :

de heer A. Van Iseghem	voorzitter
de heer O. Vilain	ondervoorzitter
de heer J.B. Dreesen	secretaris
de heer G. Vermeersch	penningmeester

mevrouwen N. De Taeys-Snykers en J. Valkenburg en de heren F. Edebau, L. Hollevoet, N. Hostyn, J. Klausning, W. Major en E. Smislaert als leden.

a. Deelname aan vergaderingen, werkgroepen, commissies en gouddagen.

- In de loop van het jaar werden 10 bestuursvergaderingen gehouden.
- De kring was vertegenwoordigd in de Culturele Raad Oostende door de heer O. Vilain.

b. Algemene vergaderingen.

- Een algemene ledenvergadering ging door op 29 januari 1981. Er waren 110 aanwezigen.
- Een algemene Statutaire vergadering ging door op 10 juni 1981. Alle effectieve leden waren aanwezig. Er werden geen wijzigingen aan de statuten voorgesteld. De lidmaatschapsbijdrage bleef gelijk aan die van 1980.

2. SECRETARIAAT.

Het secretariaat van de Kring verwerkte tijdens het jaar 267 stukken in de briefwisseling.

a. Leden.

De kring telde op het einde van het jaar 474 leden. Dit is een verhoging van 36 leden ten overstaan van 1980.

b. Necrologie.

In de loop van het jaar ontvielen ons de volgende leden : de heer P. Verkeyn, de heer E. Vereecke, de heer J. Hermans, de heer Follebouct, de heer Parmentier, de heer H. Stalpaert, mevrouw M. Hartman, de heer W. Laforce, de heer J. Bouquillon en mevrouw Monseweyer.

3. ACTIVITEITEN.

a. Voordrachten.

Er werden negen lezingen gegeven, te weten :

- 29 januari 1981
OOSTENDE VANUIT DE HOOGTE. diavoordracht door de heer N. Hostyn.
110 aanwezig.

**De laatste
uitgegeven boeken**

zijn ALTIJD

te verkrijgen bij

**INTERNATIONALE BOEKHANDEL
N. V.**

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tél. 70.17.33

en in haar bijhuizen

- 26 februari 1981. DE BOUW VAN EEN HOUTEN JACHT en daarop volgend DE SOLOREIS ERMEE OVER DE ATLANTISCHE OCEAAN. Filmvoordracht door de heer Gustaaf Versluys. 103 aanwezigen.
- 26 maart 1981. ZEISPREUKEN VAN DE VLAAMSE VOLKSHUMOR. Voordracht door de heer A. Franchoo. 73 aanwezigen.
- 30 april 1981. SCHELLEN IN HET VOLKSLEVEN. Diavoordracht door de heer René Van Walleggem. 77 aanwezigen.
- 21 mei 1981. OOSTENDSE FILMAVOND. Filmvoordracht, door de heer N. Hostyn. 70 aanwezigen.
- 24 september 1981. EEN OOSTENDSE SCHILDERS, E. BULCKE. Diavoordracht door de heer N. Hostyn. 70 aanwezigen.
- 29 oktober 1981. HET OOSTENDSE DIALECT. Voordracht met Quiz door de heer R. Desnerck. 90 aanwezigen.
- 26 november 1981. ISNT-MAARTEN IN DE VOLKSKUNST. Voordracht door de heer M. Messiaen. 72 aanwezigen.
- 17 december 1981. VOLKSWEERKUNDE AAN ONZE KUST. Diavoordracht door de heer J.B. Dreesen. 70 aanwezigen.

b. Podiumoptreden.

Op zaterdag 11 december 1981 werd in het Koninginnehof een OOSTENDSE KLEINKUNST-AVOND gebracht door de Oostendse groep ASTRID DE LAENDER. Deze avond was voorafgegaan door het jaarlijks souper. Er waren 86 aanwezigen.

c. Studiereis.

Op zondag 14 juni 1981 ging een studiereis door naar ZEEUWS-VLAANDEREN en WALCHEREN, dit onder leiding van de heer J.B. Dreesen. Er waren 55 deelnemers.

d. Andere activiteiten.

- Jaarlijkse veiling.

=====

Op 29 januari 1981 ging onder de leiding van de heer O. Vilain de jaarlijkse veiling, voorbehouden aan leden, door. Er waren 110 aanwezigen. Er werden 114 stukken aan de man gebracht.

- Medewerking aan tentoonstelling.

=====

De kring verleende haar materiële medewerking aan de tentoonstelling : "MANUSCRIPT EN BOEK TOT EN MET HET BELEG VAN OOSTENDE", dit van 3 tot 12 april.

De kring verleende haar materiële medewerking aan de tentoonstelling : "AF-FICHE EN DE SPRT IN BELGIE" georganiseerd door het Gemeentekrediet van België te Brussel.

- Thematentoonstellingen.

=====

Onder impuls van de heer N. Hostyn en in samenwerking met de heer G. Vermeersch werden de volgende thematentoonstellingen in het museum georganiseerd :

- april 1981 "DUBAR" 158 bezoekers.
- mei 1981 "EFFECTEN" 205 bezoekers.
- juni 1981 "OOSTENDSE PARKEN" 275 bezoekers.
- oct-nov 1981 "E. BULCKE" 405 bezoekers.
- dec 1981 "OOSTENDSE PLATTEGRONDEN" 375 bezoekers.

- Filmvoorstelling.
=====

Ter gelegenheid van de overhandiging van zijn ambtskledij door de heer J. Piers, ereburgemeester, werd op 13 juni 1981 voor een ruim publiek de film "TWINTIG JAAR BURGEMEESTER PIERS" afgedraaid.

- Huldiging van ontbonden vereniging.
=====

Ter gelegenheid van het ontbinden van de zangvereniging "HET LOZE VISSERTJE" werd door de kring een plechtigheid georganiseerd waarop deze vereniging een laatste optreden in publiek verzorgde. Dit vond plaats op 7 maart 1981. Er waren 65 aanwezigen op deze uitvoering.

- Studiebezoek.
=====

De heer N. Hostyn verzorgde een studiebezoek aan de retrospectieve J. DE CLERCK in het Museum van Schone Kunsten te Oostende op 12/12/81. Er waren 37 aanwezigen.

- Opening van nieuwe lokalen van Heemkring.
=====

De heren Dreesen en Van Iseghem vertegenwoordigden de Kring op de opening van het nieuwe Heemhuis TURKEYENHOF van onze zustervereniging TER CUERE in Bredene, 17 oktober 1981.

4. MUSEUM.

a. Bezoekers.

5885 bezoekers bezochten in de loop van het jaar het museum. Dit is ten overstaan van 1980 een verhoging van 265 personen.

b. Aankopen.

Door de kring werden aangekocht :

- een penning van de onthulling van het monument van Leopold II (1931)
- een plan van de Stad Oostende (1901)
- een reeks voorwerpen van het failliet gegane bedrijf S.E.O.

c. Veranderingen en aanpassingen.

Door de zorgen van de heer G. Vermeersch werden de volgende werken en aanpassingen in het museum gerealiseerd :

- aanbouw van een archiefkast.
- plaatsen van een zoldering boven tentoonstellingsruimte.
- verdere aanpassing van de tentoonstellingsruimte Oostende-Doverlijn.
- inrichting van een afdeling met betrekking tot wereldoorlog I.
- uitbouw van een reeks Oostendse plattegronden.

d. Aanwinsten.

De hiernavolgende personen schonken de volgende voorwerpen aan de kring :

de heer ELBO	- Muziekstuk opgedragen aan Koning Albert en Koningin Elisabeth.
	- Publiciteitsomslag van de Ville de Londres uit de twintiger jaren.

- mevrouw A. DECROIX
- de heer R. VAN HOECK
- de heer L. PINCKET
- de heer A. VAN DYCKE
- Het LOZE VISSERTJE
- de heer POTTIER
- mevrouw N. DECLERCK-HERLING
- de heer FOURMARIER
- Fed. Oorlogsvrijwilligers
de heer J. BERARD
- mevrouw HINDRYCKS
de heer VERLONJE
- mevrouw VANDERMEULEN
mevrouw GRYSPEERD-MESSING
- Belgische zeeliedenbond
mevrouw LIBERTON
- een commissarissteek
  - een riem met koppel (politie)
  - vier stel schouderstukken (politie)
  - persoonsgebonden documentatie i.v.m. de visserij
  - een vliegend blaadje met drie liedjes (Eeklo)
  - een fotocopy van kentekens douane
  - een fotocopy van het boek "Het uniform van de douaniers"
  - Vaandel, archief en uniformen van de vereniging
  - Een ingekaderde foto van de Koninklijke familie
  - een kruis versierd met schelpen (in 1935 gemaakt door de heer PINCKET)
  - een foto van de mailboot Princesse Clementine
  - een foto m.b.t. de hulde aan overleden vissers 1924
  - een copy van een tekening Oostende Stadhuis 1711
  - een schilderij van Loodsboot 4 (1958-1960)
  - een schilderij op hout Oostendse vuurtoren 1858-1915
  - een jubileumboek Oostende-Doverlijn 1846-1946
  - een penning ter aanmoediging van de visserij op de naam van DEWASME 1899
  - het vaandel van de vereniging
  - twee volledige kaki-uniformen van douaniers alsook een stel kentekens
  - een reeks ouderwets electriciteitsmateriaal
  - een oude platendraaier
  - twee porceleinen klompjes
  - een reeks oude gebruiksvoorwerpen uit de school en het dagelijkse leven
  - een penning van het H.C. Tornooi in 1966
  - een ingekaderde foto van een groep leerlingen van haar klas in 1906
  - een vaandel van de bond 1914-1918
  - Elf porceleinkaarten :
    - Ostende
    - Vue de la nouvelle station Ostende
    - 1855 Casino de Gand
    - Simon Lafontaine Ypres
    - R. Audenaert-Foliau Gand
    - Academie Royal Bruges
    - Kohaut Drieghe Gand
    - P. Vandekerckhove Gand
    - F. Steyaert Gand
    - H. Pannier Ostende
    - Huyghe-Clickteur Ostende

de heer Van ISEGHEM	- twee benen schoentrekken
de heer GOUWY	- een affiche i.v.m. overlijden A. Van Glabbeke
de heer J. ELLEBOUT	- twee Oostendse groepsfoto's van voor W.O.I
	- een verkiezingsaffiche van voor W.O.I
mevrouw Van STEENE	- een foto
	- een steun- en werkboekje
de heer D. LAMS	- een strokapper
de heer en mevrouw LAGA	- een kantslokkussen met spelden, klossen, steunstoel en drager met molen, voor het vullen van klossen
	- een bord Hulde aan oudstrijders 14-18
	- een religieus prentje gewijd aan het H. Hart
de heer Henri SMISSAERT	- drie tegels met betrekking tot Oostende
	- een boek "Het zeevisserijbedrijf"
	- een boek "Het belang van de Belgische zeevisserij"
de heer FOURMARIER	- een SOUVENIR DE L'ARSENAL. INCENDIE 23 mars 1865 Ostende
de heer RYS	- twee matrozenpetten Oostende-Doverlijn
	- een onderofficierspet Oostende-Doverlijn
	- twee kentekens voor uniform Oostende-Doverlijn
mevrouw HAECK	- drie foto's genomen door Antony
	- vier penningen
	- een rieten mandje
de heer W. MAJOR	- een diploma plechtige communie
de heer F. MONTENY	- een stel voorwerpen uit zijn café
mevrouw GHEERAERT	- een stel schouderstukken gala-uniformen officier zeewezen
de heer FICHEFET	- een bundel documentatie i.v.m. de aanleg van het kanaal Brugge-Oostende en Brugge-Zeebrugge
Regie Maritiem Transport	- een shermuly pistool met uitrusting
mevrouw P. HERRLING	- de reeks tijdschriften DE PLATE van september 1975 tot december 1980
de heer J. BRYN	- zes gekleurde postkaarten met betrekking tot het station van Oostende en de onmiddellijke omgeving
	- een wimpel BSB Pasen 1932
de heer J. DECOCK	- een bakfiets oud model van de reinigingsdienst
de heer MAECKELBERGE	- een wandschilderij voorstellende de "VLAGESTOK"
de heer R. VERSLUYS	- drie schilderijen :
	- La poudriere door Carlo Bens
	- Vieille Estacade au port door Carlo Bens 1934
	- Duinenzicht Westende 1901 door A. Hubert
de heer G. VAN MAELE	- twee foto's van Oostendse verenigingen 1895-1910 en 1895-1920
de heer H. SMISSAERT	- twee delen AANVULLENDE NEDERLANDSE VOLSKUNDIGE BIBLIOGRAFIE
mevrouw H. SMISSAERT	- een register oblong formaat

e. Zorgden voor het museum.

Mevrouw N. De Taeye en de heren J.B. Dreesen, N. Hostyn, A. Van Iseghem en G. Vermeersch vormden de werkgroep Museum.

5. PUBLICATIES.

a. Tijdschrift.

Van het tijdschrift verschenen 9 nummers op de vooropgestelde data in jan, feb, maart, april, mei, sept, oct, nov en dec. In het totaal werden 248 bladzijden gepubliceerd waarvan 12 fotobladzijden. Een inhoudstafel van 32 bladzijden van de jaargang 1980 werd opgemaakt door de heer E. SMISSAERT. Als hoofdredacteur fungeerde de heer O. Vilain en als redactieleden de heren J.B. Dreesen, N. Hostyn en E. Smissaert.

b. Aanwinsten boekenfonds.

Buiten de boeken voorzien onder aanwinsten verwierf het boekenfonds de hiernavolgende werken :

- Jaarboek KOEKELARE. 1980
- Jaarboek TER CUERE. 1980
- Ingebonden jaargang DE PLATE 1980
- Farde briefwisseling 1979

c. Ruilabonnementen.

Werden uitgewisseld met de volgende Heemkringen of Verenigingen :

- Ter Cuere, Bredene
- Het Houtland, Torhout
- Iepers Kwartier, Ieper
- Ons Doomkerke, Oostkamp
- Zedelgemse Kring voor geschiedenis
- Aan de Schreve, Poperinge
- David Jonckheere, Aartrijke
- Het Brugse Ommeland, Sint-Andries
- Bachten de Kupe, Nieuwpoort
- Gemeentekrediet van België

6. GIFTEN.

De kring mocht een geldelijke gift in ontvangst nemen van :

- mevrouw Gryspeerd-Messing
- de heer Parmentier (+)

Gedaan te Oostende op de 20 ste van de Louw-, Ijs- of Wolfsmaand 1982

J.B. DREESEN
secretaris

A. VAN ISEGHEM
voorzitter

DE R.A.F. EN OOSTENDE

In 1974 verscheen bij Faber & Faber te Londen een boek van J.F. BOWYER "2 Group R.A.F.; a complete history".

Daarin worden de bombardementen vermeld die op Oostende gericht waren. We laten ze hieronder volgen :

- 3/4 Oct 1940 Operation LUCID : attack by Royal Navy on Calais docks to destroy barges. Ostend and Boulogne bombed as diversions.
- 18 March 1941 Night raid (series of -, against naval ports)
- 2 May 1941 Operation CHANNEL STOP. 2000 ton ship sunk off Ostend
- 23 July 1941 Operation CHANNEL STOP . 21 Squadron (Manston) attacked 4000 ton tanker escorted by 4 flak ships off Ostend Sq. ldr. C. ROGERS shot down by flak
- 28 Feb 1942 Operation CIRCUS. 6 Bleuheids of 114 Sq attacked 3 U-boat pens in Ostend
No losses
- 27 March 1942 Operation RAMROD R-18. 12 Bostons 226 Sq. attacked Ostend power station
- 7 May 1942 Operation CIRCUS C-164. 6 Bostons 226 Sq. attacked Ostend power station
- 5 June 1942 Operation CIRCUS C-188. 6 Bostons 226 Sq. attacked Ostend power station
- 29 Aug 1942 Operation CIRCUS C-212. 4 aircraft of 226 Sq. and 8 aircraft of 88 Sq. attacked Ostend fishing Wharfs.
- 16 April 1943 Operation CIRCUS C-283. 12 aircraft of 464 Sq. attacked chemical works at Zandvoorde.

E. COOLS

IN DIT NUMMER

- p. 2 : W. VERLONJE : Koordspringen
- p. 3 : N. HOSTYN : Oostendse muziekgeschiedenis XVI. Léon Rinskopf (verv.)
- p. 6 : E. SMISSAERT : Licentiaatsverhandelingen voorgelegd in 1980 betreffende Oostende
- p. 8 : J.B. DREESEN : Even voorstellen : Roger Pieters
- p. 9 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse schilders XX. Oscar Halle
- p. 12 : J.B. DREESEN : 60 Jaar radio te Oostende
- p. 14 : G. BILLIET : August Stracké (verv.)
- p. 17 : Jaarverslag "De Plate" 1981
- p. 23 : E. COOLS : De R.A.F. en Oostende.

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE
=====

A. VAN ISEGHEM

AN HYP

spaarkas - kredieten

ALLE VERZEKERINGEN

HYPOTHEKEN

geven U:

- ★ voordelige rente
- ★ vrijstelling van roerende voorheffing (tot 15.000 fr. intrest)
- ★ onmiddellijk volledig opvraagbaar
- ★ ongevalverzekering

Een vriendelijk onthaal en een persoonlijke service
zullen U te beurt vallen.

STOCKHOLMSTRAAT 47a

8400 OOSTENDE

Tel. 70.35.73

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.
11e jaargang, nr. 3 maart 1982.

INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER ZIE LAATSTE BLADZIJDE.

MAARTACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen u uit te nodigen op een voordracht met documentatiemateriaal die doorgaat op

donderdag 25 maart 1982 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende. Dr. Colenstraat 6, 8400 Oostende.

Het onderwerp : DE SLAG VAN NIEUWPOORT IN RELATIE TOT HET BELEG VAN OOSTENDE

De spreekster : Mevrouw Maria VLAMYNCK.

Het gebeurt niet zo dikwijls dat er een dame als voordrachtgeefster op ons programma staat. Daar hebben we geen fout aan, want het aantal dames die op het vlak van de Heemkunde of de lokale geschiedenis hun mannetje staan is niet zo groot. Voor enkele jaren brachten wij u de eminente volkskundige Magda CAFMEYER, verleden jaar misten , oh, zo nauw een eminente geschiedkundige, maar dit jaar krijgt u de romanschrijfster van onze kuststreek.

Maria VLAMYNCK debuteerde in 1963 met VIERBOETE, de roman van een oude vuurtoren en het volksleven te Nieuwpoort in de 16de eeuw. Na EEN STEEN OP EEN GRAF en DE WEG TERUG ging zij in 1977 definitief de historische toer op met het BELEG VAN NIEUWPOORT over het beleg op het einde van de 18de eeuw. Daarop volgende DE HEER VAN GEUZEN-YDE (1978) en werkte zij mee aan de verzamelbundel "VROUWEN IN VLAANDEREN SCHRIJVEN NU". Regelmatig verschijnen korte verhalen van haar in de tijdschriften SCHUIM en CREARE en schrijft ze artikels over geschiedenis en folklore. Verleden jaar publiceerde ze niet minder dan twee werken, een monografie over DE SLAG BIJ NIEUWPOORT IN 1600 en DE DONKERE NACHT VAN JULIA FONTEYN.

Vanavond komt ze u vertellen hoe de DE SLAG BIJ NIEUWPOORT niet alleen groot prestige bracht voor de jonge Nederlandse republiek en Maurits van Nassau, die bewezen hadden in een geregelde veldslag te land te kunnen overwinnen op een leger dat toen voor het sterkste gold in de Westerse wereld, maar ook hoe de stad Oostende voor één jaar van de Spaanse belegering gespaard werd.

Een avond die door geen enkel Platelid mag gemist worden en zeker de dames niet.

Zoals altijd is de ingang vrij en kosteloos en zijn ook niet-leden van harte welkom.

J.B.D.

KOMENDE THEMATENTOONSTELLINGEN IN ONS HEEMKUNDIG MUSEUM

Sedert enkele jaren is de "Werkgroep Museum" gestart met thematentoonstelling die telkens een maand of meer te zien zijn in ons museum. De bedoeling daarvan is, aspecten van onze volkskunde of lokale geschiedenis die in de permanente verzameling niet of slechts met mondjesmaat aan bod kunnen komen, voor korte tijd eens uit te diepen, ten behoeve van onze geïnteresseerde leden. Telkens wordt daarbij beroep gedaan op onze eigen verzamelingen, op verzamelingen van diverse privéverzamelaars en last but not least, op de rijke verzamelingen van het stadsarchief.

De presentatie is bescheiden. De kring kan de kosten voor oogverblindende tentoonstellings-lay-out immers niet aan. Het studio-aspect is en blijft daarbij onze voornaamste bekommernis.

Wat mag u nog verwachten in 1982 ?

- Nog tot eind februari loopt de tentoonstelling over het oud station van Oostende
- Van midden februari en nog tot midden maart (4 zaterdagen) loopt een thematentoonstelling "Oostendse kerken en kapellen"
Foto's, heel wat zeldzame prentkaarten en architectuurfragmenten.
- In maart wordt de kunstschilder Charles WILDT behandeld in ons tijdschrift. Zijn werk wordt bij die gelegenheid tentoongesteld.
- Het verschijnen van G. BILLIET's monografie over de O.L.V. ter Duinenkerk (1981) biedt de gelegenheid een tentoonstelling in te richten rondom dit stemmige kerkje. Werk van ENSOR, BULCKE, BINJE, BEERNAERT etc. zullen de blikvangers zijn. Niet te missen ! Midden maart-midden april.
- Met wat geluk is "Ostendiana IV" ondertussen van de persen gerold en is het ogenblik aangebroken om een aantal bijdragen in dat jaarboek te illustreren via een thematentoonstelling. We kunnen nu al verklappen dat het vooral om de "porseleinkaarten" zal gaan.
- In oktober volgt dan "Oude Oostendse toneelmaatschappijen", n.a.v. de septembervoordracht van de heer R. STRUYS over het Oostends toneelwezen.

G.V.

EEN NIEUWE ARTIKELREEKS IN "DE PLATE" : BIOGRAFISCHE GEGEVENS NOPENS OOSTENDSE POLITICI 1830-1914

Van volgende maand af begint historicus Willy PAERVOET met de publicatie van een reeks biografieën van Oostendse politici uit de periode 1830-1914.

Deze biografieën zijn een tot nu toe onuitgegeven gedeelte van MAERVOET's licentiaatsverhandeling "De politieke evolutie in het arrondissement Oostende 1830-1940" (R.U.G. 1964-65).

In Ostendiana 1 & 2 verschenen eerder al andere gedeelten uit genoemde verhandeling, aangepast en aangevuld uiteraard.

Met deze reeks biografieën hopen we een hele reeks historische en familiekundige gegevens voor onze lezers te ontsluiten.

De Redactie

NEOLITISCHE BEWIJZEN IN ONZE KUSTSTREEK

De vraag of onze kuststreek bewoond was tijdens het neolithicum wordt bevestigd door het vinden over gans de kustlijn van silexen die uit dit tijdperk blijken te stammen.

Deze silexen zijn dan ook het bewijsmaterieel voor de archeologen. Op het strand van Raversijde werden in 1935 dergelijke artefakten opgegraven door de amateur-archeoloog A. Chocqueel, uit Berges. De voorwerpen die hier zullen behandeld worden komen uit de verzameling van Chocqueel en zijn op het ogenblik uitgesteld in het heemkundig museum "De Plate". Deze verzameling, die 65 stukken silex bevat, wordt ingedeeld in 8 groepen, allen met aanwijsbare herkomst.

De aanwijzing erbij : "Silex taillés d'époque néolithique découverts dans les bancs de tourbe de l'estran, ou récoltés sur les plages de Mariakerke et de Raversyde où ils furent rejetés par les eaux marines". (fig. 1)

Wanneer we nu enkele silexen van naderbij bekijken dan bemerken we duidelijk dat het gaat om niervormige grondstoffen, namelijk vuursteen, dit is een gesteente dat in hoofdzaak uit calcedon bestaat en gedeeltelijk uit opaal. Het treedt in concreties in andere gesteenten op o.a. in krijt. De grondstof die in het algemeen aan de kust gebruikt werd is een mooie zwarte silex afkomstig van Boulogne. Ze werd getransporteerd van de Franse kust door de maritieme golven en op onze stranden geworpen.

Dergelijke silexen werden ook geruimd met de gebieden van Houtland tegen grijze en blauwachtige silexen uit Spiennien (Henegouwen). Tussen Houtland en Spiennien bestond er namelijk een vast commerciële relatie.

Deze ruwe grondstoffen leverden de neolithische ambachtsman de nodige bestanddelen voor de fabricatie van hun werktuigen en wapens. De excellente kwaliteit van deze silexen en de superieure duurzaamheid, hebben toegelaten de opmerkelijke bekwaamheid van de neolithische handenarbeid te bewijzen.

De wijze waarop deze grondstoffen nu echter bewerkt worden, verandert in de tijd zodanig dat men verschillende technieken kan vaststellen. Nu kan echter volgens de heer Chocqueel met zekerheid bepaald worden dat de door hem gevonden silexen op het strand van Raversijde de invloed ondergingen van de techniek eigen aan de geëvolueerde Campignien vuursteen industrie en dit via de neolithische werktuigen industrieën van Houtland.

De Campignien techniek is ontstaan te Spiennien (Henegouwen), het belangrijkste centrum van de vuurindustrie.

Hoe deze techniek West-Vlaanderen bereikt heeft weet men niet. Daaropvolgend deden zich echter twee belangrijke immigraties in West-Vlaanderen voor. 4000 jaar voor Christus dringt een mediterrane ras onze gebieden binnen langs de Maas. Zij gingen zich eerst in de bossen rond Houtland vestigen, doch een deel voelde zich aangetrokken door de visvangst en stootten door naar de West-Vlaamse kustvlakte. Dit verklaart dan ook een parallele evolutie in de vuursteenbewerking zowel in Houtland als langs de kust.

Deze Zuid-Europese immigranten kenden een grote beschaving doch de invloed die ze op de vuursteenindustrie uitoefenden mag niet overschat worden.

Het is pas de samensmelting van de autochtonen, de Zuid-Europese immigranten en de laatste groep immigranten afkomstig uit het Oosten dat het monopolie van de Campignien techniek zal verstoord worden. Het eindresultaat is dan een fusie van de Campignien techniek en de Robenhausien techniek. Deze uniformisatie verloopt echter niet duidelijk en zeer langzaam.

Door heen dit werk is het dus duidelijk geworden dat het om neolithisch materiaal gaat. De heer Chocqueel baseerde zich daarbij op het feit dat ze terug gevonden werden in een gedurende het neolithicum gevormde veenlaag.

In zijn boek 'Les civilisations préhistoriques et anciennes de la Flandre Occidentale' haalt hij echter een tweede middel aan. Men kan nl. silexen chronologisch classeren d.m.v. een witachtige aanslag die de silexen bedekt. Dit vormt zich op de silex na contact met regen en kalk daar waar de ondergrond het bevat. Doch deze methode wordt door velen verworpen.

Rond de authenticiteit van de ganse verzameling silexen bestaan er veel twijfels. Deze zijn vooral ontstaan door de volgende brief die de heer K. Loppens geschreven heeft (1).

De heer K. Loppens, die de kuststreek wel bijzonder goed kent, had er ons mondeling reeds op gewezen dat hij tijdens zijn menigvuldige speurtochten op het strand van Raversijde, aldaar nooit bewerkte silex en bewerkte beenderen gevonden had, en dat hij het dientengevolge ten zeerste betwijfelde of de silex die Chocqueel daar beweert gevonden te hebben en in zijn boek beschrijft, wel degelijk van die plaats afkomstig zou zijn. Op onze vraag kregen we van de heer Loppens nog volgende inlichtingen over de verzameling van Chocqueel (brief van 27.10.1960) : "Voor wat de gekapte silexen aangaat, daarvan ben ik zeker dat ze niet van Raversijde komen, maar wel uit Frankrijk, uit de grotten bewoond het in het neolithicum, waar men ze kan oprapen in grote hoeveelheden. Ik heb zijn verzamelingen gezien, en alles kwam uit Frankrijk. Ik was reeds overtuigd van wat er gebeurd was, maar wilde ten volle zeker zijn. Ik zond een zijner familieleden, die er ook niet aan geloofde, om hem te vragen hoe hij die zo bewerkte stenen had kunnen vinden, dat er veel daarover verwonderd waren. Hij heeft eenvoudig geantwoord : "Ecoutez, pour ce qui regarde des silex taillés, j'en ai plus qu'assez." ... Voor wat zijn "industrie de l'os" betreft, ik moet bekennen dat mijn vrouw en ik er nooit bewerkte beenderen gevonden hebben; maar dit is geen bewijs dat hij er niet enige op het strand opgeraapt heeft, maar dit is nog eens overdreven voor wat de hoeveelheid aangaat."

Het komt nl. hier op neer dat de heer K. Loppens beweert dat de silexen gevonden door de heer A. Chocqueel te Raversijde afkomstig zijn uit Frankrijk.

Er zijn nochtans enkele bezwaren tegen deze bewering. De heer Etienne Cools, wonende op de wijk Raversijde, heeft zich nl. ingezet voor het tentoonstellen van de silexen in het lokaal museum en bezit de originele verpakkingen van de silexen opgemaakt door Chocqueel.

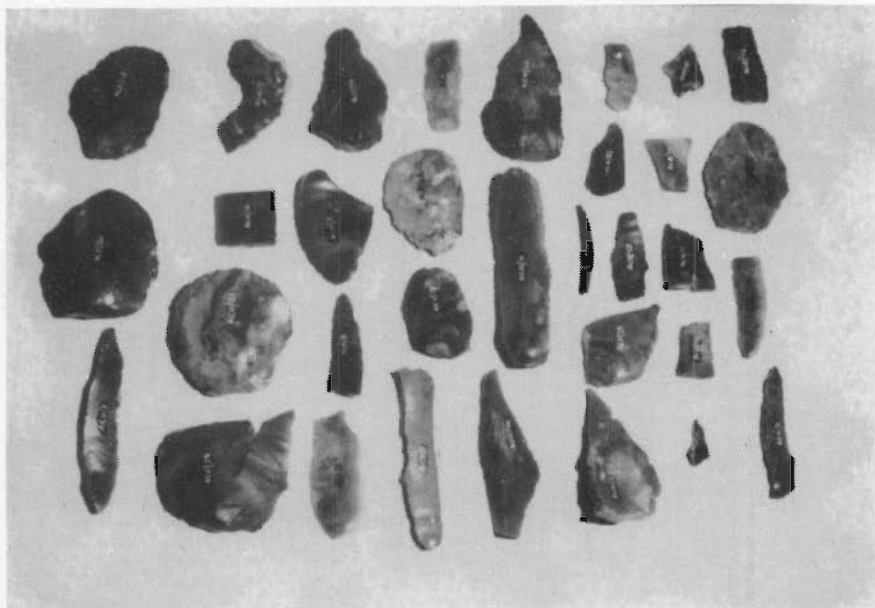
Deze verpakkingen bleken compleet afzonderlijk te staan van de silexen afkomstig uit Frankrijk.

Daarbij komt nog dat de silexen afkomstig uit Frankrijk een bruine kleur hebben terwijl deze gevonden te Raversijde blauwzwart zijn. Dit argument kan achter afgezwakt worden door een artikel geschreven door Dr. G. Hosse. Hij verklaart nl. dat silexen

OPGRAVINGEN TE RAVERSIJDE

A. Chocqueel bij zijn opgravingen op het strand te Raversijde (1948)

Verzameling silexen uit het heemkundig museum

gemakkelijk kunnen verkleuren eenmaal dat ze uit de bodemlaag gehaald worden. Eveneens chemische stoffen kunnen in enkele dagen doorheen de silexen dringen en hun natuurlijke kleur helemaal doen veranderen (2).

Daar langs gans de Belgische kust dergelijke silexen gevonden werden kunnen we ons de vraag stellen waarom ze juist niet op Raversijde zouden voorkomen als ze op alle omliggende plaatsen voorkomen.

Wanneer we het andersom bekijken dan moeten we bestatigen dat de werken van K. Loppens professioneel zijn en heel wat geloofwaardig.

Dit probleem is echter nog niet opgelost en alle informatie omtrent dit probleem is welkom op het volgende adres : Martine ECOSTER
Mariakerkelaan, 371
8400 OOSTENDE. Tel : (059) 80 19 62

De voornaamste geraadpleegde werken zijn :

A. Chocqueel : Les civilisations préhistoriques et anciennes de la Flandre Occidentale, 1950

J. De Laet : Préhistorische culturen in het Zuiden der Lage Landen 1979

K. Loppens : Bulletin de la Société d'Anthropologie de Bruxelles, XLX, 1929

-----
(1) Deze werd gepubliceerd door Luc Devliegheer in het tijdschrift "Biekorf" LXI 1960

(2) Zie Bulletin de la Société d'anthropologie de Bruxelles, XLX, 1929

ANTOINE SCHYRGENS 1890-1981

Op 22 december 1981 overleed onverwachts de 91 jaar oude kunstenaar Antoine SCHYRGENS. Zijn dood en begrafenis ging aan het artistieke Oostende zo goed als onopgemerkt voorbij.

Geboren in 1890, was SCHYRGENS feitelijk architect van beroep. Hij heeft daarnaast echter steeds geschilderd, bij voorkeur in aquarel. Tal van heerlijke werkjes, dikwijls met Oostendse thema's : schepjes, de haven, de dijk, straatgezichten...

In de dertiger jaren herstichtte hij samen met Gustaaf SOREL, Alphonse BLOMME en nog enkelen de totaal verkommerde Oostendse kunstacademie.

SCHYRGENS liet in 1957 zijn mémoires publiceren onder de titel "Le monde inconnu des artistes". 260 bladzijden rijk aan interessante gegevens over het kunstleven meer speciaal dat van het Tussenoerlogse Oostende, waarin hij erg nauw betrokken was. Vanzelfsprekend handelde SCHYRGENS daarin uitvoerig over ENSOR, die hij zeer bewonderde.

Tot kort voor zijn dood was Antoine SCHYRGENS nog actief als kunstenaar. Bijna dagelijks kon men hem nog per fiets langs de dijk of het staketsel zien, steeds met schetsboek of aquarel benodigdheden bij de hand. Niet liet zijn plotse heengaan vermoeden.

Het Museum voor Schone Kunsten van Oostende bezit enkele aquarellen van SCHYRGENS.

N.H.

OORLOGSDAGBOEK 1940-1945 (1)

We kwamen in het bezit van een niet-ondertekend oorlogsdagboek 1940-1945 over Oostende. We menen dat het voor onze leden interessant is dit dagboek in zijn geheel in dit en de volgende nummers te publiceren. We hebben praktisch niets aan de tekst gewijzigd.

O.V.

MEI 1940

- 10 Vreemde vliegtuigen vliegen op groote hoogte boven de stad.
- 10-15 Niets bijzonders te melden.
- 15-16 Rond 18 uur vloog een Duitsch verkenningvliegtuig op zeer groote hoogte over de stad en bleef meer dan een half uur rond cirkelen.
's Avonds om 21u30, terwijl de straten nog vol vluchtelingen zijn, vliegen Duitsche bommenwerpers boven de stad en werpen van geringe hoogte bommen uit, die met een helsch gehuil en dreunende slag, neerploffen rond het fort Napoleon dan rond de watertoren, telkens drie bommen tegelijk.
Intusschen worden de straten met machinegeweervuur bestookt. Een ware paniek breekt los. 's Anderendaags vertrekken een groot aantal vluchtelingen.
De schade veroorzaakt aan het museum van het fort Napoleon door de drie bommen die op eenige afstand van het gebouw in het zand vielen blijkt zoo groot dat van heropening en herstelling geen spraak kan zijn. Alle deuren en vensters werden door de luchtverplaatsing uitgerukt, talrijke uitstalramen werden vernietigd, beelden omvergeworpen, afsluitingen verbrijzeld. Het museum biedt een beeld van verwoesting. De geschiedenisdoeken door den Heer Hansoul geschilderd waren van glasscherven doorkerft.
De andere drie bommen ontploften op de broeikasten van een beplantingsdienst waardoor deze inrichting veel te lijden had.
- 18 Om 10 uur 's morgens een nieuw bombardement. Een Duitsch bommenwerper werpt van geringe hoogte en in duikvlucht bommen af op het pas voltooide gebouw van de Car Ferry. Paniek ontstaat op de Maalboot vol vluchtelingen die daar klaar lag om te vertrekken. Vliegtuigen mitrailleerden de straten. Deze aanval doet weer veel menschen besluiten hun pakken te maken en te vluchten.
- 19 Om 12 uur komt plots een vliegtuig van een groote hoogte ongemerktnaar beneden en werpt bommen op de havengeul. Paniek ontstaat onder het publiek, waardoor dieven gebruik maken om te plunderen.
Om 17 uur worden weer eenige bommen op de havengeul geworpen.
Spring- en brandbommen kwamen terecht op de Visscherskaai nr. 24 & 37, in de Langestraat nr. 76, in de Capucienenstraat nr. 28. Deze branden werden gebluscht met emmers water en met de handpomp van de pompiers.
- 19-20 In de nacht van zondag op maandag werden verschillende bommen geworpen op de huizen langs de Zeedijk en het pensioen Fernand-Flavie werd getroffen. Eerst 's anderendaags kan een Italiaan die zich daar verscholen had uit het puin gehaald worden. De man was in erbarmelijke toestand en het duurde verscheidene dagen eer hij terug op dreef was.

Om 16u30 werden voor de eerste maal brandbommen uitgeworpen. Sommigen vielen op straat waar ze zonder veel gevaar konden voortbranden terwijl andere gemakkelijk werden uitgebluscht door zand op te werpen. Voor de Banque de Bruxelles op de Wapenplaats viel een bom op het voetpad, dicht bij een verlaten auto, had een politiemann de hulp niet gehad van eenige voorbijgangers, was gansch het gebouw in de vlammen opgegaan.

Om 17 uur ontstond brand in de Lijnbaanstraat op het huis Boyers die zich voortzette en den ganschen nacht duurde. Veel brandbommen vielen op het Centrum der stad waar ze akelige vuurhaarden vormden en waar weldra alle groote gebouwen en handelshuizen van de Wittenonnenstraat tot aan de St. Paulustraat : Innovation, Uniprix, Grand Bazar, Savelkoul, Tempère, C.C.C., à la Ville de Londres, en de nrs. 25, 27, 29, 31, 33, 39, 40, 41, 42b, 44, 46, 48, totaal af en stortten in, 1 gekwetste. Het brandde nog op vele andere plaatsen der stad - op meer dan vijftig plaatsen tegelijk - en de brandweer redde zoveel mogelijk. Hulp werd ingeroepen van de brandweer van Brugge, Blankenberge, Nieuwpoort en Wenduynne. De centrale post is getroffen door bommen, de brandweer van Brugge redt het gebouw. Met vereenigde krachten wordt de brand overal bestreden. Er breken nog branden uit op de Zeedijk nrs. 69, 70, 71, 72. Om 19 uur vielen brandbommen op de huizen : Snyckers, Jean, Fontaine en De Haese in de Kapellestraat.

Om 20 uur bij Vander Elst.

Om 23 uur in de Christinastraat waar weldra een tiental huizen in de lichtelaaie stonden.

Rond 4 uur troffen de bommen twee huizen op de wijk Opex die gansch vernield werden, twee gekwetsten en een doode zijn onder het puin begraven. Op Sas Slyckens stortte een huis in waardoor acht personen om het leven kwamen. Op de Steenweg op Breedene redden o/brigadier Loy en twee pompiers twee menschen uit het puin en vinden 2 pakken titels die door Adj. Plovie aan de politie werden overgemaakt. Van deze nachtelijke verlichting maakten de vliegtuigen gebruik om de stad nogmaals te bombarderen. Alles staat in de lichtelaaie. In de Kennelbergstraat 31, in de Lijnbaanstraat nrs. 18, 22, 24, 26, 30, 33, 38, 39, 43, 45, 45, in de Ooststraat nrs. 17, 19, 24, 26, 27, 31, 33 evenals in de Albertschool en het hotel de la Marine, het laatste gebouw brandt totaal uit. Verder in de Christinastraat 77, 79, 82, 100, 102, 104 zijn de huizen ingestort en uitgebrand. Het klooster van de Faterskerk werd ook door brandbommen getroffen doch de pompiers van Oostende redden het gebouw. Verder brand het in de St. Paulustraat 16, 18, 20, 22, 25, 27, 29, 40. Verschillende huizen zijn er gedeeltelijk uitgebrand, anderen zwaar beschadigd. In de Kaaistraat brandde de Nationale Bank uit. In de Kerkstraat 17, 22, 39, in de Brusselstraat, 14, in de Ijzerstraat bij de Wwe Lagast-Werbrouck. Op deze datum hebben de brandweermannen Delacauw, Vermeer, Steketee, Delathouwer, Vanden houweele, Masschalk en Van de Castele, die vrij van dienst waren onmiddellijk hun ploeg vervoegd, om aan de blusschingswerken deel te nemen. Bij dageraad om 4.30 uur verschenen de brandweermannen van Wenduynne, Nieuwpoort & Blankenberge in samenwerking konden de grootste branden gedoofd worden. De Brugsche Pompiers hebben gewerkt met twee Ford auto's met twee motorpompen, hun uitgelegde lanssen 960 meter, het water werd uit de voorhaven en uit de vijvers van het Maria-Hendrikaperk getrokken.

De brand van de magazijnen in de Kapellestraat duurde nog gansch den dag. Zowel de winkels van den Uniprix, als die van à L'Innovation, Savelkoul, en Grand Bazar, brandden totaal op. Van de Witte Nonnenstraat tot aan de Paulusstraat, lag de Kapellestraat vol rookende en gloeiende puinen, en steeds vielen gevels in, zoodat de pompiers immer gevaar liepen onder de steenen begraven te worden. Langs den Westkant van de Kapellestraat, bleef tusschen de Paulusstraat en de Ooststraat slechts een enkel huis recht en aan de overzijde was het heekhuis betrekkelijk gaaf gebleven. Op de andere hoek, de Ooststraat, stond het magazijn van Tempère in brand, door de voorraad papier bleef de brand nog lang aanhouden.

Het huis van oud schepen Elleboudt Alfons, dat reeds in een vorige oorlog vernietigd was geworden werd weer prooi der vlammen. De zeldzame boeken, de eenige dat Mr. Elleboudt gedurende zijn lange loopbaan had weten te verzamelen, werd daar in een nacht vernield. Om 9 uur 's morgens heeft Adjutant Plovie en de mannen Bastoen, Jansoone, Vermeersch en Vandenhouweele een brand geblusht in het Ship Hotel op het St. Petrus en Paulusplein, alles werd gevrijwaard. In de nacht van 22 op 23 werden bommen gesmeten rond 23.30 uur terwijl de brandweermannen Saudemont Oscar, Delathouwer Henri en Vermeersch Marcel boven op het dak van Pacherhic aan 't blusschen zijn. Niettegenstaande ze tweemaal van het dak moeten vluchten gaan ze voort met blusschen aan de Couture Berthe en een gedeelte van het dak van Ernest Dehaese, dat ook reeds begon te branden. De pompiers van Nieuwpoort, Wenduyne en Brugge die ter hulp geroepen waren leverden prachtig werk. Den Heer Burgemeester Serruys die den ganschen nacht aan het werk bleef om de blusschingwerken te besturen heeft in deze dagen bewezen een man van karakter te zijn.

Onder het bombardement was het blusschingwerk van ons reeds erg vermindert pompierskorps een waren heldendaar, daarbij komt nog dat de brandweermannen gedurende hun blusschingwerken aanhoudend uit de lucht door het machinegeweer vuur van vliegtuigen bestookt werden. Schande aan hen die de stad in plan lieten om haar aan vernietiging en plundering prijs te geven.

Slachtoffers gevallen op de wijk Opex en in stad

Dooden :	VAN LOO Octavie ,	geboren te Oostende	den	1. 5.18
	HAYERMAAT Flodie ,	geboren te Breedene	den	20. 2.93
	SCHROYEN Margriet ,	geboren te Oostende	den	11. 8.19
	SCHROYEN Alfons ,	geboren te Oostende	den	2. 7.27
	ROUZEE Arthur ,	geboren te Swansen	den	21. 1.16
	ZWAENPOEL Leonie ,	geboren te Dudzele	den	23.12.82
	ZWAENPOEL Eugenie ,	geboren te Dudzele	den	30. 6.86
	ROSSEEL Flavie ,	geboren te Blankenberge	den	17. 9.90
	NIERINCK Mathilde ,	geboren te Oostkerke	den	21. 6.90

Gekwetsten

COUCKE Jozef , Louisastraat 23
 WALLAERT Renilde , idem
 DESOCK Lisette , Schietbaanstraat 59
 SCHROYEN Marie , Aimé Liebaertstraat
 BRUNEEL Georgette , idem
 DEKEYSER Albert , Jacob Besagestraat 53
 ZWAENPOEL Edm. , Meestraat 15
 DEWAELE Henri , Handzaemestraat 8
 EVERAERT Norbert , Van Iseghemlaan 139
 THEUNISSEN Georges , Steenweg op Torhout 219

OUDE KAARTEN

Heruitgave van de "Carte chorographique de la Belgique".

De uitgeverij Veys (Ieperstraat 18, 8880 Tielt) brengt de heruitgave op de markt van een merkwaardige Atlas uit het begin van de 19de eeuw, opgemaakt onder het bewind van Napoleon I, keizer der Fransen. De "Carte chorographique de la Belgique édiée à la Convention Nationale", indertijd uitgegeven door de ingenieurs L. Capitaine en P.G. Chantlaire, wordt ingedeeld in 67 vakjes; elk genummerd vakje stemt overeen met een grote kaart in het boek, dat 32 x 50 cm meet. Voornaamste technische gegevens : 1) 67 kaarten op oorspronkelijk formaat; 2) crème-kleurig gevegeerd papier van 225 gr.; 3) ingebonden in zuiver linnen band met versterkte rug in similileder; 4) goudopdruk; 5) beperkte genummerde oplage. Prijs (na verschijnen op 15 juni 1981) : 2.500 B.F. (BTW en verzendingskosten inbegrepen). Voor Oostende en omliggende (tot en met Brugge) moet men kijken op blad nr. 10; de westkust, met als centrum Nieuwpoort, wordt weergegeven op blad nr. 17. Achtergrondinformatie over de ontstaansgeschiedenis, de verspreiding, de invloed, etc., van deze atlas zijn mij overigens niet bekend. Het werk kan diensten bewijzen aan historici, heemkundigen, belangstellenden in de lokale geschiedenis, bibliofielen en anderen.

Een kaart van de Sint-Catharinapolder te Oostende

De Musea van de Stad Sint-Niklaas en de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas hebben sedert lang bekendheid verworven door de rijke verzameling Mercatoratlassen en sferen die er worden bewaard. Minder geweten is, dat in diezelfde musea een verzameling aanwezig is van meer dan zeshonderd losse kaarten. De verscheidenheid hiervan in ouderdom en onderwerp vertegenwoordigt een belangrijke bron van inlichtingen, niet alleen voor geografen, notarissen en landmeters, maar ook voor historici. In de "Katalogus van de Kaartenverzameling van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas", uitgegeven te Sint-Niklaas in 1980, vonden wij voor Oostende slechts de vermelding van 1 kaart (nummer 174, op bladzijde 50 van de catalogus).

Wij nemen de gemaakte titelbeschrijving volledig over :

HEEMS, L.; MAELSTAF, P.J.; MARYHAVE, Pieter

Caerte figurative vanden nieuwen Bedijckten Polder ghenaemt Ste-Catharinapolder ghelegen nevens de Stad van Oostende uytgedijckt ten jaere 1747 met designatie van alle proprietarissen (...)

1751

Kopergravure. Zwart. 55 x 48

R 491

Geschiedenis van het "Zwin" op kaart

Door de zorgen van de Jonge Economische Kamer van Knokke-Heist verscheen een kaartenmap over de geschiedenis en het ontstaan van de Zwinstreek. De map omvat vijf driekleurkaarten, waarop alle gegevens getekend staan van de belangrijkste periodes uit de Zwin-geschiedenis. De kaartenmap (250 B.F. + 50 fr. verzendingskosten) kan worden bekomen bij Paul Vanderhaegen, Lippensplein 3, KNOKKE-HEIST, telefoon : (050) 60.69.70.

E. SMISSAERT

STORM AAN DE KUST

Sommige prentkaartenverzamelaars vinden de kaarten met "weer en wind" als thema minderwaardig. En toch menen wij dat ze zeer typisch zijn voor onze kust. Men vindt immers geen kaarten met stormweer te Brussel, Antwerpen of Gent.

O.V.

Charles WILDT is een van de meest kleurrijke figuren in de marge van het Oostends schilderswereldje. Van beroep was hij blijkbaar huisschilder. Door de dag hanteerde hij dus de grove borstel, maar daarnaast nam hij ook graag de fijne penselen ter hand. Komt daarbij dat hij graag een pintje moet verzet hebben. Mondelinge overlevering leerde ons dat hij zich voor zijn schilderijen graag in natura (lees gerstenat, of was het iets "straffer"?) liet betalen.

Gegevens uit de burgerstand

Charles-Pierre WILDT werd op 20 februari 1851 te Oostende geboren als zoon van Charles WILDT sr (ca. 1820) die werkman en later drankverkoper was. Zijn moeder heette Jozephine-Francisca PHILIPS. Ze moet omstreeks 1818 geboren zijn.

Charles WILDT jr. had nog een zuster, Rosalie-Justine-Victorine WILDT (°Oostende, 6 december 1852).

Charles WILDT huwde met Louise-Marie LAUWAGIE en werd schildersknecht. Zij woonden in de Euphrosine BEERNAERTstraat, 23.

Op 13 september 1884 werd hun zoon Henri-Jules WILDT geboren. Deze overleed in 1903.

Charles WILDT overleed te Oostende op 15 november 1912.

WILDT'S Schilderkunst

WILDT's schilderijen zijn zeer ongelijk van kwaliteit. Sommige zijn goed verzorgd, andere veel minder. Zijn thematiek is uitgesproken Oostends, folkloristisch, wat naïef zelfs. Plaatselijk moet nog veel werk van hem bewaard zijn. Ziehier een lijst van wat ons nu reeds gekend is :

- Duinenlandschap met 5 vissersvrouwen in een groentetuin
Verz. M. DECLERCK, Oostende.
- Portret van de zeilsloep O. 211 "François Marie"
Privéverzameling, Oostende
Scheepsportret van de O.211, gezien langs bakboord, even buiten de haven van Oostende.
olie op doek; niet gedateerd.
De O.211 verging in 1905, wellicht na een aanvaring in de nabijheid van het lichtschip "Noord-Hinder".
Zeer verzorgd schilderij in vergelijking tot de andere die ons gekend zijn.
- Oostende den 24 augustus 1887
Oostende, Museum voor Schone Kunsten (516)
Tafereel van de Vissersopstand, naar de eigentijdse dagbladgravure die aan de basis lag voor méér identieke taferelen.
olie op doek; 49 x 70
Herkomst : A. D'HOEST, Oostende (1950)
Hangt in het Heemkundig Museum.
- De Decoratieve schilderijen uit de destijds gekende danszaal "In 't Konijntje",
Sint-Franciscusstraat te Oostende. Ze werden in 1950 bij BUCHMULLER aangekocht door de stad, en naderhand gerestaureerd door Pierre BENIEST (die zijn ateliers had Hoek Poststraat-Aartshertoginnestraat).

De reeks bestaat uit :

- a) De groote markt van Oostende 1641
Oostende, Museum voor Schone Kunsten (580)
olie op doek; 195 x 455 cm
- b) Panorama van Oostende
Oostende, Museum voor Schone Kunsten (603)
olieverf op doek; 195 x 455 cm
dateert uit 1908.
- c) Het fort van Blankenberge - De oude visserscherkade en het wit huis van Oostende
1808
Oostende, Museum voor Schone Kunsten (591)
olieverf op doek; 204 x 530 cm
In depot in het Bestuursgebouw van de Vissershaven.

- d) De oude vischmarkt van 1677
Oostende, Museum voor Schone Kunsten (562)
olieverf op doek; 125 x 340 cm
dateert uit 1902

- e) De oude vischmarkt van Oostende van 1585
Oostende, Museum voor Schone Kunsten (495)
olieverf op paneel 73 x 98 cm

Fantaisistische voorstelling van de vismarkt. Het gezicht is genomen in vogelperspectief. Het voorplan wordt ingenomen door een aantal vissen en visbennen. Twee rijen schragen staan langs de langszijde van de markt met de visverkoopsters erachter en talrijke kooplustigen ervoor. Boven de huizen op het achterplan steekt een windmolen uit.

getekend onderaan midden : Ch. WILDT

opschrift onder midden : Oude vischmarkt van Oostende van 1585

Hangt in het Heemkundig Museum

- f) De grote markt te Oostende omstreeks 1640
Oostende, Museum voor Schone Kunsten
Fantaisistische voorstelling van de marktplaats tijdens een drukke marktdag. Marktmen, een toneelstelling met twee spelers en een groep kijklustigen errond. Rechts krahet stadhuis. Uit de Kerkstraat komt een processie. Boven de huizen van het achterplan-links steekt een kerktoren (Kapucijnenkerk) uit.
olieverf op gemaroufleerd doek; 73 x 99 cm
getekend onderaan rechts : Ch. WILDT
opschrift rechts onder : Oude groote markt van Oostende van 1640
Hangt in het Heemkundig Museum

- De gebrande Sint-Pieter & Pauluskerk (sic)
Oostende, Museum voor Schone Kunsten (513)
olieverf op paneel; 49 x 68 cm
Gaaf terug op de destijds populaire chromolitho van VAN CUYCK
Herkomst : Aangekocht bij Pierre BENIEST in 1960
Hangt in het Heemkundig Museum.

De laatste
uitgegeven boeken

zijn **ALTIJD**

te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

N. V.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

- Jantje Adams

Oostende, Heemkundig Kring "De Plate"

olieverf ; 34 x 22 cm

gemonogrammeerd W. onder rechts

Jantje ADAMS was een Oostends volkstype (°ca. 1830) die in 1877 blind werd na pokken (1). Hij is ten voeten uit uitgebeeld, spelend op een viool.

Destijds circuleerden in Oostende wel meer van die volkse schilderijtjes van populaire figuren als Jantje ADAMS, MEULEOARE, Mietje KRUTJE of Pietje FLACON.

WILDT moet er zeer veel geschilderd hebben, alsook de VAN CUYCK's van wie er ook enkele bewaard worden in het Heemkundig Museum. Maar met de VAN CUYCK's is er dan steeds het probleem wie wat heeft geschilderd.

Norbert HOSTYN

(1) A. SLEEKs, Oude Oostendse volkstypes, (Oostende), s.d., p. 31-33.

NAAR AANLEIDING VAN DIT ARTIKEL WORDT DE FIGUUR VAN WILDT SPECIAAL BELICHT IN HET HEEMKUNDIG MUSEUM. ENKELE VAN DE GROTE DOEKEN WORDEN VOOR DE GELEGENHEID EENS UIT DE RESERVEs GEHAALD.

FRAGMENT UIT HET LUISTERSPEL "NACHMITTAG IN OSTENDE"

Ilse Aichinger werd geboren te Wenen op 1 november 1921. Het Oostenrijkse literaire maand-schrift "Literatur und Kritik", uitgegeven te Salzburg door de Otto Müller Verlag, drukte in het nummer 31 van februari 1969, van blz. 1 tot en met 11, het begin van de tekst van haar luisterspel, "Nachmittag in Ostende", dat voor het eerst door de "Norddeutsche Rund-funk" in de ether werd gebracht. Over de letterkundige achtergrond en waarde, groot of eer-der gering, zal ik mij hier liever niet uitspreken : dat laat ik andere, meer bevoegde personen graag over. Wél wil ik over het literaire werk van Ilse Aichinger wat langer uit-weiden. Ten behoeve van de radio had zij, vóór 1970, reeds meerdere luisterspelen gecree-erd en gepubliceerd : "Besuch im Pfarrhaus" (1961), "Weisse Chrysanthenen" (1961), "Knöpfe" (1965) en "Oakland" (1970). Zij is ook de auteur van de roman "Die grössere Hoff-nung" (1948) en van het verhaal "Rede unter dem Galgen" (1952), in 1953 onder de titel : "Der Gefesselte". In 1957 verscheen dan haar "Zu keiner Stunde. Dialogszenen", in 1963 een verzameling verhalen, dialogen en gedichten onder de titel : "Wo ich wohne" en in 1965 "Eliza, Eliza", eveneens een aantal gebundelde verhalen, dialogen en gedichten. Dit overzicht, slechts summier en zeker niet exhaustief bedoeld, is uiteraard voor aanvullin-gen vatbaar en zelfs dankbaar aanbevolen, te verklaren door mijn slechts zeer oppervlak-kige kennis van de Oostenrijkse hedendaagse letterkunde...

Emiel SMISSAERT

N.V.D.R. : Indien wij het goed voorhebben dan werd dit stuk, dat de zeedijk als decor heeft en waar de gemaskerde figuren in voorkomen een paar jaar geleden voor de Duitse T.V. in beeld gebracht.

O.V.

De laatste
uitgegeven boeken

zijn **ALTIJD**

te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

N. V.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

Almanach du Commerce et de l'Industrie de la ville d'Ostende.

Daarvan bezit het Ostendiafonds 5 delen, alle gedrukt - zoals ook de Reise-Führer, in het vorig nummer besproken - in het Hôtel d'Allemagne en uitgegeven respectievelijk in 1886, 1887, 1889, 1892 en 1897. Die zgn. jaarboeken bergen een schat van informatie vooral over de samenstelling van de Oostendse bevolking, de bedrijvigheid en de adressen van de actieve personen. De inhoud ervan werd geleidelijk uitgebreid (van 166 blz. in 1886 tot 280 in 1897) en anders geordend. In zijn nummer van 26 maart 1897 noemde Le Carillon het 5e deel (dat 3 fr. kostte) terecht : "un ouvrage indispensable aux commercants".

Ze beginnen alle met een portret en een biografie van Leopold II en de genealogie van het koningshuis. Verder bevatten ze een lijst van gezanten, gevolmachtigde ministers en van consuls (zoals in de Reise-Führer).

Vanaf het 2de jaarboek krijgen we de namen van de lokale verkozenen van Kamer, Senaat en Provincie, en ook de samenstelling van het college van burgemeester en schepenen van Oostende.

Vanaf het 3de boek bovendien : de lijst van alle senatoren en kamerleden van het land (meestal met hun adres), de hele samenstelling van de regering, van het hof van cassatie, van het hof van appel (Gent) van de rechtbank van eerste aanleg (Brugge), van de provincieraad van West-Vlaanderen en van de Oostendse gemeenteraad.

Verder geeft A.S. praktische inlichtingen over de kerken en de goddelijke diensten. Benevens de vier katholieke (in 1892 wordt ook de parochie van Sint-Jozef vermeld) is er een Anglikaanse kerk (Langestr.), een Joodse (Langestraat 67) en een Protestantse (Albertstr. 56 = de latere E. Beernaerstraat). Van het onderwijs worden we goed op de hoogte gebracht en kennen we de namen en adressen van directeurs en leerkrachten van het Koninklijke Atheneum, van het O.L.V.-College en van de lagere scholen.

A.S. maakt ons ook bekend met de "Sûreté Publique" nl. : politie, brandweer, gendarmerie, burgerwacht en het 3de linieregiment hier in garnizoen.

Aandacht wordt ook besteed aan andere administratieve diensten : registratie, bruggen en wegen, kadaster, belastingen, douane, stapelhuizen, kursaal, baden, mijn, slachthuis, gas, nationale bank, de verschillende liefdadigheidsinstellingen. Tenslotte komen de spoorwegen aan de beurt, de P.T.T. en het zeezezen (met loodsdienst en hydrografie). En steeds met namen en adressen.

Het hoofddeel echter van de inlichtingen is de drievoudige lijst van de (volwassen) inwoners van Oostende. Ze zijn alfabetisch gerangschikt : 1. volgens hun naam - 2. volgens de straat waar ze wonen - 3. volgens hun beroep. Dat alles vormt een verzameling informaties, met zorg en geduld samengesteld, die nu, na ca. 90 jaar, van onschatbaar belang zijn voor de lokale geschiedenis. Daar zie je, concreet, gespreid over een goed decennium, de demografische evolutie van onze stad, de voortschrijdende bebouwing van de straten, de opeenstapeling der huisgezinnen (vooral op de Kaai en in Sint-Franciscusstraat, Schippers-, Aartshertoginne-, Werf- en Christinastraat), de beweging der bewoners, de diversiteit van de broodwinning.

De drie laatste jaarboeken worden aangedikt met een flink gestoffeerd bijvoegsel met niet alleen een lijst van de hotels en van de villa's (in 1896 : 464, vooral Zee-dijk, Van Iseghemlaan, Konings-, Berlijn- (=IJzerstraat) en Wenenstraat (=Kemmelbergstraat), een lijst van de goederen waarop invoerrechten betaald worden en een bouwreglement, maar ook 'n hele reeks inlichtingen over de 27 dorpen van het bestuurlijk arrondissement Oostende (bevolking, burgemeester, schepen(en), secretaris, voornaamste ingezetenen : handelaars, pachters, ambachtslieden, enz.). We zien b.v. hoe Mariakerke zich als badplaats veel sneller ontwikkelt dan Middelkerke, Westende of Lombardsijde en van 1888 tot 1896 zijn bevolking meer dan verdubbelt (van 1042 tot 2174). (Volgens het Staatsblad van 31.12.1896 bedroeg de bevolking van Mariakerke toen 2592).

In de allerlaatste (roze en gele) bladen maakt A.S. publiciteit voor firma's in Oostende, Brussel, Antwerpen, voor hotels niet alleen in Brugge en Brussel maar ook in Dover, Aken, Keulen, Düsseldorf, Hannover, voor de veerdienst Oostende-Dover en voor zijn eigen HÔtel d'Allemagne en de oesterkwekerij Stichert, Stracké & Cie. In elk jaarboek steekt bovendien een plan van Oostende en van het stadstheater.

Hoewel onvolledig en niet altijd nauwkeurig toch zijn die almanakken ware goudmijnen van informatie. Vorsers en stamboomklimmers kunnen zich hier uitleven. Je achterhaalt b.v. wie er, in 1886, in de twee sloppen van het Babylonestraatje woonde (waar de brandweer gevestigd was). Dat de Wellingtonstraat pas in 1891 opduikt. Dat de Rogierlaan nog tot aan de Kairostraat en de Amsterdamstraat tot aan de Koninginlaan doorloopt. Dat het Hazegras toen een heel ander gezicht had. Dat één jaar pensionaat in het O.L.V.-College 650 fr. kostte (d.w.z. tweemaal het jaarloon van een gewoon arbeider!). Dat men voor de overtocht Dover-Oostende 6,95 fr. betaalde. Dat er in Oostende, in 1896, volgende bladen verschenen : Avenir d'Ostende, Le Carillon, De Duinengalm, L'Echo d'Ostende, La Feuille d'Ostende, De Oostendenaar, La Saison d'Ostende, De Zeebode, De Zeewacht.

Wie in die jaarboeken grasduint is geneigd er statistieken uit te halen. Hier volgen enkele cijfers voor 1896. In onze stad waren er toen :

- 1 molenaar, 1 leerlooier
- 6 mandenmakers, 3 kuipers
- 9 hoefsmeden, 22 smeden-slotenmakers
- 11 brouwers, 13 rijtuigverhuurders
- 18 dokters, chirurgen, verloskundigen, 4 vroedvrouwen, 1 veearts
- 24 strijksters-wasvrouwen (de vroegere "strijkegen" en "washegen")
- 29 kleermakers, 23 kleermaaktsters
- 31 kolenhandelaars
- 52 slachters - weekoopliden
- 67 schoenmakers
- 68 bakkers
- 80 kruideniers
- 298 herbergiers

Aan de bewonderenswaardige ijver van August Stracké hebben we die kleine encyclopediën te danken. Zij bevatten, op hun manier, een sociaal-economisch en urbanistisch portret van Oostende tussen 1885 en 1896.

Tot mijn spijt heb ik de hand niet kunnen leggen op 'n andere analoge publicatie van Aug. Stracké waarvoor "Le Carillon" in oktober 1903 publiciteit voerde, nl. "Le nouvel annuaire Stracké. L'événement d'adresses d'Ostende, Blankenberghe, Heyst, Middelkerke et toutes les plages belges. Prix 3 frs."

A.S. deed nog meer om de belangen van Oostende te bevorderen en het image van de Koningin der Badsteden te verspreiden.

In het nummer van 28 september 1899 bericht "Le Carillon" het volgende. Zo pas heeft Aug. Stracké aan de "Société internationale des Hôtelières", gevestigd in Keulen, duizend grote foto's van Oostende gestuurd (dijk, strand, baden). Die zullen onder de leden van de vereniging verspreid worden met het verzoek ze in hun hotel ter toon te stellen, goed in het zicht.

Het blad voegt erbij dat die foto's een reeks artikelen afsluiten die A.S. over Oostende heeft geschreven en die in het orgaan van de machtige "Société internationale" verschenen zijn. Dat zullen dan ongetwijfeld bladzijden geweest zijn uit zijn "Reise-Führer", in het vorig nummer van "De Plate" besproken.

G. BILLIET

(wordt voortgezet)

ENSORIANA : AUTEURS DRAGEN HUN BOEK OP AAN JAMES ENSOR

Roméo DUPOULIN, Broer Frutsel. Légende Bruxelles, s.l., 1918

éA Monsieur James Ensor en témoignage de vive admiration
Bruxelles, le 14 août 1919
Roméo Dumoulin".

Z'LICA, Apprenez nous la musique s.v.p., s.l., s.d.

"Au grand maître James Ensor en souvenir de l'auteur, son amie et son admiratrice
Paques 1929 - Ostende
E. Z'LICA".

Marcel WYSEUR, Le zwyn, Brugge (GRUUTHOUSE), 1931

"Au magicien de la couleur
Au cher James Ensor ces quelques vers en sincère et cordial hommage
Marcel Wyseur".

N.H.

AUGUSTE MUSIN - ERRATA

In mij bijdrage over kunstschilder Auguste Musin (De Plate 80/162), staat te lezen dat hij te Sint-Joost-ten-Node stierf in 1920.
Infeite is het op 18 december 1923 dat hij overleed (Bron : Burgerlijke Stand, St.-Joost-ten-Node)

N. HOSTYN

HET MUZIEKCONSERVATORIUM TEN TIJDE VAN LEON RINSKOPF.

ENKELE HISTORISCHE GEGEVENS

Toen RINSKOPF te Oostende benoemd werd, bevond het conservatorium zich nog steeds in het oude gebouw, Sint-Franciscusstraat 14.

Het lerarenkorps was anno 1891 als volgt samengesteld (1) :

H. VAN ACKER	Langestraat 87, notenleer, cello en contrabas
E. PIERKOT	Warschaustraat 12, notenleer en koperblazers
E. LIMBOR	Van Iseghemlaan 49, notenleer en viool
E. MACKEN	Rogierlaan 53, notenleer en viool
A. VLAEMINCK	Zuidlaan 53, notenleer en houtblazers

Repetitors : Alice UNRUH, Ad. Buylstraat 28 en Jeanne DESCHEPPER (lagere pianoklas).

Het recentst in dienst was A. VLAEMINCK, een Gentenaar, die pas tijdens de Gemeenteraad van 3 februari 1891 was aangesteld.

Alice UNRUH diende in oktober 1892 haar ontslag in (2). In 1893 kwamen er 3 pianoleraressen bij, dit om aan de grote toeloop van leerlingen te kunnen beantwoorden : het waren de juffrouwen Th. FREMOUT, A. CARDINAEL en MOULRON.

De diverse leraars gaven door de week ook nog zanglessen in de diverse stadsscholen, dirigeerden een harmonie of fanfare en speelden in diverse ensembles, ca. het Kursaal-orkest. Zo kwamen ze min of meer aan een volledige betrekking. Van cumul was nog geen sprake...

De geschetste toestand bleef ongewijzigd tot in 1895. Op 8 mei 1895 overleed A. VLAEMINCK en op 9 mei 1895 overleed E. LIMBOR.

Ten gevolge van het overlijden van VLAEMINCK stelde de bestuurscommissie van de muziekschool, bestaande uit Aug. LIEBAERT, René VAN LOO, Arthur KOCKENPOO, Léon RINSKOPF en secretaris VAN BREDAEL de gemeenteraad voor de klas "houtblazers" in twee te splitsen. Eén klas hobo, fagot & saxofoon; een tweede klas voor fluit en klarinet.

Na examen, op 17 oktober 1895 werden E. DE TAEYE, M. MATTHYS en D. VAN DER AA benoemd (Gemeenteraad van 29 oktober).

D. VAN DER AA	viool
E. DE TAEYE	hobo, fagot en saxofoon
M. MATTHYS	fluit en klarinet

X X X

In september 1897 kwamen Ingenieur Auguste VERRAERT's plannen voor het nieuwe conservatoriumgebouw aan de Romestraat klaar (3). Ze werden uitvoerig besproken in "Le Carillon" van 12 september 1897. De opbouw van het gebouw gebeurde kort nadien en kon rond 1900 in gebruik genomen worden. Het is het conservatoriumgebouw dat nog steeds in gebruik is.

Weliswaar werd er nadien wel wat aan het gebouw "gesleuteld" en is de grote concertzaal helaas totaal verkommerd en afgesloten voor het publiek.

X X X

Uit het administratief jaarverslag van de Stad Oostende voor 1912, haalden we nog volgende uitbreidingen en wijzigingen aan het lerarenbestand van de muziekacademie, zodat we alles samen een mooi beeld krijgen van de toestand, kort voor de oorlog :

J. KEURVELS	notenleer, piano, vocaal ensemble benoemd 17.11.1896
E. DEVLIEGER	cello en contrabas benoemd 28.11.1909 DEVLIEGER krijgt later nog een aparte bijdrage
C. DUBUISSON	notenleer, klarinet en saxofoon benoemd op 18.10.1910
B. BEENCKENS	pianorepetitor
J. PIEKOT	idem
M. DUBOIS	idem

Harmonie en piano werd door RINSKOPF zelf gedoceerd.
Het feit dat RINSKOPF wél en LAPON niét het pianospel machtig was, had trouwens in 1891 voor een groot deel de benoemingsweegschaal in het voordeel van de eerste doen overhellen!

Vooraf de fijnbesnaarde Oostendse juffrouwen brachten het onder de hoede van RINSKOPF tot een "Prix d'Excellence" :

- Jeanne FREMAUT (maart 1906)
- Jeanne MOULAERT (maart 1906)
in de jury zaten naast RINSKOPF verder nog Mevrouw PIETERS, Karel MESTDAGH, Arthur DEGREEF en T. YSAYE.
- Rosa PAVOT (april 1909)
met in de jury naast RINSKOPF, Mevrouw PIETERS en MESTDAGH, deze keer Ed. POTJES en J. VAN ROY.

X X X

VAN LEO-NAPOLEON VAN RENTERGHEM TOT LEON RINSKOPF

Enig speurwerk in de archieven van de Gentse Burgerstand, brachten volgende familiekundige gegevens nopens Léon RINSKOPF aan het licht :

Hij wordt op 19 november 1862 als Leo-Napoleon VAN RENTERGHEM geboren te Gent. Hij is het onecht kind van Joanna VAN RENTERGHEM, fabriekwerkster (°Gent, 15.03.1839 -), toen wonende in de Hospitaalstraat.
Dochter van Petrus VAN RENTERGHEM en Maria-Francisca POELMAN.

Pas op 8 december 1881 huwt ze te Gent met de vader van haar kind : Leo-Carolus RINSKOPF, geboren te Gent op 18.12.1839, bediende, wonende in de Spiegelstraat.

Zoon van Napoleon RINSKOPF, fabrikant, en Florentina SOUWEINE (?).
Bij het huwelijk werd Leo-Napoleon VAN RENTERGHEM "bewettigd".

Twee getuigen bij het huwelijk, George & Achille VITS, waren pianofabrikanten, wat erop kan wijzen dat de RINSKOPF's nogal nauwe banden hadden met de muziekwereld.

(vervolgt)

N. HOSTYN

Nota's :

1. Rapport sur l'administration et la situation des affaires de la ville d'Ostende. Exercise 1891, Oostende (J. DAVELUY), p. 39-40.
2. idem. Exercise 1892, p. 42.
3. N. HOSTYN : Oostendse bouwmeesters : Auguste Verraert, in "De Plate", september 1977, p. 4-6.

DE ZEVEN OOSTENDSE MUSEA

Dat de Oostendse letterkundige Julien Van Remoortere zeer bedrijvig is en blijft, alle genres op een prettige en leesbare wijze aankan, weet zo zachtjes aan iedereen, die aandacht heeft en ontvankelijk is voor het gedrukte woord. Hij waagde zich onlangs aan het samenstellen van een "Gids van de Belgische musea. Repertorium van 499 musea". Uitgegeven door de N.V. Heideveld te Hasselt in 1979, telt dit werk 229 bladzijden, is overvloedig van illustraties voorzien en kost 995 fr. Naast een inleiding, als verantwoording voor zijn werkwijze bedoeld, en naast het uitvoerige en gedetailleerde, eigenlijke repertorium, worden enerzijds een "Lijst van gemeenten met een of meer musea" opgenomen, anderzijds ook een "Trefwoordenlijst", zodat men op de meest efficiënte manier de kerngegevens over een bepaald museum vlug kan opsporen. Al bij al bijzonder tijdrovend maar zéér verdienstelijk, nuttig compilatiewerk! Weet u, waarde lezer(es), hoeveel musea de Stad Oostende rijk is ? Neen ? Welgeteld zeven! Wij sommen even op : "Het Heemkundig Museum" op het Wapenplein in het Feest- en Cultuurpaleis (eerste verdieping); het "James Ensorhuis" in de Vlaanderenstraat; het "Museum "Scaphander" Exotarium" in het Maria-Hendrikapark (Platanendreef, 1 bis) aan het Koninginnenhof; het "Museum voor Moderne Religieuze Kunst" in de Sint-Sebastiaanstraat 41; het "Museum voor Schone Kunsten" in het Feest- en Cultuurpaleis (2de verdieping) op het Wapenplein; het "Noordzeeaquarium Oostende", Garnaalmijn op de Visserskaai; het "Opleidingsschip Mercator" (afgekort o/s Mercator), geankerd in het Mercatordok in het hartje van Oostende tegenover het Stadhuis. Systematisch biedt Julien van Remoortere een historische schets van de wording en uitbouw van het behandelde museum, met daarnaast een overzicht met wat uitleg over de diverse, bewaarde verzamelingen; tot slot de data, waarop dit museum toegankelijk is voor het publiek. Welke Oostendenaar kan erop bogen alle zeven musea van onze Stad reeds bezocht te hebben, al is het maar eenmaal voorgevallen, bv. ook ons Heemkundig Museum "De Plate" op het Wapenplein? Ik persoonlijk moet ootmoedig op de borst kloppen, maar dit repertorium weze een aanzet en stimulans om deze fout, dit verzuim, spoedig ongedaan te maken. Doet u, beste lezer(es), er gauw ook wat aan ?

Emiel SMISSAERT

IN DIT NUMMER

- blz. 3 : M. DECOSTER : Neolitische bewijzen in onze kuststreek;
blz. 6 : N. HOSTYN : Antoine Schyrgens 1890-1981;
blz. 7 : Oorlogsdagboek 1940-1945 (1);
blz. 10 : E. SMISSAERT : Kaarten en plannen;
blz. 11 : O.V. : Storm aan de kust;
blz. 12 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse schilders XXI : Charles Wildt;
blz. 14 : E. SMISSAERT : Fragment uit luisterspel "Nachmittag in Ostende";
blz. 15 : G. BILLIET : August Stracké (3);
blz. 18 : N. HOSTYN : Oostendse muziekgeschiedenis XVII : Leon Rinskopf (verv.);
blz. 20 : E. SMISSAERT : De 7 Oostendse musea.
- - - - -

GELUKWENSEN

Het is met genoegen dat "De Plate" de geboorte van een dochtertje AN bij het gezin Emiel Smissaert vernomen heeft.
Wij wensen ons trouw bestuurslid en zijn echtgenote van harte geluk met deze blijde gebeurtenis.

A. VANISEGHEM
Voorzitter "De Plate"

- - - - -

BOEKEN

In de jongste tijd verschenen enkele interessante boeken die we aan onze leden willen mededelen :

DELBOUILLE en DUJARDIN; twee pioniers van het Oostends toerisme.

Een boeiende uitgave voor al degenen die voor de ontwikkeling van kusttoerisme geïnteresseerd zijn. De auteur Marc CONSTANDT heeft in enkele hoofdstukken dit met een klare taal weten te vertellen, zoals 1. Pre-toeristische periode te Oostende; 2. De verkaveling der domaniale gronden; 3. De overige activiteiten van Delbouille (de bankier) en Dujardin (architekt). In dit laatste hoofdstuk is er o.a. spraak van de Duiven-schiëting, de Etablissement Hydrothérapique, de Oesterteelt, de Wielerbaan, enz. Dit geïllustreerde werk kost 385 fr. en is uitgegeven bij de uitgeverij Marc van de Wiele, Brugge.

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALEKTEN

Het eerste deel van dit werk dat in afleveringen verschijnt handelt over "Landbouwwoordenschat". Aflevering 1 werd opgesteld door Magda DEVOS en Hugo RYCKEBOER en handelt over "Akkerland en weiland".

Prijs 380 fr. (240 p., 154 krtn, 30 ill.). Er is ook nog een "Wetenschappelijk apparaat" bij de 1ste aflevering. Prijs 365 fr. (240 p.).

Te bestellen bij Druk. Michiels, Corverstraat 13, 3700 Tongeren (rek. 235-0450756-09).

O.V.

- - - - -

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

- - - - -

A. VAN ISEGHEM

AN HYP

spaarkas - kredieten

ALLE VERZEKERINGEN

HYPOTHEKEN

geven U:

- ★ voordelige rente
- ★ vrijstelling van roerende voorheffing (tot 15.000 fr. intrest)
- ★ onmiddellijk volledig opvraagbaar
- ★ ongevalverzekering

Een vriendelijk onthaal en een persoonlijke service zullen U te beurt vallen.

STOCKHOLMSTRAAT 47a

8400 OOSTENDE

Tel. 70.35.73

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN

Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.
11e jaargang, nr. 4 april 1982.

INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER ZIE LAATSTE BLADZIJDE.

APRILACTIVITEIT

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen u uit te nodigen op een Poëzievoordrachtavond met mime die doorgaat op

donderdag 29 april 1982 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6, Oostende,

met als onderwerp : POEZIE VAN EN OVER OOSTENDE EN DE ZEE

die wordt gebracht door een paneel bestaande uit : de heren Fons ROETS

J.J. ROMMELAERE

Christiaan WAUTERS

Etienne DELBAER

Roger FOCKEDEV

Roger DEVRIENDT

en mevrouw

Gwendelyn DEERUYKER, die

gedichten voordraagt die onderscheidelijk de eerste, tweede en derde prijs kregen in de eerste uitgave van de POEZIEPRIJS van de STAD OOSTENDE, najaar 1981.

terwijl Jerry KOCH de mime verzorgt.

Verschillende dichters dragen voor uit eigen werk. Indien u wilt weten wat er in de Oostendse dichterswereld aan eigenheid ontwikkeld wordt en hoe Oostende en de zee bezongen worden, is deze avond een uitstekende gelegenheid.

Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn ook niet-leden van harte welkom.

J.B.D.

OOK HEDENDAAGS ARCHIEF IS WELKOM !!!

Onze heemkundige kring is niet alleen geïnteresseerd in het verleden, maar ook getuigenissen van wat nu gebeurt, worden met het oog op later, bijgehouden.

We denken hier bijvoorbeeld aan affiches, reclamekaartjes, stickers, versierd briefpapier van firmas...

Wie verzamelt mee, en helpt zijn kring aldus aan hedendaags archief ?

G.V.

AUGUST STRACKE

Het vervolg van de artikelenreeks "August Stracké" door G. Billiet zal in het mei-nummer verschijnen. Het zal handelen over het Museum Stracké.

EEN NIEUW BOEK OVER BREDENE

Binnenkort verschijnt een tweede boek over Bredene, van de hand van Karel Clybouw.

Het werk is getiteld JONGENS VAN ONS DORP. In 17 hoofdstukken heeft de auteur een merkwaardige verzameling volkskundig materiaal samengebracht, met betrekking tot kinderliederen, rijmen, spreuken, spelen, fratsen, kindergeloof en volksgebruiken.

Die volkskundige gegevens hebben betrekking op Bredene en omgeving. De liederen, rijmen en zegswijzen zijn doorgaans in het streekdialekt gesteld. De toelichting er van en ook de beschrijving van spelen, gezins- en dorpsleven zijn uiteraard in het A.N.

Deze merkwaardige studie is van groot volkskundig belang. In West-Vlaanderen en vooral in de omgeving van Bredene, zal zulke publicatie belangstelling vinden, en zal ook het sappig Westvlaams begrepen en gewaardeerd worden.

Intekenprijs : 630 F. te storten op rek. 000-0235182-54.

JAARBOEK 1981 "TER CUERE"

Voor mij ligt het Jaarboek 1981 van onze zustervereniging TER CUERE uit Bredene. Een kanjer van 93 bladzijden tekst, geïllustreerd met 17 bladzijden afbeeldingen en plannen. Hoe krijgen ze het gedaan... en betaald, was een eerste vraag die bij me op kwam. Keurig werk, zoals altijd. Men voelt er de stevige hand van een secure hoofdredacteur achter.

Dijna was het een "one-manshow" geworden. Op een paar kleine stukjes na komt het gros uit de pen van de ongeëvenaarde erevoorzitter van TER CUERE, Richard Verbanck.

Hij die sedert tien jaar de stuwkracht van dit jaarboek is, heeft op de meet blijkbaar nog een extra-inspanning willen leveren, want vanaf volgend jaar draagt hij zijn pen en werkracht op jongere schouders over.

Voor onze Oostendenaars is het eens te meer een belangrijk boek geworden. Hoe nauw Oostende en Bredene steeds verbonden zijn geweest merken we ook hier weer, tweederde van het boek handelt over Oostende.

De heer Clybouw zet in met een folkloristisch stukje over de Nukkerbrug en de Nekkers. Veel nieuws brengt hij niet, maar de grootste verdienste van zijn stukje ligt wel in het feit dat hij een reeks verspreide gegevens over het onderwerp in één bijdrage verzamelde. Oorspronkelijker is de tweede bijdrage waarin Dirk vanden Bauwhede ons een minder gekend pamflet over het Beleg van Oostende (1601-1604) brengt. Aan de hand van een reeks biografische nota's, maakt hij deze tekst uit het begin van de 17de eeuw zeer leesbaar en interessant.

Uitstekend als bijdrage in de lokale geschiedenis is de ontleding van een RAPPORT OVER DE STAD OOSTENDE 1855 door Richard Verbanck "himsel". De lectuur ervan geeft ons een uitstekend beeld van hoe onze stad 130 jaar geleden reilde en zeilde. Na een reeks volkskundige gegevens over volksliederen en de Sint-Sebastiaangilde te Bredene, steeds van dezelfde auteur, volgt de topper van dit jaarboek, uiteraard ook van de hand van Richard Verbanck, onder de titel ICONOGRAFIE VAN DE MOSSELHOEK. Door middel van een degelijke beschrijving geschraagd door een reeks plannen en reproducties van gravures, schetst hij ons een glashelder beeld van de verdwenen Mosselhoek. Als toemaatje verwerkt hij ook nog een korte Ikonografie met betrekking tot enkele Oostendse onderwerpen. Het boek wordt besloten met enkele Oostendse jeugdherinneringen waarmee Richard Verbanck, de Oostendenaars wiens jeugd zich tussen de twee oorlogen situeerde, zal doen glunderen van genoeg. Een zeer lezenswaardig boek, sterk aanbevolgen aan alle Oostendenaars, waarvan de uitvoering, zowel in druk als in opzet een voorbeeld zijn. Het geheel zou onvolledig zijn zonder een kleine kritiek. Wanneer krijgt het jaarboek een inhoudstafel en een rechtdoornummering van de bladzijden.

J.B. DREESEN

Mei 1940

- 23 De vernieling van de stad schijnt onvermijdelijk te zijn. Zij die gehoopt hadden dat slechts de haveninstallaties en andere militaire doelen zouden bestookt worden, en nu de Kapellestraat vernield zien, hebben maar één hoop : een spoedige wapenstilstand.
Branden wakkeren weer op, maar worden spoedig gedoofd door brandweermannen die er de wacht houden om uitbreiding te voorkomen.
- 24 Wat te vreezen was na de vernieling van de Fernand-Flavie, zag men deze namiddag gebeuren : het Hotel de la Plage dat als hospitaal dienst deed werd door drie bommen getroffen en in brand gestoken. Het gebouw moest in allerijl ontruimd worden. De gekwetsten en zieken werden naar het atheneum gevoerd, dat voortaan als gasthuis dienst doet. De brand was evenwel zoo hevig dat een vijftigtal soldaten niet meer konden gered worden en in de vlammen omkwamen. De brand bood langs de Zuidkant een verschrikkelijk schouwspel. Hij had zich immers uitgebreid tot de aanpalende gebouwen en 't hotel Splendid, dat op de Koningstraat uitgaf, stortte hierbij in met een akelig vreemd geruisch van de vlammenzee.

Nadere bijzonderheden

Om 14 uur houdt den Heer Burgemeester naamafroeping van de brandweermannen in de hoofdkazerne.

Rond 15 uur ongeveer vallen spring- en brandbommen op het Hotel de la Plage, waarin verschillende gekwetsten, vooral Belgische soldaten, lagen. In een oogwenk stond gansch het gebouw in brand. De bevelhebbers der brandweer, de Heer Van Hecke, bevindt zich op de tweede verdieping met apotheker Quagebeur en hulpapotheker Constant, waar zij door de vlammen bedreigd worden met verstikking, of door de instortende muren met verplettering. Als bij mirakel ontsnappen ze uit den vuurpoel.

Verschillende andere personen zijn er gedood of zwaar gekwetst uitgehaald. Het onmogelijke wordt gedaan om den brand tegen te gaan, doch vruchteloos daar geen water in de stadsleidingen was, en het water uit het Leopoldspark moest getrokken worden met den motorpomp. Dank zij adjudant Parmentier wordt het Hotel Ocean gespaard, gansch het Plage-hotel brandde uit. De brandweermannen Bauché, Vermeersch, Vande Castele, Moerman, Vanthorhout en nog anderen onder leiding van voornoemde adjudant verdienen een pluimpje voor hun moedig en koelbloedig optreden. Tweeënzeventig uren zijn alle brandweermannen op post met den Heer Burgemeester H. Serruys aan het hoofd. De burgemeester bracht persoonlijk brood en hesp en bier aan de pompiers die reeds verscheidene uren zonder eten doorwerken.

Rond hetzelfde uur vallen brandbommen op het Burgerlijk Hospitaal en wordt de familie Hostijn in de Amsterdamstraat door een bom onder de puinen begraven. De oudste dochter Gabrielle is op slag gedood en de jongste zwaar gekwetst. Zeven personen werden uitgehaald. Nog vele andere woningen stortten in en begroeven slachtoffers onder het puin. De Brigadier Labbeke, alhoewel vrij van dienst, werpt verscheidene bommen van het dak van het Burgerlijk Hospitaal.

Op het Hazegras vallen eveneens brandbommen op de Firma Decrop, die weldra in lichtelaaie staat. Door de groote hoeveelheid kemp, verf, teer, waar het vuur gretig voedsel in vindt, is aan blusschen niet te denken, de gebouwen die het onringen worden evenwel gered.

Deze brand duurde een tiental dagen en een maand later zag men nog steeds dat de teerputten rookten. Een brand in het omvormingstation Hazegras wordt snel gebluscht. Twee huizen in de Oesterbankstraat branden volledig op. De brandbommen die op 't dak van de O.L.V.-kerk vallen, kunnen door de wakkere pompiers afgehaald wordt. Een zeventiental brandbommen worden in die straat gebluscht door de bekende zwemster Fernande Caroen, die er het hare bijdraagt om de oliehandel van haar vader te vrijwaren. Een huis in de Kappelstraat van den Heer Boussy, werd door de pompiers, commissaris Ameel en den Heer Corman, boekhandelaar, gered. Verder worden branden bekampt in de Kappelstraat nummers 6, 8, 10, 12, 14, 16. In de Brusselstraat wordt n° 14 gered door de brandweermannen Bauché en Vermeersch.

Bommen zijn ook gevallen op de Romestraat bij Bailleul, bij Deprez, bij Pilaeys en in een magazijn van de S.E.O.; verder in de Muscarstraat, waar alle huizen groote schade leden; in de brouwerij Deswaef, waar een achterhuis getroffen wordt, en op huizen van de Clementinaplaats en de Gerststraat.

Om 18u30 begon een hevig bombardement door vliegers op de haveninstellingen, waar oneindig veel werd verwoest.

's Nachts breekt brand uit in de Firma Cockerill en Deweert die volledig uitbranden. Ook de houtmarkt begint te branden. Brigadier Loy deed het mogelijke om den brand te omschrijven, doch daar aan manschappen te kort was, wist men niet meer waar eerst hulp te bieden.

25

's Namiddags om 14u15 had een vliegersaanval plaats waardoor een groot gedeelte van de nieuwe visschershaven werd vernield. Bommen werden op de vischmijn geworpen die reeds heel wat schade had geleden en waar heel wat pakhuizen zijn verwoest. Nu werd ook de verkoopshalle alsmede de kaaimuur getroffen waarin een groote bres geslagen werd. Tankwagons die voor de mijn stonden werden in brand geworpen en weldra sloegen de vlammen hoof op, een dikke rookwolk uitspuwend, die zeewaarts woei zoodat men mijlenver de brand kon zien. De gebouwen aan de overzijde der visschershaven leden eveneens veel schade. De magazijnen van Ostend Stores, de bureaux van de Oostendse reederij en van Telegraphie (Mr. Dumortier), Texaco, Visschersverbroedering, Gebroeders Valcke, Seghers, Lambrechts, Ghijs en Schockaert, werden geteisterd.

Een bom viel op het Kanonhotel en vernielde de koepel. Een bom viel blakbij den achterkant van het Atheneum en verbrijzelde de ruiten van de omliggende huizen, vooral het huis van Dr. Van Oye leed veel schade.

Naast het huis van den Burgemeester breekt brand uit door bommen die in den omgeving ontploften. Het huis van den Heer Deweerdt, vroegere voorzitter van de Handelskamer, brandde totaal op. Groot gevaar ontstond voor de aanpalende gebouwen en zouden zeker ten prooi gevallen zijn van de vlammen had de Burgemeester zelf de aanpalende gevels niet met water bespuit. Als een eenvoudig brandweerman bleef hij met de spuit in zijn hand tot alle gevaar geweken was.

In de Koningstraat moesten die middag drie huizen door de bewoners ontruimd worden, dit van advocaat Boyers en van tandarts De Paepe.

In de Jozef II-straat werden huizen beschadigd door bommen; die van Calmeyn, Ostijn, Wwe Verbiest en Adhem. Gerard. In de Stockholmstraat vielen bommen op de Katholieke Volksbond. Ook de Kaaistatie liep beschadigingen op.

Nadere bijzonderheden

Om 14u15 volgt een bombardement door minstens 35 vliegtuigen. Er breekt brand uit op de Reederijkaai waar de benzine-inrichtingen van Radia-Cie, Froid Industriel en andere gebouwen brandden. Te midden van dit bombardement rukte de brandweer op van het centrum naar de Voorhaven.

De brandbommen worden overal onschadelijk gemaakt. Pas zijn de blusschingswerken aangevat of opnieuw verschijnen meer dan 35 vliegtuigen boven de haveninstellingen, de vischmijn, de ateliers van de Marine, de benzinetanks (trein). De brandweermannen die met machinegeweevuur bestookt worden vinden het geraadzaam enkele ogenblikken te schuilen in het duingras. Rondom hen staat alles in brand tot zelfs de grond toe. Bij de firma Radja worden door adj. Plovie en Marcel Moerman de kranen gesloten van 3 benzinetanks die reeds gansch met rook omhuld zijn. Hierbij geven alle mannen blijk van ware doodsverachting. Op het zelfde ogenblik stonden op de wijk Opex verschillende huizen in brand. Bijna een gansche rij huizen in de Edw. Hammanstraat werden gered. Bij al deze branden werd de motorpomp gebruikt.

- 26 In de nacht van 25 op 26 mei zijn bommen geworpen rond St. Petrus en Pauluskerk, op het St. P. & Paulusplein 99, op de dekenij dus, kwam een voltreffer terecht waardoor het huis onbewoonbaar is. In de Prins Boudewijnstraat, Kaaistraat waar verschillende huizen totaal uitgebrand zijn, melden we terloops de Nat. Bank. In de Aug. Strackestraat en de Groentemarkt kwamen bommen terecht waardoor de huizen veel te lijden hadden.

(wordt vervolgt)

IS HET NU "KOKSIJDE-BAD" OF "KOKSIJDE-AAN-ZEE? PRO EN CONTRA AFGEWOGEN

Dr. W. Beele pleit, in tegenstelling tot vele moderne taalkundigen, voor het behoud - en waar nodig het herstel - van onze traditionele plaatsnamen op "-Bad" : "Koksijde-Bad", "Middelkerke-Bad", "Oostduinkerke-Bad", "Wenduine-Bad", "Westende-Bad". Al enige tijd ijveren sommigen voor het vervangen van "-Bad" door "-aan-Zee", niet zonder succes overigens, want die nieuwe namen prijken inmiddels al hier en daar op wegwijzers. Voorstanders ervan beweren wel eens dat "Koksijde-Bad" en dgl. vergoelike gallicismen zijn. Ten onrechte, protesteert W. Beele : "Zij vergeten daarbij immers dat alleen een letterlijke vertaling uit het Frans, in strijd met het eigen taalgebruik, een gallicisme kan zijn. In ons geval dus alleen "Koksijde-Zad", als letterlijkse vertaling van "Coxyde-Bains". Wie zich voor dit academisch probleempje en pleidooi enigszins mocht interesseren en zich daarin wil vermeien, verwijzen wij gaarne naar het omstandig artikelje "Koksijde-Bad" of "Koksijde-aan-Zee?" van Dr. W. Beele (uit Ieper) in het tijdschrift "Naamkunde", jaargang 12, 1980, aflevering 1-2, blz. 113-115. In feite voor de liefhebbers van het genre en voor verslaafde, verwoede puristen!

E. SMISSAERT

ENSORIANA

Heel onlangs rolde de catalogus "Tekeningen, aquarellen en prenten 19de en 20ste eeu . Kon. Museum voor Schone Kunsten Antwerpen" van de persen. Ze is van de hand van Ensorspecialiste L.M.A. SCHOONBAERT en van D. CARDYN-OOMEN.

Daarin is James Ensor met 606 tekeningen erg ruim vertegenwoordigd. Interessant daarbij is dat van quasi alle tekeningen een foto is afgedrukt. Een must !!!

N.H.

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XVIII : LEON RINSKOPF (vervolg)

Om publiek te lokken zijn grote namen nodig. 100 jaar geleden was dit net zo in het Kur-saal. En ook de Directie beseftte dat ten volle. Daarom was het een noodzaak elk jaar op-nieuw contracten af te sluiten met de beste internationale zangers, zangeressen, solis-ten en componisten.

Regelmatig trok RINSKOPF naar de hoofdsteden, naar Parijs vooral, om er de beste muziek-artisten te contracteren voor een zomers optreden te Oostende.

Het feit dat hij met de meeste van hen persoonlijk bevriend was, het feit dat Oostende een interessant, internationaal publiek bood, maakte RINSKOPF's taak gemakkelijk.

Practisch alle grote componisten en solisten uit die dagen vonden het een eer met het machtige kursaalorkest te mogen werken. Hun creaties werden er onder de beste voorwaar-den uitgevoerd voor het exquise, internationale amateurspubliek.

Zo zag Oostende mensen komen met namen als A. GLAZOUNOW (1907), Johan SVENDSEN (1907), Camille SAINT-SAENS (1906), Richard STRAUSS (1906 en 1907), Cécile CHAMINADE (1898), Peter BENOIT (1894), Elvira DE HIDALGO (1909), CARUSO (1905, 1906, 1909 en 1910) en tal van anderen. Stof genoeg om een hele rij aparte bijdragen aan te wijden!

X X X

In september 1900 werd LEON RINSKOPF door zijn musici in de bloemetjes gezet. Hij werd met geschenken en bloemen overladen. Bovendien kreeg hij zijn geschilderd portret cadeau. Het was van de hand van Emile BULCKE, vriend van RINSKOPF en trouw habitué van het Kur-saal (1).

X X X

Voor de plechtige inhuldiging van Jacques DE LALAING's ruitersstandbeeld van Leopold I (Leopold I plein) op 5 augustus 1901, componeerde RINSKOPF de hymne "Een Koningslied" op een bombastische tekst van Eugène VAN OYE (2).

De solopartij werd op 5 augustus gezongen door de toen zeer beroemde tenor Jean NOTE. Na afloop werden RINSKOPF, VAN OYE & NOTE aan Leopold II voorgesteld.

De muziek van "Een Koningslied" sluimert heden ten dage in de archieven van het Muziek-conservatorium.

X X X

Wat Rinskopf deed voor de promotie van de Belgische muziek was zeker niet zijn minste verdienste. Hij programmeerde regelmatig werk van Peter BENOIT, Jan BLOCKX, HUBERTI ("Kinderlust en leed"), RAWAY ("Scènes Hindoues"), Karel MESTDAGH, Lode MORTELMANS,

Albert DUPUIS, RADOUX, Théo YSAYE, Guillaume LEKEU, Léon MOEREMANS, Oscar ROELS, Frans VAN DER STUCKEN, Emile WAMBACH, VAN OOST, GEVAERT ("Artevelde"), Paul GILSON ("La Mer").

RINSKOPF was trouwens de eerste dirigent die "La Mer" programmeerde na de première ervan anno 1892. Hij bracht het werk later in Londen en verder overal waar hij dirigeerde in Europa.

Daadwerkelijke inzet voor muziek van landgenoten dus.
In 1894 was Peter BENOIT al, met succes, te Oostende geweest.

Anno 1906 stichtte RINSKOPF in het ruimere kader van PICARD's "Ostende Centre d'Art" de "Nationale Festivals", die elk jaar het kruim van de Belgische toondichters naar Oostende bracht, en wel de dagen rond 21 juli, onze nationale feestdag.

Zo kwamen in 1906 Emile MATHIEU, Jean VAN DEN EEDEN, Jan BLOCKX, Edgard TINEL, Léon DUBOIS & Nicolas DANEAU aan de beurt.

In 1907 waren het C. HUBERTI, Karel MESTDAGH, Paul GILSON & Jos REYELANDT. Deze schreven RINSKOPF gezamenlijk volgende dankbrief, afgedrukt in "La Saison d'Ostende" van 4 augustus 1907 :

Ostende, le 25 juillet 1907.

Mon cher Rinskopf,

Nous ne voulons pas quitter la belle cité d'Ostende sans remercier officiellement et publiquement M. Marquet, directeur général de la Société des Bains de mer d'Ostende, de la généreuse et artistique initiative qu'il a prise en organisant au Kursaal les deux superbes fêtes musicales du 20 et du 21 juillet.

Un orchestre de tout premier ordre a été mis à notre disposition et nous a permis, sans obstacle d'aucun genre, de donner un libre essor à nos conceptions musicales.

A vous aussi, mon cher Rinskopf, revient une large part de la réussite de ces solennités. L'orchestre est votre oeuvre, c'est vous qui en avez choisi les éléments hors ligne, c'est vous qui les avez groupés, et c'est vous aussi qui les avez stylés en un tout homogène et artistique.

Vous remercier en cette circonstance est non seulement un devoir, mais aussi un plaisir pour nous, et nous accomplissons cette tâche au nom de l'Art Belge et en notre nom personnel.

Tous nos remerciements aussi et nos félicitations à l'orchestre et aux solistes qui nous ont si brillamment secondés, avec un talent et une bonne grâce que la fatigue des longues études préparatoires n'ont pas rebutés un seul instant. Depuis le xylophone jusqu'à la cloche, aucune défaillance.

Et les chœurs de charmantes fillettes, de jeunes garçons, d'hommes, tous semblaient à l'envi célébrer avec enthousiasme et conviction les actions de grâces de l'art national.

A eux tous, à vous, merci, mon cher Rinskopf; non pas adieu, mais au revoir!

Edgard TINEL, G. HUBERTI, Emile MATHIEU, J. VAN DEN EEDEN, K. MESTDAGH, N. DANEAU, Jan BLOCKX, Paul GILSON, Jos. REYELANDT, Léon DU BOIS.

Zoals gezegd trad hij ook in het buitenland op als een vurig verdediger van de Belgische muziek. Het programma van het concert dat hij op dinsdag 25 februari 1908 in de Berlijnse Mozartsaale dirigeerde op verzoek van Norbert SALTER en met de medewerking van de Russische violist Michel PRESS, was helemaal aan de Belgische muziek gewijd : P. FILSON's "La Mer", H. VIEUXTEMPS' vioolconcerto in re-klein, de "Sinte-Godelieve-ouverture" van E. TINEL, "Carnaval" van Jan BLOCKX, "La princesse d'auberge" en de "Fantaisie op een Waals thema" van Théo YSAYE (3).

N. HOSTYN

(vervolgt)

Voetnota's :

1. Over BULCKE : zie Nationaal Biografisch Woordenboek, deel 9.
2. De tekst van "Een Koningslied" verscheen in de Plate op p. 80/80-81.
3. K.L., M. Léon Rinskopf à Berlin, in Le Carillon, 29 febr. 1908.

H. CONSCIENCE EN DE KUST

De zeer produktieve auteur Hendrik Conscience (1812-1883) schreef, naast historische romans, ook stedelijke zedenromand en landelijke novellen, - één enkele maal ook aan de kust gesitueerd. Daar weet hij het vertrouwen te winnen van de eenvoudige bevolking. "Bella Stock", dan in 1861 verschijnt, is de vrucht van zijn verblijf in De Panne, waar hij met de vissers aan tafel zat en "met hen in zee geweest is dag en nacht". Het was lange tijd de enige Vlaamse roman van betekenis waar het vissersvolk in leeft. Het verhaal behoort qua kwaliteit beslist tot zijn mindere werken en is nog enkel van literair-historisch belang. Hendrik Conscience was een begrijpend goed en bescheiden man. Deernis met elke vorm van tegenspoed of vernedering spreekt uit ieder werk en dat berustte op ervaring. Menige zwerftocht langs de Rijn of aan de kust was niets anders dan een vlucht uit de huiselijke kommer. Op 39 juni 1858 meldde hij in een brief aan zijn uitgever J.J. Van Dieren : "Ik heb een reisje naer Oostende gedaen en ben daer drie dagen gebleven". In 1859, toen arrondissementscommissaris te Kortrijk, was Conscience overwerkt en maakte zwerftochten in de duinen. Vijftien jaar later, in 1874, verbleef hij twee maanden te Blankenberge wegens een oogziekte. Het jaar daarop, in 1875, ging zijn gezondheid achteruit, voeld zich eenzaam en maakte voettochten in Wallonië, aan de kust en langs de Rijn. Conscience wist in zijn werken ook de volksmassa, in haar geheel en in haar typische vertegenwoordigers, treffend tot leven te brengen : vissersvolk, zee-lieden, burgerij, pennelickers, landadel, boeren, magistraten... Ziekte en verdriet ondermijnden in de jaren 80 helemaal zijn gestel en Hendrik Conscience overleed op 10 september 1883 aan de gevolgen van een sedert lang slepende maagkwaal te Brussel. De door beeldhouwer Frans Joris bedachte zinspreuk op zijn grafmonument : "Hij leerde zijn volk lezen" klinkt vandaag als een frase, maar vat uitstekend de cultuurhistorische betekenis van zijn oeuvre samen. Zeer samenvattend, en boeiend!, zijn de beschouwingen - met accurate bibliografie van en over, evenals een chronologische tabel - door Emiel Willekens in zijn boekje "Hendrik Conscience 1812-1883". Brussel, Manteau, 1961, 8°, 40 blz., ill. buiten tekst (Monografieën over Vlaamse Letterkunde, nr. 25) - waaruit de meeste gegevens voor deze mededeling paasim geput zijn.

E. SMISSAERT

HET LIEDEKEN : LITERAIRE EN HISTORISCHE SITUERING

Het volgende document, geschreven door de Oostendse Rederijkerskamer, vonden we terug in de Stadsbibliotheek.

Liedeken. Stem : Vivat de Keyzer Leopold.

Deken Zorger wilt verstaen, Viva
Hy heeft willen naer 't Leger gaen, Viva
Maer hy heeft veel te laet gegaen, Viva
Den HAERENT heeft hem houden staen. Viva Viva

X X

Als Deken, Zorger hadde verstaen, Viva
Dat den Hoed van Vreyheyd moest weg gaen, Viva
Hy kwam gelooopen al zoo styf,
Al met de Dood al op zyn lyf. Viva Viva

X X

Al met het regten van de Pers, Viva
Wy heften al gelyk zoo sterk, Viva
Dat onzen Hoed daer nederviel.
Het is de waerheyd by myne Ziel. Viva Viva

X X

Het was om te doen de grote Eer, Viva
Gelyk over den verleeden keer, Viva
Gelyk over den verleeden Jaer,
Voor d'Eedel Heeren Magistraet. Viva Viva Viva

X X

Geel d'Oostendsche Stad,
't Is vreugt al te gaeder,
't Zy arm ofte ryk.
Men zeyt geen Syns mankieren,
Van geel ons Vlaender - land, roept Viva ten allen kant.
Oostende de Croon spand, van geel ons Vlaender-land.

X X

Uu moeten de bedorven Pruymen,
Wat Keyzerlyke vygen gaen schuvmen,
Door DALTON met zyn Geleerdheyd,
Op het woord van Zyne Majesteyt.

Liedeken : Vivat de Keyzer Leopold

Transcriptie

Moet U horen, Deken Zorger Viva
Heeft willen naar het leger gaan. Viva
Maar hij is veel te laat vertrokken Viva
Want de arend heeft hem tegen gehouden. Viva Viva

X X

Toen Deken Zorger gehoord had Viva
Dat de Hoed van de Vrijheid moest vertrekken, Viva
Kwam hij zo vlug afgelopen
Als met de dood op het lijf. Viva Viva

X X

Toen de pers gecensureerd werd, Viva
Kwamen wij zo heftig in opstand, Viva
Dat onze Hoed daar neerviel.
Voorwaar, het is de waarheid. Viva Viva

X X

Het was om de eer te doen. Viva
Zoals de vorige keer, Viva
Zoals vorig jaar,
Voor de edele heer magistraat. Viva Viva Viva

X X

In de gehele stad Oostende
Is er overal vreugde
't Zij arm of rijk.
Men zegge het voort, zonder fout.
Want gans Vlaanderenlan, roept 'Viva' overal.
Oostende die de kroon spant, van gans ons Vlaanderland.

X X

Nu moeten de bedorven Pruimen
Enkele keizerlijke vijgen gaan afschooien,
Door d'Alton zijn sluwheid,
Onder bevel van zijne Majesteit.

Verklaring

Deken Zorger : functie in de Rederijderskamer
Haerent = arend cf. Oostenrijks wapenschild
Hoed van Vryheyd = symbool van de onafhankelijkheid
Pruymen : conservatieve aanhangers van de onafhankelijkheid (richting Van der Noot)

Vygen : Oostenrijkse aanhangers

Uu = Nu; waarschijnlijk een drukfout

Dalton = d'Alton : Oostenrijks generaal

Daltons wetenschap : hiermee wordt een toespeling gemaakt op het feit dat d'Alton het geheime genootschap Pro Aris et Focis op het spoor kwam en oprolde.

Literaire bespreking

Liedeken : Vivat de Keyser Leopold

Dit gedicht, waarvan de auteur onbekend is, werd geschreven in de periode 1790-1792. Het is het typisch produkt van een Rederijderskamer, in casu deze van Oostende; op zuiver literair vlak heeft het een geringe waarde, maar op literair-historisch gebied zijn er enkele interessante aspecten.

Laten wij daarom eerst de algemene vorm bespreken. Het gaat hier om een 'lied'; hiermee wordt bedoeld een lyrisch-didaktisch gedicht dat een of andere gebeurtenis bespreekt. Deze liederen zijn karakteristiek voor de Rederijders; reeds in de 15de eeuw, toen de Rederijders opkwamen, was deze vorm in gebruik, waarschijnlijk omdat het zich leende tot tal van gelegenheden. Naast geboorten, huwelijken en overlijdens werden hierin ook historische en religieuze gebeurtenissen bezongen. Het lied verwierf eveneens een vaste plaats op het toneel waar het gebruikt werd als intermezzo.

De verzen zijn geschreven in jambische coupletten, hoewel er tal van uitzonderingen, fouten en variaties te vinden zijn. De dichter, de een al talentrijker dan de ander, schikte de versmaat naar de inhoud en niet omgekeerd. Ieder vers eindigt op een 'stoc', een woord of zin dat telkens herhaald wordt (hier 'viva') en welke door de 'factor' of leider van de Kamer aangegeven wordt. Qua vorm kan met dit lied dus als doordeweeks bestempelen. Inhoudelijk heeft het echter meer te bieden.

Men mag immers niet vergeten dat de Rederijderskamers een hecht geheel vormden. Het ging om een soort broederschap, een vereniging, dat van een tiental tot een honderdtal leden kon gaan. Men trachtte de leuze zo getrouw mogelijk na te leven en soms ging men zo ver dat men allen een identieke tabbaard droeg.

In dit lied echter wordt de 'Deken Zorger' (v. 1) bespot en veracht. Hij moet een aanhanger van de Belgische Republiek geweest zijn, daar waar een gedeelte van de Kamer zich achter de Oostenrijkse keizer had geschaard. Na een korte periode van Belgische onafhankelijkheid, wat gepaard ging met tal van beperkingen (cf. III, 1 en het refrein 'Eene Oostendsche Fyge aen eene Brugsche Pruyme, tot schimp van de Patriotten met Vandernoot'), kwamen de Oostenrijkers terug aan de macht.

Dat het niet zo goed vlotte in de Oostendse Kamer is zeker geen eenmalig feit. Reeds in 1785 moest de toenmalige kunstgriffier Brickx optreden als bemiddelaar en sticht hij smaen met de baljuw en de stadhouder de nieuwe vereniging 'Maetschappy van Vaderlandsche Tael- en Dichtkunde'. Hij schijnt in zijn opzet niet volledig gelukt te zijn.

Een andere uiting van tweedracht is de reeds boven vernoemde 'Eens Oostendsche Fyge...' waarin dezelfde thematiek, de Oostenrijkse aanhangers tegenover de patriotten, behandeld wordt.

Kort hierop dan, in 1792, valt het Franse leger onze gewesten binnen, wat meteen het einde betekent voor de Rederijderskamers. Het bloed kruipt echter waar het niet gaan kan en tal van taal- en toneelverenigingen worden gesticht. Oostende is hier, volgens onze interpretatie van deze documenten, een onwillekeurige voorloper geweest.

Bibliografie

KNUVELDER, G.P.M. , Handboek tot de Geschiedenis der Nederlandse Letterkunde, 6e druk, Malmberg Den Bosch, 1976

LISSENS, R.F., De Vlaamse Letterkunde van 1780 tot heden, Meddens, Brussel, 3e druk 1959

RAU, R., Oude Letterkunde te Oostende, MS Stadsbibliotheek Oostende

SABBE, M., Fransch-Vlaandersche Rederijderskunst, Siffer, Gent, 1923.

VANDEN WEGHE, F., Schets eener Geschiedenis der Oostendsche Kamer van Rhetorica : 1486-1847. Roeselare, 1914

Regelen, wetten en Beveelen der maatschappij van Rethorica van het jaar 1753, MS Stadsbibliotheek Oostende.

Dicht- en kunststrijd voorgesteld aan alle Taal- Dicht- en letterkundige genootschappen in het koninkrijk, Door de Koninklijke Maatschappij van Vaderlandsche Taal- en Dichtkunde, Gezegd Rhetorica, binnen Oostende, MS Stadsbibliotheek Oostende, 1826.

Historische situering

Het Liedeken stamt (dus) uit de tijd van de Brabantse Omwenteling en de Belgische Republiek (Etats Belges Unies). Dit is een verwarde tijd. Enerzijds zijn er de progressieven, die zich laten inspireren door de ideeën en de gebeurtenissen van de Franse Revolutie. Zij menen dat de hervormingen van de Oostenrijkse keizer Jozef II niet ver genoeg gaan. Hun leider is Vonck.

Anderzijds is er een conservatieve groep, de Statisten onder leiding van Van der Noot en Van Eupen. Zij vinden dat de keizer te ver gaat. Zij wensen een terugkeer naar het Ancien Regime van de drie standen en de kerk. Zij zullen niet aarzelen de godsdienst te gebruiken om hun politieke doeleinden te realiseren.

De gemeenschappelijke Oostenrijkse vijand doet de twee partijen samenwerken, aanvankelijk met succes. De Oostenrijkers trekken zich terug uit de Zuidelijke Nederlanden op Luxemburg. Van der Noot en Van Eupen die het laken naar zich toe trekken, laten op de Staten-Generaal van 10 januari 1790 de Belgische Republiek uitroepen.

Het fundamenteel tegenstrijdig programma van de twee partijen, de onvoldoende militaire kracht en het ontbreken van elke steun van de buitenlandse machten maken dat de onderneming mislukt. Keizer Leopold II, de opvolger van Jozef II, krijgt het land terug onder controle; op 3 december 1790 trekken de Oostenrijkers Brussel binnen. Dit betekent meteen het einde van de Belgische Republiek. (1)

De meeste werken over deze periode uit onze geschiedenis bespreken enkel wat hierboven samengevat werd. De aandacht wordt gericht op Brussel en de hoofdfiguren. De reakties in de rest van het land worden verwaarloosd.

Wij hebben zeker de pretentie niet in deze bijdrage hieraan te verhelpen. We beschikken zelfs niet over de nodige dokumentatie om de toestand te Oostende grondig te bestuderen. Maar toch laten dergelijke dokumenten toe een tipje van de sluier op te heffen. Wanneer we het liedeken mogen geloven, zijn de Oostendenaars niet ontevreden over de terugkeer van keizer Leopold. Een ander pamflet, getiteld "Eene Oostendsche fyge aen eene Brugsche pruyme tot schimp van de patriotten met Van der Noot", geeft uitdrukkelijk aan dat Oostende hoopt zo snel mogelijk terug Oostenrijks te worden (2).

Aangezien we geen van beide stukken nauwkeurig kunnen dateren, moeten we rekening houden met de mogelijkheid dat het hier om een louter opportunistische opstelling gaat. Misschien is het op het ogenblik van het schrijven reeds duidelijk dat de patriotten het niet zullen halen.

De ons onbekende auteur van "Nauwkeurig verhael van den gelukkigen inval der Brabantsche vlugtelingen ofte patriotten in hun vaderland" geeft een kort verslag van het begin van de opstand te Oostende. Wanneer het sukses van de patriotten te Brugge en te Gent bekend wordt in Oostende, besluiten de magistraat en de dekens in vergadering op 15 november 1789 "de vaderlandsche zaeke aen te vatten ende voor te staen". Zonder veel moeilijkheden wordt de garnizoenskommandant gedwongen de stad te verlaten. Alle mannen zijn onder de wapens; vele vrouwen vluchten naar Duinkerke uit schrik voor de Oostenrijkse soldaten, aan wie de verschrikkelijkste gruweldaden worden toegeschreven. Wanneer op 18 november 1789 drie patriotten uit Brugge naar Oostende komen, worden zij geestdriftig ontvangen (3).

Maar ook hier krijgen we geen objektief verslag; de titel alleen al verraadt duidelijk aan welke kant de auteur staat.

Het enige wat deze dokumenten ons leren is het bestaan van twee strekkingen te Oostende : de vijgen die pro Oostenrijk zijn en de pruimen of Statisten.

In hoeverre deze twee partijen emanaties zijn van fundamentele tegenstellingen, is niet duidelijk. Beheerste deze tegenstelling de Oostendse politiek voor en na de Belgische Republiek ?

Vragen waarop we met onze informatie geen antwoord kunnen geven. Alleen een konfrontatie van nog meer dergelijke dokumenten en andere meer officiële bronnen zou iets kunnen opleveren.

(1) Geraadpleegde literatuur :

LUYCKX, Th. , Politieke geschiedenis van België. Deel 1 van 1789 tot 1944.
Brussel, Elsevier, 1977, blz. 31-37.

Nationaal Biografisch Woordenboek deel 4.
Brussel, 1970. Kolom 552-560.

JUSTE, Th. , La République belge.
Brussel, Lebègue et cie., z.j. 360 blz.

ID., La Révolution Brabançonne.
Brussel, Office de Publicité, z.j. 326 blz.

SOYER, G. , Le drame révolutionnaire et Napoléonien à Ostende.
Ostende, Imprimerie Centrale, 1928, 365 blz.

COSEMANS, A. , De Brabantsche omwenteling en de vestiging van het Franse bewind in de Zuidelijke Nederlanden. In A.G.N. deel 8, Brussel, Standaard, 1955.
Blz. 170-194.

(2) Oostende zeer schoon van Fygen uytgelezen
Zij verhopen weder haest Keyzers te wezen
Den tijd is nu voor by, de Pruymen moeten verhuizen,
Leopoldus komt in het land, zij loopen als de luyzen.

(3) Nauwkeurig verhael van den gelukkigen inval der Brabantsche vlugtelingen ofte patriotten in hun vaderland.... Z.p., z.u., 1789. Blz. 27-28.

Jan SURMONT
Bruno STROOBANDT

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS XXII : CHARLES PAVOT

Over deze tweedeplans-kunstenaar vonden we slechts bitter weinig terug :

Hij werd te Oostende geboren omstreeks 1810 als zoon van Albert PAVOT, een Bruggeling die alhier in de Kapellestraat als goudsmid was gevestigd, een van Sophie DELCRYVE.

Tijdens het Salon 1829 te Gent stelde hij 3 tekeningen in houtskool & potlood tentoon :

- Agar weggezonden door Abraham, naar L. DAVID
- De H. Maagd Maria, naar A. SOLARI
- Raphaël en zijn wapenmeester, naar VAN CUYCK

Lit. : Catalogus Salon 1829 Gent
Volkstelling 1814

N. HOSTYN

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - XXIII : GUSTAAF VAN HESTE

Inleiding.

Net als de VAN CUYCK's vormden de VAN HESTE's een ware "dynastie" kunstenaars te Oostende. In onze afleveringen over de achterglasschilders vernoemden we reeds Emile VAN HESTE, een schildersknecht die ook het églomiséschilderen beoefende (1). Nu is het de beurt aan één van diens getalenteerde zonen : Gustaaf VAN HESTE.

X X X

Afkomst.

Gustaaf VAN HESTE werd op 20 november 1887 te Oostende geboren als zoon van Emile VAN HESTE (°Oostende, 11 april 1847) en Louise-Colette VERREMAN (°Oostende, 19 juli 1845), naaister.

Emile VAN HESTE was op zijn beurt de zoon van Isabella-Coleta VAN HESTE (+Oostende, 3 januari 1862).

Louise VERREMAN was de dochter van Joachim-Franciscus VERREMAN (° ca. 1821), visser, en van Elisabeth-Augustina HOST (° ca. 1819).

Emile VAN HESTE en Louise VERREMAN waren op 4 oktober 1871 te Oostende in het huwelijk getreden.

VAN HESTE was een tijdlang handelaar in verf, op een ander tijdstip hield hij "'t Mandje" open, een café in de Oostendse Ooststraat. "'t Mandje" werd platgelopen door de vissers uit de buurt. De visserskaai was immers maar enkele stappen ver, en de exodus der vissers naar de overkant van de haven was nog niet begonnen (2).

Schilderen was VAN HESTE's stokpaardje. En dat deed hij rechtaan, in stilte, zonder veel pretentie. Voor zijn eigen plezier. De gelagzaal van "'t Mandje" fungeerde tevens als atelier.

Daar schilderde VAN HESTE bewonderd door enkele dorstige visserslieden en toevallige passanten.

En wat hij schilderde, daar konden zijn bewonderaars best inkomen! Want vis was zijn thema. Geen visstillevens zoals GILLIG, maar levende vissen, evoluerend in hun natuurlijk element; en verd : krabben en kreeften, schelpen en wieren, zeesterren, kwalen en waterplanten... In een bont palet, in een rijke vloeiend-vibrerende stijl.

Origineel was het in elk geval. Ik meen - onder voorbehoud - geen precedentes qua thema of stijl te kunnen aanwijzen in onze Westerse kunst, tenzij misschien een reeks decoratieve schilderijen met onderwater-motieven, door Amedée LYDEN gemaakt voor de Speelzaal van het Oostendse Kursaal, maar sedert 1894 aanwezig in het Oostendse museum.

VAN HESTE moet die werken zeker gekend hebben. Of misschien voelde VAN HESTE zich geïnspireerd door wat er in 't aquarium te Oostende te zien was? Immers, sedert 1894, was er in de Van Iseghemlaan een aquarium met levende zeevis te bewonderen. Men kon er zich aan deze dieren in hun natuurlijk milieu vergapen, hun sierlijke bewegingen volgen.

Gustaaf VAN HESTE was uiteraard een verwoed verzamelaar van maritieme zeediertjes... En wanneer zijn vrienden-vissers een enigszins vreemde vis ophaalden, brachten ze die naar hem. VAN HESTE verwerkte dit alles in zijn schilderijen.

Objectief bekeken was VAN HESTE niet meer dan wat men tegenwoordig een "zondagsschilder" noemt : een dilettant die er maar op los borstelt, al dan niet in de waan verkerend grote kunst te scheppen. Iemand die door "kenners" zorgvuldig buiten de wereld van de "Kunst" gehouden wordt.

En dat zou zo gebleven zijn moest daar niet, omstreeks 1928, Michel DE GHELDERODE geweest zijn. Inderdaad, niemand minder de DE GHELDERODE, de nog steeds omstreden auteur. DE GHELDERODE, die regelmatig naar Oostende afzakte, had van VAN HESTE gehoord, ging hem opzoeken en werd op slag door zijn onderwater-kunst bekoord.

Enthousiast als hij was, wou DE GHELDERODE VAN HESTE meteen "lanceren", m.a.w. meesleuren in een expo-avontuur. In juli 1928 organiseerde hij een VAN HESTE-tentoonstelling in de "Canard Sauvage" te Brussel. Een expo in de Oostendse stadsbibliotheek volgde in september 1929. En in januari-februari 1931 was VAN HESTE vertegenwoordigd in de tentoonstelling "Schilders van de zee" in de galerij "Studio" te Oostende. Zijn werken prijken er naast die van J. ENSOR, L. SPILLIAERT, DELWAYDE, W. VAN HECKE & M. VERNURGH. De pers begon over Gustaaf VAN HESTE te spreken. In de periode 1928-1932 vonden we hem vermeld in "Le Soir", "Het Laatste Nieuws", "Le Littoral", "De Zeewacht", "La Flandre Maritime" & "Le Carillon". In laatstgenoemd blad stond zo te lezen op 7 september 1929 :

"Un découverte ? Il n'est question dans les milieux artistiques d'Oostende que de la découverte d'un peintre-nature, simple cafetier du quai, peignant d'admirables poissons. Avis aux collectionneurs".

Ondertussen was VAN HESTE in de Grensstraat gaan wonen. De café had hij opgegeven om zich aan het schilderen te wijden. In 1931 werd hij door de stad belast met het creëren van een karnavalsgroep, waarvan de figuren uiteraard vissen, oesters en krabben voorstelden. Het jaar erop verzorgde hij de restauratie van fresco's in het fort Napoleon dat in die tijd als museum werd ingericht.

Gustaaf VAN HESTE was gehuwd met Sylvia NYSEN. In 1909 werd te Oostende hun zoon Georges-Arthur ("Jorge") VAN HESTE geboren. Net als zijn vader poogde hij zijn weg te maken als marineschilder.

De tweede zoon, Robert ("Bertje") VAN HESTE trachtte eveneens in de voetsporen van vader en oudere broer te lopen. Onlangs nog exposeerde hij in de Oostendsz galerie "Peperbussen". In vele werken toont hij zich een bekwaam epigoon van zijn vader.

Gustaaf VAN HESTE overleed te Oostende in armoedige omstandigheden in het jaar 1975.

X X X

Sprekend over de Oostendse kunstschilders heeft men het dikwijls over de zogenaamde "4 groten van Oostende". Dat zijn dan ENSOR, SPILLIAERT, PERMEKE en Jan DE CLERCK. Bij alle vier nam de zee, een belangrijke plaats in hun werk in. Voor ENSOR waren zee, schel- pen en vissen evenveel gelegenheden tot studie van kleur en licht in marines en stille- vens. PERMEKE zag meer de tragiek van de zee en haar mensen. SPILLIAERT en Jan DE CLERCK poogden in hun marines een diepere symboliek te suggereren. Dat alles nu werd prachtig gecompleteerd door Gustaaf VAN HESTE's onderwatertaferelen met levende bewegende vis.

En tot besluit een fragment uit een tekst die DE GHELDERODE in 1931 schreef : "... accep- tons l'oeuvre de Van Heste telle qu'il nous l'offre, en sa puérilité et sa perfection tonale. C'est bien l'oeuvre d'un homme de Flandre. Il n'a pas été chercher ailleurs le motif de son inspiration. Il ignore même qu'il existe des écoles, des esthétiques, des disputes et des critiques. Quand il peignait ses premières aquarelle, ses amis pêcheur regardèrent cela avec goguenardise, et disaient en fin de compte : "Ils sont bien, ces poissons". Soyons avisés somme ces hommes lourds de cuir et de bon sens. Disons à Gus- tave Van Heste : "C'est bien". Il n'en demande pas davantage. Qu'importe que sa réputa- tion ait dépassé sa ville, son pays. Rien ne le trouble. Il est heureux. Il le sera tant qu'il aura la faculté de tenir un piceau pagique, tant que Dieu lui gardera ses yeux di- latés d'avoir toujours contempné la mer aimée"

Schilderijen van VAN HESTE (en ook kleine sculpturen, zoals vissersbeeldjes en reliëf- plaketten met vismotieven) vindt men in het Museum voor Schone Kunsten te Oostende en in het Heemkundig Museum van dezelfde stad.

X X X

Een geïllustreerd artikel over VAN HESTE vindt de geïnteresseerde lezer in Neptunus - Info-marine, nummer van december 1980.

Ter gelegenheid van deze aflevering in de reeks "Vergeeten Oostendse kunstschilders" wordt tijdens de maand april een kleine VAN HESTE-tentoonstelling ingericht in het Heem- kundig Museum.

Nota's :

1. Zie "De Plate" p. 78/129.
2. Dicky VERBANCK, en hij kan het weten, beweert echter dat VAN HESTE's café meer toe dan open was.

Norbert HOSTYN

De laatste

uitgegeven boeken

zijn **ALTIJD**

te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

N. V.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

TOEN OOSTENDE NOG EEN KONINKLIJKE BADSTAD WAS

ZEDIJK: *Het Koninklijk Chalet (verwoest in 1940-45)*

NORTHLAAN: *Villa Osterieth (ook villa Albert-Elisabeth genoemd), alwaar prinses Marie-José in 1906 geboren werd. (afgebroken rond 1960)*

RAVERSIJDE: *Het duinenpaviljoen gebouwd voor Koning Leopold II, ook paviljoen van Prins Albert genoemd (verwoest in 1914-1918)*

BIOGRAFISCHE GEGEVENS NOPENS OOSTENDSE POLITICI 1830-1914 (1)

Deze biografische nota's betreffen de personen die zetelden in de gemeenteraad van Oostende, de provincieraad voor Oostende en Gistel, en in de Kamer en in de Senaat voor het arrondissement Oostende. Op enkele na waarover we bijna geen gegevens konden verzamelen, zijn zij allen hier in opgenomen. Achtereenvolgens vermelden we : 1. geboorteplaats en datum; plaats en datum van overlijden. 2. vader. 3. moeder. 4. echtgenote met plaats en datum van huwelijk. 5. beroep : we hebben hier de voornaamste bezigheden van de personen opgesomd, alsook hun lidmaatschap in verschillende verenigingen, waarin zij een aanzienlijke rol speelden. 6. politieke strekking. 7. politieke loopbaan, bedoeld de verschillende politieke mandaten die de personen uitoefenden. Tot slot de bronvermelding, en up-to-date bibliografie.

W.M.

BAELS, Hendrik Louis

1. ° Oostende 18 januari 1878
2. vader : Jules
3. moeder : Delfine Mauricx
5. beroepd : advocaat
sekretaris Davidsfonds Oostende 1897 ; voorzitter Volksbond
6. pol. strekking : katholiek
7. pol. loopbaan : Gem. raad 15/10/1911 - 1920
schepen 1921-1926
Kamer 1920
minister van Landbouw (1926-1931); openbare werken (1926-1929);
binnenlandse zaken (1929)
gouverneur West-Vlaanderen 1936-1940

1. La Belgique active . Monographie des communes belges et biographie des personalités. Bruxelles 1932 p. 76. 2.3. Echo d'Ostende 20/1/1870 p.2. d. 5. De groote slag! 20/5/1910 p.1, a.

Portretfoto's van BAELS in - Stadsarchief Oostende
- De Plate.

BAUWENS, Eugène François

1. ° Oostende 11 januari 1800 + Gent 20 maart 1861
  4. echtg. : Caroline-Marie Sheridan
  5. beroep : geneesheer
  6. pol. strekking : unionistisch
  7. pol. loopbaan : gem. raad 1831-1843
- 1.4.5./ Phare d'Ostende 30/3/1861 p.3,a

BONDUE, Pierre, Jean

1. ° Mesen 23 februari 1796 + Oostende 18 februari 1878
2. vader : Pierre Joseph
3. moeder : Anne Rose Constance Thérèse Beseme
4. echtg. : Virginie Dubrocka
5. beroep : eigenaar

6. pol. strekking : unionistisch
7. pol. loopbaan : gem.raad 1836-1861

1.2.3.4.5./ overlijdensakte

BOUSSON, Henri Jean

1. ° 1819 + Oudenburg 9 februari 1886
5. beroep : notaris
7. pol. loopbaan : burgemeester Oudenburg
prov.raad Gistel 1848-1850

1./ Echo d'Ostende 11/2/1886 p. 3,b 5./Sebrechts

BOUTENS, Henri Joseph Leopold

1. ° Bredene 12 februari 1833 + Leffinge 24 december 1885
2. vader : François, Antoon
3. moeder : Catherine, Silvia Faict
4. echtg. : Justine Caroline Verhulst
5. beroep : notaris
6. pol. strekking : katholiek
7. pol. loopbaan : prov.raad Gistel 1874-1886

1.2.3.4.5./ Sebrechts

BRANDARIS, Charles Corneille André

1. ° Antwerpen 1 februari 1828 + Oostende 17 april 1871
2. vader : Corneille
3. moeder : Thérèse Werdefroey
4. ongehuwd
5. beroep : handelaar en reder, konsul van Peru
lid vrijmetselaarsloge Liberté (Gent) (1); voorz. Cercle Coecilia 1863-1871;
voorz. Ass. lib.
6. pol. strekking : liberaal
7. pol. loopbaan : gem.raad 1/4/1867-17 april 1871

1.2.3.4.5./ overlijdensakte

1. Echo d'Ostende 23/4/1871 p.3,a

Portretfoto's van BRANDARIS in Stadsarchief Oostende.

BRASSEUR, Jean Auguste François

1. ° Oostende 11 oktober 1802 + Oostende 25 maart 1885
2. vader : Jean Bernard
3. moeder : Van Hecke Judith
4. echtg. : Elise Margerite Marie Josephe Vander Plancke
5. beroep : bankier; konsul Rusland; eigenaar
6. pol. strekking : liberaal
7. pol. loopbaan : prov.raad 1848-1866
lid. best.dep. 1850-1866

1.2.3.4./ overlijdensakte 5.a/prov. arch. 1° afd. n°16;b,c, : overlijdensakte

BUYL, Adolf

1. ° Serskamp 1 mei 1862 + Wetteren 4 december 1932
2. vader : Pierre
3. moeder : Ursula De Naeyer
4. echtg. : Marie Clemence Deroo
5. beroep : onderwijzer
6. pol. strekking : liberaal
7. pol. loopbaan : gem.raad en schepen te Elsene
Kamer O.V.D. 1900-1914

1.2.3.4.5./ R. Devoldere

(vervolgt)

Willy MAERVOET

EEN BLOEMLEZING OVER ZEE EN STRAND

Als nummer 2 in de "Getijdenreeks" verscheen de bloemlezing "Het Blanke Waaien" (poëzie over strand en zee), samengesteld door Frans Cornelis en Gie Luyten. Deze bloemlezing, uitgegeven ter gelegenheid van de "Tweede Nationale Poëziedag Blankenberge 1979", werd verlucht met twee vierkleurdrukken en vijf zwart-wit van de kunstschilder Rik Bourguignon. Vooraan in de uitgave werd de poëzieprijs opgenomen, uitgegeven door de Stad Blankenberge in samenwerking met de "Kofschip-Kring v.z.w.". Onder de opgenomen dichters citeren wij o.m. Hans Andreus, P.G. Buckinx, J. Daisne, M. Coole, A. Demedts, Clara Haesaert, K. Joncheere, Julia Tulkens, P. van Ostayen, J. Vercammen. Naast deze gevestigde waarden bewegen zich talrijke jongeren, de een al meer dan de anderen verdienstelijk en lyrisch bewogen. De bloemlezing kunt u zich aanschaffen door storting van 300 BF op banknummer 431-9114461-20 van de "Kofschip-Kring v.z.w.", Zeeptstraat 80, 2850 Keerbergen. De bloemlezing "Poëzie en zee", die aan "Het Blanke waaien" vooraf ging, was spoedig uitverkocht, zelfs na een tweede oplage!

E. SMISSAERT

TENTOONSTELLINGSCATALOGI VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Onder de catalogi van tentoonstellingen, georganiseerd in de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel en nog verkrijgbaar, kunnen wij volgende boekwerken aanduiden die ook het Oostendse publiek van gestudeerden en leergierigen kunnen van nut zijn :

- C 76 : Waterloo, 1815. Prenten, tekeningen, documenten (1965);
- C 89 : Negentien Belgische Steden in Kaart en Prent (1968);
- C 96 : Vijftien jaar Aanwinsten (Koninklijke Bibliotheek) (1969);
- C 101 : Philippe Vandermaelen, 1795-1869 (1969);
- C 120 : De Hollandse Cartografie (1971);
- C 136 : Vijf jaar aanwinsten 1969-1973 (Kon. Bibliotheek) (1975);
- C 147 : De landt-meeters van de 16de tot de 18de eeuw in onze provincies (1976);
- C 151 : Munten en Eretekens van het Koninkrijk België (1977);
- C 167 : Vijf jaar aanwinsten, 1974-1978 (Kon. Bibliotheek) (1979).

E.S.

BESCHERMDE MONUMENTEN TE OOSTENDE

Het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur liet in het Belgische Staatsblad van 5.2.1982 volgende tekst verschijnen :

Bij de koninklijke besluiten van 22 september 1981 worden beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten:

- De omgeving van de kerk Onze-Lieve-Vrouw ter Duinen, te Oostende (Mariakerke) (dorpsgezicht);
- Het huis, gelegen Van Iseghemlaan 12A, te Oostende (monument);
- Het huis, gelegen Vlaanderenstraat 17, Oostende (monument);
- De luifel, Kaaistraat 5, te Oostende (monument);
- De Koninklijke Stallingen, gelegen Koninginnelaan 76, te Oostende (monument);
- Het huis, gelegen Christinastraat 67, te Oostende (monument);
- De Koninklijke Gaanderijen, gelegen Albert I-promenade, te Oostende (monument);
- Het postgebouw, gelegen H. Serruyslaan, te Oostende (monument);
- Het ruitersstandbeeld van koning Leopold II, gelegen Albert I-promenade, te Oostende (monument);
- Het ruitersstandbeeld van koning Leopold I, gelegen Leopold I-plein, te Oostende (monument);
- De muziekkiosk, gelegen op het Wapenplein, te Oostende (monument);
- De "de Smet de Naeyerbruggen" met inbegrip van de aansluitende draaibrug aan de sluis Demey, te Oostende (monument);
- De volledig bewaarde en werkvaardige halfportaalkraan nr. 2, gelegen voor het Koninklijke Stapelhuis, op de Westkaai van het Vlotdok, te Oostende (monument);
- Het Koninklijk Stapelhuis (gevels en bedakingen), gelegen op de Westkaai van het Vlotdok, te Oostende (monument);
- Het douanegebouw gelegen op de Oostkaai van het Vlotdok, te Oostende (monument).

"De Plate" is vooral verheugd dat de Koninklijke Gaanderijen eindelijk werden geklasseerd.

Het was op 28 januari 1982 dat "De Plate" op haar jaarlijkse algemene vergadering volgende motie met algemeenheid van stemmen goedkeurde :

"De Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" in algemene vergadering bijeen op 28 januari 1975 vraagt de tussenkomst van de werkgroep "BOUWKUNDIG ERFGOED" bij de hoogste instanties om een einde te maken aan de afbraakwoede die sedert 30 jaar onze stad teistert.

Zij vraagt een bijzondere aandacht voor de Koninklijke Galerijen, die ondanks alle geruststellingen van hogerhand met verminking of verdwijning bedreigd worden. Zij vraagt dat de projecten met betrekking tot dit enig kunstwerk uit de glorie tijd van Oostende geschrapt worden en dat de Koninklijke Galerijen in hun oorspronkelijke staat bewaard blijven en dat ze voor verdere verwaarlozing zouden behoed worden.

Zij vraagt dat de werkgroep onverwijld stappen zou aanwenden bij de Koninklijke Commissie voor Monument- en Landschapszorg opdat de Koninklijke Galerijen integraal zoals ze in 1905 gebouwd werden geklasseerd zouden worden."

Het resultaat heeft bijna 7 jaar op zich laten wachten, doch voor hen die van Oostende houden is het een overwinning. Waren er immers niet die beweerden dat "De Plate" vocht tegen de bierkaai en dat zij het woord zouden halen. Voor allen die het goed menen met Oostende is het een bewijs dat men nooit de moed moet opgeven.

O.V.

HERMAN VERBAERE EN ZIJN TEKENINGEN BETREFFENDE OOSTENDE

Van de Oostvlaamse kunstenaar Herman Verbaere is bekend gebleven bij kunstliefhebbers dat hij heel wat doorvoelde tekeningen op papier geschetst heeft met als onderwerp de vele moeie en schilderachtige plekjes kriskras verstrooid over België.

Enkele van zijn vermaard gebleven kunstmannen hebben als thema : Gent, Gent en Oost-Vlaanderen, de Provincie Oost-Vlaanderen, en ja : ook de stad Oostende! Dr. Marcel Grypdonck publiceerde, nu meer dan dertig geleden, een opstel : "Herman Verbaere in zijn kunstwerken", dat opgenomen werd in het "Cultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen", Derde Jaar, 1949, Band 1, blz. 185 tot en met 215. Een fraaie, poëtisch aandoende bijdrage met beschouwingen, waaruit wij volgende passage lichten, nl. waar Grypdonck Herman Verbaeres visie op Gent enerzijds, Oostende anderzijds poogt te belichten (op. cit., blz. 197) :

" (...) Eigenaardig hoe hij twee verschillende steden ieder in hun eigen aard heeft uitgebeeld. Oostende heeft hij gesynthetiseerd in de statigheid van de zee-koningin : niet door haar strand, niet door haar hotels, maar door de bestendige aanwezigheid van de macht der zee. Gent heeft hij beleefd als de oude, picturaal tintelende stad. Te Oostende ligt de klemtoon op de gewichtige, statige gevaarten, met de sfeer van de geweldige zee op de achtergrond. Te Gent ligt, - ook zeer duidelijk grafisch - het hoofdaccent op de stapeling van de vlakken : daken vooral, maar ook soliede muren waar er zijn, hoeken en kanten met grillige vormen; logge of dartele dans van uitsprongen en speelse verscheidenheid van daklijnen; daarboven uit sierlijke, rijzige torens, tinnen en spitsen. Alles samen wordt Gent aanvoeld als een intieme stad, en toch ver boven het gewone leven uitstekend, als door een adel van geest en een historische aristocratie. Gent en Oostende : allebei vol karakter maar met een specifieke, eigen geest. "

Tot zover deze gezwollen, poëtisch-zweverige tekst. Elkeen is vrij daarover zijn mening te hebben, feit is dat Verbaeres tekeningen een eigentijdse, beknopte studie waard zijn, ondernomen voor Oostende door een nuchter en bevoegd kunstkenner die tevens goed vertrouwd is met onze streek. Wie waagt het ?

E. SMISSAERT

IN DIT NUMMER

- blz. 2 : J.B. DREESEN : Jaarboek 1981 "Ter Cuere"
blz. 3 : Oorlogsdagboek 1940-45 (2)
blz. 6 : N. HOSTYN : Oostendse muziekgeschiedenis
blz. 8 : H. SMISSAERT : Hendrik Conscience en de kust
blz. 9 : J. SURMONT en B. STROOBANT : Literaire bespreking : Het Liedeken
blz. 14 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse Schilders : XXII : Charles Pavot;
XXIII : Gustaaf Van Heste
blz. 17 : O.V. : Toen Oostende nog een koninklijke badstad was (fotoblz.)
blz. 18 : W. MAERVOET : Biografische gegevens nopens Oostendse politici 1830-1914 (1)
blz. 20 : H. SMISSAERT : Een bloemlezing over zee en strand
blz. 21 : O.V. : Beschermd monumenten te Oostende
blz. 22 : E. SMISSAERT : Herman Verlaere en zijn tekeningen betreffende Oostende
- - - - -

BOEKEN

FOTOALBUM ANTONY

Afgelopen zomer werd door de Provincie West-Vlaanderen een tentoonstelling georganiseerd in het Provinciaal Museum Constant Permeke te Jabbeke, onder de titel "De zee en het vissersvolk", gezien door de fotograaf M. Antony.

Naar aanleiding van deze tentoonstelling werd een gelijknamige catalogus uitgegeven. Thans is deze catalogus, onafhankelijk van de tentoonstelling als fotoboek beschikbaar.

Deze publicatie omvat naast biografische gegevens, 48 zwart-wit foto's, genomen door M. Antony in het Oostende van 1907-1935.

Een dergelijk fotoboek, formaat 24 x 31 cm, kan niet enkel de fotografen en de fotografieminnaars boeien, maar het betekent eveneens een belangrijk document voor hen die geïnteresseerd zijn in het Oostendse vissersleven van voor enkele decennia.

Te verkrijgen door storting van 350 Fr. op PCR 000-0019013-01 van de Provincie West-Vlaanderen - Culturele Aangelegenheden.

- - - - -

VEURNE

De Heemkring "Bachten De Kupe" liet zopas verschijnen "Snippers uit de Veurnse Volksmond" door Albert DAWYNDT.

Een zeer plezierig werkje met veel volkse uitdrukkingen, zoals Beslagmaker, viezekeonte, kurieuzeuize, neutebuk, kaffielutte, fienoôre, oedde pallul, enz, enz.

Prijs 260 Fr. (te storten op rek. 068-0815730-84 van de Heemkring Bachten de Kupe, 8480 Veurne - Eggewaartskapelle).

- - - - -

FARMACIE

Bij de uitgeverij Orion verscheen een prachtig, rijk geïllustreerd werk van Dr. Apr. L.J. VANDEWIELE over de "Geschiedenis van de Farmacie in België". Prijs 1950 Fr.

O.V.

- - - - -

TEKSTOVERNAME UIT DE PLATE STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE.

- - - - -

A. VAN ISEGHEM

ALLE VERZEKERINGEN

HYPOTHEKEN

geven U:

- ★ voordelige rente
- ★ vrijstelling van roerende voorheffing (tot 15.000 fr. intrest)
- ★ onmiddellijk volledig opvraagbaar
- ★ ongevalverzekering

Een vriendelijk onthaal en een persoonlijke service
zullen U te beurt vallen.

STOCKHOLMSTRAAT 47a

8400 OOSTENDE

Tel. 70.35.73

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN

Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.
11e jaargang, nr. 5-6 mei-augustus 1982.

INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER ZIE LAATSTE BLADZIJDE.

MEI-ACTIVITEIT

Voordracht met dia's

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen u uit te nodigen op een voordracht met dia's die doorgaat op

donderdag 27 mei 1982 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6, Oostende.

Het onderwerp : DE BUURTSPOORWEGEN AAN ONZE KUST

De spreker : De heer Ronny STANDAERT.

Bijna 100 jaar geleden, in 1885, werd aan onze kust de eerste tramlijn in het land in gebruik genomen. Waarom het nu precies aan de kust was dat dit gebeurde vertelt u vanavond de heer Standaert, die als rasechte Oostendenaar danig met het trangebeuren begaan is. Aan de hand van een reeks dia's schetst hij ons de Buurtspoorwegen in een historisch perspectief. De evolutie van het tramtype, en de uithating, de vergelijking met de spoorwegen, Kamieltje en nog tientallen andere zaken krijgt is in woord en beeld voorgezet.

Een avond die zeker in de smaak zal vallen van de vele verzamelaars van gegevens over de buurtspoorwegen, maar die ook de niet-verzamelaars zal bekoren vanwege de lokale gebondenheid van het onderwerp. Een avond die u niet moogt missen. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn ook de niet-leden van harte welkom.

J.B.D.

JUNI-ACTIVITEIT

Studiereis naar Brugge die Scone

De Oostende Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen u uit te nodigen tot onze jaarlijkse studiereis, die ons dit jaar naar Brugge die Scone voert op

zondag 13 juni 1982

Vertrek om 09u00 stipt voor het lokaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6, Oostende. Over Houthave en Meetkerke gaat het in een vlotte rit naar de Grote Markt in Brugge waar we rond 09u45 toekomen. We nemen even de tijd voor een blik op de Grote Markt en een verfrissing. Om 10u30 zetten we ons aan onder leiding van ons geacht lid, de heer W. Verlonje, geboren Bruggeling en Voorzitter van de Volkskundigen in West-Vlaanderen, voor een rustige stadwandeling.

Omstreeks 12 uur verplaatsen we ons met de autocar naar het restaurant TER GROENE POORTE waar ons het middagmaal geserveerd wordt.

Rond 14 uur zijn we weer van de partij. We verplaatsen ons naar de enig mooie Sint-Annakerk waar de heer Jos. Penninck; voorzitter van het Gouwverbond der Heemkringen en stadgids ons de schatten van deze alomgeprezen kerk toont. Daarna verplaatsen we ons in de richting van het Potteriemuseum, maar stoppen even voor een consumptie en een bezoek in de oudste herberg van Brugge, café VLISSINGHE. Nog steeds onder de kundige leiding van de heer Jos. Penninck, bezoeken we daarna het onlangs geopende museum van Onze-Lieve-Vrouw vande Potterie met zijn niet te schatten rijkdom aan zilverwerk, schilderijen, meubels, enz.

Omstreeks 18 uur besluiten we deze rijkgevlude dag, om traditiegetrouw voor het avondmaal terug in Oostende te zijn.

Inschrijvingen : door storting van 220 fr. op rekening 000-0507753-55

J. Dreesen

Oostende

met de vermelding WENS of WENS NIET DEEL TE NEMEN AAN HET MIDDAGMAAL.

De prijs van het middagmaal, bestaande uit soep, rundsgebraad en dessert is 250 fr. en ter plaatse te betalen. Het aantal plaatsen is beperkt tot 52.

Er wordt een brochure gemaakt voor de reis. Uiterste datum van inschrijving :

28 mei 1982.

Elk zegge het voort !

J.B.D.

THEMATENTOONSTELLINGEN IN MEI

In het Heemkundig Museum zullen volgende thema-tentoonstellingen plaats hebben :

- JULIUS MAC LEOD

In 1857, 125 jaar geleden, werd de beroemde bioloog, die ook als strijder voor de Vlaamse zaak bekend bleef, te Oostende geboren. Een gelegenheid dus om deze Oostendse geleerde, via een thematentoonstelling te evoceren.

- O.L.V.-ter-Duinen

Het Duinenkerkje te Mariakerke is ongetwijfeld een van de meest pittoreske plaatjes in Oostende. Allang werden artiesten erdoor geïnspireerd: Canelle, Bulcke, Beernaert, Ensor, Vanheste, e.a. Hun visies, aangevuld met enig fotomateriaal, wordt ongetwijfeld een hoogtepunt in onze thematentoonstellingen.

Wanneer ? De zaterdagen 8, 15, 22 mei 1982 telkens van 10-12u en op 29, 30 en 31 mei van 10-12u en 15-17u.

OSTENDIANA

Nu dat "Ostendiana IV" verschenen is, wordt er door sommige leden nog naar de delen I, II en III gevraagd. Wij moeten hen evenwel mededelen dat deel I totaal uitgeput is (het dateert immers reeds van 1972) en wordt soms antiquarisch tegen een hoge prijs aangeboden. Delen II en III zijn nog verkrijgbaar, tegen 400 fr. per deel. Evenwel niet meer voor lang want van het deel II resten nog amper een dozijn exemplaren. Alle beschikbare delen zijn te koop in het Heemkundig Museum.

G.V.

Mei 1940

- 27 Om 0u30 zijn bommen afgeworpen rond het havengebied en op wijk Opex. In de Thomas Van Loostraat waar reeds de huizen van Vieren, De Meyer, Verbiest en Schockaert beschadigd zijn worden nu ook de stadsjongensschool, de Broederschool en de Cinema Opex getroffen. Aan de Demeysluizen werden bommen gelost, de Marineschool is zwaar beschadigd. Om 3 uur zijn bommen gevallen in de Vlaanderenstraat en de St. Niklaasstraat waar het 8 urenhuis getroffen wordt en waardoor de huizen van Dasseville, de gebroeders Janssen en Wwe Seeuwen zwaar beschadigd werden. In de Langestraat is het huis van de Wwe Janssens en verder twee neven elkaar staande huizen van Brackx en Wwe Dillen onbewoonbaar.
- Om 3u30 vielen bommen op het Hazegras waardoor de huizen van Mej. Van Eygen, Caroen, Verhaeghe, Conzales, Delanghe, Loze en Vileyn en het pakhuis van Ostend Stores zwaar beschadigd werden. Door een ontploffing van een bom een de achterkant van de huizen op de de Smet de Naeyerlaan zijn de huizen van Thiele, Dr. Goffin, Marchand, Wwe. Dullier, Laplasse, Casteleyn, Beuren, Devuyt, Miroir, Missuwe, Eberhardt, Defer, Glatfelder, en bij de bruggen nog die van Deweerdt en Dr. Lauwereyns.
- Om 7u30 vielen bommen op de Vindictivelaan, de huizen van Wwe Golder en dat van A. Devlieger, met ernevens dat van Saperas zijn onbewoonbaar.
- De polpiers werden geroepen naar de Consciencesschool waar bommen gevallen waren, deze school waar vele vluchtelingen een toevluchtsoord gevonden hadden bood een beeld van verschrikking, inderdaad werden daar een veertigtal jongelingen gedood waarvan slechts elf konden vereenzelvigd worden, onder hen waren er die vreeslijk verminkt en onherkenbaar gewond werden. Vandaar ging het naar de Zwaluwenstraat waar 18 huizen beschadigd zijn of vernield, waaronder de huizen van Wwe Thewis, Schinkel, Maenhout, Bourry en Vanhercke, verder het huis van Mr. Beke, dan vier huizen naast elkaar van Bossu, Wwe. Baeye, Vanhoucke en Goes, nog verder drie huizen van R. Van Craeynest, Brackx en Desodt verder nog de huizen van Degraeve, Goes, Playsier en Rouben.
- In de Tarwestraat de huizen van Lehouck, Legien en Debruyne.
- In de Wagenstraat de huizen van Hosdey, Vermeersch en Van Quakelberghe. Aan den overkant eveneens vier huizen van Laleman, Decroo, Hoornaert en Wwe. Aspeslagh.
- In de Nieuwlandstraat de huizen van Vercruysse, Hautekiet en Inghelbrecht, aan de overzijde de huizen van Bulcke, met er naast deze van Decuyper, aan de overzijde de huizen van Descampe, Aloy, Aspeslagh en Vandenbussche. In de Blauw Kassteelstraat de huizen van Broucke en Rodenbach.
- Om 8u30 kwamen bommen terecht in de Rietstraat en de aanpalende straten. In de Rietstraat werden de huizen van Debrock, Marchand en verder dat van Maertens zwaar beschadigd. In de Stuiverstraat de huizen van Lissnyder, Deschacht, Loontiens, Paradis en Van Bollenberghe. Voorbij de Torhoutsche Steenweg aan den eenen kant die van Maes en Depoorter; aan den anderen kant drie huizen naast elkaar van Wwe. Van den Bogaerde, Borret en Lauwers.
- In de Gerststraat de huizen van Dangreau en Simons, en verder huizen van Lefevre en Devos; aan de overzijde de huizen van Deleye, Delange en Quarin.
- In de Steenenstraat de huizen van Wwe Vanderheyden en Daeme en aan den overkant die van de Vlaeminck en Beernaerts.
- Op de Nieuwpoortse Steenweg de huizen van Van Steenkiste, Tournoy, Allary, Wwe Sanders, Cattrysse, Wwe Casteleyn en Goethals verder een huis van Libin.

In de Landbouwersstraat drie huizen naast elkaar van Coucke, Van Loo en Hallemeersch.

Op de Elisabethlaan de huizen van Van Zuyt, Caïron, Rosseel, Dehondt en Mollemans; aan den anderen kant die van Calcoen en Verburgh.

Op de Northlaan werd de Vercamerenschool erg beschadigd. Aan de houtdokken werden bommen van zwaar kalliber afgeworpen, een ervan kwam terecht op Hangar nr. 5 waardoor gansch het bovenste gedeelte dat in het beton is kwam door de ontplofing gansch schuin te liggen; groote hoeveelheden eetwaren, daar opgestapeld, werden vernield. Ook de Stapelplaatsen van de firma Cockerill kregen het te verduren.

Om 9 uur vielen bommen op de Viaduc- en Maagdengang, waardoor bijna alle huizen zwaar beschadigd zijn.

Om 10 uur kwamen bommen terecht rond het Hoppitaal en in de omliggende straten.

In de Spoorwegstraat zijn zeven huizen zwaar beschadigd nl. die van Naulaerts, Devriese, Declercq en Bonnel die in de vlammen opgingen, dan deze van Storme en Degroote en dat van Mej. Verstraete.

In de Hospitaalstraat twee huizen van Lust verder vijf huizen van Aschlogh, Sacré, Lust en Vanbranteghem.

In de Stockholmstraat twee huizen van Wwe H. Deweerdt.

In de Amsterdamstraat een huis van Cattruy.

In de Romestraat, het huis van Bailleul, en erover een winkel van S.E.O., verder nog huizen van Pilaeys en Depteze.

In de Ieperstraat vier huizen naast elkaar van Chapel, Van Pamel, Ackermans en Wwe Lefecere. Verder die van Depoorter en Verhaeghe. Ook de Leopoldschool had zwaar te lijden.

Om 10u30 vielen bommen in de Vergunningstraat op de Firma Parfina.

Om 11u30 viel een bom in de Louisastraat waardoor garage Seynaeve zwaar beschadigd werd.

Rond 13u20 nogmaals alarm, de twee brandweermagazens rukken uit. De brandweermannen kunnen de torenspits door de hevige rook niet bereiken. Met behulp van de brandladder en water uit de haven gaat het een kwartier goed. Doch nadien komt geen water meer door den spuit, men verlegt de aanzuigdarmen doch daar zijn de vliegers weer die het op de pompiers gemund hebben. Vier bommen vallen in het water op eenige meters van de Motorpomp. Deze aanval doet de mannen schuilen, daar de toestand onmogelijk vol te houden is. Als het alarm voorbij is valt aan blusschen niet meer te denken. In korte tijd staat gansch de Grootte Markt in de lichte laaie. Het vuur werd overgegeven door het instorten van de torenspits aan de hoek huizen Royon en City Bourse. De pompiers gelukten erin niettegenstaande het gevaar der vliegers de huizen naast City Bourse te vrijwaren. De Burgemeester woonde gansch den dag de reddingswerken bij een voorbeeld gevend van ware doodsverachting en moed. Door zijn voorbeeld gestaafd bleef ieder op post.

Om 14 uur kwamen de vliegers terug over en lieten hun last vallen op wijk Hazegras. In de Fregatstraat kwam een zware bom terecht tusschen de n°s 13 en 14 waardoor de huizen van Tanghe, Caroën, Demol, Feys, Knockaert en Acke; aan de overkant de Broederschool. Wat verder in de straat vernielde een bom het huis van Pilaeys waardoor de huizen ernaast en wel deze van Doutreligue, 6, 8, 10 onbewoonbaar werden. In de Slachthuisstraat viel een bom in de straat, de huizen van Devriendt, Muylle, Govaert en Costenoble zijn zwaar geteisterd.

Om 14u30 uur vallen bommen in de Kerkstraat, het huis van Gentil Mares en Carbon deze huizen zijn volledig verwoest. In den namiddag breekt brand uit in de Patisserie "Aux Mille Colonnes" in de Vlaanderenstraat. Tijdens de blusschingswerken worden de pompiers van uit de lucht bestookt door mitrailleurvuur. Inzonderheid brigadier Galleyne heeft het zwaar te verduren op zijn 10 meter hooge brandladder, waar het niet uit te houden is van de rook en de kogels die om zijn ooren fluiten. De eenige getuige is drukker Raick, die met de bevelhebber in het deurgat van den Heer Totté zijn huis staat, op het oogenblik dat twee zware bommen in de Vlaanderenstraat ontploffen, op enkele meter van hen, tegen de gevel van den Schouwburg. Na het alarm werden de reddingswerken hervat en konden de aanpalende huizen gered worden. De volgende huizen zijn totaal uitgebrand : Cinema Studiac, ernaast de huizen van Gustaaf Teygeman en van C. Bellemans. Cinema Forum en aan den overkant de huizen van Acke en van Lionel Hanze, verder naast de Schouwburg de huizen van Denucé en Haeghebaert zijn zwaar beschadigd. Op dit oogenblik worden bommen geworpen naast het huis van den Burgemeester. Toen de brandweer er aankwam woedde het vuur er in volle hevigheid. Het water werd uit het Leopoldspark getrokken door den Motorpomp, de brandweermannen nochtans worden in hun werk sterk belemmerd door de vliegers die hen met machinegeweeervuur bestookten daardoor zien ze zich af en toe genoodzaakt zich te schuilen. Zoo brandden twee woningen gansch uit. Dit van den Heer Van Huele is gered dank aan de pompiers die niettegenstaande allerlei gevaar de brandbommen van het dak werpen. Brand breekt uit in de Zeestatie waar een trein en het dak van de eetzaal in de lichte laaie stonden.

Een brand op het dak van de O.L. Vrouwkerk word gebluscht. Om 15 uur vallen bommen aan de Hooge Barrier waar de huizen van Brackx, Coullier, Vyncke, Laleman, Van Massenhove, Moerman en Maes, dichterbij de huizen van Lagrou, Vandergunst, Delaere, Bert en Vercammen.

Om 15u10 vallen bommen op de Oudenburgsche Steenweg de huizen van Ostend Stores, Lebrun, Ramoot, Vanhevel, Colleman en Kimpe en Valcke; en dezelfde Steenweg, wijk Conterdam zijn de huizen van Rousselle en Henderyckx vernield.

Om 15u45 wordt de Kapucienenstraat aangevallen.

Om 16u30 werpen de vliegers hun lading af rond en op de Leffinghestraat, waar vier huizen naast elkaar, K. Vandecasteele, Lambrecht, Debusschere en Vanhoeck, en aan den overkant die van Deswaaf, Blanckaert en Gelaude.

Om 17 uur in de Jozef II-straat zijn de huizen van E. Calmeyn, O. Hostyn, Wwe Vertriest en A. Gerard; verder het huis van Deroo en de neven elkaar liggende huizen van Wwe Valcke, Dasseville, de Parochiale Werken en Dasseville, en Van Isegem.

(vervolgt)

ENSORIANA

Onlangs verscheen de catalogus van tekeningen, aquarellen en prenten bewaard in het museum voor schone kunsten te Antwerpen.

Niet minder dan 606 werken van ENSOR zijn erin opgenomen, meestal met foto.

Een boek dat in geen enkele bibliotheek van Ensor-bewonderaars mag ontbreken!

L.M.A. SCHOONBAERT & D. CARDIJN-OOMEN, Tekeningen, aquarellen en prenten 19de en 20ste eeuw, Antwerpen (K.M.S.K.), 1981.

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - XXIV : JEF DE BROCK

Jef DE BROCK werd op 13 april 1880 te Oostende geboren als zoon van Aimé DE BROCK en Adèle LABIO.

Zijn artistieke opleiding genoot hij aan de "Ecole Industrielle" te Oostende, aan de Academie te Brugge en aan het Royal Institute of Fine Arts te Leicester.

In 1908 was hij medestichter van de "Cercle Artistique d'Ostende", ten huize van Jan DE CLERCK, samen met o.a. E.A. GERBOSCH, L. ROYON, M. DESFORGES, K. DE KESEL & O. DE CLERCK.

Hij stelde tentoon tijdens de salons die door die Kunstkring werden ingericht :

In 1910 met 2 pastels : "Le vieux bachot" en "Dernière lueur" (Cercle Artistique d'Ostende; 4me Salon au Kursaal 1910);

In 1913 met "L'épave", "Impressions de plage", "Marine", "Barque de pêche échouée" en "Sur un brise-lame" (1).

Jef DE BROCK huwde een eerste keer met Mélanie NAERT en een tweede keer met Ernestine DE CERF.

Omstreeks 1913 woonde hij Prinses Clémentineplein 7, op latere datum Adolf Buylstraat 49 (waar hij een winkel van fotoartikelen openhield), nog later Gouweloze straat 28, en tot slot Gelukkige Haardstraat 38.

Jef DE BROCK overleed te Oostende op 30 oktober 1960

X X X

Als kunstschilder is DE BROCK nooit een grote naam geweest. Toch kocht het ministerie van Schone Kunsten in 1932 een schilderij "Oude sluis te Oostende" van DE BROCK aan.

In de dertiger jaren deed hij mee aan enkele tentoonstellingen in de galerij "STUDIO" in de Adolf Buylstraat.

Zo o.m. aan een groepssalon waaraan ook J. ENSOR, D. ROEREWAAARD, C. DEUTSCH, O. CORNU, A. DELWAIDE, L. DE SELLIERS, J. GENOT, F. LABISSE, L. SPILLIAERT, L. SEGHERS, M. SEGHERS, E. TEMPLER, G. VAN HESTE & W. VAN HECKE deelnamen.

J. DE BROCK toonde er drie werken : "La mer - hiver", "La bouée" en "Mauvais temps"(2).

X X X

In de jaren dertig voerde DE BORCK enkele opdrachten uit in dienst van de stad Oostende :

- 8 didactische taferelen met voorstelling van de diverse visserijtechnieken.
Gemaakt ter gelegenheid van de Tentoonstelling 1930 te Antwerpen, werden ze naderhand ondergebracht in het Museum Fort Napoleon. Na de oorlog waren ze nog te zien in het eerste naoorlogse heemkundig museum (Kon. Gaanderijen).
Momenteel sieren ze een bestuursgebouw in het havengebied.
- Affiche bloemencorso Oostende 20 juli 1932.

- Decoratie praalwagens bloemencorso 1933.
- Een groot panoramisch gezicht op de dijk en het strand van Bredene, over Oostende, tot Mariakerke. Vervaardigd voor de tentoonstelling 1935 te Brussel.
- Affiche Fort Napoleon - Museum.
- Decoratie van het Oostends Paviljoen op de Tentoonstelling 1939 te Liège.
- Praalstoet "De muziek door de eeuwen heen" (1949, samen met Emile BULCKE).

X X X

De Stedelijke Musea van Oostende zijn nu nog heel rijk aan werk van Jef DE BROCK. Enkele van die zaken zijn permanent te zien in het Heemkundig Museum.

- Reeks portretten van de Maalboten Oostende-Dover (waarvan enkele opgenomen in de sectie R.M.T. in "De Plate")
- Boerderij Hamilton
olie op paneel 62 x 89 cm
in 1958 bij de kunstenaar aangekocht.
- Het fort Napoleon te Oostende
Gezicht op de duinen met het fort Napoleon. Achteraan links, de vuurtoren en de silhouetten van de SS. Petrus en Pauluskerk en van de "Peperbusse".
Rondom randen in banden van zwarte en oranje verf
olieverf op doek: 31,5 x 84,5 cm
getekend onderaan rechts : Jef DE BROCK.
- Oostende, anno 1640
didactische reconstructie; gezicht op Oostende in vogelvlucht.
opgelegde schema's in rode verf duiden de ligging van de moderne stadsdelen aan
olieverf op doek;   x 145 cm
gemonogrammeerd onder recht JDB

Nota's :

1. Cercle Artistique d'Ostende. Salon des Beaux-Arts. Catalogus, 1913.
2. Exposition de marines (tentoonstellingscat.). Oostende (STUDIO) s.d.

Norbert HOSTYN

BELLE-EPOQUE-AFFICHES

Mevrouw Marie-Laurence BERNARD, Rue de la Eruyère 143, 1320 GENVAL (02/653 61 58), die onze verzameling affiches bestudeerde, vraagt personen die BELGISCHE affiches van vóór 1914 bezitten met in contact te komen.

HET HEEMKUNDIG MUSEUM

Is open iedere zaterdagvoormiddag van 10 tot 12 uur, het volle weekend van Pinksteren en van 1 juli tot 30 september van 10 tot 12 uur en 15 tot 17 uur (de dinsdag niet).

BIOGRAFISCHE GEGEVENS NOPENS OOSTENDSE POLITICI : 1830-1914 (II)

CARBON, Jules Marie Louis Joseph

1. ° Oostende 24 augustus 1866 + Brugge 22 juni 1895
  2. vader : Louis André Adrien
  3. moeder : Zoe Marie Goddyn
  4. ongehuwd
  5. beroep : advokaat
voorz. Cercle Cath.
  6. pol. strekking : katholiek
  7. pol. loopbaan : Kamer O. 1894-1895
- 1./geboorteakte en Echo d'Ostende 27/6/1895 p. 3,^a
2.3.4.5./ geboorteakte

CARBON, Louis André Adrien

1. ° Oostende 4 maart 1817 + Brussel 12 maart 1887
  2. vader : André Pierre Jacques
  3. moeder : Thérèse Petronille Drijvoet
  4. echtg. : Zoe Marie Goddyn
  5. beroep : handelaar reder
boekhouder op Male-boot
  6. pol. strekking : liberaal wordt katholiek in 1875
  7. pol. loopbaan : gem.raad 1867-1875
Kamer O. 1884-1887
- 1./ geboorteakte: Vingt-cinq années de gouvernement. Le parti catholique belge et son oeuvre p. 493.
2.3./ geboorteakte.
4./ Vingt-cinq années de gouvernement p. 11.
5./ Rapport sur l'administration de la ville d'Ostende 1866 p. 28; Bulletin communal de la ville d'Ostende 1870 p. 36.

CARBON, Paul Joseph Marie

1. ° Oostende 14 november 1860
  2. vader : Louis André Adrien
  3. moeder : Zoe Marie Goddyn
  4. echtg. : Marie Louise Anne Pauline Hamman Oost. 1/5/1905
  5. beroep : inklaarder van douane
administrateur van Banque générale de la Flandre Occidentale
  6. pol. strekking : katholiek
  7. pol. loopbaan : Kamer O. 1888-1892/1895-1896
- 1.2.3.4./ huwelikksakte
5./ Annuaire d'Ostende 1909 p. 30; Mémorial du centenaire de l'ordre de Léopold 1832-1932 Brux. 1933 p. 296
- N. HOSTYN. De familie Hamman & hun verwanten, in V.V.F. Streepje, 72/79.
P. CARBON heeft een memoriaal in het St. Vincentiusinstituut, Cirkelstraat.

CASTEELS, Henri Emanuel Marie

1. ° Oostende, 29 juni 1841 + Oostende 21 januari 1899
  2. vader : Eugène
  3. moeder : Marie Monique Degrave
  4. echtg. : Rosalie Philippine De Coene
  5. beroep : reder handelaar
kapitein bij burgerwacht
  6. pol. strekking : liberaal
  7. pol. loopbaan : patroonsraad 1896-1899
- 1.2.3.4./ Overlijdensakte
5./ Echo d'Ostende 24/1/1899 p. 3,c; overlijdensakte

CHENOT, Auguste

1. ° Oostende 16 juli 1874
  2. vader : Edouard
  3. moeder : Mélanie Coetghebeur
  5. beroep : handelaar
sekretaris Ass. lib.
  6. pol. strekking : liberaal
  7. pol. loopbaan : gem.raad 1904-1911
- 1.2.3./ geboorteakte
5./ Rapport sur l'administration de la ville d'Ostende 1904 n. 25

CNUUDE, Gustave Jean Engelbert

1. ° Oostende 31 januari 1844
  2. vader : Jean Jacob
  3. moeder : Joanna Thérèse De Rijcker
  4. echtg. : 1. Espérance Verhercke Oostende 28/12/1869
2. Sidonie Demoor (wed. J. Marion) Oostende 10/4/1880
  5. beroep : brouwer
voorz. Cercle Coecilia 1898-1911; lid Willemfonds
komiteit Ass.lib.
  6. pol. strekking : liberaal
  7. pol. loopbaan : gem. raad 1900 - ontslag 15 september 1911
schepen 10/4/1900-1903
- 1.2.3.4.5./ huwelijksakte

COLOMBIE, Jules Louis Charles

1. ° Oostende 11 februari 1858 + Oostende 12 april 1899
  2. vader : Jules Louis
  3. moeder : Rosalie Desmet
  4. echtg. : Mario Bonnel
  5. beroep : schilder
  6. pol. strekking : liberaal
  7. pol. loopbaan : Patroonsraadlid 21/2/1899
- 1.2.3.4. overlijdensakte
5./ Vrijheid en recht 10/11/1895 p. 1,c

CORNELIS, Pierre

1. ° Oostende 6 augustus 1868
2. vader : Joseph
3. moeder : Louise Bonnel
5. beroep : steenkapper
6. pol. strekking : katholiek
7. pol. loopbaan : patroonsraadslid 22 oktober 1911

1.2.3./ geboorteakte

5./ Annuaire d'Ostende 1909 p. 39

(vervolgt)

Willy MAERVOET

CODEX LEEFMILIEU

De vrijwaring van het leefmilieu, mede één der doelstellingen en betrachtigingen van onze O.H.K. "De Plate", heeft met de jaren een belangrijke plaats verworven in het overheidsbeleid. Getuige hiervan zijn de zeer talrijke wetten en reglementen die in dit domein reeds getroffen werden. De "Codex Leefmilieu", samengesteld door Leo Verschooten (hoofdgriffier bij de Raad van State) en Elisabeth Bernaerts (doctor in de rechten - advokaat), beoogt aan eenieder die van ver of dichtbij betrokken is bij het leefmilieubeleid een instrument ter hand te stellen dat toelaat op een gemakkelijke wijze alle teksten die rechtstreeks of onrechtstreeks met de vrijwaring van ons leefmilieu te maken hebben, te raadplegen.

De "Codex Leefmilieu" bestaat uit vijf, volledig tweetalige delen, te weten : deel 1 : Water; deel 2 : Geluid; deel 3 : Lucht; deel 4 : Ruimtelijke inrichting (verscheen einde juni 1981); deel 5 : Afval (in voorbereiding of pas verschenen).

Op regelmatige tijdstippen zullen de eventuele inschrijvers aanvullingen ontvangen waardoor zij op de hoogte blijven van de meest recente wijzigingen in de Belgische wetgeving of reglementering terzake. Enkele praktische duidingen : formaat : 23,5 x 16 cm; aantal bladzijden : losbladig in plastieken map; prijs : 650 fr. per deel (port + B.T.W. inbegrepen). Verschijnt en kan besteld worden bij de Uitgeverij N.V. "Die Keure", Oude Gentweg 108, 8000 Brugge.

Emiel SMISSAERT

CHARLES WILDT

Gezien in een Nieuwpoortse Privéverzameling :

- Landschap met kerk van O.L.V. Ter Duinen met Dorpsstraat te Mariakerke.

getekend onder rechts : CH. WILDT

onder links : Mariakerk

olie op doek : 29 x 37 cm

- Landschap met oude kerk te Knokke

getekend onder rechts : CH. WILDT

onder links : Knokke

olie op doek; 29 x 37 cm.

N.H.

EX LIBRIS : OOSTENDE ALS VLASHAVEN

Het lijkt enigszins verrassend onze stad vermeld te zien in een werk over vlas. En niettemin wie het tweedelig werk "De Belgische vlasnijverheid", geschreven door E. Sabbe (uitgegeven in 1975 door het Nationaal Vlasmuseum van Kortrijk) doorneemt is niet onwaardig verbaasd hoe groot de rol van Oostende als vlashaven is geweest. Maar wanneer ik de feiten in zijn historische context plaats - de gehele 18e eeuw, vanaf het verdrag van Utrecht -, zullen insiders dit niet zo onwaarschijnlijk vinden. Wat voor kansen en mogelijkheden hadden wij toch en wat is in die 18e eeuw toen niet allemaal in de grond geboord door kortzichtig protectionisme!...

Enkele gegevens. De Vlaamse linnenweverij exporteerde in de 18e eeuw vooral naar Spanje en Frankrijk. De rechtstreeks verzendingen uit de Zuidelijke Nederlanden naar Spanje geschieden met bestemming Sevilla en het meest naar Cadix, over Oostende; minder over Duinkerke omdat de Oostenrijks-Nederlandse regering een succesvolle actie voerde om de trafiek van Duinkerke af te leiden. Ieder jaar laadden 6 schepen uit deze Franse haven te Oostende, maar vanaf 1754 ging de export alleen over Oostende.

Enkele cijfers. Over Brugge en Oostende werden van januari 1755 tot februari 1756, 252.155 pond gekamd en 326.000 pond ongekamd vlas naar Bayonne uitgevoerd!

Toen Engeland zijn zee-oorlog uitvocht tegen Frankrijk en Spanje erkende Londen alleen Oostenrijk met als gevolg een unieke Oostendse en Nieuwpoortse neutraliteitspositie op de Westeuropese kusten. Het was een tijd van ongewone luister voor de Zuidnederlandse handel. Ofschoon we uit andere werken (o.a. van prof. H. Van Houtte) ook de cijfers kunnen raadplegen die de verrassende bloei van onze haven weerspiegelen, toch meen ik ze nog eens in extenso van p. 223 te mogen overnemen.

Het aantal invarende schepen was van 828 in 1764-1765 tot 1560 in 1780 gestegen en tot 2892 in 1781, terwijl dat van de uitvarende schepen in 1778 en 1779 respectievelijk 17 en 19 in 1780 tot 208 en gedurende de eerste 7 maanden van 1781 tot 301 gestegen was.

Het Frans regime daarentegen heeft de dekadentie van de gehele Vlaamse vlasindustrie ingeleid. Vooral het verlies van het Spaans afzetgebied liet zich ook in Oostende voelen. Veelbetekenend is de eis van de Handelskamer van Kortrijk die in maart 1812 wilde dat schepen uit Oostende verplicht zouden worden hun lading voor een derde uit linnen samen te stellen.

Regelmatig wordt in het werk ook verwezen naar een jarenlange "Correspondance commerciale du Consulat d'Ostende", die zich bevindt in de Parijse Archives du Ministère des Affaires étrangères (voer voor Oostendse onderzoekers in Parijs?).

Tijdens het Hollands Tijdvak was HET twistpunt het vlasuitvoerregime. Vooral de Franse en Engelse opkopers betaalden hoge prijzen zodat de Oostendse Handelskamer op 17 februari 1819 een uitvoertol van 8% op het ruwe vlas eiste. Andere hinderpalen doken op. De Spaanse opstand (1820-1823) bracht de Vlaamse linnenhandel op Spanje een gevoelige slag toe. In 1821 verlieten slechts 5 vrachten lijnwaad onze haven, in 1822 slechts 3 waarvan 1 met bestemming Gibraltar, 1 naar Bayonne en 1 naar Bilbao.

Tot daar enkele losse Oostendse vlassprokkels. Nog even dit : voor wie werkt aan of geïnteresseerd is voor de geschiedenis van de Oostendse Handelskamer, kan ik, via dit werk, melden dat het Algemeen Rijksarchief in Den Haag, afd. Nationale Nijverheid, onder het n° 1250 b de briefwisseling bezit van de Handelskamer aan de minister voor Nationale Nijverheid.

Ivan VANHYFTE

ZEEBADEN EROTIK

Dat men in het verleden al eens de erotische toer op ging bewijzen bijgaande illustraties.

De strandgenoegeens en de zeebaden werden dikwijls met luimige erotiek vereenzelvigd.

De hedendaagse monokini is daarom niets nieuw.

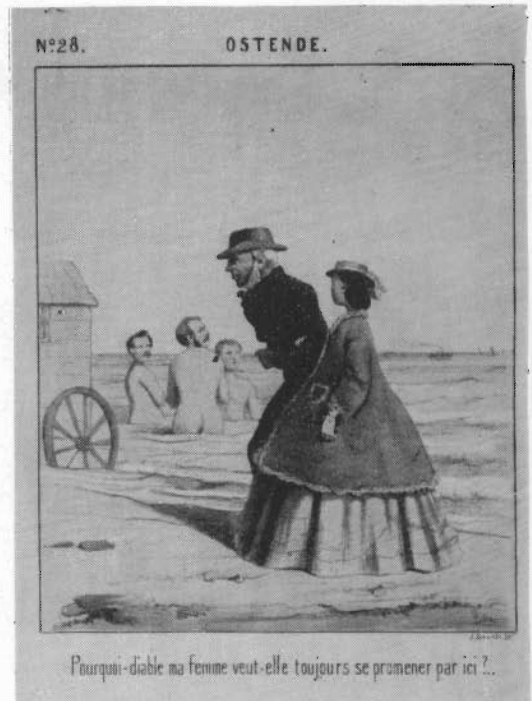
O.V.

Reeds een ontblote tepel (Prentkaart ca. 1925)

Een voorloopster van de monokini (Prentkaart verzonden uit Oostende in 1939!)

LITHO (circa 1865) van het Oostends paradijs of naaktstrand

Prentkaart met veel allusie (1910)

PORTRET TEN VAN VOORAANSTAANDE OOSTENDENAARS BIJ "DE PLATE"

A : DE PORTRETSCULPTUREN

Deze lijst omvat de gebeeldhouwde, gegoten of geboetseerde portretten van gekende Oostendenaars of van mensen die nauw met de geschiedenis van onze stad verbonden zijn, bewaard in het Heemkundig Museum "DE PLATE".

Later volgen de lijsten van portretten in grafische technieken en in foto. Aldus hopen we de toegankelijkheid van het museumbezit enigszins te vergroten voor geïnteresseerde lezers en vorsers.

1. BAELS, Hendrik (1878-1951)
Schenen van de stad Oostende, Gouverneur van West-Vlaanderen en Minister
basrelief; profiel naar links
"DE ZEEVISSCHERIJ AAN OUD MINISTER BAELS"
2. BULCKE, Emile (1875-1963)
- gipsen buste door FAIN uit 1957
- gipsen buste door J. SCHOOLMEESTERS uit 1956
3. CHAMBON, Alban (1847-1962)
Architect van Kursaal III & Kon. Schouwburg
basrelief; profielportret
4. DE CLERCK, Jan (1881-1962)
kunstschilder
- portretmedaillon; profiel naar links door beeldhouwer STALMANS
- portretbuste door VERCLEYEN (postuum)
5. DE TAEYE, Ernest (1890-1974)
Medestichter van "De Plate"
buste in terra-cotta door Willy VANHUYSE
6. LAPON, Edmond (1858-1901)
toondichter
basrelief; profielportret, door Oscar DE CLERCK, 1927.
7. MAC LEOD, Julius (1857-1919)
Hoogleraar te Gent
Gipsen portretbuste door Th. SOUDEYNS
8. PEURQUAET, Jules (1885-1947)
Gemeenteraadslid en volksvertegenwoordiger
Dodenmasker door CANTRE
9. PYPE, Henri (1854-1926)
Aalmoezenier der visserij
Gipsen portretmedaillon in profiel naar rechts
10. SUYS, Frans-Tilman (1783-1861)
Architect
marmeren buste door VAN OEMBERG
11. VAN OYE, Eugeen (1840-1926)
Gipsen portretrelief door WILLAERT
12. VILAIN, Omer (1924 -)
Stadsbibliothecaris
basrelief; profielportret door Oscar DE CLERCK (1962)

N. HOSTYN

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XIX : LEON RINSKOPF (vervolg)

In deze bijdrage grasduinen we eens doorheen de programma's die RINSKOPF ten gehore bracht.

Heel willekeurig kozen we hier als voorbeeld het concertseizoen 1898 en kozen daar, al even willekeurig, wat programma's uit. Het volgende valt op : de programma's waren samengesteld uit vele, kleinere, kortere nummers, uitzonderlijk een langer symphonisch werk. Bijna uitsluitend eigentijdse populaire ernstige muziek, originele stukken of bewerkingen, van nu nog gekende én van nu totaal vergeten meesters. De bron voor de programma's was "La Saison d'Ostende".

X X X

In SO van 12/6/1898 lazen we wie dat jaar de solisten van het Kursaalorkest waren :

Viool : E. DERU (portretfoto in SO van 22/7/1898),
alto : J. JANSSENS, cello : L. MIRY, contrabas : A. WARLIMONT,
fluit : A. STRAUWEN, hobo : DE JEAN, klarinet : SERGYSSSELS,
fagot : A. VANDERBRUGGE, hoorn : Ch. HEYLBROECK,
trompet : Fl. ROELS, piston : E. PIERKOT, trombone : L. MOUQUE,
tuba : G. DORCHAIN, pauken : CNOCKAERT, harp : Juffr. P. CAROZZI

X X X

Programma van 12 juni 1898 (opening van het concertseizoen) :

- Mars uit "La reine de Saba"	GOLDMARCK
- Ouverture van "Mignon"	A. THOMAS
- Prelude van "Lohengrin"	R. WAGNER
- Fantasie op "Aïda"	G. VERDI/ZIMMERMANN
- Meditatie uit "Thaïs"	J. MASSENET
solo door E. PERU	
- Ballet uit "Faust"	Ch. GOUNOD
- Rhapsodie Hongroise	Fr. LISZT

Programma van 26 juli 1898 :

- Ouverture van "Tannhauser"	R. WAGNER
- Aria gezongen door Gabrielle BERNARD	
- Aria gezongen door Mr. DEQUESNE	
- Fantasie op "Carmen"	G. BIZET/LEMAIRE
- Meditatie uit "Thaïs"	J. MASSENET
solo door E. DERU	
- Duo gezongen door G. BERNARD en Mr. DEQUESNE	
- Introductie en Mazurka	L. DELIBES

Programma van 21 augustus 1898 :

- Ouverture van "La terreu"	LITOLFF
- Aria uit "Romeo en Juliette" gezongen door AFFRE van de Opéra te Parijs	GOUNOD
- "Air des Bijoux" uit "Faust" gezongen door Mevr. BOSMAN	GOUNOD
- Crédo du Paysan gezongen door NOTE	GOUBLIER
- Lohengrin gezongen door Mevr. BOSMAN	WAGNER
- La coupe du roi de Thulé gezongen door NOTE	DIAZ
- Hosannah gezongen door AFFRE	GRANIER
- Dua de Hamlet gezongen door Mevr. BOSMAN & NOTE	A. THOMAS
- Danse Slave	CHABRIER

Programma van 18 september 1898 :

- Marche du Sacre met orgelpartij door L. VILAIN	Paul D'ACOSTA
- Aria uit de "Barbier de Séville" zang door Jules BRESOU	G. ROSSINI
- Proloog van "Paillase" zang door Georges BULCKE	LEONCAVALLO
- Le roi de Thulé (uit Damnation de Faust) zang door Cathérine MASTIO	H. BERLIOZ
- Fantasie op "Lohengrin"	R. WAGNER/DUPONT
- Romance de l'étoile zang door Jules BRESOU	R. WAGNER
- Air de "Péodiade" zang door Georges BULCKE	J. MASSENET
- Romance de Marguerite zang door Catherine MASTIO	H. BERLIOZ
- Cortège de Bacchus	L. DELIBES

X X X

1914 zou RINSKOPF's laatste concertseizoen worden.
Het eerste concert dat jaar ging door op zondag 21 juni met een 125 man sterk orkest.

Op het programma :

Marche Slave	P. TCHAIKOWSY
Polonaise Nr. 2	F. LISZT
Air de la Flûte Enchanté solozang door Mevrouw NICOT-VAUCHELET van de Opéra Comique	W.A. MOZART
Ouverture Tannhauser	R. WAGNER

Fantasia op Lakmé	L. DELIBES
Largo uit Xerxes	G.F. HANDEL
solozang door Ed. LAMBERT	
Valse du Pardon de Ploërmel	G. MEYERBEER
Marche du Couronnement C. SAINT-SAENS	

Het programma van 22_juni_1914_:

Marche des Nobles uit Tannhauser	R. WAGNER
Esquisses Caucasiennes	M. IPPOLITOW-IVANOW
Air de la Bohème	G. PUCCINI
solozang door Louis DERU	
tenor van de opera te Boston	
Les Erynnies	J. MASSENET
Ouverture Freischutz	C.M. WEBER
Fantasia op Hänsel und Gretel	E. HUMPERDINCK
Romance de Carmen	G. BIZET
solozang door Ed. DERU	
Espana - Rhapsodie	E. CHABRIER

Het concert van 30 juli 1914 is het laatste vooroorlogse waarvan ik het programma kon terugvinden. Wellicht het laatste optreden van RINSKOPF te Oostende ?...

Marche Nuptiale	F. MENDELSSOHN
extr. Songe d'une nuit d'été	
Danse des Morte	A. GLAZOUNOW
extr. de la Suite Moyen Age	
Arioso du Prophète	G. MEYERBEER
solo Jeanne ROYER	
Fantasia sur un thème populaire wallon	Th. YSAYE
Ouverture du Vaisseau Fantôme	R. WAGNER
Hyménée d'Esclarmonde	J. MASSENET
Air de la Vivandière	G. GODARD
solo Jeanne ROYER	
Ballet de Sylvia	L. DELIBES
Valse lente	
Pizzicato	
Cortège de Bacchus	

X X X

Toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak, vluchtte RINSKOPF net als vele anderen uit Oostende weg. Hij trok naar Frankrijk. Hij werd er ziek en overleed te Deauville op 13 juni 1915, ver van familie en vrienden. Hij was 53 jaar oud geworden...

N. HOSTYN

(vervolgt)

Het Museum

Het Strackémuseum was eigenlijk een complex van gebouwen, tussen 1897 en 1903 in de duinen te Mariakerke opgetrokken, en bevatte o.m. het eigenlijk museum, een villa en twee wachthuisjes. Volgens een stafkaart van 1910 lag het ca. 250 m westelijk van de Dorpsstraat, bij een halte van de elektrische tram. Met zijn park en zijn serres strekte het zich uit ongeveer tot de huidige De Smitlaan.

Het museumgebouw werd het eerst opgericht en wel in 1897. Uit de autobiografie van A. Stracké weten we dat koning Leopold II, nog vóór het publiek toegelaten was, op 7 juli 1897 de natuurhistorische verzameling bezocht. Op een Duitse prentkaart (wellicht nog van vóór 1900 en bij dit artikel afgedrukt), heel waarschijnlijk door A.S. zelf verspreid, met als opschrift "Musée Stracké und dessen Parkanlagen", zien we van uit het westen, het alleenstaand gebouw, nog zonder zadeldak. Op de voorgrond links een afsluiting op een berm; beneden aan de glooiing, rechts, de bloemparken doorsneden door wandelpaden, rechts de grote serre. In de achtergrond, rechts, de kerk van Mariakerke, de pastorie en enkele huizen in de Dorpsstraat.

Op 29.11.1900 berichtte Le Carillon dat bij het Museum, aan weerszijden van de ingang, een wachthuisje zou gebouwd worden. Dat van rechts zou ten dienste staan van de tramreizigers, dat van links zou ingericht worden als hulppostje bij ongevallen. Verder meldde het blad dat vóór het museum een bijgebouw zou aansluiten waarin een prachtige verzameling Kongolese wapens en gereedschappen zou ondergebracht worden. Een Oostends Tervuren in het klein.

In juli 1901 waren de wachthuisjes gereed. Le Carillon noteert (26.07.1901) dat het ene diende voor E.H.B.O. maar ook als ... reparatiecentrum voor fietsen en auto's (een rudimentaire garage dus!). Het andere was, zoals vermeld, een wachtzaaltje voor tramreizigers.

Aan de dynamische Stracké werden nog meer plannen toegeschreven. Zo nam Le Carillon van 24.01.1901 een bericht over uit "Le Petit Bleu" (een Brusselse krant) volgens hetwelk A.S. in Mariakerke een groot gebouw zou optrekken dat o.m. een rusthuis "voor officieren en agenten uit Kongo zou bevatten". En op 6.02.1902 had Le Carillon "uit goede bron" vernomen "dat de heer Stracké in zijn domein een loods zou bouwen voor een reddingsboot waarvoor bestendig een bemanning ter beschikking zou staan". Van die reddingsdienst is echter niets in huis gekomen.

Geground daarentegen was het bericht dat Le Carillon op 17.03.1903 verspreidde : "Bij het museum van A. Stracké wordt sinds enkele maanden een elegant hotel gebouwd. Als de mooie constructie af is, brengen wij verslag uit. De heer A. Stracké die dagelijks het werk controleert, zal ons later het programma van het inwijdingsfeest meedelen". Dat programma heb ik echter nergens in het blad aangetroffen.

Dat bovengenoemd "bijgebouw" was dus de villa van Stracké geworden, vermoedelijk voltooid in juni 1903. Want in zijn nummer van 6-7 juni 1903 brengt Le Carillon groot nieuws : "Vrijdag 5 juni 1903 hebben Prins Albert en Prinses Elisabeth het museum van A. Stracké bezocht. Deze heeft er een feestje van gemaakt. Museum en park waren met vlaggen, wimpels en schildjes versierd. De fanfare van Mariakerke - waarvan A.S. erepresident is - blies er de stemming in en de leerlingen van de gemeenteschool (in de Raversijdestraat) zwaaiden met Belgische en Kongolese vlaggetjes. Voor de orde zorgde de wijkpolitie van Mariakerke : een brigadier en vier agenten.

**De laatste
uitgegeven boeken**

**zijn ALTIJD
te verkrijgen bij**

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

N. V.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

Een gelukkige A.S. heeft zijn hoge gasten rondgeleid en ze daarna thee aangeboden. Prins Albert heeft de heer Stracké bedankt en meester Vandenabeele gefeliciteerd voor de prestatie van zijn jongens".

Het Strackémuseum, waarmee voortaan villa en museum bedoeld zijn, zou nog grote dagen beleven.

Laten we nu even het "hôtel d'un style fort élégant" (Car. 17.03.1903) dat tegen de noordkant van het museum aangebouwd was, van naderbij bekijken. Daar er veel prenten van bestaan kunnen we het ons behoorlijk voorstellen.

Het was een pronkerige willa met drie verdiepingen en een overdaad van versieringen. De symmetrische constructie droeg in het midden van de voorgevel een als toren uitgewerkte erker. Het geheel was uitgevoerd met talrijke boogvensters, balkons en balustrades en bekroond door een piramidevormig dak met terras achter de toren. Het eigenlijk museum drukte zich van achteren tegen de villa aan, als een ruime achterbouw met een verdieping. In het park rondom stonden nog enkele gebouwtjes waaronder een flinke kiosk.

Vóór de villa liep een laag omheiningssmuurtje, waaruit links en rechts vóór de ingang, de twee wachthuisjes uitsprongen. Aan weerszijden van het toegangshek stond een pilaartje waarop uitnodigend "Entrée libre" en boven de sierlijke ingang in grote letters "Musée Stracké".

Vooraleer binnen te gaan en de verzameling te inspecteren vermeld ik twee gebeurtenissen die het prestige van August Stracké in het licht stellen.

Het eerste feit betreft de humanitaire bezieling van de welgestelde hotelhouder. In zijn autobiografie schrijft hij : "En 1904 je remettais officiellement le Lazaret sis à Mariakerke, près de mon museum pourvu de tous les objets nécessaires, tels que : lits complets, civières, bandages etc... à la Croix Rouge". Dat is een beetje misleidend want "près de mon museum" suggereert een afzonderlijk gebouwtje. Welnu hiermee was een van de twee wachthuisjes bedoeld door Le Carillon gesignaleerd (29.11.1900). Dat van rechts, zoals we weten : een wachtzaaltje voor de tranreizigers, bevatte een grote wandkaart van de kust tussen Knokke en Duinkerke. Dat van links zou, zei het Carillon, ingericht worden als een hulppost bij ongevallen (wat het blad al een paar keer had meegedeeld). Dat moet het "lazaret" zijn dat A.S. bedoelt. Het is echter ook mogelijk dat het wegens zijn geringe afmetingen slechts als bergplaats gebruikt werd voor de hulppost die in een gedeelte van het museum was ondergebracht. In een ongeveer eensluidend artikel over het museum vermelden "L'Illustration européenne" (Brussel, jg. 34, nr. 34, 21.08.1904, p. 520-521) en "Het Gezir" (Gent, jg. 9, nr. 34, 20.08.1905, p. 272) alleen het wachtzaaltje voor de reizigers. In elk geval was in de zomer van 1904 een hulppost voor ongevallen aan het museum gehecht. De officiële overhandiging daarvan aan het R.K. van België (waarvan in 1896 een afdeling gesticht was in Oostende) had plaats op zondag 11 september 1904. Voordien hadden een tiental personen er al verzorging genoten. (1)

Ook het verslag dat Le Carillon (13.09.1904) en La Saison d'Ostende (14.09.1904) van de plechtige ingebruikneming geven, rept niet over een wachthuisje en doet dus veronderstellen dat het "lazaret" zich in het museum bevond. Het relaas vat ik hier samen.

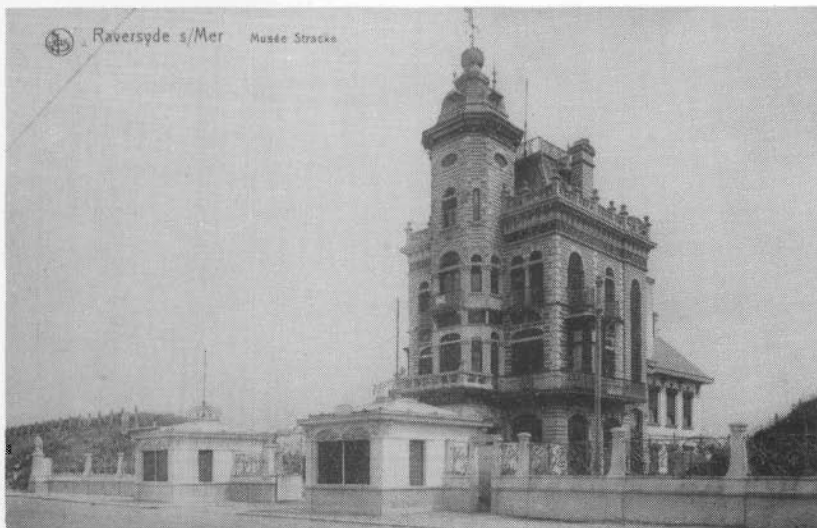
HET MUSEUM STRACKE

Een der eerste prentkaarten van het museum (circa 1898)

Een zijzicht met de villa en de muziekkiosk (circa 1900)

Een vooraanzicht met de twee paviljoentjes (circa 1905)

De afgevaardigden van verscheidene R.K.-comités, de dag voordien aangekomen, loe-
gerden in het HÔtel d'Allemagne. Na een "déjeuner dînatoire" (een uitgebreide warme
lunch) trok het gezelschap die zondag, geleid door A.S., per tram naar Mariakerke. Daar
heerste een ware feeststemming. Voor het museum stond de muziekkapel van het 3de linie-
regiment opgesteld en de tuin was fleurig bevlagd. In naam van A.S. schonk de plaatse-
lijke voorzitter van het R.K., dr. Kaisergrüber, na het uitspreken van een rede, het
lazaret aan het directiecomité. Het was een modelinrichting met het modernste materieel
dat de schenker zelf zou onderhouden, aanvullen en zo nodig verbeteren. De gelukkige
A. Stracké werd, met andere leden van het R.K., door prins de Ligne, de nationale voor-
zitter, gedecoreerd. Daarna volgde een rondgang door de zalen en in de tuin van het mu-
seum.

Het banket 's avonds in de feestzaal van het HÔtel d' Allemagne, schitterend ver-
sierd met bloemen, zilver en kristal, was wel het hoogtepunt. Dr. Kaisergrüber en A.
Stracké namen er weer het woord en een telegram werd gestuurd naar de koning en zelfs
naar Henri Dunant (de stichter van het R.K., 1828-1910). Er werd getoost op de milde
weldoener, voor wie het een triomfantelijke dag was, en op Mevr. Stracké, "la fée in-
visible" (die ziek te bad lag).

En de gasten (waaronder Pastor Pype) konden, bij de zachte muziek van een verborgen
orkestje zalig genieten van de lekkerste wijn en van een weergaloos menu, de grote
hotelhouder waardig, dat ik hier de lezer voorzet tot verontwaardiging wellicht van
"nouwelle cuisine"-adepten.

Consommé de gibier
Petites timbales à la C.R.
Turbot d'Ostende, sauce beurre fondu
Pommes de terre mignonnes
Filet de boeuf à la Léopold II
Suprême de volaille à la Princesse
Sorbets au rhum
Petits pois au beurre à la française
Gigot des Ardennes mariné à la chasseur
Perdreaux bardés chevalière
Compote
Homards de Norvège, sauce Bagration
Glace à la vanille
Fruits - Fromage
Dessert

Na het banket voorzag het programma nog een concert in de kursaal waar de leden van
het R.K. verwelkomd werden door een Brabançonne uitgevoerd door het 130 man sterke
orkest gedirigeerd door Leon Rinskopf.

En nu het tweede feit dat de faam van de hotelier uit de Kaaistraat in reliëf
plaatste. De goede betrekkingen die A.S. met de koninklijke familie onderhield, golden
niet alleen koning Leopold maar ook prins Albert, diens latere opvolger. Zo kreeg A.S. in
1905 de eer zijn somptueuze villa in Mariakerke, die vorstelijk gemeubeld was, ter be-
schikking te stellen van prins Albert, prinses Elisabeth en hun twee kinderen. De kleine
prinsen Leopold en Karel verbleven er van 31 mei tot 4 augustus 1905, hun ouders met
onderbrekingen wegens buitenlandse reizen (cf. o.a. Le Carillon van 31.05 en 4.08.1905).

Het verblijf van de jonge prinsen belette niet dat verpleegsters en brankardiers van het R.K. op 12 juni, onder leiding van dr. Kaisergrüber er kwamen oefenen in de tuin van het museum en op het strand (Car. 15.06.1905).

Na de afreis van de prinselijke gasten kwamen op 16 augustus andere leden van de koninklijke familie voor enkele tijd in de villa logeren, nl. graaf en gravin Törring Fettenbach en hun twee kinderen. De gravin was prinses Sophie van Beieren, zuster van prinses Elisabeth (Car. 16.08.1905).

Hier een kleine parenthesis om te illustreren hoe er "geschiedenis gepleegd" wordt. Het feit dat prins Albert met zijn familie in die kostelijke woning van Stracké verbleven heeft, verklaart ongetwijfeld waarom een bepaalde prentkaart van het Stracké-museum het foutieve opschrift draagt : "Villa du Prince Albert".

Gekker zijn de benamingen van de lang verdwenen villa Osterrieth (hoek Northlaan en Zeedijk) waar prinses Marie-José geboren werd op 4 augustus 1906. Die prinselijke residentie heet terecht "Villa Albert-Elisabeth", maar op sommige prentkaarten daarvan staat, onbeholpen klungelend : "Villa Ansterich", roemrijker knoeiend : "Villa Austerlitz" en zelfverzekerd blunderend : "Musée Stracké". Dat laatste waarschijnlijk wegens enige gelijkenis tussen de twee villa's. Tenminste voor een slordige kijker.

Nu is het hoog tijd dat we een kijkje nemen in het museum zelf. Dat doen we hoofdzakelijk aan de hand van het verslag verschenen in L'Echo d'Ostende van 6.10.1898.

Het interieur, zo begint de correspondent, treft door orde, weelde, comfort en goede smaak. Aan de zacht-groene muur, versierd met fraaie Kongolese landschappen, prijkt het portret van Leopold II, de beschermer van onze stad. Ook een koninklijk citaat : "Mijn enig doel is, mijn land te dienen en zijn welvaart te bevorderen" en een kolonialistische boodschap : "Je serais heureux que Bruxelles devient en quelque sorte le quartier général du mouvement colonial". (Hoor Moboetoe grinniken!).

Gelijkvloers, vooraan (vermoedelijk de benedenverdieping van de villa) een Kongolese verzameling : wapens, gereedschappen, muziekinstrumenten en houtsculpturen. Binnen, een mooie bibliotheek met wetenschappelijke documentatie over de tentoongestelde voorwerpen. Daaronder ook skeletten, van zeldzame dieren uit exotische landen, en vreemde houtsoorten. Verder langs de muren een interessante collectie insecten waarvan we de metamorfose in formolpreparaten kunnen nagaan. Een hele reeks kleine en grote Kongolese kevers, vaak op hun geliefkoosde planten voorgesteld, in dozen met een glazen deksel.

Verder, in bonkige kasten, talrijke opgezette dieren. Daaronder : "de mooiste vogels van de wereld". Speciaal op te merken : het oor van een olifant gedood door "the Prince of Wales". Een jonge leeuw. Een familie patrijzen. Paradijsvogels met hun schitterende veren. Een partij sponsen en zeeplanten. Een prachtige verzameling vlinders, verrukkelijk van vormen en kleur. Enorme afschuwelijke spinnen met lange harige poten en grote starende ogen. In een hoekje, een Kongolees dorp aan een meer, met prauw en typische fauna.

Op de eerste verdieping. Benevens een Japanse monsterkrab, elegante schelpen met gracieuze windingen. Voorts erts en warmersoorten. In het midden van de zaal de maquette van het oesterpark van Stichert-Stracké (aangelegd in 1887).

Oeuvre éducatrice et civilisatrice" besluit onze bezoeker enthousiast. We hebben het te danken aan het geduld en de milddadigheid van A. Stracké "homme aimable entre tous".

De boeiende verzameling werd geleidelijk uitgebreid. Op sommige prentkaarten van het museum zien we ook, naast moeilijk te identificeren wezens, een opgezette bruine beer, een rendier, een reuzenschildpad en een zaagvis. Het hierboven geciteerde nummer van "Het Gezin" vermeldt bovendien : kruipdieren, slangen en een speerwalvis waarmee wel een narwal zal bedoeld zijn.

Op 23.07.1899 berichtte L'Echo d'Ostende : "le musée...reçoit chaque jour un grand nombre de visiteurs étrangers...". Dat klinkt vriendelijk-positief maar suggereert toch geen stormloop waaraan de aangehaalde nummers van "L'Illustration européenne" (21.08.1904) en "Het Gezin" (20.08.1905) willen doen geloven. Volgens het eerste werd het aantal bezoekers tijdens het seizoen 1903 op 80.000 geschat. Het Nederlandstalig tijdschrift geeft hetzelfde cijfer op voor 1904, maar dat is een slordige ontlening aan het Frans-talige. Dat getal is volstrekt overdreven want dat betekent minimum 5000 bezoekers per week of 700 per dag. Een utopische verwachting vooral als men aan de museumhonger van de gemiddelde toerist denkt. Geen 80.000 bezoekers zijn trouwens te zoeken achter het aansporend berichtje van Le Carillon (30.06.1904) : "Le musée Stracké ... attend les visiteurs qui auraient tort de ne pas s'y rendre en grand nombre... On pourra se restaurer et se désaltérer au son de la musique". (Van op de kiosk dan).

En ook niet in het bewonderend stukje van 17.07.1906 : "Tous ces jours-ci, le musée, si instructif a reçu quantité de visiteurs. Ces collections intéressantes d'insectes, de poissons, de coquillages, de métaux (minéraux), etc. excitent l'admiration de chacun. Les jardins et les serres sont dans toute leur splendeur. Il fait bon y passer un après-midi, au bord de la mer, et dans un coin riant de verdure...".

Ongetwijfeld bezat het museum, zijn fijn park en zijn serres, met grote moeite uit de duinen getoverd, veel aantrekkingskracht. Op 27.09.1910 zwaait le Carillon het aale lof toe : "... le merveilleux jardin... abrité par un haut talus. Là, le gazon est abondant encore et les fleurs les plus chatoyantes font miroiter au soleil les prismes de leur sourire. Les allées et les bosquets de ce coin enchanté sont l'objet d'un soin constant... dans les serres... les fleurs les plus rares... alternant harmonieusement avec les hautes plantes vertes et succédant à la vigne... tant de merveilles... à vingt mètres de la plage... Maar er klinkt spijt uit de slotzin : "Combien de personnes savent qu'il existe à deux pas d'Ostende, entourant un musée fort intéressant, un parc fleuri, abrité du vent?". Hoe sterk contrasteert dat met die vermeende 80.000 bezoekers uit 1903!

De energieke en edelmoedige Stracké had hier een gedeelte van zijn vermogen in gestoken. Volgens "Het Gezin" (al geciteerd) had de hele onderneming hem 1,8 miljoen gekost. Een aanzienlijk bedrag. Hij was er in elk geval in geslaagd in dat winderig stuk duin de toeristen een aangename en leerrijke ontspanning te bezorgen.

Van twee Mariakerkenaars, beiden 81 jaar oud, vernam ik nog enkele bijzonderheden over het domein van Stracké. De eerste, August Vandijcke, heeft de hovenier van Stracké gekend. Het was een Duitser, Berten genaamd die soms bij tante Debeuckelaere (hoek Dorpsstraat-Raversijdestraat) kwam logeren. Hij was er van 1897 tot 1914 en had op die tijd V Vlaams geleerd. De andere, G. Vandenabeele, zoon van de bekende onderwijzer en geboren in het schoolgebouw in de Raversijdestraat (nu Duinenstraat) wist te vertellen dat de menslievende hotelier op paaszaterdag, als de klokken van Rome teruggekeerd waren, de arme kinderen van het schamele Mariakerke trakteerde : hij liet ze in de tuin van het museum eieren rapen die er overvloedig gestrooid lagen.

Maar... de tijd, pardon, de oorlog verslindt... alles. Van dat veelbesproken Strackémuseum is niet het minste spoor meer te bekennen. In december 1914 werd het, samen met de torenspits van het Duinenkerkje - twee bakens voor de Engelse vloot - door de bezetters afgebroken. Met "deutsche Gründlichkeit". (2)

En wat gebeurde er met Strackés kostbare verzameling? Toen A.S. het bevel had gekregen zijn museum te ontruimen, mocht hij alle voorwerpen in veiligheid brengen. "Le Phare" van 2.10.1935 (met twee bijdragen gewijd aan de pas gestorven bouwer van het museum) beweert dat de rijke collectie aan de stad aangeboden werd. Maar burgemeester Aug. Liebaert, die de schenker misprees, reageerde niet. Daarop wendde A.S. zich tot de principaal van het O.L.V.-College, E.H. Jos. Desmet (de latere pastoor-deken van Oostende), die dankbaar aanvaardde.

Volgens "Le Phare" is de hele voorraad dus in het bisschoppelijk college terechtgekomen. Maar ergens heb ik vernomen dat er ook stukken aan het atheneum werden overgemaakt. Wegens de oorlogsomstandigheden kan dat, in beide gevallen, niet onmiddellijk gebeurd zijn. De verzameling moet ergens opgeslagen gestaan hebben want een ooggetuige heeft mij bevestigd dat twee verhuiswagens een "Strackélading" in het college hebben afgezet, in 1920 of 1921. Mijn zegsman, Albert Cavereel, heeft persoonlijk dozen met kevers en vlinders helpen klasseren.

Of de kleine krokodil, de reiger, de kleine hoeven, een grote tand, een paar rechte en gekromde horens, nog in het atheneum voorhanden, tot Strackés nalatenschap behoren, daarover heb ik geen volstrekte zekerheid.

Maar de collegedcollectie heb ik als leerling van de school aan de Vindictivelaan wel gekend. Toen ik in 1924 voor het eerst het natuurkundelokaal betrad, werd ik getroffen door een harige deurwachter, een forse orang-oetang die over het Stracképatrimonium waakte. Grote indruk maakte ook de vreemde zaagvis die in de gang opgehangen was, op de eerste verdieping, in het kwartier van de leraars.

De verzameling verloederde door verwaarlozing en... misbehandeling. Wat al geniepige trappen en stompen heeft onze primaat niet moeten verduren. Na enkele jaren werd hij naar de zolder verbannen vanwaar we de smerige bosmens eens, langs de smalle trap, naar beneden wurmden om hem achter het bureau van de (afwezige) surveillant van de internen te installeren. Een grap van ons, uitgelaten abituriënten.

Nu is in mijn oude school - die sinds W.O.II herhaaldelijk en onkennelijk verbouwd werd - de Strackéverzameling, op enkele specimen na (zoals een inktvis) verdwenen. De hominide, de zaagvis en hun collega's zijn opgeruimd. God weet hoe.

Het Strackélegaat bestaat niet meer. Wat met zoveel inspanning en zorg werd opgebouwd, is door de tijd vernietigd. Spoorloos. Zoals zoveel mensenwerk.

(wordt voortgezet)

G. BILLIET

- (1) In extremis - de tekst was al getijpt - signaleer ik hier dat op sommige prentkaarten in het museum het linker wachthuisje inderdaad met B.K.-tekens gemerkt is.
- (2) Volgens het "oorlogsboek van het Davidsfonds", deel II (Davidsfonds, 1920, nr. 194, p. 324) was op de grond van het museum een batterij gebouwd, nl. de Caecilia.

IN DIT NUMMER :

- blz. 3 : Oorlogsdagboek 1940-1945 (3);
blz. 6 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders XXIV : Jef De Brock;
blz. 8 : W. MALRVOET : Biografische gegevens nopens Oostendse politici : 1830-1914 (2);
blz. 10 : E. SMISSAERT : Codex leefmilieu ;
blz. 11 : I. VANHYFTE : Oostende als vlashaven :
blz. 12 : O.V. : Zeebadenerotiek ;
blz. 13 : N.H. : Portretten van vooraanstaande Oostendenaars bij "De Plate" ;
blz. 14 : N. HOSTYN : Oostendse muziekgeschiedenis XIX : Léon Rinskopf (verv.) ;
blz. 17 : G. BILLIET : Het Strackémuseum (verv.)
-

GAS, ELEKTRICITEIT EN WATER

Over een heel interessant thema is thans een boek verschenen, nl. "Gas, elektriciteit en water te Oostende" door André VANDENAUWEELE.

De auteur die 42 jaar bij deze sektor van openbare dienstverlening heeft gewerkt, heeft bij zijn op ruststelling gans de historiek van die dienst in een mooi boek laten verschijnen. Hij begint vanaf 1864 en geeft een volledig overzicht tot 1980. Er staat zoveel in te lezen, zoals over de soorten gas- en elektriciteitslantarens, de verduisteringsperiode onder de oorlog, de tarieven, de perikelen met de watertorens, de opkomst van TEVEO, enz. dat het een boek is dat ieder Oostendenaar, die zich voor zijn stad interesseert, in één adem zal uitlezen.

Het kost spotgoedkoop : 150 fr. (omvat 201 blz. en is rijkelijk geïllustreerd). Er werden jammer genoeg maar 350 exemplaren van dit boek gedrukt.

Het is te verkrijgen in het Heemkundig Museum. Zij die het willen toegezonden krijgen, kunnen dit werk bestellen mits storting van 180 fr. (150 fr. + 30 fr. portkosten) op rek. van "De Plate" nr. 750-9109554-54 met vermelding "Boek Gas, Electriciteit en Water".

O.V.

KAREL JONCKHEERE HERTAALT DE "BEATRIJS"-LEGENDE

De "Beatrijs", een middeleeuwse Maria-legende, één der parels uit onze Middelnederlandse letteren, slechts in één oorspronkelijk handschrift tot ons gekomen, werd door de befaamde Oostendse letterkundige Karel Jonckheere (1906°) voortreffelijk in modern Nederlands overgebracht, met behoud van het rijm. Jammer dat geen inleiding, hoe beknopt ook, al dan niet wetenschappelijk getint, de Middelnederlandse versie met de moderne tekst siert en begeleidt, want voor studenten en belangstellenden in de fraaie letteren kan deze uitgave zeer nuttig, bruikbaar en genietbaar zijn !

Het boekje, een pocket, behoort tot het fonds van uitgeverij Elsevier Manteau (Antwerpen-Amsterdam), telt 111 bladzijden, kost 265 fr. en is opgenomen in de "Grote Marnix Pocket"-reeks, nummer 202.

E. SMISSAERT

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

=====

A. VAN ISEGHEM

AN HYP

spaarkas - kredieten

ALLE VERZEKERINGEN

HYPOTHEKEN

geven U:

- ★ voordelige rente
- ★ vrijstelling van roerende voorheffing (tot 15.000 fr. interest)
- ★ onmiddellijk volledig opvraagbaar
- ★ ongevalverzekering

Een vriendelijk onthaal en een persoonlijke service
zullen U te beurt vallen.

STOCKHOLMSTRAAT 47a

8400 OOSTENDE

Tel. 70.35.73

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.
11e jaargang, nr. 9 september 1982.

INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER ZIE LAATSTE BLADZIJDE.

Septemberactiviteit

De Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen u uit te nodigen op een voordracht, gevolgd door een kort toneelstuk.

Deze activiteiten gaan door op

donderdag 30 september 1982 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6, Oostende.

Onderwerp : HET TONEELWEZEN TE OOSTENDE (1940-1980)

gevolgd door een korte eenakter opgevoerd in het Oostends

DE KWAAL VAN DE SCHOENMAKERSDOCHTER

De spreker : Roland STRUYS

de opvoering van de eenakter wordt verzorgd door de groep

DE TROEBADOERS

Vroeger hadden de Oostendse Verenigingen de gewoonte bij bepaalde gelegenheden een "stukje" op te voeren, zonder dat zij daarom toneel tot hun normale activiteit rekenden. Met deze traditie wil Roland Struys deze avond terug aanknopen.

Hij zet in met een voordracht over de naoorlogse geschiedenis van het toneelwezen te Oostende. Hierin bespreekt hij de diverse toneelgroepen die Oostende kent en gekend heeft en waaronder er enkele zoals "Nut en Vermaak" en het "Van Nestegenootschap" een eerbiedwaardige ouderdom bereiken. Hij zal de persoonlijkheden uit deze wereld ten tonele voeren, een overzicht geven van de kassuccessen, leuke en anekdotische voorvallen vertellen en de avond kruiden met het vele pittige dat het Oostends toneel te bieden heeft.

Onmiddellijk daarna brengt de groep DE TROEBADOERS, een korte eenakter met een veelbelovende titel, die in het Oostends opgevoerd wordt.

Een avond om van te snoepen, die geen enkele rechtgeaarde Oostendenaar mag missen. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden.
Elk zegge het voort.

J.B.D.

EEN TENTOONSTELLING MET HISTORISCHE BLUNDERS

Ter gelegenheid van de viering van 100 jaar Davidsfonds Oostende werd op zaterdag 12 juni 1982 in de hall van het Feestpaleis alhier een filatelistische tentoonstelling gehouden.

Bij het thema "Oostende" hing een uitgebreide commentaar die ik met stijgende ergernis begon te lezen. Zoveel onwetendheid, kritiekloosheid en naïefheid had ik niet verwacht. Dat de mij onbekende opsteller het verleden van Oostende publiek mocht verknoeien, onder de auspiciën van het Davidsfonds, vond ik heel jammer.

Twee grove blunders stel ik hier aan de kaak.

1. Volgens onze auteur was de zgn. Streep (cf. o.a. Oostende-ter-Streep, enz.) een "meer" waar, aan het oostelijk en het westelijk einde, respectievelijk Oostende en Westende zijn ontstaan. En Middelkerke in het midden. (Van dat "meer" dus!).

Alle ernstige onderzoekers zijn het er al lang over eens dat het zgn. Ter Streep (uit Testerep, juister Testerreep) op "een langgerekt eiland" duidde, "oorspronkelijk een onbedijkt en onbeschermd schorreiland" (cf. o.a. Prof. Dr. A. Verhulst, Het Landschap in Vlaanderen in historisch Perspectief, 1964, p. 27).

Volgens onze uitstekende linguïst Dr. M. Gysseling moet dat Testerreep verklaard worden als "westelijke reep" (cf. Mededeelingen Vla. Topon. Vereenig. Leuven, 21e jg., 1945, p. 1-9).

Waar onze filatelistische commentator dat "meer" gehaald heeft mag de ..H. Filatellius weten.

2. Enkele regels verder poedelt de anonieme klungelaar nog sterker. Op zijn beurt laat hij de oorsprong van Oostende opklimmen tot het begin van de 9e eeuw. Klakkeloos herhaalt hij - zoals vele anderen vóór hem - dat Gobrecht van Steenland in 814 aan de abdij van Sint-Bertijn in Sint-Omaars 33 dorpen had geschonken waaronder Oostende.

Al in 1897 wees E. Vlietinck (cf. Het Oude Oostende..., p. 24) op die dwaling waarvan de historicus Jacobus Meyerus (1492-1552) de geestelijke vader is.

Ten overvloede hebben M. Gysseling en A. Koch in "Diplomata Belgica ante annum millesimum centesimum scripta", Tongeren, 1950, p. 57, akte 33, met wetenschappelijk gezag duidelijk gemaakt dat in de betreffende bron (een akte uit het klooster te Aire in Frans-Vlaanderen, gedateerd 27 maart 857) verkeerdelijk Oostende gelezen werd voor Oostede (nl. Hoogstade)..

Maar ketterijen zijn taai. En wat baten kaars en bril. Het moet dus niet verwonderen dat er in juni 1982 nog 'n bok geschoten wordt die al 85 jaar geleden geveld werd.

G. FILLIET

HEEMKUNDIG MUSEUM

Het Heemkundig Museum is gedurende gens de maand september geopend van 10u tot 12u en van 15u tot 17u. De dinsdag niet.

DE OOSTENDSE FOTOGRAFEN

Ter aanvulling van de reeks artikels van Conservator Norbert HOSTYN, graag de naam van Arthur POTTIER gevoegd aan de lijst der Oostendse Fotografen van vóór 1914...

Arthur POTTIER was de oudere broer van Georges POTTIER die later meer bekendheid verwierf door het uitgeven van foto-prentkaarten.

Arthur POTTIER werd geboren te Oostende op 24 april 1877 en overleed er op 17 januari 1946. Hij was de zoon van Louis POTTIER (1850/1925). Aannemer van Openbare Werken, en van Adorine VAN CUYCK (1855/1942).

Van moederskant erfde Arthur wellicht de artistieke aanleg welke in zijn werk terug te vinden is. Hij was tevens een zeer fijne tekenaar.

Arthur was de oudste zoon van zes kinderen uit het huwelijk tussen Louis en Adorine. Het gezin bestond uit : Arthur (°1877) - Hector (°1879) - Marguerite (°1880) - Georges (°1881) - Albert (°1886) en Richard (°1891).

Arthur POTTIER ging te leer in het buitenland waar hij te FRANKFURT (D) en te Parijs (Fr) vooral de FOTO-GRAVURE leerde.

In 1903 huwde Arthur POTTIER met Alix DE BRABANT (Geboren te HAVELANGE op 19 juni 1878 en overleden te Oostende op 30 september 1962).

Kort na zijn huwelijk vestigde Arthur zich als zelfstandige fotograaf in de LANGE-STRAAT (naast het hoekhuis Langestraat - Vlaanderenstraat).

Lang verbleef hij er niet want de zaak nam snel uitbreiding. Hij ging zich vestigen op de PLACE MARIE-JOSE, nummer 9 (later heker DEWULF) en opende een bijhuis op de DIQUE DE MEF nr. 48. Beide winkels hadden GEEN studio.

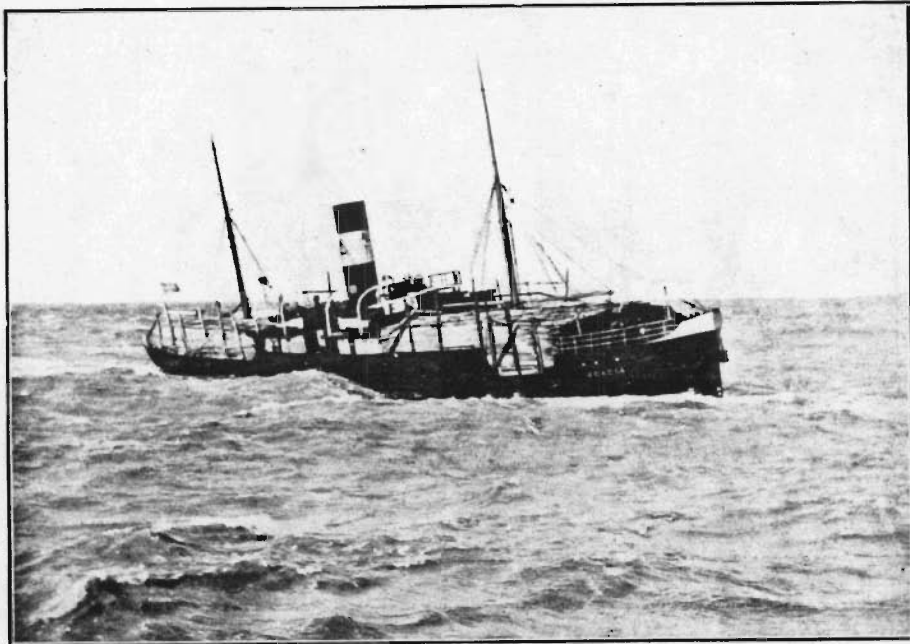
Arthur POTTIER specialiseerde zich op de SCHEEPSFOTOGRAFIE en legde tal van DRIE-MASTERS en MAALBOTEN vast op de gevoelige plaat.

Arthur was een zeer bescheiden en teruggetrokken man die echter tal van zeer goede vrienden kende. Onder andere de Oostendse Kunstschilder Leon SPILLIAERT van wie hij een mooie schilderij ten geschenke kreeg als blijk van deze vriendschap.

Arthur POTTIER en Alix DE BRABANT hadden twee kinderen : Yvonne en Robert. Yvonne, ook fotografisch-artistiek zeer begaafd, werkte vanaf 1935 samen met haar vader in de winkel op de Zeedijk nr. 48.

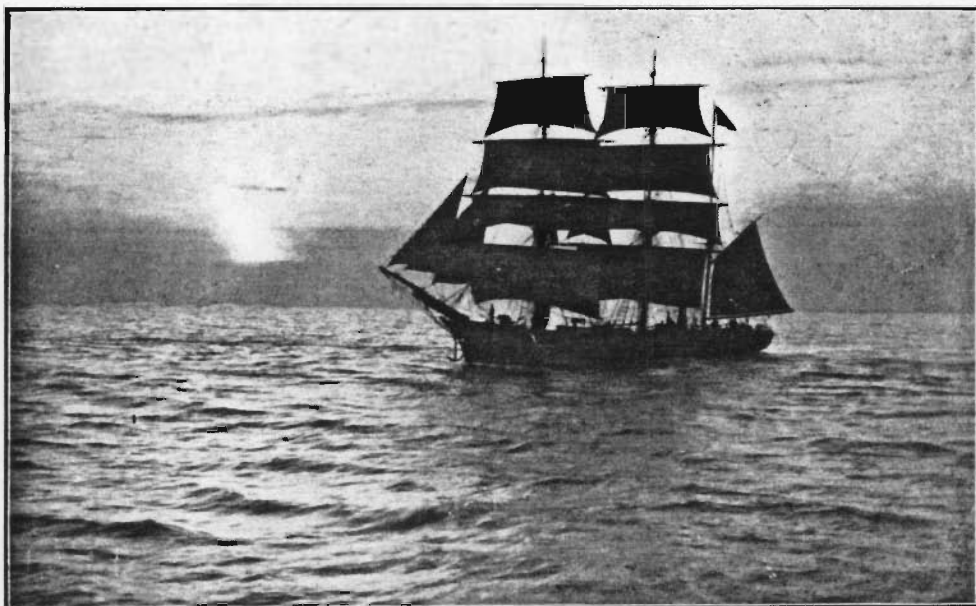
Bij het uitbreken van de Oorlog 1914/1918 vluchtte Arthur POTTIER met zijn gezin naar Frankrijk. Het is te Sèvres dat het tweede kind, Robert, het daglicht zag in 1918.

Teneinde zijn oudere broer te helpen zette Georges de zaak verder op de 'Place Marie-José'. Georges die toen 'elektricien' was, wist van fotografie nog niet veel af. Het vak moest hij zich dus eigen maken door praktijk en ondervinding.

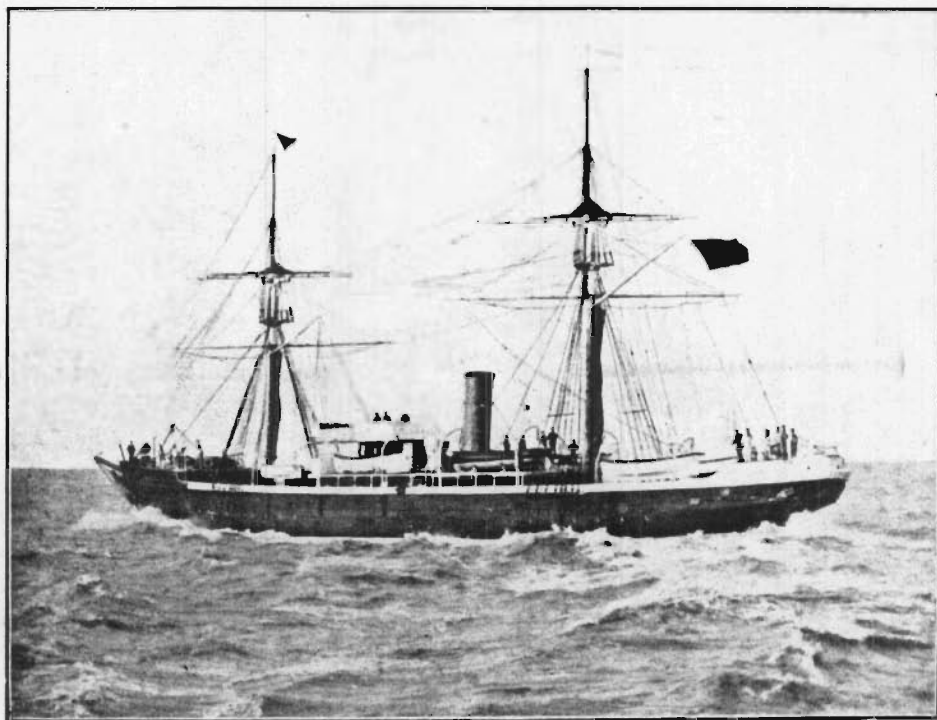
LE CARGO.

A. POTTIER.

LE VOILIER.

A. POTTIER.

L'AVISO « VILLE D'ANVERS ».

A. POTTIER.

LE PECHEUR.

A. POTTIER.

Na de wapenstilstand in 1918 keerde Arthur POTTIER terug naar Oostende en Georges moest de winkel ontruimen. Hij ging zich eerst vestigen op de VAN ISEGHEMLAAN en later op de Alfons Pieterslaan nummer 81. Bij het verlaten van de winkel op de Place Marie Joséé zouden echter meerdere instrumenten en veel materiaal "medeverhuisd" zijn, hetgeen aanleiding gaf tot menige betwisting en meilijkheden in de familie.

De gekende Oostendse cineast Henri STORCK kocht bij Arthur POTTIER zijn EERSTE ciné-apparaat en kreeg van hem zeer vakkundige raad en hulp.

Henri STORCK is dit steeds indachtig geweest en tijdens een voorstelling van de Ciné-Club in de oude Volksbond vertelde hij deze anekdote aan de leden. Hij wist niet dat tussen die leden, de dochter was van Arthur, Yvonne met haar echtgenoot Eric DEWULF

In 1940, bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, werd door de Dienst van de CONTRE-ESPIONNAGE binnengevallen in de winkel op de Zeedijk. Alle bestaande glazen clichés werden op de grond geworpen, gebroken en met water overgoten. Heel weinig kostbaar archiefmateriaal overleefde deze vandalenstreek.

Van Arthur POTTIER verschenen enkele foto's in OSTENDE ET LE LITTORAL en zeer vele in WANDELAER SUR L'EAU.

Arthur POTTIER was zeer goed bevriend met Carlo LOONTIENS, de toenmalige Conservator van de Stad Oostende. Van hem kreeg Arthur meerdere opdrachten tot reproduceren van documenten en oude foto's die moesten dienen voor publikatie.

Op de foto-pochette van de handelszaak van Arthur POTTIER prijkt een DRIEMASTER waarvan de tekening ontworpen werd door Marc SEVERIN.

Zijn dochter Yvonne is gehuwd met Eric DEWULF. Beiden hebben de zaak verder gezet (ook te Gistel) tot in 1980 en genieten nu van een welverdiende rust. Meestal verblijven zij in het Zuiden van Frankrijk maar komen regelmatig terug naar hun 'geliefd' Oostende !!!

A. VAN CAILLIE

UITGAVE VAN EEN "GEDENKBOEK MICHIEL MISPELON"

Om de herinnering aan een verdienstelijk man levendig te houden én als blijk van dankbaarheid, werd een "Gedenkboek Michiel Mispelon" samengesteld met allerhande bijdragen van bekende en ons minder bekende personen. Wij merkten het opstel, "De Zwarte Zusters en de Waag te Oostende", geschreven door Jacques Mertens, onder de ruim 38 mededelingen op.

Het Gedenkboek wordt gedrukt op een beperkt aantal genummerde exemplaren, telt 641 bladzijden (53 illustraties inbegrepen) en was, tot en met uiterlijk 15 april 1982, aan voorintekenprijs van 950 B.F. (verzendingskosten inbegrepen), door overschrijving op rekening 474-4160411-21 te bekomen te 8120 KORTEMARK-HANDZAME.

E. SMISSAERT

NA RINSKOPF...

Het spreekt vanzelf dat RINSKOPF een benijdenswaardige muziekbibliotheek had samengesteld. Het zou in zijn bedoeling gelegen hebben deze aan het Conservatorium van zijn stad te schenken. Zijn erfgenamen beslisten er anders over. 95 operapartituren (zang en klavier), 120 orkestpartituren en 200 orkestpartituren met orkestmateriaal, plus een 1.000-tal kleinere muziekwerken, werden op 29 en 30 juli 1919 openbaar verkocht in een Gentse verkoopzaal; plus een hele bibliotheek literaire werken, een pastel van Henri DE GROUX en een Beethoven-buste.

X X X

Het Kursaal zelf kwam nogal beschadigd uit de oorlog. De Duitsers hadden er zich al die tijd geïnstalleerd, en er zinloze vernielingen aangericht.

Op 1 juni 1919 kon het nieuwe concertseizoen toch al starten. De nieuwe dirigent, Léon JEHIN zou het werk van RINSKOPF op waardige wijze voortzetten. Toch zou het Kursaal nooit meer dat vooroorlogse peil bereiken : het optimistisch élan was er voor goed uit. De crisisjaren waren op komst.

X X X

De journalist van "La Saison d'Ostende" bracht in zijn aankondiging van het eerste concert in 1919 volgende pakkende hulde aan de overleden maëstro (SO, 1.06.1919) : "... La plume hésite au moment de parler de la direction artistique. Le souvenir impérissable d'un artiste qui n'est plus se glisse sous la plume... Notre cher, notre grand Rinskopf ne sera pas là, plus jamais nous ne reverrons sa silhouette vive, que couronnait sa belle tête d'artiste, se profiler au pupitre de la direction du grand orchestre du Kursaal, d'où il faisait des flots d'harmonie sur les foules accourues.

Et lorsque, ce soir, pour la première fois, M. Jéhin, le nouveau chef lèvera la baguette et que pour la première fois depuis cinq années, l'orchestre du Kursaal attaquera quelque ouverture, le souvenir de Rinskopf, que nous avons tant aimé, que nous avons admiré sera présent dans tous les coeurs, et plus d'un se sentira étreint d'une poignante émotion. Pensons ici tous, à cette heure-là, nous lui devons cet hommage muet, et il sera certainement agréable à sa mémoire."

X X X

HET MEMORIAAL

In september 1920 liet RINSKOPF's familie zijn stoffelijk overschot naar Gent overbrengen. In dezelfde maand ging er in 't Kursaal een herdenkingsconcert RINSKOPF door.

Bij die gelegenheid werd een comité opgericht voor het bekostigen van een RINSKOPF-memoriaal. Niemand minder dan Camille SAINT-SAENS was erevoorzitter van het vriendencomité. SAINT-SAENS zou echter kort nadien overlijden.

LEON RINSKOPF

Portretfoto
(Foto Boute, Gent)

*A mon ami Edmond Van Bredael
Sous ses traits affectueux
Boute 1873 Leon Rinskopf*

(Foto's Stadsarchief, Oostende)

Memoriaal door Pierre THEUNIS
(Oostende, Kon. Muziekconservatorium)

Op zondag 18 september 1921 werd het RINSKOPF-memoriaal plechtig onthuld in het Kursaal, dit in tegenwoordigheid van familie van de dirigent.

Het memoriaal was een werk van de gekende Brusselse beeldhouwer-medailleur THEUNIS. Tijdens de plechtigheid werden composities van de betreunde dirigent uitgevoerd.

Na de ongelukkige afbraak van het Kursaal, verzeilde het basreliëf tenslotte in het Conservatorium (Romestraat). Daar is het vandaag de dag nog steeds te zien, in de inkomhall, rechts van de trapjes.

Het lot, de ironie, wou dat naderhand Oscar DE CLERCK's LAPON-memoriaal juist er tegenover werd bevestigd...

Zo kijken de twee aartsrivalen mekaar bij manier van spreken voor eeuwig in de ogen...

X X X

OVERZICHT VAN RINSKOPF's COMPOSITIES :

- "Ainai" (cantate voor de Rome-prijs, 1889)
- Lauda Sion (religieus motet)
- Tota Pulchra (religieus motet)
- "Lyda" (op een gedicht van Armand SYLVESTRE) (1)
- Marche des Artilleurs
- Le Passé qui file (op een gedicht van Grégoire LEROY)
- Epitalame (op een gedicht van Grégoire LEROY)
- Hulde aan WAELPUT (mars)
- Hymne à l'avenir
- Hulde aan 't onderwijs
- Marche Triomphale
- "Amour" (voor achtstemmig koor)
- Eia, Chanson danoise (op een gedicht van A. BERTON)
- Een koningslied (1901)
- Chant du Rat Mort (1901) (tekst van Emile MATHIEU)
- Marche de Rat Mort (1901) (tekst van Geo DAVELUY)
- Salve ENSOR
- L'ART ENSOR (geschreven voor de "Rat Mort")

VOLGENDE INSTELLINGEN BEWAREN DOCUMENTATIE BETREFFENDE RINSKOPF :

Brussel, Kon. Bibliotheek

- Album Amicorum Eveline BRELIA : Incepit "Rhapsodie" met handtekening van Léon Rinskopf, Oostende, 5 juli 1911

Gent, Universiteitsbibliotheek

Oostende, Stadsarchief, Koninklijk Muziekconservatorium, Heemkundig Museum "De Plate".

BIBLIOGRAFIE :

- E. CLOSSON, La musique en Belgique, Brussel (LA RENAISSANCE DU LIVRE), s.d.
- (Edmond PICARD), Ostende-Centre-d'Art. Trois saisons d'activité 1905-1906-1907, Brussel (LARCIER), 1907.

- Guide Ostende l'été, (Oostende), s.d. (met portretfoto)
- In "La Saison d'Ostende" kunnen we zijn concertprogrammatie van dag tot dag volgen. Dit seizoenblad bevat verder ook enkele meer vermeldenswaardige artikels over RINSKOPF : 2 september 1906 (met foto)
  - 1-2 september 1907 ("Le Saint Rinskopf")
  - 12 juli 1907 "Chefs d'Orchestre")
  - 29 augustus 1921 (over het memoriaal)
  - 23 juli 1908 ("Déjeuner des Compositeurs")
- Ook in de kranten "Le Carillon" en "L'Echo d'Ostende" is veel over RINSKOPF te vinden. Speciaal te vermelden : R.M.L. Nos Artistes. Léon RINSKOPF, in L'Echo d'Ostende, 26 september 1901.

Norbert HOSTYN

Nota's :

- (1) In 1891 al gezongen door SERAN tijdens een Concert van de "Association Athlétique" te Gent (Hôtel Royal)

De volgende afleveringen zijn gewijd aan beroemde musici die door RINSKOPF gecontracteerd werden om te Oostende op te treden : R. STRAUSS, C. SAINT-SAENS, CH; M. WIDOR, E. ELGAR, C. CHAMINADE, e.v.v.a. Maar eerst volgt de biografie van Edmond LAPON, RINSKOPF's rivaal uit 1891.

EEN NIEUW TE VERSCHIJNEN ROMAN OVER OOSTENDE DOOR WILLEM BRAKMAN

Het tweemaandelijks literair tijdschrift voor België en Nederland, krotweg "Argus" geheten en zeerverzorgd gedrukt uitgegeven, biedt in het dubbelnummer 22-23 (jaargang 4, november 1981) een primeur aan. Deze nog vrij jonge periodiek drukt een fragment af uit de roman "Een weekend in Oostende" (in april 1982 nog in voorbereiding). De schrijver is de Noordnederlander Willem Brakman, geboren te 's-Gravenhage in 1922, die reeds een hele reeks verhalenbundels en romans op zijn actief heeft staan. Opsommen of in een gesystematiseerd lijstje opnemen, doe ik liever niet : daar heeft de doorsneelezer(es) minder nood aan. Maar dát Willem Brakman de Nederlandse P.C. Hooftprijs 1981 (= de hoogste en tevens meest geëerde Nederlandse literaire onderscheiding en bekroning!) toegekend werd voor zijn gehele oeuvre, wil ik zeker niet onvermeld laten. Eén zaak is zeker : die Willem Brakman is niet aan zijn proefstuk, het ontbreekt hem niet aan officiële erkenning of aan lezers (dit valt wel vaker voor bij letterkundigen!), kortom : deze man is niet de eerste, de beste ...

De juiste verschijningsdatum van deze roman is nog niet bepaald; bij welke uitgever is mij niet bekend. Het rees gepubliceerde fragment vult de bladzijden 275 tot en met 281 van "Argus".

E. SMISSAERT

Een toneelvereniging in verband brengen met een ideologische beweging kan op het eerste zicht ver gezocht lijken. Verhaalde vingervijzingen in die richting hebben ons echter duidelijk gemaakt dat er wel degelijk een verband bestaat en bestaan heeft tussen de vrijdenkers enerzijds en sommige socio-kulturele verenigingen anderzijds, rechtsstreeks of onrechtstreeks.

Els Witte schrijft in De Belgische Vrijdenkersorganisaties (1854-1914) : "De enorme uitbreiding en de relatief sterke impact die de vrijdenkersbewegingen in de periode 1854-1914 gekend hebben - we herhalen het - zijn niet los te koppelen van de ingrijpende veranderingen die zich in deze tijdspanne voltrokken hebben op sociaal-ekonomisch, sociaal-politiek en sociaal-kultureel vlak." (2)

Laten wij eerst even de 19^e eeuwse vrijdenkersbeweging nader toelichten. Zij stamt uit de 17^e en 18^e eeuw, toen een nieuwe sociale groep, de burgerij, zich opwerkte en daarbij een levensvisie aannam die tegenover de godsdienst opgesteld stond : de rede kwam centraal te staan en de Kerk werd ter zijde geschoven. Wiermee wordt het onderwijs van als maar groter belang omdat de ontwikkeling van het individu primordiaal is; in het nieuwe kapitalistische systeem streeft het individu immers op een rationele manier winst na, waardoor we het 'kennis-is-macht-mentaliteit' krijgen. (3) In het midden van de 19^e eeuw heeft de rationalisering van het bedrijfsleven nieuwe organisatievormen met zich mee gebracht waardoor nieuwe groepen een opgang kennen. Er ontstaat een sociaal nevenprodukt bestaande uit academici, hooggeschoolde technici en bedienden, voor wie een sterk gedifferentieerde, op hoge prestaties gerichte samenleving het natuurlijke werk- en leefmilieu was geworden. (4)

Deze evolutie had ook invloed op de politieke structuur : het liberalisme kende een bloeiperiode en de liberale burgers hadden er alle belang bij de kerk de rug toe te keren, omdat zij er een geheel andere structurering op na hield, die voor die periode zeer verouderd was.

Het kapitalisme wilde via een democratisering zijn sociaal en ekonomisch orderingsprincipe veilig stellen. Aan het noodzakelijk geworden socialiseringsproces van bredere bevolkingsgroepen in de maatschappij werd vooral door school, kultureel verenigingsleven, bibliotheekwezen, pers, toneel en literatuur meegewerkt. (5)

Kultuur stond dus in dienst van de nieuwe politieke en ekonomische beweging. Kan dit een van de redenen zijn waarom de katholieken bijna geen oog hebben voor het socio-kulturele leven ? La Feuille d'Ostende, het konservatieve katholieke Oostendse dagblad, rept praktisch geen woord over het kulturele leven te Oostende, dat in de periode 1865-1914 in volle bloei was.

Een gevolg van deze democratiserende trend was de algemene vulgarisatie van de wetenschap : de exacte wetenschap moest verstaanbaar gemaakt worden voor de man met een middelmatige edukatie. De drukker, herbergier, onderwijzer enz. moest op de hoogte blijven van de vooruitgang en zich kunnen wapenen ter verdediging van zijn ideologie. Hiervoor stonden te Oostende socio-kulturele organisaties in zoals het Willemsfonds en de Société Littéraire; zijn richtten 'voordrachten' in waar gastsprekers een of ander aktueel onderwerp behandelden.

De intellektueel (en pseudo-intellektueel) kreeg een groter aanzien in de maatschappij. Els Witte toont aan hoe de academici zich aan de progressieve vleugel van de liberalen schaarden. Steden als Gent, Antwerpen en Brussel worden kernen van vrienden en liberalen. De Oostendse gemeenteraad was al vanaf 1830 liberaal getint maar van echte politieke partijen kan men pas spreken vanaf + 1850. Dan wordt de kloof tussen liberalen en katholieken als maar groter; deze evolutie resulteert in de oprichting van de Association Libérale et Constitutionnelle d'Ostende in 1866. (6) Radikaal progressieven waren er aanvankelijk niet; een gestadige liberalisering is er na 1860 wel waar te nemen: de opkomst van Oostende als badstad met de daarbijhorende vernakelijkheden als kansspelen en paardewedrennen, het oprichten van een gemeentelijk onderwijsnet en de stichting in 1882 van een atheneum waren allemaal elementen die door de katholieken ten zeerste afgekeurd werd. In de plaatselijke pers ontstonden grote polemieken met aan katholieke zijde La Feuille d'Ostende en aan liberale zijde L'Echo d'Ostende en La Carillon. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het bestuur van één der eerste kulturele organisaties opgericht na 1850, bijna volledig bestond uit kopstukken van de liberale beweging.

De toneelvereniging Hoop in de Toekomst werd opgericht in 1865. Voorzitter was Jozseph Marion, liberaal gemeenteraadslid en later schepen van cultuur. Leopold Vande Water was sekretaris en een der leden was Jules Daveluy, drukker en uitgever van L'Echo d'Ostende. Het hoeft geen betoog dat de nieuwe vereniging onmiddellijk de volledige aandacht kreeg van L'Echo. De dag na de oprichting staat er in een artikel te lezen: "Nous ne pouvons du reste assez encourager notre public ostendais à seconder les efforts de nos artistes-amateurs. A cet effet un seul moyen suffit, c'est que le public se rende au théâtre, il y puisera outre le délassement agréable, les principes de sa langue maternelle, et de la morale en action." (7)

De drie basisprincipes waren ontspanning, kennis van de moedertaal en moraal. Het is niet moeilijk in te zien over welke moraal het ging: de titel van het eerste toneelstuk dat Hoop in de Toekomst opvoerde was Marianne, of een vrouw uit de volksklas, een drama over het arbeidersbestaan: een liberale levensvisie zal de ruggegraat van de nieuwe vereniging zijn.

De oorspronkelijke leden waren allemaal middenstanders. Over de meesten hebben wij informatie gevonden in de fiches van Ostendiana. Tussen hun beroep of hun vrijetijdsactiviteiten kan makkelijk een verband gelegd worden met de liberale partij of vrijzinnige ideologie.

MARION, Joseph: voorzitter van Hoop in de Toekomst en liberaal gemeenteraadslid; lid van de Association Libérale; onder-voorzitter van de Société Royale des Sauveteurs Belge; rechter van de handelsrechtbank en kapitein in de burgerwacht.

VANDE WATER, Leopold: herbergier

VERBRUGGHE, J.: hotelier

CHEPIN: medewerker van Denier des écoles, een liberale organisatie welke omhalingen doet voor de arme kinderen der gemeentescholen.

CAZEAU: uitgever van La Feuille d'Ostende

VANHILT: medewerker van Denier des écoles

DUTHOIT

DESPLENTER

RIMBAU

BAELE, J. : herbergier en lid van de burgerwacht

VAN GRAEFSCHEPE

DE WEIRDT : boekbinder

GODERIS, P. : mede'erker van Denier des écoles en lid van de burgerwacht

VERMEIRSCH

PIERS, E. : timmerman en lid van de arbeidersrechtbank (afgevaardigde van de arbeiders)

VERBRUGGHE, A. : hotelier

DIEPENHEIM, J. : herbergier, bekend onder de lapnaam 'Jantje uit den Hollander'.

DECLERCQ : lid van de burgerwacht

HERREBOUDT

DAVELUY, J. : drukker, uitgever Echo d'Ostende , lid burgerwacht

(8)

Een lid valt op in dit rijtje : Cazeau. Als uitgever van La Feuille d'Ostende past hij niet in een Vlaams-liberaal vrijdenkersmidden. Kunnen we hier stellen dat de uitzondering de regel bevestigt ? We mogen ook de betekenis van vrijdenker niet vergeten : + tolerant (zie voetnoot 1).

De vereniging trok aanvankelijk volle zalen en moet niet van enig talent gespeend zijn geweest. Reeds in 1866, nog geen jaar na de oprichting, wonnen zij de eerste prijs voor het drama en de tweede prijs voor het blijspel op de toneelwedstrijd van Ninove. Na enkele jaren begon de belangstelling te slinken, ondanks opeenvolgende successen op toneelwedstrijden te Brussel, Geraardsbergen, Oudenaarde, Lokeren en Lier. Eén artikel van Daveluy in L'Echo volstond om het stadsbestuur ertoe te bewegen een jaarlijkse subsidie uit te keren. Het bestuur nam ook enkele maatregelen : een klub voor karabijnschieters werd opgericht en regelmatig werden bals gegeven om de kas te spijzen. De vereniging herpakte zich zodanig dat ze zelfs aan liefdadigheid kon doen.

De thema's van de opgevoerde stukken waren edukatief en moraliserend van aard : op het programma stonden meestal twee stukken, een blijspel en een drama, een lach en een traan dus. De onderwerpen werden geput uit de vaderlandse geschiedenis of uit het dagelijkse leven. De stukken en de toneelavonden zullen we bij een andere gelegenheid bespreken. Het volstaat hier te melden dat alle opgevoerde stukken een strikte morele kode volgden; iedere blij van onwelveogelijkheid werd angstvallig gemeden. Vrijdenkendheid mocht geen reden zijn voor losbandigheid of zedenverwildering, alles moest 'deftig blijven'. (9)

Dit betekent niet dat de katholieke moraal gevolgd werd. De vrijdenkers hadden een eigen normenstelsel opgebouwd, men denke maar aan de alternatieve doop- en begrafenisceremoniën. Men beriep zich in feite op het kleinburgerlijk normenstelsel waarin de maçonieke raad 'parle sobremant avec les grands' centraal stond. (10) Katholieke wetten werden provocerend met de voeten getreden, zoals het verbod toneel te spelen op sommige zon- en feestdagen .

"On lit au coins des rues que jeudi soir, 1 Novembre Fête de la Toussaint et veille de la commémoration des morts, notre société 'Hoop in de Toekomst' donnera une grande représentation flamande. Nous protestons de toutes nos forces contres ces abus et nous espérons que notre protestation trouvera de l'écho chez tout ostendais bien pensant.

Il faut avoir perdu tout sentiment chrétien et tout esprit de famille pour aller se divertir dans un théâtre un soir où l'Eglise rappelle à chacun la mémoire de ceux qui nous ont devancés dans l'éternité ... et que nous avons aimés en ce monde ... Une prière et une aumône pour l'âme de nos chers défunts, afin que le Seigneur efface leurs iniquités et les délivre des leurs souffrances, serait beaucoup mieux!

Tout ce qui touche de près ou de loin à la religion doit être détruit, dit le libéralisme, et pour y aboutir passons au dessus de tout!"(11)

Maar vooral de burgerlijke begrafenissen vormden een groot twistpunt. De katholieken probeerden op iedere manier dergelijke manifestaties te boycotten.

"Les Enterrements Civils - Le Spiritisme libre-penseur est en progrès à Ostende. On y enterre CIVILLEMENT des femmes ! ... que tout le monde a vues dans nos églises pratiquer jusqu'à ces derniers jours, les devoirs de la religion catholique est qu'on sait ne l'avoir jamais reniée.

Est-ce en faveur de la liberté de conscience si vantée par nos adversaires que les libéraux refusent à leurs malades des consolations de la Religion aux derniers moments de la vie et s'opposent même sous peine d'interdiction de la maison, à ce qu'on parle la religion chez eux ?

Nous aimons à croire que ces hautes intelligences spirites ne s'imaginent pas que la présence du prêtre est une violation de la liberté de conscience ou un arrêt de mort et qu'elles ne croient pas faire preuve de bravoure en donnant à leurs défunts des funérailles que durant toute leur vie ils ont eues en horreur.

Cette conduite absurde est universellement condamnée et on en parle avec indignation.

Il faut être libéral pour violer ainsi la liberté. A ce propos tenons à dire qu'il est sévèrement défendu à tout catholique de prendre part à ces manifestations dirigées contre leurs religion."(12)

Het betreft de begraafing van mevrouw Maryssael, echtgenote van de liberale schepen die later socialist zou worden. In L'Echo d'Ostende staat te lezen dat zij een meid was en haar ganse leven het spiritisme beoefende. (13)

Ook leden van Hoop in de Toekomst waren vrijdenker of spiritist. Op de begrafenis van Karel Desmet werd een lijkrede gehouden door een broederspiritist (14); Louis Glorieux werd te Gent burgerlijk begraven. (15)

Hoop in de Toekomst had ook sterke politieke connecties. We schreven reeds dat het bestuur enkele gemeenteraadsleden telde; Maervoet schrijft "de verschillende verenigingen speelden nog altijd een grote rol bij het aanduiden van de kandidaten". (16) De vereniging stond altijd klaar om propaganda te maken of om een verkozen lid te huldigen. Tijdens de verkiezingsstrijd was politiek de enige betrachting. Zo staat in een brief van sekretaris Daveluy aan de Gentse manager Fauconnier :

"Mijnheer Fauconnier,

Wij zijn in volle kiesstrijd, gij zult dus begrijpen dat wij ons weinig met toneel kunnen bezig houden, des te meer dat onzen Voorzitter, den heer De Breyne, eene der uit-

tredende leden is, en hard bestreden wordt." (17)

Men kan zich terecht de vraag stellen of sommige leden de vereniging niet gebruikten om een politieke carrière op te bouwen. We denken hier aan E. De Breyne en N. Pede, voorzitter en onder-voorzitter na de dood van Joseph Marion. Zij waren ook diegenen die in oktober 1880 Liberté et Progrès oprichtten, een liberale progressieve fractie die tot doel had het liberalisme en het vrije denken te verspreiden. (18)

Een eerste officiële vrijdenkersbond werd pas opgericht in 1891 (19); toch durven wij stellen dat Hoop in de Toekomst een vereniging was met vrijdenkerssympathieën. Dit betekent niet dat alle leden dezelfde opinie deelden. Eerder hadden we het al over Cazeau; Eugène Van Oye is zo'n ander geval. Hij publiceerde na 1870 talrijke verzen met een kristelijke inslag. Hij was waarschijnlijk lid van de vereniging wegens het Vlaamse karakter; overigens wordt hij door de katholieken als een buitenbeentje beschouwd.

Ook menen wij dat er in de periode voor 1890 niemand in Oostende was die genoeg politieke bagage had en filosofisch onderlegd was om een vrijdenkersbond op te richten. De toonaangevende groep te Oostende was de 'vulgatorische bedrijvige intelligentia' (20) die de te propageren kultuurgoederen pas uit tweede hand verworven had. Veel nieuwe initiatieven mocht men van hen niet verwachten.

De eerste vrijdenkersbonden waren radikaal en wezen iedere band met de godsdienst af. De Oostendse liberalen waren voor het recht van vrije meningsuiting en ideologie, maar de meesten onder hen bleven katholiek (21). Zij kwamen op tegen de verouderde structuren, niet tegen de oude moraal, die zij in feite behouden wilden zien. De Oostendse liberalen waren er zich ook van bewust dat, indien zij Oostende wilden zien uitgroeien tot een internationale badstad, het geen radikaal nest mocht worden. Iedereen, dus ook gelovigen, moest welkom zijn.

Dit zijn volgens ons de redenen waarom zij vergaderden onder de mom van socio-kulturele verenigingen; want naast Hoop in de Toekomst had men ook nog de Cercle Coecilia, de Société Littéraire, Onder Ons, de Liberale Vrijsschutters enz... die allemaal verenigingen met liberale inslag waren. Men vergaderde, ontspande zich, en hoorde nu en dan eens een nieuw geluid, Hoop in de Toekomst had als ontspanning toneel, maar of dit in feite hoofdzaak was, betwijfelen we.

BIBLIOGRAFIE

---

1. De term 'vrijdenker'

Een sluitende definitie van de term 'vrijdenker' geven is een ingewikkelde en omslachtige zaak. Professor R. Willemyns heeft in Het Tijdschrift voor de Studie van de Verlichting en het Vrije Denken, 8°-9° jg. (1980/81) 4 p. 239-262 een tipje van de sluier opgelicht. Wat in deze studie naar voren komt zijn de veelvuldige interpretaties die aan het woord vrijdenker-vrijzinnige verbonden zijn.

We beperken ons daarom tot het opgeven van de betekenis-matrix door professor Wille-
myns opgesteld. We wijzen er echter op dat er nog andere interpretaties aanvaard-
baar kunnen zijn.

Vrijzinnige : + tolerant
- gelovig
- dogmatisch
- clericaal
+ mens centraal
+ Vrij Onderzoek
+ Rechten van de mens
- kerkelijk

2. WITTE, E. De Belgische Vrijdenkersorganisaties (1854-1914), in Tijdschrift voor de Studie van het Vrije Denken en van de Verlichting, 5° jg. 1977, n° 2 VUB, p. 129
3. Ibidem, p. 131
4. Ibidem, p. 130
5. Ibidem, p. 134
6. MAERVOET, W., De politieke evolutie in het Arrondissement Oostende (1830-1914) in Ostendiana, Lustrumboek van de Vlaamse Vereniging voor Familie-
kurde Afdeling Oostende-Kuststreek, Oostende 1972, P. 68
7. L'Echo d'Ostende. 19/11/1865
8. Zie fiches projekt Ostendiana, stadsbibliotheek Oostende
9. WITTE, E. op. cit. p. 183
10. Ibidem, p. 183
11. La Feuille d'Ostende, 01/11/1877
12. Ibidem, 06/04/1879
13. L'Echo d'Ostende, 10/04/1879
14. Ibidem, 09/02/1882
15. Ibidem, 03/06/1877
16. MAERVOET, W. op. cit.
17. Hoop in de Toekomst, Briefwisseling 25 juni 1883 - 20 december 1885, archief mu-
seum 'De Plate' Oostende.

18. Echo d'Ostende; 14/10/80

19. NUITTEN, K., Bijdrage tot de geschiedenis van de socialistische arbeidersbeweging te Oostende, Politieke en Organisatorische (1880-1940) onuitgegeven licentiaatsthesis VUB 1973-1974.

Noot : Els Witte zegt in Belgische Vrijdenkersorganisaties dat de eerste Oostendse vrijdenkersbond opgericht werd in 1908.

20. Witte, E., op. cit. p. 230

21. In L'Echo d'Ostende van 16/02/1879 staat :

'Joseph Marion était un libéral ardent, convaincu; jamais dans il ne s'est départi de la ligne de conduite que lui traçait son conscience et son devoir.'

maar ook :

'Elle (l'âme) est une entité complète, progressant toujours dans l'ordre moral, accomplissant la mission que le créateur lui avait assignée : Eternelle avec Dieu, elle a suivi dès l'éternité les diverses étapes indiquées. Préexistant avant l'homme, elle vivra éternellement, obéissant aux ordres que lui donne Dieu son créateur.

Eh bien, Messieurs, l'âme de notre ami, de notre collègue, qui est enlevée si prématurément à notre estime et à notre affection, se soumet avec la plus entière confiance au jugement de l'opinion publique.'

(nekrologie Joseph Marion)

J. SUPMONT

NOG TE KOOP AANGEBODEN TENTOONSTELLINGSCATALOGI

Als afgestudeerde en gediplomeerde licentiaat-historicus krijgen wij regelmatig vanwege het Algemeen Rijksarchief te Brussel een overzicht van te koop gestelde catalogi toegezonden. In de tentoonstellingscatalogi van deze Rijksinstelling zijn nog volgende catalogi voorradig :

- (CAT. 13) : Catalogus van de tentoonstelling "Nieuwpoort door de eeuwen heen".
1963, in-8°, 23 p., ill., 25 B.F.
- (CAT. 17) : Catalogue de l'exposition "Ostende 1000".
1964, in-8°, 77 p., ill., 70 B.F.
- (CAT. 35) : Tentoonstelling "De Noordzee".
1967, in-8°, 153 p., ill., 100 B.F.

De betalingswijze is als volgt geregeld. De publikaties van het "Algemeen Rijksarchief" (Ruisbroekstraat 2, 1000 Brussel) kunnen worden bekomen voor storting op rekening nr. 210-0080633-78 van het Patrimonium van deze instelling; op de strook van overschrijving of storting zal (zullen) de verwijzingen naar de gewenste publikatie(s) aangebracht worden (CAT.), gevolgd door het of de nummers.

E. SMISSAERT

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - XXV : JULES COLLEN-TURNER

Deze kunstenaar werd op 19 augustus 1884 te Schievelbein geboren. Zijn ouders heetten Abraham COLLEN en Winna MARENSE. Hij was gehuwd met Aline HOECHE en had een zoon die Bernard (of Bernett??) heette.

Hij was een Duitse Jood, die in de vroege jaren dertig, ten tijde van het opkomend nazisme en de jodenhaat, Berlijn verliet, veiliger oorden opzocht en zo te Oostende strandde. Omwille van zijn Duits-zijn en Jood-zijn zou hij tijdens de Tweede Wereldoorlog in een Frans kamp geïnterneerd zijn geweest.

Mijn zegslui, mensen die de kunstenaar hebben gekend, deelden me mee dat hij lange tijd naast de Pastorie van de H. Hartparochie heeft gewoond. Later verhuisde hij naar de Plantenstraat 60.

Jules COLLEN-TURNER overleed te Oostende op 27 november 1948.

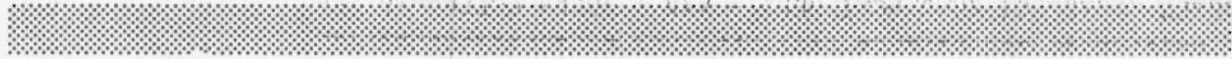
X X X

Jules COLLEN-TURNER was zowel schilder als etsen. Schilderijen uit zijn Oostendse periode zijn ondermeer de portretten die hij maakte van E. DE TAEYE, F. EDEBAU en Stadssecretaris M. SURMONT, alsook een Gezicht op de Vismarkt dat te zien is in het Heemkundig Museum.

LIJST VAN DE MIJ TOT NU TOE GEKENDE ETSEN VAN COLLEN-TURNER :

---

1. FAUST
get. onder rechts TURNER 1923
2. BOOMSTRONK
get. onder links TURNER 1926
3. LEZENDE OUDERLINGEN
get. onder links ICT 1928
4. 4 LEZENDE OUDERLINGEN
get. boven rechts 1932
5. OUDE MAN
get. boven links IC TURNER 1933
6. PEDELAAR
get. onder links : IC TURNER 1934
7. OUDE JOOD IN ZIJN STOEL
getekend boven rechts IC TURNER 1935
8. SCHEEPJES IN DOK TE OOSTENDE
get. onder rechts IC TURNER 1935
9. PAARD EN KAR MET VOERDER
get. onder rechts : IC TURNER 1937
10. WERF
get. onder links IC TURNER 1937

De laatste
uitgegeven boeken

zijn **ALTIJD**

te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

N. V.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

11. CAFEINTERIEUR TE OOSTENDE
get. onder rechts
12. TWEE DOMPELAARS OP HUN STOK LEUNEND
ca. 1938
oplage : 27
13. JAMES ENSOR
1940
14. Carles LOONTIENS, Stadsbibliothecaris, in de bibliotheek
ets, oplage 20
15. Carlos LOONTIENS, Stadsbibliothecaris
ets, oplage 30
16. GOLVENDE LANDSCHAP MET WEIDE EN MOLENS
ets, 19, 5 x 29 cm.

X X X

J. COLLEN-TURNER is uitzonderlijk goed vertegenwoordigd in het Museum voor Schone Kunsten te Oostende :

- Portret van Stadssecretaris M. SURMONT ; 1937
Inv. 884
- Strand te Oostende ; 1948
aquarel ; inv. 214
- Vismarkt te Oostende ; 1937
olie op paneel ; Inv. 518
- James Ensor
(zie overzicht etsen, nr. 13) Inv. 577
- Groep vissers ; 1947
aquarel ; 38x 48 ; Inv. 601a
- De werf ; 1937
Inv. 601b
- Hulde aan de stad Oostende ; 1946
olie op doek ; Inv. 900.
- Portret van C. LOONTIENS
(zie overzicht etsen, nr. 15) Inv. 117).
nr. 1/30
- Panorama op Oostende
2 sanguineschetsen.
- Portret van C. LOONTIENS
(zie overzicht etsen, nr. 14) wnv. 1478.

Norbert Hostyn

N.V.D.R. : Ter gelegenheid van dit artikel wordt een kleine tentoonstelling rond COLLEN-TURNER ingericht in het Heemkundig Museum.

Volgende aflevering : Kunstschilder Vital KEULLER.

In het Rijksarchief te Brussel wordt onder nr 92 in de farde nr 503 (Cartes et Plans Manuscrits et Gravés) een merkwaardig plan van de stad Oostende met haar omgeving bewaardt (1). Het plan is met zwarte inkt op papier getekend, doch is anoniem en niet gedateerd (2). Enkel de waterlopen, de havengeul en de zee werden blauwgekleurd. De tekening bevat een schaal aanduiding van 1000 voet en is geörienteerd (het noorden is naar de linker onderhoek gericht).

Het plan vertoont drie belangrijke gedeelten, die elk een bijdrage inhouden tot de geschiedenis van Oostende; het tekstgedeelte in de rechter bovenhoek, de aanduiding van voorgestelde dijktracé's en een afbeelding van het herop te bouwen Oostende :

1. Het tekstgedeelte :

Een transcriptie van de tekst, voorkomende in de rechter bovenhoek van het plan, luidt als volgt :

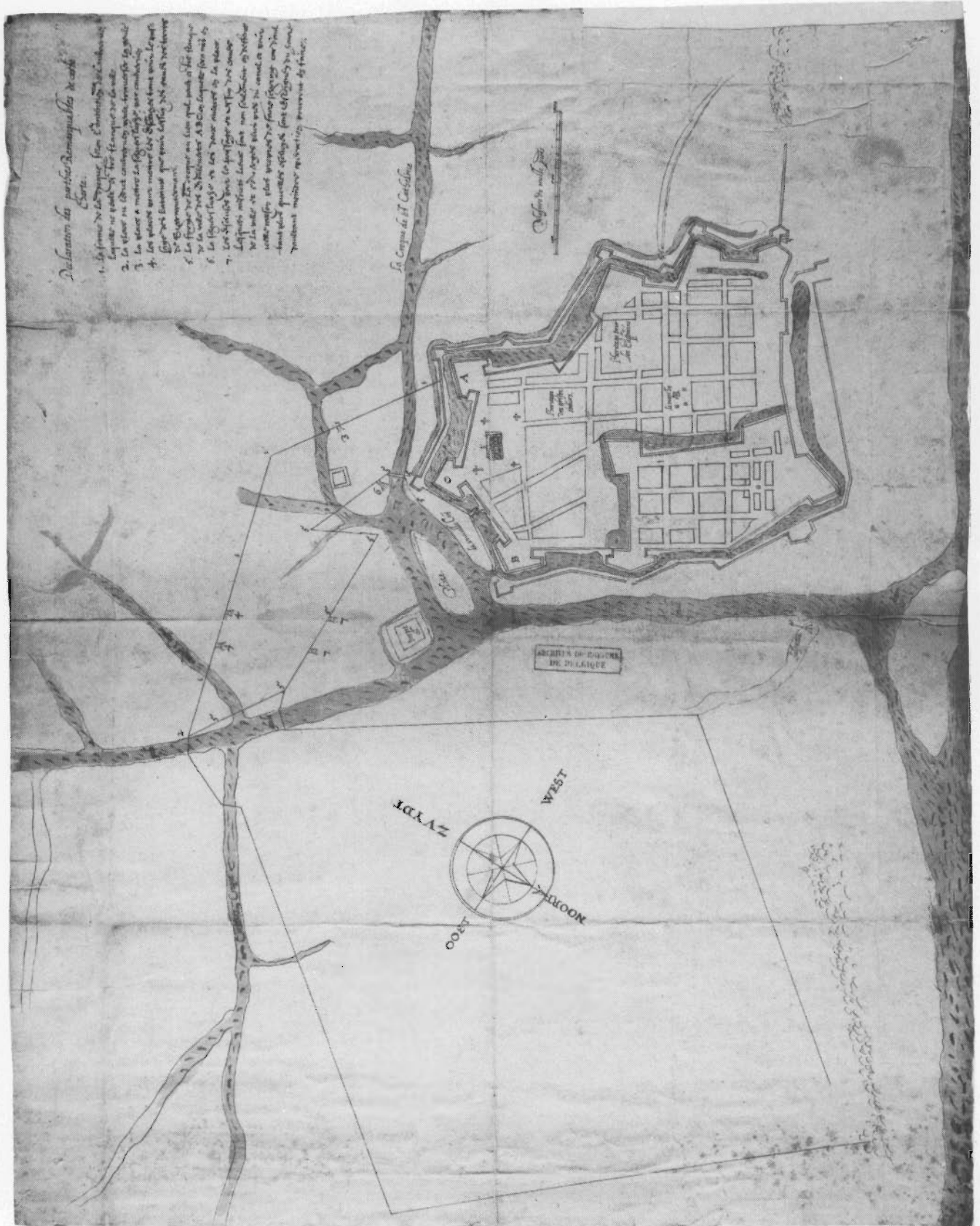
Declaration des parties remarquables de ceste Chartre.

1. La forme de la dycque selon l'Intention de cauboerven laquelle ne peult estre flanque de la ville.
2. La place ou ledict cauboerven veult traverser la geule
3. La place a mettre la Schuer Sluyze par cauboerven
4. Les places pour mettre les Sleuzes tant pour le passage des bateaux que pour l'essuy des eaux des terres de Sheer woutermans.
5. La forme de la Creque au lieu qui peut estre flanque de la ville des Bouleverts A B C en laquelle seras mis en
6. la Schuer Sluyze et les deux aultres en la place.
7. Les Escluses pour le passage et essuy des eaux lesqueles ausdicts lieux sont non seulement en défence de la ville et 50 verges plus près du canal et pour icelles rayson plus prospere de faire schuring car daultant plus quicelles escluses sont esloigner du havre d'aultant moindre opération pourront en faire.

Volgens de aanduiding in farde nr 503 van het Rijksarchief zou het geschrift dateren uit het begin van de XVIIIde eeuw. Dit stemt geheel overeen met de voorstelling van de stad Oostende : de westelijke haven werd pas na 1604 verlaten ten voordele van de binnenvaart, de indijking van de Potteriepolder komt op deze kaart nog niet voor (deze indijking vond plaats in 1634 (3)). Ook de afbeelding van de stad Oostende zelf bevat heel wat indicaties om de dateringsgrenzen nog dichter bij elkaar te brengen. Zo worden o.a. op dit plan de gronden voor het nieuw op te richten Capucijnenklooster zuidwestwaarts van de stad afgebeeld, doch vanaf 1618 werd aan de Capucijnen een nieuwe plaats ten noorden van de stad toegewezen (4).

In deze tekst duidt de benaming "Bouleverts A B C" op drie bolwerken nabij de nieuwe binnenvaart : A komt overeen met het oude Suytbolwerk, B is het Spaens bolwerk en C het Suytoostbolwerk of Koestal. Twee belangrijke namen komen eveneens in deze tekst voor : in elk van de alinea's 1., 2., en 3. wordt de naam "cauboerven" vermeld. Op een mogelijke interpretatie en correctie van deze schrijfwijze wordt verder in het artikel ingegaan. De naam "woutermans" verwijst naar het heerschap of ambacht van Woutermans, behorende tot het Brugse Vrije (5).

HET COEBERGER-PLAN VAN OOSTENDE

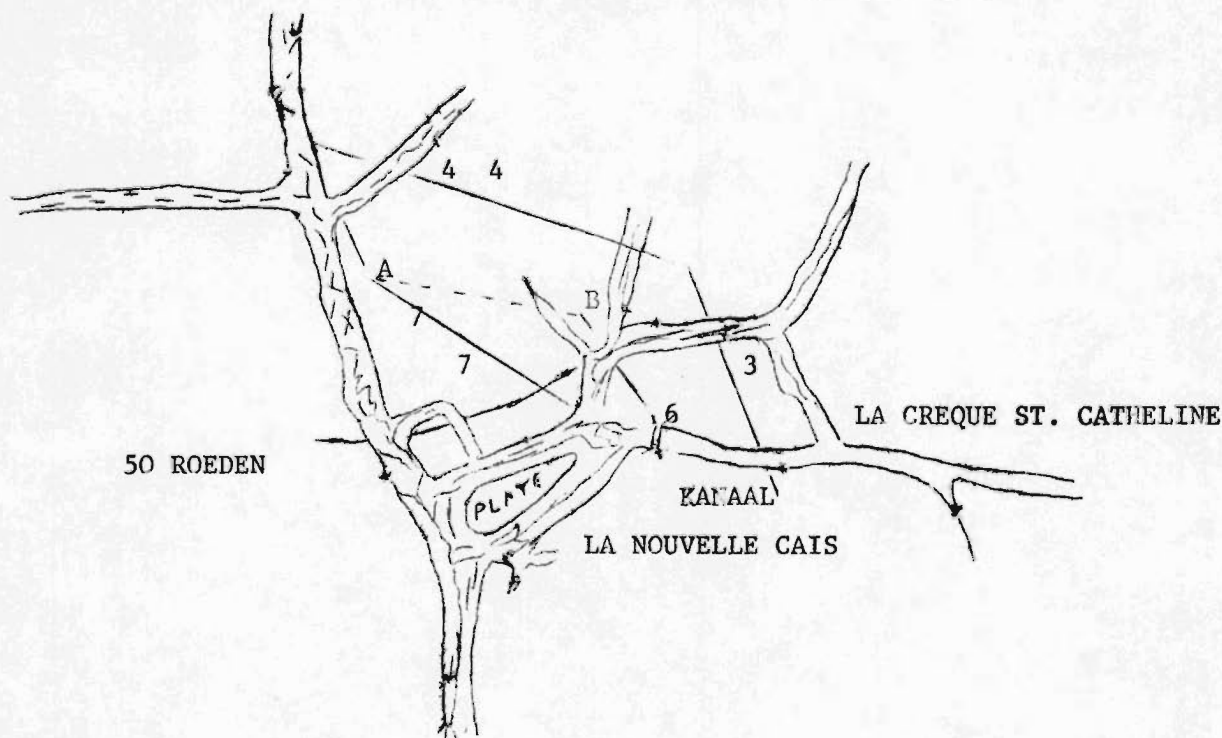
Blijkbaar wordt in deze tekst een onderscheid gemaakt tussen spuisluizen (in de tekst aangeduid als schuursluizen) en uitwateringssluizen. Eerstgenoemde sluizen dienen om havens te schuren. Zij bestonden uit verticaal omhoog te hijsen schuiven die een spui- kom van het water van de zee afsloten. Bij hoogtij werden deze schuiven geopend en kon de spui- kom of houder volstromen. Bij laagtij werden zij weer geopend en door een sterke stroming werd het zand, dat in de haven opgehoogd lag, naar de zee weggespoeld. De uit- wateringssluizen dienden om water uit laaggelegen terreinen of polders (hier zijn het de polders van 's Heer Woutermans' Ambacht) op de zee of op een getijderivier te lozen (6).

Het zopas besproken tekstgedeelte vormt de legende van de verschillende cijfers, aange- bracht langs de voorgestelde dijktracé's tussen de Katherinakreek en de binnengeul.

2. De dijktracé's tussen de Katherinakreek en de "Cuisserskreek" :

Volgens de tekening van de dijktracé's en voortgaande op de bijhorende legende kan de hypothese vooropgesteld worden dat het voorstel van "Cauboerven" beoogde om de nieuwe oostelijke haven met de bijhorende watergeulen een gunstige waterschuring te bezorgen, alsook ten gepaste tijde de zuidkant van de stad te verdedigen door onder water laten lopen van de Katherinapolders (7).

Deze dubbele functie wordt verkregen door het plaatsen van zes sluizen (op het plan aan- gegeven met de cijfers 4, 4, 7, 7, 6 en 3). De sluizen 3, 6 en 7 (twee maal) doen dienst als schuursluizen. Deze laatste - volgens de tekstlegende van het plan- bevinden zich op 50 roeden (nagenoeg 150 m) dicht bij de haven en het kanaal. Vandaar de ingesneden vorm van de dijken i.p.v. de rechtstreekse verbinding tussen A. en B (8).

Afbeelding 1. Dijkeraanleg rond de nieuwe binnenhaven. De stippelijn wordt van B naar C over 50 roeden (ongeveer 150m) opgeschoven, zodat de sluizen 7, 7 dicht bij de haven en bij het kanaal komen te liggen.

Deze interpretatie komt voort uit de vergelijking van het betreffende plan met een gravure van Oostende, bewaard in de Afdeling Kaarten en Plannen van Koninklijke Bibliotheek Albert I (C.P. IV 10.045). Deze eveneens anonieme en niet gedateerde kaart (voorstellende de stad Oostende rond 1604) vertoont niet alleen heel wat punten van overeenkomst met dit plan van "Cauboerven", doch helpt ons in de situering van het kanaal, zoals vermeld staat in de legende. Inderdaad, op de anonieme gravure werd de benaming "nieuw kanaal" aangebracht op de rechtstreekse verbinding tussen de Katherinakreek en de nieuwe binnenhaven (tussen de "Plate" en de "nouvelle Caïs").

Het gebied tussen de dijken 1 en 5 werd opgevat als een houder of spuikom voor de nieuwe binnenhaven. Het schuren gebeurde door het ten gepaste tijde openen van de sluizen 6, 7 en 7. Wij weten echter niet of dit project van sluizen en dijken integraal werd uitgevoerd. Doch de schuring van deze of soortgelijke sluizen heeft bijgedragen tot het verdiepen van de havengeul tussen de "Plate" en de latere Zoutkaai, zodat schepen met grotere diepgang tot deze plaats toegang kregen (9).

(Vervolgt)

P. LOMBAERDE

BOEKBESPREKING

Charles-Louis VAN BATTEN

Van ons medelid, tevens eminent filatelist Robert LEROY van wie in "Ostendiana IV" pas een opgemerkte bijdrage over Oostendse postwaardestukken werd opgenomen, verscheen onlangs een filatelistische studie getiteld "Koerier Charles-Louis Van Batten". VAN BATTEN was "postillon" van 1838 tot 1846, lange tijd te Oostende. Daarnaast was hij ook "courrier de commerce".

Aan de hand van onuitgegeven documenten (allen afgebeeld), poogt LEROY de biografie van VAN BATTEN samen te stellen en één van zijn grote tochten als koerier namelijk deze Oostende - Odessa (1845-1846) te reconstrueren.

Doorheen deze case-study (met een duidelijk Oostends tintje!), krijgen we meteen het beeld opgehangen van de gebruiken in het internationale briefverkeer midden vorige eeuw, en van de wedewarigheden van de koeriers en postiljons die deze lange verbindingen onderhielden. Natuurlijk is het wel iets meer prozaïsch dan de hyper-romantische avonturen van koerier Michael Strogoff!

Vele gegevens over VAN BATTEN zélf en over zijn familie, maken deze monografie ook voor familiekundigen interessant.

Robert LEROY, koerier Charles-Louis Van Batten, Wefis-studie nr. 30, Oostende, 1982 (61 blz., ill.) (Prijs : 130 fr.; te storten op rekening nr. 001-0673604-15) met vermelding Wefis studie nr. 30).

N.H.

De politieke carrière van A. Stracké (1904-1911)

De verkiezingsstrijd van 1903

A. Stracké, succesvol hotelhouder, eerlijk en solied man van zaken en van aanzien, is op late leeftijd (bijna 58 jaar oud) en zonder veel enthousiasme in de Oostendse politiek verzeild.

Eind augustus of begin september 1903 werd hij door de liberalen aangezocht zich op hun lijst kandidaat te stellen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 18 oktober dat jaar. A.S. aanvaardde maar, wars van partijpolitiek, maakte hij voorbehoud. Op 8 september, nog vóór de poll zijn kandidatuur had goedgekeurd, had hij aan het liberaal comité een pak circulaires afgegeven om ze op de algemene vergadering aan de leden uit te delen. Daarin dankte A.S. voor het aanbod maar verklaarde dat hij volledig onafhankelijk wilde blijven. Hij was bereid in alle oprechtheid mee te werken voor de welvaart van Oostende, maar verklaarde dat partijtivist zoveel kwaad stichtte en voegde erbij dat hij, als overtuigd liberaal, in het belang van de stad, altijd gewenst had enkele katholieken naast de liberalen in de raad te zien zetelen.

Die beginselverklaring van A.S. schoot vlijmend in het liberale keelgat en "L'Echo d'Ostende", driftige spreekbuis van de blauwe partij, begon tegen A.S. een venijnige campagne die meer dan twee maanden duurde, met een escalatie naarmate de verkiezingsdag naderde (zie L'Echo ... van 13.09 tot 1.12.1903).

Aangezien A.S. geen vaste liberale koers wilde volgen, (L'Echo, 13.09.1903), kon zijn kandidatuur niet bekrachtigd worden. De "Association libérale" wilde een homogene gemeenteraad en geen compromissen.

In een antwoord (Echo, 15.09.1903) bevestigde A.S. zijn oprechte bedoelingen. Hij stond erop vrij te kunnen kiezen tussen het welzijn van de stad en de engere belangen van de liberalen. Hij zou die houding ook aangenomen hebben tegenover de katholieke partij en herhaalde dat de aanwezigheid van enkele katholieken in de raad een voordeel voor Oostende zou zijn. Een oppositie dwingt immers de problemen grondig te bestuderen.

Maar de liberalen hadden een heilige schrik van de intrede van klerikalen in de gemeenteraad. Dat zou een ramp betekenen voor de stad : allereerst het verval van het lager onderwijs en de ondermijning van het badseizoen. De voorspoed van Oostende steunde op het liberalisme.

Kort daarop : coup de théâtre !

Op 17.09.1903 bloklettert de Echo : "Un comble! M. Stracké candidat catholique! Hij heeft aanvaard maar handhaaft zijn liberaal standpunt!". Strackés woorden uit een brief (van 14.09) aan de voorzitter van de katholieke kring, worden geciteerd : "J'ai toujours été libéral et je le resterai... Je ne voudrais pas que, ni libéraux, ni catholiques, puissent un jour me qualifier de traître ou kazakkedraaier" (sic). (A.S. kende dus ook wat van de taal van de meerderheid der Oostendenaars!).

Daarop schampere commentaar van de Echo : "Arme katholieke partij. Groot is haar nood aan kandidaten. Ze gebruikt zelfs een overloper".

In het nummer van 20.09 wordt de aanval tegen de "overloper" verscherpt. Zijn privacy wordt daarbij niet gespaard. "A.S. kandidaat op de katholieke lijst! Wat een grap! Die A.S. ontvangt nooit geestelijken in zijn huis, gaat nooit naar de mis, is meer atheïst dan liberaal".

Weer verzet A.S. zich (Echo 24.09) tegen het verwijt "transfuge".
"Ik ben geen overloper. Vóór de poll heb ik mijn standpunt doen kennen. Ik ben te eerlijk geweest. Niet ik wilde met alle geweld naar het stadhuis, de liberalen hebben bij mij aangedrongen. Nu hebben de katholieken mij gevraagd en ze aanvaardden mijn voorwaarden".

Maar de Echo antwoordt bits : "We blijven hem overloper noemen. Van de katholieken, met of zonder Stracké, is geen goeds te verwachten. Le cléricisme, voilà l'ennemi. A bas la calotte! Die vierkatholieke kandidaten (nl. Vander Heyde, Hamman, Desmet en Stracké) maken geen kans".

En de hetze tegen A.S. wordt voortgezet. Kleinzielig en met onliberale intolerantie wordt gespot met het Duitse accent van de kranige selfmade man uit Naumburg, al ruim veertig jaar Oostendenaar en veertien jaar Belg. "De schaamteloze overloper... zijn politieke overtuiging is van geen tel... Hij kent alleen zaken". En L'Echo sneert : "bedides gompinaisons", "bedides affaires", "bedides et krantes avaires", (sic).

Voor laster wordt niet teruggeschrikt. Op 8.10 schrijft L'Echo : "M. Stracké qui, pour faire vivre les Ostendais, qu'il dit aimer de tout coeur, n'emploie que ses compatriotes, des... Allemands!!!" A.S. zal er rustig en vernietigend op antwoorden.

Uit die liberale scheldliteratuur (in de Echo) tegen A.S. lees ik hier een ruiker-
tje samen dat stinkt van nijd en boosaardigheid :
"l'ineffable caméléon politique"
"catholique affublé d'un faux nez libéral"
"un libéral girouette"
"la risée de toute la ville"
"renégat politique"
"judas parmi les Phariséens"
"un ex-libéral à tout faire"
"stupéfiante apostasie"
"candidat hétéroclite"
"le délicieux Stracké"
"un homard, quasi bleu"
"une brebis galeuse"
"ce jeune homme politique"
"dans son jargon panaché d'allemand"
"le maître d'hôtel qui fait de la si mauvaise cuisine politique"
"on devrait le mettre dans son musée dont il ne serait pas le moindre curiosité"

Het Vlaams liberaal verkiezingspamflet "Noch nu, noch nooit" (8.10.1903, nr. 1- uitgegeven door H. Goddyn, Babylonstraat 1) - in erbarmelijk Nederlands gesteld en van bedroevend laag niveau - nam het schimproza van de "Echo" over. Ook hiervan een paar bloemetjes : "de kaloten... de klerikale bloedzuigers met hunnen cameleon"

"de drie klerikale kleppers en hunnen peerdekop"

"als Stracké nog iets te missen heeft, dan gaat het regelrecht in den zak van de Duitschmans"

"De twee lijsten. Op de ééne al de standen der maatschappij. Op de andere : de geldzak, de slavernij, de Duitse soldatendwang"

"De kazakke draaijer uit de Kaaistraat eet geen choucroute om te doen gelooven dat hij geen vreemde luis is... De saucissen van Francfort staan op zijn menu als saucissen van Oostende"

"Monoloog van den kameleon : Ik heb meer beziens... als mijn boschaap uit mijn Museum"

Er wordt zelfs een café mop getapt : "Madam, nen Stracké! - Weet ge niet wat dat is ? Aan de Visscherskaai hoort ge niets anders meer. In plaats van nen half-en-half, drinkt met daar nen Stracké!"

Hoe gunstig steekt daartegen Strackés verdediging af in een lezenswaardig blaadje, gezet in de drukkerij van zijn hotel. Beheerst, sereen en met volledig begrip voor de economische problemen van de stad (de nadelige wet op de spelen was toen gestemd) antwoordt A.S. op de beschuldigingen. Ik vat hier weer samen.

Allereerst herhaalt A.S. de redenen van zijn kandidatuurstelling. "Na rijp beraad heb ik het aanbod van de liberalen aanvaard. Ook uit dankbaarheid tegenover de stad waar ik bijna 45 jaar heb doorgebracht (Een vergissing van ca. 4 jaar want A.S. was pas sinds 5 mei 1862 in Oostende gedomicilieerd).

"Ik blijf een rechtzinnig liberaal en meen dat verdraagzaamheid essentieel is voor elk liberalisme. Ik verwachtte wederzijdse tolerantie, betreurde partijentwist en kliekjesgeest. Omdat ik het algemeen welzijn nastreefde, heeft men mij versleten voor overloper, jezuïet, verrader. De wet op de spelen, gestemd door een gedeelte der katholieken, door liberalen en socialisten, heeft veel schade aan de stad berokkend... Maar er is ook de concurrentie. Onze publiciteit is gebrekkig. Voor de grootheid van Oostende moeten we samenwerken. Oppositie is een goede zaak. Maar alle raadsleden moeten zelfstandig handelen en zich niet laten leiden door de partijgeest".

Verder verdedigt A.S., in een open brief aan de liberale burgemeester (Alfons Liebaert), zijn voorstel om twee of drie katholieken - très honorables et sérieux - op de liberale lijst op te nemen. "Het zouden medewerkers geweest zijn. Uw vijanden zijn te zoeken bij de liberalen die uw taak bemoeilijken. Men is u niet dankbaar, men lastert - men maakt u verantwoordelijk voor het rampzalig seizoen. De resultaten van de verkiezingen zijn voor mij niet belangrijk. Ik schrijf dat nu - vóór 'n overwinning of 'n nederlaag - omdat ik geen windhaan ben".

In dat verkiezingsblaadje van A.S. kwam ook een ironisch verhaaltje voor (ondertekend: "un électeur") dat nog aardig actueel klinkt. "Er was eens een eerlijk man, op wettelijke manier rijk geworden, die een gedeelte van zijn fortuin gebruikte om een kuststrook te verfraaien en de stad Oostende met een interessant museum te begiftigen. Toen de stad door een crisis getroffen werd, droomde die man ervan verzoening te bewerken. Maar, een politiek man mag niet denken. Hij moet het credo van zijn kliek zingen. Een eerlijk man die zegt wat hij denkt, dat wordt niet aanvaard. Met feiten, cijfers, documenten klaar en duidelijk argumenteren, is een politicus onwaardig. Niet ja en amen zeggen op wat van de partij uitgaat, is verraad plegen. Niet persoonlijk denken, dat is de ware vrije gedachte. Zijn persoonlijke ideeën drukken en publiceren is een misdad".

In een volgende paragraaf schudt A.S. opnieuw de onverdiende scheldnaam "overloper" krachtig van zich af. "Vooraleer definitief toe te zeggen heeft hij eerst zijn persoonlijke opvattingen doen kennen. Ze waren echter te "liberaal" in de ware zin van het woord. De katholieken opperden daar geen bezwaar tegen. Nochtans is en wordt A.S. geen lid van de katholieke kring. Hij blijft liberaal maar meent dat het stadsbestuur ieders medewerking nodig heeft".

En terloops vraagt A.S. nog : "Kesteloot (liberale kandidaat), die lid is van de kerk-fabriek van Mariakerke, is dat ook een overloper ?"

"Geen duistere invloeden hebben hier gewerkt. A.S. heeft alleen naar zijn geweten geluisterd en zijn gezond verstand gebruikt. In deze crisistijd moeten alle burgers samenwerken. De minderheid moet de meerderheid ter zijde staan voor dat ene doel, het welzijn van Oostende".

Tenslotte antwoordt A.S. afdoende op de lasterlijke bewering dat hij slechts "landgenoten", d.w.z. : Duitsers in dienst neemt.
"Ik ben Belg en Oostendenaar. Dat er meer Duitsers zijn onder de vreemdelingen die bij mij in dienst staan, ligt hieraan dat daaronder personen zijn die Engels, Duits en Frans kennen. Maar het is een leugen te beweren dat ik Duitsers in dienst neem ten nadele van Belgen en Oostendenaars. Volgende cijfers spreken duidelijk. In mijn verschillende instellingen : hotel, stationsbuffet, oesterpark, maalbotenrestaurant werken 152 personen. Daarvan zijn er 102 Belgen, het merendeel Oostendenaars. Verder 38 Duitsers, 5 Oostenrijkers, 1 Hollander, 1 Hongaar, 1 Rus, 2 Luxemburgers en 2 Denen".

En zo naderde de verkiezingsdag van 18 oktober. De uitslagen leverden tenslotte een kleine overwinning op voor de liberalen. Voldoende echter voor de "Echo" om te kraaien : "A.S. komt niet in de raad!" (20.10.1903) en "Stracké, nu heb je wel je les geleerd" (22.10.1903).

Enkele dagen later echter moesten de liberalen en de "Echo" een bittere pil slikken. Op grond van een onregelmatigheid - er waren enkele stembrieven te veel gevonden - had de Bestendige Deputatie A. Stracké als verkozen geproclameerd in de plaats van de liberaal Tanghe, die nochtans meer stemmen had behaald. En op 29.11.1903 moest de "Echo" met spijt toegeven : "A.S. récompensé largement de son invraisemblable défection du parti libéral".

Ik wens hier te noteren dat tijdens die verkiezingsstrijd het andere liberaal Oostends blad "Le Carillon" zich bijzonder kalm gedragen had en geen kwaad woord had geuit over A.S. Op 20.10.1903 - dus twee dagen na de verkiezingen - constateerde het nuchter : "Il serait puéril de nier que notre victoire d'hier est presque'une défaite". En op 28-29.11.1903 werd zakelijk en zonder commentaar gemeld dat A.S. verkozen was.

Zo kwam A. Stracké in de Oostendse gemeenteraad waarin hij effectief zetelde van 2.02.1904 tot 31.12.1911.

G. BILLIET

(wordt voortgezet)

OORLOGSDAGBOEK 1940-1945

Bij overvloed aan tekst konden wij in dit nummer het 4de deel van het "Oorlogsdagboek 1940-1945" niet opnemen. Onze leden zullen ons hiervoor wel willen verontschuldigen. In het oktober-nummer verschijnt dan ook het beloofde vervolg.

O.V.

Ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van het Koninklijk Atheneum werd een reeks van 10 mooie prentkaarten in kleur uitgegeven.

De 10 kaarten stellen voor :

1. Gevel L. Spilliaertstraat
2. De hoofdingang
3. De speelplaats
4. Het klokje
5. Een corridor
6. Lokaal wetenschappen
7. Tekenlokaal
8. Turnzaal
9. Speelzaal Internaat
10. Gevel Internaat Rogierlaan.

De reeks kan besteld worden mits overschrijving van 80F + 10F portkosten (= 90 F.) op rek. nr 000-0437207-28 van de v.z.w. "Vereniging van Oud-Leerlingen en Vrienden van het K.A. Oostende".

O.V.

STUDIEMATERIAAL

Wij wijzen even op het bestaan van het boek "Heuristiek en methodologie van de dorpsgeschiedenis" (uitgever : P. De Bock-Doehaerd) (V.U. Brussel. Centrum "Sociale Structuren en Economische Conjunctuur"), uitgegeven te Antwerpen in 1980. Jules Hannes bv. licht er de "Fiscale bronnen, 19de eeuw" toe. (Deze referentie stamt uit het driemaandelijks tijdschrift "Het Oude Land van Aarschot", jg. 16, nr. 4, december 1981 waar Erik Aerts een opstel, "Het bronnenmateriaal van de economische geschiedenis. Een encyclopedie overzicht"; aldaar voor publicatie vrijgaf). De heer E. Aerts is een afgestudeerd licentiaat in de geschiedenis en bereidt momenteel een doctoraat voor dat een aspect uit de economische geschiedenis van België uitdiept.

Emiel SMISSAERT

IN DIT NUMMER

blz. 2 : G. BILLIET : Een Tentoonstelling met historische blunders;
blz. 3 : A. VAN CAILLIE : De Oostendse fotografen : Arthur POTTIER;
blz. 7 : N. HOSTYN : Oostendse muziekgeschiedenis XX Léon Rinskopf (slot);
blz. 11 : J. SURMONT : Hoop in de Toekomst en de vrijheidsbeweging in Oostende (1865-1914);
blz. 18 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders : XXV Jules COLLEN-TURNER;
blz. 20 : P. LOMBAERDE : Het "Cobergher"-plan voor Oostende via de verwoesting van de zeehavenstad in 1604;
blz. 24 : G. BILLIET : August STRACKE (5).

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE.

A. VAN ISEGHEM

AN HYP

spaarkas - kredieten

ALLE VERZEKERINGEN

HYPOTHEKEN

geven U:

- ★ voordelige rente
- ★ vrijstelling van roerende voorheffing (tot 15.000 fr. intrest)
- ★ onmiddellijk volledig opvraagbaar
- ★ ongevallenz verzekering

Een vriendelijk onthaal en een persoonlijke service
zullen U te beurt vallen.

STOCKHOLMSTRAAT 47a

8400 OOSTENDE

Tel. 70.35.73

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE", V.Z.W.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 33, bus 11
2400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.
11e jaargang, nr. 10 oktober 1982.

- - - - -

INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER ZIE LAATSTE BLADZIJDE.

- - - - -

Oktoberactiviteit

De Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen u uit te nodigen op een voordracht met dia en film die doorgaat op

donderdag 28 oktober 1982 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Louis Colensstraat 6, Oostende.
Onderwerp : DE IBIS-STORY

De spreker : de heer Robert COELUS

Het Koninklijk Werk IBIS is als het ware vergroeid met Oostende. Gedurende driekwarteeuw was de invloed van deze school van diepgaande betekenis voor de vissersgeneraties van onze kust. Er was een tijd dat de helft van de schippers van onze vissersvloot oud-leerlingen waren van de IBIS.

Over die 75 jaar IBIS-werking en invloed spreekt ons vanavond de heer Robert COELUS. Schoolhoofd van het Koninklijk werk IBIS sedert 1960, reserve-officier van de Zeemacht, auteur van het rijk gedocumenteerd werk DE IBIS-STORY, is hij de man die het kan weten.

Aan de hand van een reeks dias geeft hij ons een overzicht van het ontstaan en de werking van deze school. Achtereenvolgens bespreekt hij de evolutie tijdens de eerste jaren en Wereldoorlog-I, tussen de twee Wereldoorlogen en tijdens Wereldoorlog-II. Als toemaatje draait hij ons een film, uit 1934, die handelt over het leven op de school.

Na de voordracht is er een fototentoonstelling over het Koninklijk Werk IBIS te bezichtigen in de leeszaal. De heer COELUS zal zich ter beschikking houden voor eventuele vragen van het publiek.

Een hoogst interessante avond voor elke Oostendenaar die begaan is met een brok levende geschiedenis van zijn stad.

Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Elk zeggen het voort!

J.B.D.

Oostende onder het Frans Bewind

Een nieuw historisch werk van de Oostendenaar Eduard J. BAELS verschijnt in december 1982.

Het boek handelt over de historiek van de stad Oostende tijdens het Frans Bewind (1792-1815) en omvat tevens een unieke verzameling onuitgegeven dokumenten van Luitenant-Generaal Graaf Francois Durutte nopens de toenmalige stad Oostende, zoals het voorbeeld hiernaast afgebeeld.

De voorintekeningprijs : 1.550 fr. te storten op rekening nr. 384-0082510-47 op naam van Eduard J. Baels, rubriek : "voorintekening".

Bij het verschijnen wordt de prijs gebracht op 1.850 fr.

Indien gewenst, dat het boek bij het verschijnen u toegestuurd wordt, gelieve de bijkomende som van 150 fr. te storten op voormelde rekening ter delging van de verpakkings- en portkosten.

Oostende - Dover - Folkestone (Auteur Paymond BORPEY)

In 1838, op 28 augustus werd buiten de muren van Oostende op plechtige wijze de spoorweg Brussel-Oostende ingewijd, wat meteen een aanvangspunt betekende voor de toekomstige Belgische Oostende-Dover zeevaartlijn.

Dit gegeven vormt het begin van het boek dat begin november verschijnt en dat de geschiedenis tot in het jaar 1982 verhaalt van de voor de kuststreek, en zelfs voor het gehele land, zo belangrijke zeevaartlijn.

Veel informatie werd geput uit boeken en tijdschriften; alleen de belangrijkste gegevens en feiten werden weerhouden en in chronologische orde opgesteld.

Het geheel geeft een beeld hoe de dienst zijn verloop heeft gehad. Men kan er de evolutie in meemaken vanaf de raderboot tot en met de jetfoil, en er tevens bij vaststellen dat de zeevaartlijn door tal van moeilijkheden heen, dank zij de inzet van haar leiding en personeel, een bestendige opgang heeft gekend.

Alle schepen die in de loop der jaren de dienst hebben uitgemaakt of nu nog in de vaart zijn, te beginnen met de "Diamant" in 1846 en eindigend bij de "Stena Nautica" in 1982, zijn in eigen potloodtekeningen afgebeeld. Daarnaast sieren nog diverse andere aanverwante tekeningen het boek.

Prijs : - bij voorintekening en vooruithetaling (dit is vóór 1 november 1982) : 450 fr.
- bij verschijnen : 500 fr.

Het bedrag is te storten op rekening nr. 000-1036006-46 van R. Borrey-Verburgh, 8400 Oostende.

Het boek wordt gratis thuis bezorgd binnen een straal van 20 km. rond Oostende. Wie verder woont, kan het afhalen op adres : Borrey Raymond, Steens Dijk 222, 8400 Oostende of het thuis toegezonden krijgen (verzendingskosten ten laste van de aanvrager).

Oostende d'un village de pêcheurs à la Reine des Plages

Onlangs verscheen van de pers een nieuw boekje over de geschiedenis van Oostende.

Het is te verkrijgen onder de titel "Oostende - d'un village de pêcheurs à la Reine des Plages".

Het kwam tot stand dank zij de samenwerking van de Heren Marcel Vanhamme en Jean Delporte. De historische Vanhamme heeft reeds heel wat publicaties op zijn actief, hoofdzakelijk over de stad Brussel. De geograaf Delporte, zoon van wijlen de studieprefect van Koninklijk Atheneum van Oostende, heeft zich steeds met Oostende verbonden gevoeld. Hij bracht alhier zijn jeugd door en nam dan ook de gelegenheid te baat om samen met Marcel Vanhamme de geschiedenis van Oostende in een nieuwe editie samen te vatten.

Mei 1940

28 De stad is dien nacht opnieuw met brandbommen bestookt. Met duizenden werden ze afgeworpen. Om 1u30 kwamen op de Van Iseghemlaan bommen terecht waardoor het huis Nefors, en dat van Raphael de Gross zwaar te lijden hebben gehad. Brandbommen waren ook op het stadhuis terechtgekomen, ongelukkig genoeg werd niet tijdig opgemerkt dat brandbommen in den toren gevallen waren, anders had het misschien nog gered kunnen worden. De Politie had gezien dat brandbommen op het stadhuis gevallen waren. Ze verwittigden de brandweer, maar de brand werd door de politie zelf gedoofd. De klok bleef op 1 uur staan, wat genoeg bewees dat hij getroffen was. Inderdaad, om 2 uur brak opnieuw brand uit en wel in de klokkenkamer. De verwittigde brandweer was aanstonds ter plaatse. Onmiddellijk liepen een zestal mannen naar boven, maar door de hevige rook kon men het niet uithouden. Met behulp van een brandladder en met de intusschen aangelegde slangen, en de aan de haven opgestelde motorpomp, kon men gedurende een kwartier goed doorwerken. Doch daar nadien geen water meer door de spuit kwam, moesten de slangen en de pomp verplaatst worden. Dit was geen gemakkelijk werkje, want de vliegers kwamen terug en bekogelden de mannen met machinegeweervuur. Daardoor moesten ze af en toe schuilen. Intusschen nam het vuur aan het stadhuis meer uitbreiding. Maar door de moedige houding van de brandweermannen en na lang zwoegen, werd het gebouw gered. De gehele inhoud van het stadhuis is echter opgebrand, dit vooral door gebrek aan personeel, gezien de meeste en valiedste mannen gevlucht waren. Van de 400 schilderijen die de zalen versierden konden een 50 tal uitgehaald worden, onder dewelke eenige ddor het vuur verschroeid waren. Een bewijs te meer, hoe heldhaftig het overgebleven personeel was, in de nacht en het duister bij de rook der vlammen op gevaar van hun leven, deze kaders weg te slepen. Onder de geredde werken zijn vooral merkwaardig, een schilderij op hout van Van Beiren, van Adriaansen, eveneens van het begin der zeventiende eeuw, dan groote doeken van Hermans, Goemans, Van de Aackere, Euphrosina Beernaert, enz...

Al de Archieven vielen ten prooi der vlammen, zelfs de 70 registers van den Burgerstand, dagtekenend uit de tijd 1604 af, en welke door Napoleon aan de kerken ontnomen was uit behoefte van centralisatie. Alleen de rekenplichtigheid en enkele boeken van de burgerstand konden gered worden. Ook het Gulden Boek ging in den brand verloren. De laatste handteekeningen waren die van Prins Karel, zijn ordonnantie-officieren, Baron Goffinet en Baron de Maere d'Aartrijcke. Deze Heeren teekenden het boek tijdens een bezoek aan onze stad op dinsdag 22 mei om 5 uur, zij werden op het stadhuis door den Heer Burgemeester Serruys, en het volledig Schepencollege ontvangen.

Om 2u30 waren bommen gevallen op het St. Petrus en Paulusplein waar de huizen van Vandevijvere, Galeyn, Van Loo, Seynaeve, "Aigle Belgica", D'Hondt en Helders. Om 3 uur werd de Stadschool in de St. Franciscusstraat verwoest, benevens twee aanpalende huizen. Om 3u15 werden bommen geworpen ten westen der stad op Opex en Bredene en aan de Duinen.

Om 3u30 vallen in de Vaartbleekerstraat bommen op de huizen Ostend Stores, Samijn, en Decorte. Om het zelfde uur vallen bommen in de Cirkelstraat. Het huis van Dr. Herc hier, verder dat van Desforges, aan de noordkant het gebouw van de Grije Zusters, naast de Kapucienenkerk en verder dat van Tratsaert zijn zwaar beschadigd. Op de Visscherskaai kwamen ook bommen terecht waardoor de huizen 1 tot 32 zwaar werden beschadigd.

Ook op de Vandersweepplaats en de Smet de Naeyerlaan zijn rond die tijd bommen gevallen, de huizen : E. Costenoble, het politiebureau, Helmoortel, De Brouwer, Van Imschoot, Dedroog-Delbouille, aan de overzijde naast elkaar, de huizen van Wwe Sorel, Jarvi, Wwe Van Belleghem, Bentein en Lauwers zijn geteisterd. Om 4 uur werden bommen afgeworpen op de Wapenplaats die reeds in de lichtelaaie stond. Alle huizen aan de Oostkant, van 11 tot 16 werden vernield. Deze huizen behoorden respectievelijk toe aan Leveque, Brantjens, Serruys, Snyckers, ex-gouverneur Baels en Royon. Aan blusschen kon niet meer worden gedacht, daarom deden de mannen het nodige om het vuur te beperken. Toen plots stortte den torenspits in en kwam als een brandende lawine terecht op café "Petite Bourse", dit gebouw stond in weinige oogenblikken in de lichtelaaie, het vuur nam snel uitbreiding. In de Breydelstraat werden alle huizen aan de zuidkant een prooi der vlammen. De eigenaars zijn Hanze, Everaerts, Farazijn, Larsen en Dierickx. In de Kapellestraat de huizen van Willems, Fontaine en andere waarover later. Op de Vindictivelaan de huizen van Jean, Voordecker, VanLeirberghe, dan het gebouw van het Zeewezen, de huizen van Hostyn, Derycker, Vileyn, Huyghe, Hinders-Rassaert, Vandenberghe, Arents en Aigle Belgica. In de Zuidstraat zijn door bominslagen de huizen van Wwe Carbon, Demeulemeester, Van Pamel, Demeulemeester en Wwe Werbrouck zwaar beschadigd. Ok de Euphr. Beernaertstraat is getroffen en de huizen nrs. 11, 13, 15, 26, 27, 28 zijn zwaar beschadigd door brand- en springbommen. Bommen sloegen in in de Aartshertoginnenstraat op het hotel Smis : "Kanon-hotel", daarbij de huizen van Wwe Dossaer en Bourgoignie en aan de overzijde dat van Fontains. In de Vrijhavenstraat zijn de huizen S.A.F.C.O. uitgebrand, dat van Peere, Muhl en Yde, verder de huizen van Panesi, Debock, Sillers, Devriendt, Bogaert en Dedroog-Delbouille, aan de overzijde dien Barrat, Mares, Costenoble en Van Imschoot. In de Brigantijnenstraat de huizen van Jean en Vanderheyde van Oudenburg. In de Polderstraat een huis van S.A.F.C.O.. In de Statiestraat een huis van F. Dickx. In de Lijndraaierstraat de huizen van de firma Ostend Stores met ernaast de huizen van Caroen, Eyland en Wydooghe.

De Stadsbibliotheek is totaal uitgebrand in de nacht van maandag 27 op dinsdag 28 mei, nadat in de morgen van de maandag te 8u15 een bom voor de deur gevallen was die gansch het trapgat vernietigde. Deze brand ontstond doordat een bom in de Louisastraat in het huis van den haarkapper Seynaeve terecht gekomen was. Die brand heeft zich voortgezet tot de naastgelegen huizen en kwam zo ook aan de bibliotheek, die een gulzige prooi der vlammen werd. Deze branden konden niet gebluscht worden doordat de waterleiding vernield was, en daar het trapgat weg was konden de boekenkamers niet ontruimd worden. Aldus gingen 30.000 werken verloren, waaronder de volledige collectie van het Staatsblad sedert 1830 en de vele bijlagen van dit blad over de Handelsmaatschappijen. De collectie van de lokale bladen : Feuille d'Ostende van 1818 tot 1898, l'Echo d'Ostende sedert 1865, Le Carillon sinds 1890, de Duinengalm en de Zeewacht sedert hun stichting, evenals vele andere bladen die nu verdwenen zijn en een eenige bron van inlichting waren voor de Oostendsche Geschiedenis.

Er ging een zucht van verlichting op toen de bevolking het nieuws van den Wapenstilstand hoorde. Voor de eerste maal sedert verscheidene dagen verlieten de schuilers hun kelder en herleefden. Veel volk kwam in de stad wandelen om de groote verwoestingen eens met eigen oogen te aanschouwen. In den namiddag rond 14 uur rukten de eerste Duitschers de stad binnen. Plots alarm, Deutsche bommenwerpers overvliegen de stad. Bommen worden op verschillende plaatsen afgeworpen. Verschillende Deutsche soldaten en burgers vonden dien dag der Wapenstilstand den dood. Onmiddellijk nochtans spreidden de bezettende troepen de hakenkruisvlaggen op de voornaamste plaatsen en pleinen der stad, de vliegers staakten onmiddellijk hun aanval.

Lijst der slachtoffers gevallen gedurende de bombardementen.

---

24 Dooden

Hostyn Gabrilla, Oostende den 12 Januari 1907
Deprez Victor, Ichtegem den 28 Maart 1885
Monteyne Leopold, Oostende den 28 November 1889
Calleeuw Irene, Oostende den 20 Mei 1906
Huyghe Jeroom, Gistel den 14 Januari 1932

Gekwetsten

Lecluyse Martha
Baize Valerie
Magnoli François
Alleman Roger
Boydens Laura

25 Dooden

Wullaert Ludovica, Tielt den 8 November 1865
De Buf Paul, Oostende den 12 April 1886

27 Dooden

Depester Marcel, 20 jaar (Brussel)
Schoovaerts Omer, 18 jaar (Chatelineau)
Schillemans Ferdinand, (Mechelen)
Clibouw Henri, 54 jaar (Torhout) 24.10.1885, Lijnbaanstraat 49
Ramant Elodie, Lichtervelde 5.12.1882 Landbouwerstraat 23
Meurice Emiel, Brugge 29 April 1872, St. Sebastiaanstraat 36
De Beau Frans (Vlissingen)
Antheunis Fernand, 19 jaar (Geeraerdsbergen)
Stok Jan (Antwerpen)
Cattrysse Elisa, Steene 6.8.1899 Euphr. Beernaertstraat 68
Van Iseghem Arthur, 66 jaar (Oostende), den 17.3.1934, Maagdengang 25
Seghers Louis, 18 jaar
Demeester Jules, Gistel 1.3.1873
Schinkel Arthur, Oostende 28.7.1875
Van Wijsberghe Filomene, Torhout 1.4.1868
Poireau Angeline, Koekelberghe, den 19.8.1869

Gekwetsten

Loontiens Isidoor
Verburgh Karel
Bique Gaston
Christiaans Jeanne
Dewaele Lucie
Cattrysse Richard
Medema Clemence
Dewulf Euphrasie
Van Loo Pieter
Ford Simone
Ford Norbert
Regoudt Irma
Braem Elisa
Desodt Emiel

28

Dooden

Cobbaert Pieter, Jabeke 6.6.1904
Bervoet Helena, Wulvergem 1.9.1872
Den Turck Helena, Oostende den 13.5.1905
Petit Henri, Hurnai 9.1.1891
Van Dierendrack Alice, 53 jaar St. Jans Molenbeek
Van Dierendonck Celina, 52 jaar idem

29

Dooden

Batta Rudolf, 41 jaar (Buisingen)
Bata Leon, 7 jaar idem
Chomé Ida, 68 jaar (Montigny lez Tilleul)
Capelle Irene, 16 jaar (Ardooie)
Van Hove Maria, 72 jaar (Steene)
Deckmyn Georgette, 12 jaar Leffinghestraat 28
Vaessen Alfred, 21 jaar (Antwerpen)
Cousinne Eugene, Emelgem 10.10.1867

30

Dooden

Simons Eugene, 49 jaar Euphr. Beernaertstraat 68
Bral Gustaaf, 28 jaar (Doornik)
Boudens Gilbert, Oostende den 17.3.1903

(vervolgt)

- - - - -

BRIEF

Oostende, 13 april 1982.

ij het lezen van "de Plate", namelijk "de oorlogsdagboek" op blz. 4, heb ik opgemerkt, en met een zekere verwondering dat op 24 mei, ons huis gered werd door pompiers, commissaris Ameel en de heer Corman ?

Ik kan U verzekeren en mijn broeder trouwens ook, dat het huis, met de twee buurhuizen gered werden, hoofdzakelijk door mijn vader zelf, geholpen uiteraard door voorgemelde op de kritische momenten !

Mijn vader verbleef op de daken van de drie huizen (29, 31, en 33) gedurende de opeenvolgende brandbommen droppings; hij nam deze met blote handen om ze van de daken te verwijderen.

Op de avond van de 24 mei kwam hij op de Meiboom bij mijn grootmoeder (waar wij vroeger in de dag, mijn moeder, mijn broeder en ik gevlucht waren) met volledig omwonden en erg gezwollen handen, die verzord waren geweest door een dokter (van wie ik de naam zal verzwijgen) en die zijn handen volledig had doorprikt met een gewone, niet ontsmette sluitspeld, en omwonden na bezalving zonder anesthesie ! (ik spreek niet van de honoraria en de verdraagde pijn !). Het zicht was voor ons erg aandoenlijk, en ik kan U verzekeren dat het voor een kindergeheugen (9 en 13) het goed bijgebleven is, zoals trouwens het relaas van de gebeurtenissen na ons vertrek uit de stad.

Marc BOUSSY

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - XXVI : VITAL KEULLER

Net als Oscar HALLE bracht Vital KEULLER slechts een gedeelte van zijn leven te Oostende door. Deze periode valt echter samen met het hoogtepunt uit zijn artistieke carrière, zodat het past ook hem in onze Oostendse kunstenaarsgalerij op te nemen.

Vital KEULLER werd te Lille (Rijssel) geboren in 1866 uit Belgische ouders. Zijn vader was tekenaar en gaf de jonge Vital de eerste artistieke kennis mee. Hij volgde ook de lessen aan de Brusselse Academie bij PORTAELS en STALLAERT.

Hij koos de richtingen portretschilderkunst, marine en landschap.

In de jaren voor de oorlog 1914-1918 woonde hij te Oostende waar hij zich fel liet opmerken in artistieke middens.

Eén van zijn dochters, Renée KEULLER, werd nog te Brussel-Schaarbeek geboren (30 juni 1899). Ze was een wat verwarde, aan ENSOR-mania lijdende artiste. (Het was zij die het Stedelijk kunstpatrimonium "verrijkte" met een bedenkelijke kopie van Ensor's bloemenhoed, koer na de memorabele "diefstal" van het werk in het Museum, in ware "Topkapi-stijl", wanneer we althans de officiële versie van het gebeuren mogen geloven.)

Renée KEULLER overleed te Antwerpen op 8 maart 1981.

X X X

1907 : Vital KEULLER stelt tentoon in het "Hôtel Continental" te Oostende met marines, sous-bois, vissers- en landbouwersfiguren, een "Salomé" en nog enkele andere werken. In "Oostende Illustré" van dat jaar verscheen een kort artikel met portretfoto op p. 169.

1908 : "STRAATJE & KERK TE TIELRODE" (olie op doek; getekend & gedateerd onder rechts) (Reninge, Restaurant 't Convent)

Tijdens de oorlog 1914-1918 verbleef hij in Engeland. Hij schilderde er tal van portretten van vooraanstaande Engelsen (o.a. ASQUITH, BUCHINGASTOR).

Keuller vestigde zich na de Eerste Wereldoorlog op het goed "Berkenhof" te Mariaburg in de bosrijke Kempen, te midden van de natuur die hij zo liefhad en ontelbare keren had uitgebeeld.

Daar ontstond in de vroege twintiger jaren het werk "Mianotrio", waarvoor zijn dochters poseerden aan de piano, met viool en cello;

Het tragische overlijden van Koning Albert I inspireerde hem tot een geslaagde ets "La Roche Fatale" (1934), de rots te Marche-les-Dames voorstellende.

Vital KEULLER overleed op 30 juni 1945.

VITAL KEULLER IN DE MUSEA :

Werk van KEULLER komt weinig voor in de openbare verzamelingen.

In 1931 kocht het Ministerie Robert PETITJEAN een werk voor de verzamelingen van de Belgische Staat : "GUDE HUISJES TE CHINY" (N° 2707; gekocht 5.000 fr.). Hangt in dépôt bij het Gemeentebestuur van Wetteren.

Voor de Tweede Wereldoorlog bezat het Museum voor Schone Kunsten van Oostende een "Sous-bois" (pastel ; 97 x 63 cm). Gift van de kunstenaar. Het ging verloren in mei 1940.

Vandaag de dag is Vital KEULLER weerom goed vertegenwoordigd in de kunstverzamelingen van de Stad : - Portret van studieprefect J. PASKOP (1903; olie op doek; 155 x 105 cm)
- Het Costerstaketsel (1939; olie op paneel; 39 x 59 cm)
- Het Staketsel (1930; olie op paneel; 79 x 100 cm).

EN SPECIAAL VOOR PRENTKAARTVERZAMELAARS :

Een schilderij, het strand met badkarren en een gezicht op het "Grand Hotel Monopole" voorstellende, komt voor op een zeldzame polychrome prentkaart, nog vóór W.O.I uitgegeven.

tekst : GRAND HOTEL PONOPOLE
OUVERT TOUTE L'ANNEE
202, DIGUE DE MER, OSTENDE-EXTENSION
LIFT PROPRIETAIRE : J. BOGAERTS TEL. 87.

Lit. :

R.T., Un maître paysagiste, in een niet geïdentificeerd Franstalige Belgische krant (met portretfoto).

Les expositions - Vital KEULLER et Emile BULCKE, in La Saison d'Ostende, 4 juli 1907 (met portretfoto).

PENCIL, Chez nos artistes. Vital Keuller, in La Saison d'Ostende, 13 juli 1921.

Norbert HOSTYN

"STUDIA BELGICA", OF HOE DE ENGELSEN BELGIE EN DE BELGEN ZIEN

De uitgeverij PETER LANG (Jupiterstrasse 15, 3000 Bern 15, Zwitserland) geeft van tijd tot tijd lopende, gespecialiseerde catalogi uit die alle nieuw verschenen of nog te verschijnen boeken uit haar diverse reeksen aankondigen. Wij signaleren daaruit : LOPE (Hans-Joachim), Studia Belgica. Aufsätze zur Literatur- und Kulturgeschichte Belgiens.

Frankfurt am Main - Bern, 1980, IV - 226 S. (Studien und Dokumente zur Geschichte der Romanischen Literaturen, Band 6). Het ISBN nummer : 3 - 8204 - 6112 - 4 ; kostprijs : 40 Zwitserse franken ! ... Uit de diverse opstellen citeren wij de bijdrage over : "Belgien aus englischer Sicht"; Eerlijkheidshalve moet ik bekennen dat noch auteur, noch inhoud van deze bijdrage mij onder ogen gekomen zijn, hoewel de kans er, m.i., dik inzit dat hier enkele vernieuwende inzichten aan bod komen...

Emiel SMISSAERT

Einde juni werd te Brugge een eerste deel voorgesteld van de uitgave der kroniek door Jozef VAN WALLEGHEM (1757-1801).

Het betreft de 'Merckweerdigste voorvallen en Daegelijcksche gevallen' (Brugge 1787).

Het volledig handschrift behandelt de periode 1775-1784.

Het boek over het jaar 1787 (het 12° deel in de te verschijnen reeks) bevat enkele feiten met betrekking tot Oostende.

- Verbanning van een persoon welke o.a. te Oostende jongelingen 'verronselde' om ze te plaatsen op Oostendse schepen (p. 37)
- Graanschepen met bestemming Oostende, op doorvaart te Brugge (waar toen een graantekort heerste) (p. 139)
- Het plotse overlijden van de heer DECLERCQ (1/1/1787), koopman te Oostende (p. 184)
- Uit het artikel betreffende een 'schietfeest' (8/7/1787) waar de gilde van Oostende aan deelnam, enkele uittreksels (p. 85-87).

P. 85 Groote schietfeest door de gilde der hantboge linnen Brugge gehouden.

Op den 8 julij is er binnen dese stadt Brugge gehouden eene zeer luijsterlijke schietfeest door de vermaerde gilde van den H. Sebastiaen onderhouden met de hantboge binnen dese stadt, welcke op de naervolgende wijze is ter uijtvoer gebragt geworden.

Boven alle dese munte wel besonderlijk uijt de gilde van de stadt Oostende die om des zelfs luijsterlijkheijdt niet tot eene schietfeest maer als tot een volkomen cavalcade scheen gekomen te zijn. De confraters deser gilde waeren 's morgens met een kotterschip, behangen met menigvuldige vlaggen en met nog een minder schip, beide rondtom beset met kanons, binnen dese stadt in volle triumph langs den Kom aengekomen tot beneden de Carmesbrugge, waer zij onder onophoudelijk losbranden der kanons hunne schepen lieten liggen. Den luijster, praal en eere waarmede die gilde degene van Brugge desen naermiddag vereerde is weert om voor de laetere tijden vereeuwigt te worden, terwijl dat niemant geheugt oijt van eene gilde zooveele eereteekens te hebben weten bewijsen en terwijl zulks niet wel mogelijk is van volkomentlijk aen diegene zulks niet hebben gesien te verhaelen, zal ik daeraf alleen in 't kort eenen schets ophaelen. Hunnen praaltrijn wiert opgeleijt door den verbeeldenden keijser der Turken met den blooten sable in de hant ; agter desen volgden de vier deelen der weijrelt, zeer konstrijk en pragtig afgebeeldt ; agter dese eenige bij uijtnementheijdt schoon vercierde maegdekens die de waepenen en schil'en van dese gilde waeren draegende ; dan volgden eenige zeer schoon vercierde slaeven die de canons voorttrokken, gelijk ook vier andere die het schiettuijg deser gilde op een schoon met roo laeken overtrokken langwerpige taefel waeren draegende ; wordende desen praaltrijn verselt door nog veele andere toerustingen, alle te lang om afsonderlijk te verhaelen ; dan volgden de heeren schotters, alle in zeer kostbaere montueringen en wel zonder tegenseg ook de schoonste van alle dese saemenvergaderde gildens ; agter hun volgden veele vrouwspersoonen, ook kostbaer gekleet, die met dese gilde van Oostende medegekomen waeren.

- p. 86 Alle de gildens aldus in 't Hof gearriveert zijnde, wiert aen de gemelde gilde seffens de eeremadalie geschonken, zijnde schoon geslaegen van zilver en in 't goudt vergult, weerdig tot eenentwintig guldens, dezelve niet ten onrecht aen die gilde van Oostende gejoint wordende omdat zij met waerheijdt meer eere teekens hadden bewesen dan alle de ander gildens tesaemen. Zijnde ook d'oorzaak dat de gilde van Oostende zoo luijsterlijk geweest heeft omdat dezelve tegens eenige heeren van Oostende hadden gewet om een stuk wijn in banden, twee haspen, broot, etc., dat zij binnen dese stadt de eeremadalie niet en zouden hebben bekomen, om welcke te bekomen hunne eerbewijsingen als verhaelt is zooveel te luijsterlijcker en pragtiger hebben geweest.
- Alle de prijzen, zoo silvere als in geldt, hiernae aen de gildens uijtgegeven zijnde, zijn dezelve ten meerderen deele zeer triumphantelijk uijt dese stadt Brugge vertrokken, gelijk ook degene van Oostende onder het losbranden huner kanons met hunne schepen zeer luijsterlijk vertrokken zijn ontrent den ses uren van desen naermiddag, waermede dees zoo luijsterlijke feest is geëijndigt geworden.
- Dese meeste prijzen deser plichtige schietfeest zijn gewonnen door de volgende gildens, te weten : door de ghilde van Brugge behalvens den zilveren prijs hiervooren vermeldt, 31 prijsvogelen ; zijnde door dees gilde behalvens
- p. 87 de vijf oppervogels, 15 mindere opgesteld geworden. De ghilde van Duijkercke heeft twee prijsvogelen geschoten, Oostende drij...

W. VERLONJE

PERMANENTE TENTOONSTELLING "DOORHEEN DE NATIONALE GESCHIEDENIS".

In het Algemeen Rijksarchief, gelegen in de Ruisbroekstraat 2 in het hartje van Brussel-Stad nabij het Centraal Station, werd een nieuwe permanente tentoonstelling van archiefstukken betreffende de Belgische nationale geschiedenis opgebouwd en is sedert oktober 1981 toegankelijk voor een ruim publiek, gratis wel te verstaan, van maandag tot en met vrijdag tijdens de openingsuren (9 tot 12 en 14 tot 16 uur). Een uitgebreide catalogus begeleidt en vergemakkelijkt het bezoek. Titel van deze publikatie : "Doorheen de nationale geschiedenis", in 2 delen uitgegeven. Het eerste, over het Oud Regime, is reeds beschikbaar : 93 documenten worden erin voorgesteld in chronologische volgorde; het telt 287 bladzijden met 51 illustraties en kost 425 BF. Het tweede deel, over de Belgische hedendaagse periode, zal in de loop van 1982 verschijnen; hierin worden 83 documenten voorgesteld, gegroepeerd per onderwerp en voorafgegaan door een inleiding. Indices van de persoons- en plaatsnamen, evenals van de behandelde onderwerpen, vergemakkelijken aanzienlijk het gebruik.

Twee dokumenten die in deel één behandeld worden, betreffen de kustregio :

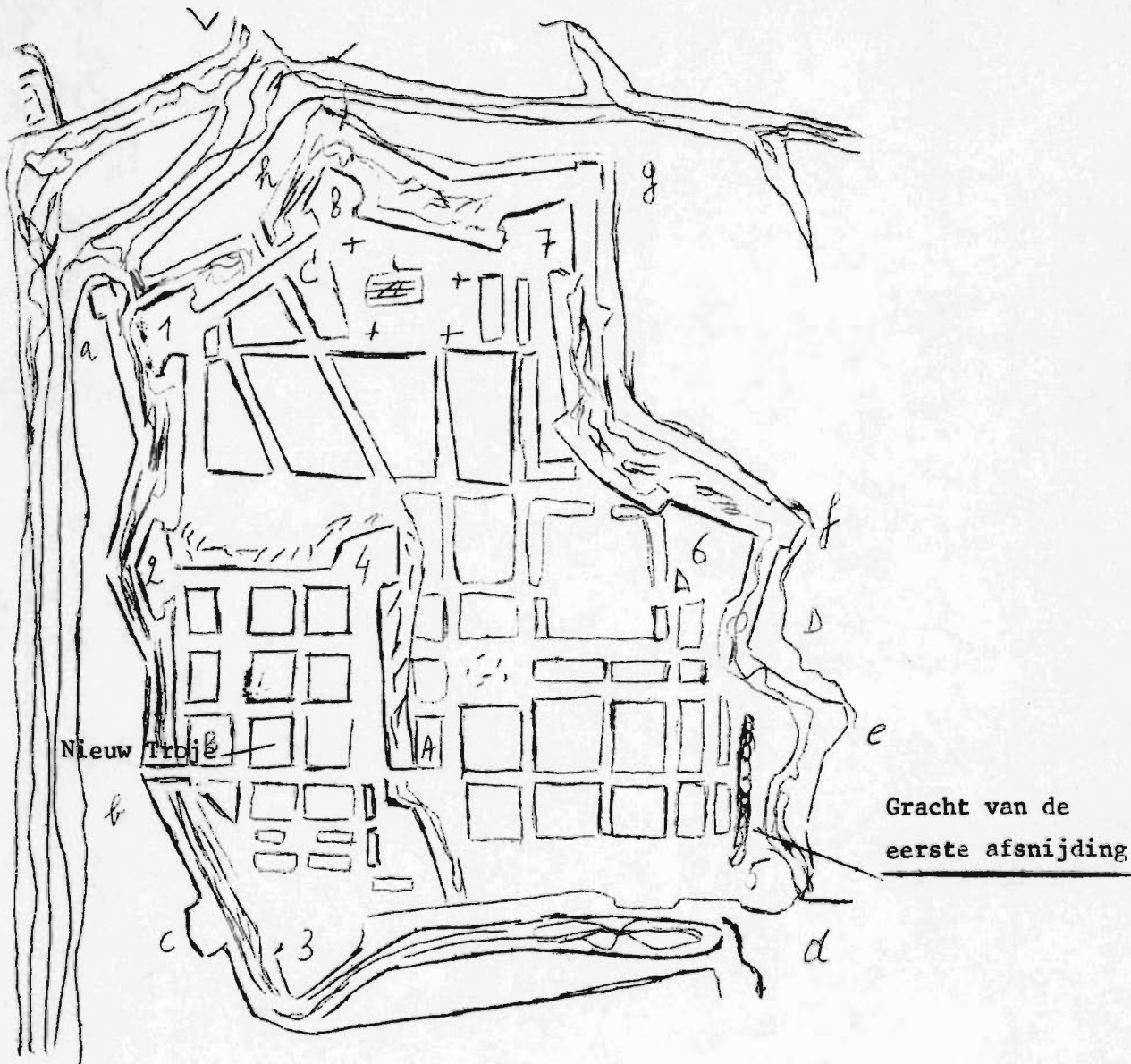
23. Geschil over een dijk bij Nieuwpoort. 1293.
66. Versierde letter U uit de stadsrekening van Oostende (1.4.1578 - 31.3.1579).

Emiel SMISSAERT

3. De stad Oostende :

De zeer nauwkeurige voorstelling van het herop te bouwen Oostende naar het vestingsplan van 1583, leent zich tot volgende identificatie :

- a. De vroegere westelijke haven valt nauwelijks nog op te merken, doch wordt als vestingsgracht tussen de zeedijk en de westelijke fortificatie van de stad aangewend. Bij hoogwater kan deze voorgracht gezuiverd worden langs een verbindingsgeul naar de zee toe. Een tweede verbinding bestaat ter hoogte van het "Spaens bolwerk" (het latere Bastion van de Ponton) (10), waar de havengeul tussen de dijk en de kaai het zeewater in de stadsgracht laat lopen. Tussen het "bolwerk van Helmont" en de "Prcepic-ravelijn" werd een duiker, ofwel een spuisluis aangebracht.
- b. Zoals reeds vermeld, wordt de haven verplaatst naar de zuidoostelijke zijde van de stad. "La nouvelle Caïs" dient echter niet verward te worden met de zg. Nieuwe Kaai, die ontstaat bij het tot stand komen van een verbinding tussen de "Plate" en de zopas vermelde kaai. Deze staat in verbinding met de stad langs een kleine ophaalbrug voor de Kaaipoort.
- c. In dit wederopbouwplan wordt de laatste afwijking van de stad weerhouden; deze werd verricht ten tijde van de belegering door de troepen van Ambrosius Spinola, veldheer van Aartshertog Albrecht. Dit is het zg. Nieuwe Troje (op sommige kaarten ook wel als Klein Troje aangeduid), dat ingesloten lag tussen de havengeul, de zee en een binnenstadsgracht. Drie bolwerken met teruggetrokken flanken en een bolwerk, gedeeltelijk in de vestingsmuur ingebouwd, beschermen deze citadel. Langs de "Nieuwestpoort" had men toegang tot de stad; de "Oostpoort" geeft verbinding met de opeenvolgende ravelijnen, ingebouwd in een dijken gordel omheen de stad. Hoewel op het plan "l'héritage pour les cappucins" in het zuidwesten van de "marthe" (het huidige Wapenplein) voorkomt, werd dit klooster - zoals vermeld - op een gedeelte van de gronden van de citadel opgericht.
- d. Het klooster van de Zwartzusters stemt overeen met de gronden die toegewezen waren aan de Grauwzusters "l'héritage des grises soeurs" ten westen van de oude St. Petrus en Pauluskerk.
- e. Het zuidelijke gedeelte van de stad verschilt van het regelmatige geometrische stadspatroon, dat wij op talrijke XVIIde en XVIIIde eeuwse kaarten van Oostende terugvinden. De uitbreiding van het bestaande stadspatroon (volgens de plannen van 1583) gebeurde met de bouw van het Bastion van Babylone. Tussen 1679 en 1681 werd op deze stadsuitbreiding het klooster van de Witte Zusters opgetrokken. Aldus verkreeg de havenstad Oostende haar typisch Barokpatroon, dat door verdere fortificaties in de XVIIde eeuw een model van versterkte zeehavenstad werd.
- f. Het westen en zuidwesten van de stad is geheel gezuiverd van bolwerken, ravelijnen en tranchementen, die tijdens de belegering van de stad dienst hadden gedaan. Enkel een gedeelte van de gracht, behorende tot de eerste afsnijding, staat op het plan afgebeeld. Het rasterpatroon van de oude kavels (XVde eeuw) werd hernomen en doorgetrokken tot aan de bolwerken van de Oude Polder en van Helmont. De Westpoort bevindt zich nu tussen twee nieuwe bolwerken.
- g. Merkwaardig is de vestiging van het hospitaal buiten de stadsomwallingen op de plaats van de Slimmers halve maan. Doch de eigelijke situering van het hospitaal is terug te vinden in het Nieuwe Troje nabij de Oostpoort.

BOLWERKEN

- 1 Spaens bolwerk
- 2 Peeckels bolwerk
- 3 Vlammensburgh
- 4 Nieuwpolder
- 5 Helmont bolwerk
- 6 Bolwerk van de Oude Polder
- 7 Suytbolwerk of Treurenburg
- 8 Koestal of Suytoostbolwerk

RAVELIJNEN

- a Oostravelijn
- b Oostpoorttravelijn
- c Noordwesttravelijn
- d Porceplic
- e Westtravelijn
- f Polderravelijn
- g Suytravelijn
- h Suytoosttravelijn

POORTEN

- A Nieuw-westpoort
- B Oostpoort of Zeedijkpoort
- C Kaaipoort of Brugse poort
- D Westpoort of Nieuwpoortse poort

Afbeelding 2 : Identificatie van bolwerken, ravelijnen en poorten van de stad Oostende op het wederopbouwplan van ca 1605.

Als versterkte zeehavenstad (hoewel de stad zelf reeds in het begin van de XVde eeuw werd opgericht) behoort deze plattegrond van Oostende tot een zeer specifiek type van verdedigingspatroon, dat volkomen volgens XVIde eeuwse theoretische opvattingen in 1583 werd gebouwd en terug te herkennen valt in dit wederopbouwplan (11). De belangrijkste karakteristieken van zulk plan zijn :

- het stratenpatroon is vanuit rationele ordeningsprincipes volgens rechthoekige bouwblokken ontwikkeld; in het plan van Oostende zijn deze hoofdzakelijk bepaald door het begin van de XVde eeuw achter de oude meer zeewaarts gelegen vissershaven werd opgetrokken.
- er is één centraal gelegen plein (de markt), van waaruit een aantal wegen op de stadsportalen uitmonden :
  - a. De verbinding Kaaipoort - Markt (onderbroken door een stadsgracht bij de afsnijding van het Nieuwe Troje).
  - b. De verbinding Westpoort - Markt.
- de polygonale vorm van de verdedigingswerken; hoewel niet overal regelmatig en aangepast aan de site, blijft deze vorm gehandhaafd, alsmede in latere XVIIde en XVIIIde eeuwse uitbreidingen tot een elfhoek ontwikkeld. Door het samengaan van deze polygonale omtrekslijn met het geometrische stratenraster, komen aan de randen van de stad onregelmatige bouwblokken voor.
- op bepaalde plaatsen wordt een zone "non aedificandi" voor militaire doeleinden voorbehouden, zo bv. langs de vestingen aan de zee kant.
- een citadel, eveneens verkaveld volgens een rechtlijnig grid en nagenoeg rechthoekig in grondplan. Door haar lokalisatie tussen de stad en de zee wordt haar doeltreffendheid verhoogd. Bovendien ligt de citadel langs de havengeul. Deze citadel neemt aldus bij uitstek de controle over de stad waar, daar een rechtstreekse verbinding tussen stadscentrum en bastions uitgesloten is door het samen voorkomen van een polygonaal vestingspatroon en een rechthoekig bouwblokkenraster.

Zowel het dijkenplan voor de polders rondom de nieuwe oostelijke haven als het wederopbouwplan van Oostende volgens XVIde eeuwse verdedigingsprincipes en opvattingen over havenaanleg kunnen hypothetisch aan eenzelfde auteur toegeschreven worden. Het zijn beide ingenieurswerken; het dijkenwerk wordt in de tekstlegende van de kaart aan "Cauboerven" toegeschreven. Doch deze naam zou een verkeerde transcriptie, misschien een westvlaamse verbastering van de naam COBERGHER kunnen zijn, gezien dit plan als een copie van een oorspronkelijke tekening kan beschouwd worden (12).

Wenceslas Cobergher (°1561 te Antwerpen, +1634 te Brussel) werd in 1605 door de Aartshertogen Albrecht en Isabella als architect en ingenieur aan het Hof van Brussel aangesteld. Hij werd belast met het uittekenen van verdedigingsplannen voor een aantal steden in de Zuidelijke Nederlanden, alsook met het ontwerpen van militaire bolwerken (13). Een bijzonder voorbeeld hiervan biedt het plan voor de nieuwe stad Scherpenheuvel, waarschijnlijk tussen 1605 en 1607 door W. Cobergher getekend (14). Het grondplan van Scherpenheuvel is echter zeer verschillend van het geometrisch raster, dat het plan voor de wederopbouw van Oostende karakteriseert. Een regelmatige zevenhoek opgevuld volgens een radiocentrisch kavelsysteem, waarbij de radiale straten middendoor de zijden van een veelhoek lopen en op een groot plein samenkomen, vertoont eerder gelijkenis met het plan van Coevoorden door Adriaan Anthonisz, in opdracht van de Prins van Oranje uitgewerkt (ca 1580) (15). Doch in het geval van Scherpenheuvel en Coevoorden hebben wij te maken met het ontwerpen van nieuwe steden; te Oostende betreft het de wederopbouw van een bestaande zeehavenstad.

Een punt van overeenkomst is echter wel het voorkomen op plan van een citadel aan de rand van beide steden, maar in geen van beide gevallen werd zij gebouwd. Bovendien is de oprichting van Scherpenheuvel niet los te denken van het bestaan van Oostende. Na de bloedige bezetting en algehele verwoesting van deze zeehaven, werd door Albrecht en Isabella de belofte gedaan om een nieuwe stad ter ere van O.L. Vrouw op te richten. Scherpenheuvel kreeg meteen dezelfde stadsrechten als Oostende.

Op het gebied van dijkenaanleg en het droogleggen van polders en moerassen was Cobergher eveneens bedrijvig. Verschillende watertechnische werken getuigen hiervan: een project voor een kanaal van de Schijn naar de Nete, een voorstel tot het droogleggen van Kempische moerassen door het graven van een kanaal tussen Wommelgem en Herentals, ontwerp van een Zennekanaal tussen Brussel en Halle (dit project werd pas in de XIXde eeuw gerealiseerd), de eerste drooglegging van de Moeren tussen 1616 en 1646, het droogmaken van gronden in het land van Waas enz.

De bedrijvigheid van Wenceslas Cobergher op het gebied van verdedigingswerken en dijkenaanleg in de Zuidelijke Nederlanden kan gesitueerd worden tussen 1605 en 1634. Het ontwerp van de wederopbouw van Oostende en voor de verdere dijkenaanleg omheen de nieuwe binnenhaven waarvan dit met de hand getekend plan vermoedelijk een copie is, is waarschijnlijk een der eerste stedenbouwkundige en watertechnische projecten, die Cobergher na zijn terugkeer uit Italië heeft uitgewerkt. Het belang van deze copie is des te groter, omdat sinds het spoorloos verdwijnen van de Oostende-kaart van Jacob van Deventer vermoedelijk geen oudere handgetekende kaart van Oostende gekend is.

NOTEN :

- (1). De heer D. Farasyn wees mij op het bestaan van dit plan. Voor deze inlichting, alsook voor verder gesprekken, die wij hierover hadden, ben ik de heer Farasyn bijzonder dankbaar.
- (2). In de inventaris wordt het plan als volgt omschreven : "Plan de ville d'Ostende et d'une digue traversant la Geule, proposée par l'ingénieur de Cauweruen. Sans date (l'écriture est du commencement du XVIIème siècle). Haut 50 cent., larg. 64 cent..
- (3). Cfr. FARASYN, D., Oostende, in Belgische steden in Reliëf, Brussel, 1965, p. 139-162.
- (4). ID., p. 150.
- (5). Cfr. Ook de vermelding van "'sHeer Woutermans Ambacht" op de kaart van Jacob van Deventer. Zie VLIETINCK, E., Het oude Oostende en zijn driejarige belegering. Oostende, 1897.
- (6). Simon Stevin, ingenieur bij de Verenigde Provinciën en vermaard theoreticus op het gebied van de Wiskunde, de Mechanica en de Krijgswetenschap, schrijft als eerste in de Nederlanden een theoretisch werk over sluisen. Zie STEVIN, S., Castrametatio en nieuwe Maniere van Sterctebou, door Spilsluysen, Rotterdam, 1617. Reeds in de XIVde eeuw was het gebruik van spuisluizen gekend. Zie hierover meer in HERUBEL, M., L'Homme et la Côte, Parijs, 1936. Spilsluizen mogen echter niet verward worden met spuisluizen. Spilsluizen zijn een eigen uitvinding van Simon Stevin en pogen de voordelen van spuisluizen en schutsluizen met elkaar te combineren. Zie hieraangaande meer in DIJKSTERHUIS, E., Simon Stevin, Den Haag, 1943, p. 211-214.

- (7). Over het effect van waterschuring bij zeehavensteden, zie vooral STEVIN, H., Wisconstich Filofisch Bedrijf, Boek XI, Van den handel der Waterschuyring onses Vaders Simon Stevin, Leiden, 1667.
In dit boek wordt eveneens het voorbeeld van Oostende besproken. Waarschijnlijk is Simon Stevin zelfs tijdens de belegering tussen 1601 en 1604 te Oostende geweest.
- (8). De afstand B C stemt overeen met nagenoeg 500 voet ; dit is 50 roeden.
- (9). FARASYN, D., loc. cit., p. 160.
- (10). Aangeduid op de kaart als bolwerk B.
- (11). Het stedenbouwkundig model van Pietro Cataneo voor een versterkte zeehavenstad kan hier als referentie gesteld worden. Zie CATANEO, P., I Quattro primi Libri di Architettura, Venetië, 1554, fac. sim., New Jersey, 1964, p. 22. Bovendien kan verwezen worden naar het zg. Oud-Nederlands fortificatiestelsel. Zie TAVERNE, E., In 't land van belofte : in de nieuwe stad: Ideaal en werkelijkheid van de stadsaanleg in de Republiek, Maarssen, 1978, p. 53-61. Bij acte van 25 april 1579 had de Prins van Oranje een zekere Hans De Duucq aangesteld om versterkingsplannen op te maken voor Oostende, Nieuwpoort e.a. Zie VLIETYNCK, E., op. cit., p. 223.
- (12). De naam van Cobergher vertoont heel wat verschillende schrijfwijzen. Volgens Plantenga zijn in XVIIde eeuwse geschriften eveneens terug te vinden : "Coerberger", "Koeberger", "Cambarghe", "Coerberghen" enz. Cfr. PLATENGA, J., L'architecture religieuse dans l'ancien duché du Brabant, depuis le règne des archiducs jusqu'au gouvernement autrichien, 1596-1715, Den Haag, 1926, p. 3.
- (13). Zowel Saintenoy als Plantenga halen een ordonnantie van 24 december 1605 aan, bewaard in het Rijksarchief. Zie SAINTENOY, P., L'Art Architectural sous Albert et Isabelle et les règles du Concile de Trente, in Revue Latine, jan., 1922, (z.p.) en PLANTENGA, J., op. cit., p. 19. Over het leven het werk van Cobergher, zie THIEME, U. en BECKER, F., Allgemeines Lexikon der Bildender Künstler, Leipzig, 1912, deel 7, p. 160-161; alsook Bibliographie Nationale, nr 4, kol. 213-223
- (14). Zie LOMBAERDE, P., Verschuivingen binnen het planningsdenken over de ruimte : van een perspectivische naar een semiologische benaderingswijze, (onuitgeg. doct. thesis), Leuven, 1982, p. 168-193.
- (15). Net zoals Cobergher in dienst stond van de Aartshertogen Albrecht en Isabella voor het ontwerpen van verdedigingsplannen voor steden in de Zuidelijke Nederlanden, zo werkte Adriaan Anthonisz als een der belangrijkste fortificatieontwerpers voor de Prins van Oranje.

P. LOMBAERDE

 OOSTENDE TE BOKRIJK

In het Openluchtmuseum Bokrijk loopt nog tot 17 oktober 1982 een tentoonstelling : "Bieren en Pintelieren" - het n° 233 van de cat. : Een brouwer te Oostende. Postkaart. Ed. Em. GOES 32, rue du Vieux Moulin - Ostende. 13,5 x 8,5 cm.
 De kaart stelt voor : Een brouwer gezeten op een kar, voortgetrokken door een hond.

W. VERLONJE

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS XXI : EDMOND LAPON (1858-1901)

Deze bijdrage is volledig gewijd aan toondichter Edmond LAPON, de man die we zo een beetje de "pechvogel" uit onze Oostendse muziekgeschiedenis kunnen noemen.

EENVOUDIGE AFKOMST

Edmond LAPON werd op 14 oktober 1858 geboren als zoon van eenvoudig vissersmensen uit het Oostendse Schipperskwartier (Korte Kaaistraat, nu Pastoor Pypestraat). Zijn vader was François LAPON, zijn moeder heette Melanie 'T JAECKX.

LAPON deed zijn elementaire muziekstudies in de Oostendse muziekschool die toen nog in de Sint-Franciscusstraat gevestigd was. Directeur in die tijd was J. BARWOLF, die een gedeelte der lessen notenleer gaf, alsook de vioollessen. LAPON leerde de beginselen van het vioolspel bij J. BARWOLF.

In de muziekschool bleek LAPON al gauw een uitblinker te zijn. En toen zijn muziekstudies er voltooid waren, diende hij de bij Gemeenteraad een verzoekschrift in om subsidie ten einde zijn muziekstudies aan het Brusselse Conservatorium te kunnen verderzetten. Op 8 november 1875 besliste de Gemeenteraad LAPON een subsidie van 300 fr. toe te kennen. (1)

Te Brussel behaalde LAPON o.m. een eerste prijs altviool; zijn betrekking als muzikant bij het korps der Karabiniers bracht een welgekomen financieel extraatje op.

VEELBELOVEND DEBUUT

In 1887 dong LAPON mee naar de zo begeerde Prijs van Rome. Het onderwerp dat jaar was een cantate op het gedicht "Les Suppliantes" van CAESEMBROODT. LAPON viel bij de prijzen. Zijn partituur werd in gedrukte vorm gepubliceerd.

Op zondag 22 juli 1888 werd de Prix-~~e~~-Romelaureaat feestelijk gevierd in zijn geboortestad. In het Kursaal ging voor een enthousiaste zaal een Lapon-concert door.

In het publiek zaten zijn gelukkige maar wellicht niet begrijpende ouders. Op het programma werken van de jonge toondichter :

- Marche Triomphale voor groot orkest
- Ouverture "Jane Gray"
- Cantate "Les Suppliantes" voor soli, koor & orkest.

Er waren felicitaties vanwege Burgemeester MONTAGNIE die LAPON zes operapartituren van Wagner aanbood vanwege het Stadsbestuur. Na het concert werd nog een huldigingsvuurwerk afgestoken op het strand.

HARD TEGEN HARD

Oostende schijnt er weleen traditie van te willen maken wat betreft controverses rond de benoeming van muziekschooldirecteuren.

In elk geval ging het er in 1888, na de dood van Directeur MICHEL ongenadig aan toe. Voor MICHEL's opvolging boden zich drie serieuze kandidaten aan : o. a. Edmond LAPON en JULES DESWERT traden in de ring.

Jules DESWERT, man met rijke ervaring en een meer dan indrukwekkend curriculum-vitae (binnenkort behandeld in een aparte bijdrage), was duidelijk de meerdere van LAPON, die in feite nog aan het prille begin van zijn carrière stond. Ondanks heftige perspolemieken moest LAPON de duimen leggen tegen DESWERT.

Een bijna identiek scenario herhaalde zich al in 1891, na de dood van DESWERT, toen het directeurschap van de muziekschool opnieuw vacant kwam. Nu moest LAPON het afleggen tegen Léon RINSKOPF (die we uitvoerig behandelden in vorige bijdragen). Weer waren er heftige perspolemieken. Maar het feit dat LAPON het pianospel niet machtig was, en dat dit als uitdrukkelijke gesteld was, daar de directeur tevens de hogere pianoklas leidde, speelde in beide gevallen duidelijk in LAPON's nadeel... Het spreekt vanzelf dat na die twee ontgoochelingen LAPON stilletjes verbitterd raakte...

Door toedoen van de musicus GEVAERT werd LAPON leraar aan het Brusselse Conservatorium. Hij verzorgde er de hogere klas "Lecture musicale". Tevens was dirigent van het orkest in het gekende Brusselse etablissement "Waux-Hall". Hij gaf ook les te Gent; daar genoot BOEHME, die later de cantate "Lapon herdacht" zou dichten, onderricht van hem.

LAPON, die bij zijn leven te Ukkel woonde, overleed in oktober 1901 (kort voor de 19e) in een niet nader bepaalde krankzinnigeninrichting ergens in Vlaanderen. Hij zou aan een erge vorm van grootheidswaanin geleden hebben op 't laatst van zijn leven.

Te Oostende werd naderhand een straat naar hem genoemd.

Prompt raakte LAPON's muziek in de vergeethoek.

Nà de Eerste wereldoorlog werd zijn gedachtenis nog eens opgerakeld door een LAPON-herdenkingscomité, waarvan de onvermoeibare kunstenaar JAN DE CLERCK voorzitter was.

Na jaren ijveren slaagde deze er in de nodige fondsen te verzamelen voor een LAPON-memoriaal.

Op 22 juni 1922 werd LAPON's cantate "Les Suppliantes" nog eens uitgevoerd door een ensemble o.l.v. Jules TOUDDAINT DE SUTTER.

Het memoriaal, een portret in bas-reliëf, werd gemaakt door Oscar DE CLERCK, broer van Jan, beeldhouwer en directeur van de Leuvense Academie. Gemonteerd op een sobere bakstenen muur, werd het op 18 september 1927 onthuld in het Leopoldpark nabij de muziekkiosk. Maurcie ANTONY vereeuwigde de plechtigheid fotografisch.

Kort na de onthulling al, werd het monument door onbekenden geschonden. De bronzen plaket belandde tenslotte in het conservatorium (Romestraat), waar het een plaats kreeg aan de muur van de inkomhall, rechtover RINSKOPF's memoriaal.

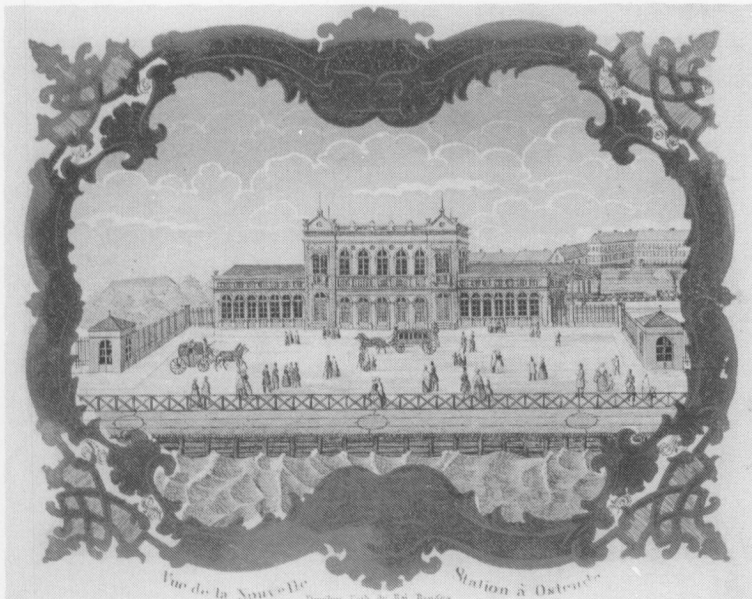
"De Plate" bezit een tweede exemplaar van dit portret-reliëf, in koper.

Partituren van LAPON bevinden zich in de Oostendse Stadsbibliotheek en het Koninklijk Muziekconservatorium.

Bib. : Feuille d'Ostende, 12 maart, 16 maart 1891
7 juni, 14 juni, 18 juni 1891
3 mei en 17 mei 1891
9 juli 1891

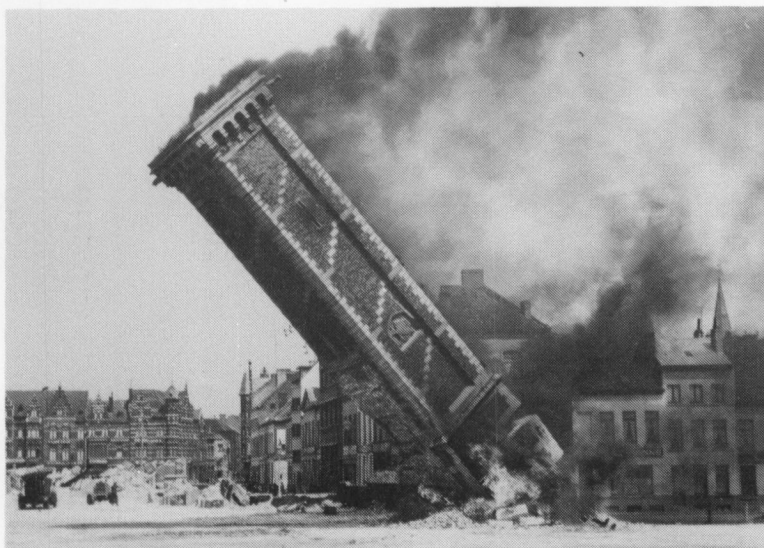
Echo d'Ostende, 24 oktober 1878.

HET OUD STATION

Het eerste station van Oostende (litho-kaart ± 1845) - gebouwd in 1838.

Een zijzicht van het station van 1882, afgebroken in 1956. Men ziet het eerste station van 1838 er in verwerkt. Na de 2de W.O. was de Handelskamer in die vleugel gevestigd.

Het laatste torentje wordt opgeblazen aan de zijde van de Perronstraat (1956). Einde van station 1 en 2.

Over de familie LAPON bestaat een recente publicatie van : M. LAPON, Stamboom LAPON (gestencilde brochure: aanwezig in de Bibliotheek V.V.F.-Oostende onder nr. II-3/195). E. LAPON komt er echter niet in voor.

N. OSTYN

(1) Bulletin Communal de la Ville d'Ostende, 1875, 10, 8 nov. 1875.

NOPENS HET KANON UIT 1685 IN HET HEEMKUNDIG MUSEUM

A. BESCHRIJVING

Op de kulas draagt dit kanon een merk in de vorm van een drieblad en de cijfers 405.
Op het tappenstuk een latijns opschrift waaruit men kan opmaken dat het kanon in het 35e regeringsjaar van Charles II van Engeland (1685) gegoten werd. In dat jaar was George LEGGE, baron Dartmouth (1648-1691) opperbevelhebber van het leger en admiraal.

Noger op het tappenstuk een cartouche, bestaande uit twee palmtakken waarboven een kroon, met maltezerkruisjes bezet en in het midden het monogram CR (=Carolus Rex)

Op het lanneveld is het getal 14810 gegrift en in de kop is het cijfer 3 gegoten.

Brons, kaliber 80 mm, lengte 134 cm
Het houten affuit is een nieuwe constructie

Opschrift op het tappenstuk : Carolus II Mag Brit
fra et Hib Rex
Anno Regni sui MXXV°
dn Georgius Legge Baro
de Dartmouth
re torne... bellica
praefectus generalis
F.G.

B. HERKOMST

Dit Britse drieponder scheepskanon werd in januari 1906 in de Noordzee opgevisst door de Zeebrugse treiler "Moby Dick" en dit aan de Bruine Banken voor Ijmuiden. Hij werd gekocht voor het Heemkundig Museum door bemiddeling van Willy LAFORCE, de toenmalige secretaris van "De Plate".

Dergelijke vuurmonden werden nog lang na 1685 op de Engelse fregatten gebezigd. LEGGE zelf bleef trouwens na de regering van Charles II bevelhebber van de vloot onder Jacob II. Hij geraakte in vele zeeslagen met de Nederlandse vloot van Willem III verwickeld.

BIBLIOGRAFIE :

MACAULAY, The history of England from the accession of James the second, London 1864, dl. II, p. 145 en 208.

J.K.L. art. George Legge, in The Dictionary of National Biography by Georges SMITH, dl. XI, Oxford, 1937-1968, p. 849-851.

N. H. OSTYN

OOSTENDE KERMIS - DE OKTOBERFOOR

Iedere Oostendenaar, en zeker zij die aan stad werken, weten dat Oostende kermis en de 'foor' op twee verschillende data vallen. Oostende kermis valt na de feestdag van Sint-Peter en -Paulus (de laatste week van juni, begin juli) en de foor vindt plaats de eerste twee weken van oktober. Wanneer men die Oostendenaars echter vraagt naar de reden van dit toch wel rare verschijnsel, wel, dan krijgt men de meest uiteenlopende antwoorden: zij die aan stad werken veronderstellen dat het komt om een dag verlof bij te krijgen, anderen menen dat de foor verplaatst werd terwille van de handelaars, die in het seizoen geen tijd hadden om naar de foor te gaan en een derde groep zegt dat men de datum van de foor veranderde omdat de toeristen kloegen over overdreven lawaai.

De waarheid ligt helemaal anders. In de jaren 1880 had men in het ganse land nog af te rekenen met talrijke epidemieën: pokken, roodvonk en cholera doken in steden als Oostende nog regelmatig op. Oostende kende nog een bijkomende moeilijkheid met de gebrekkige drinkwatervoorziening: Oostende ligt niet aan een zoetwaterloop of -bron en men moest in die tijd water putten uit boorputten die over de stad verspreid waren. (E. DE CUYPER, La Question de l'Eau Potable à Ostende, 1720-1900, A. Bouchery, Oostende, 1901). Het water uit deze putten was van levensbelang voor de bevolking, vooral tijdens de zomer, wanneer duizenden toeristen de stad bezochten.

Om besmettingsgevaar tegen te gaan werden strengere maatregelen i.v.m. de hygiëne getroffen. Ook begon men naar alternatieven te zoeken om de drinkwatervoorziening te verzekeren.

In 1886 kwam voor de eerste maal het voorstel ter sprake om de jaarlijkse foor van juli naar oktober te verplaatsen. In een rapport gericht aan de gemeenteraad zeggen burgemeester en schepenen:

"Depuis assez longtemps, la Kermesse d'Ostende est fixée du premier au troisième dimanche de Juillet, à ce moment, des marchands forains de toutes nuances venant de toutes côtés, s'installent à Ostende et, comme il ne se font pas remarquer par une propreté exemplaire, ils constituent un danger permanent et offrent aux étrangers qui viennent s'établir en notre ville, dès le commencement de la saison, un spectacle fort peu engageant."

(Bulletin Communal, 23 maart 1886, p. 45)

De raad besliste te wachten op de reactie van de bevolking, maar die bleef uit. Daarom besloten de raadsleden op 20 april 1886 de uiteindelijke beslissing te verdagen naar een latere datum.

In 1889 dringt die beslissing zich opnieuw op. Een pokkenepidemie had de stad geteisterd en het probleem van drinkwater en hygiëne kwam weer te berde. Bovendien had Leopold II aangedrongen om het Schouwburgplein (nu Marie-Joséplein), waar de foor haar tenten opstelde, te veranderen in een square, zodat een nieuwe lokatie voor de foor moest gezocht worden. Op de gemeenteraadszitting van 4 juni 1889 werd de knoop definitief doorgehakt.

Burgemeester Montangie wees nogmaals op het hygiënisch aspect van de zaak:

"Cette proposition était faite dans un but de solubrité publique; on disait, non sans raison, qu'en tenant la foire à cette époque, on céait un danger permanent qu'on devait éviter. On ne pouvait tolérer au commencement de la saison une agglomération de

personnes venant de tous côtés, et n'ayant de la propreté que des notions les plus élémentaires."

(Bulletin Communal, 4 juni 1889, p. 117)

De raad besloot de foordatum naar oktober te verplaatsen en als nieuwe lokatie het Wapenplein te kiezen. Dit laatste lokte een reactie uit bij raadslid Michens die vond dat het Wapenplein al genoeg voordelen genoot. Een spreiding van de kramen werd dan toegestaan : de kramen mochten staan op het Wapenplein, het Sint Jozefsplein (aan de Jozef II straat) en het Handelsplein (nu Sint-Petrus en Paulusplein) (Echo d'Ostende, 06/10/1889).

De gemeenteraad benadrukte dat de verplaatsing van de foor van juli naar oktober geen reden was om Oostende kermis te verwaarlozen : deze dag kon uitgroeien tot een hoogtepunt van het toeristisch seizoen door het inrechten van passende gemakkelikheden : concerten, bals en een goed georganiseerde zeeviering.

De foor veranderde dus van datum om twee redenen :

- Ten eerste voor de hygiëne : men wilde het besmettingsgevaar zoveel mogelijk beperken. Opvallend is de omzichtigheid waarmee de gemeenteraad en de plaatselijke pers te werk gaan : nooit maken zij officieel melding van epidemieën, maar spreken altijd van geruchten en geïsoleerde gevallen.
- Ten tweede lokte de foor een aantal bezoekers naar Oostende die, wegens hun lage afkomst, tijdens de zomer niet zeer welkom waren. Het Oostendse toerisme teerde op de high society en werd niet gediend door lui die beschonken langs de weg lagen en toeristen lastig vielen. Door de foor naar oktober te verplaatsen zouden ook zij uit de stad gehouden worden.

Jan SUERMONT

EEN NIEUW REFERENTIEWERK VOOR DE KARTOGRAFIE.

Insiders hebben reeds weet van het bestaan van deze catalogus. Toch is het m.i. nuttig, zelfs gewenst ook niet-bevoegden, kortom puur belangstellenden en weetgragen te attenderen op deze belangrijke aanwinst. Wij zijn spelen meer bepaald op "The A.E. Nordenskiöld Collection in the Helsinki University Library. Annotated Catalogue of Maps made up to 1800", samengesteld door A.-M. Michwitz, L. Miekkaavaara en T. Rantanen, een uitgave in vijf boekdelen van de firma Almqvist & Wiksell International, Publishers and Wholesalers of Academic Books and Journals, 26, Gamla Brogatan, P.O. Box 62, S- 101 20 Stockholm (Zweden). 2 boekdelen zijn reeds van de pers en voor verkoop beschikbaar, n.w. List of Atlases, vol. 1 : A - J (uitgegeven in 1979 in - 4° : 252 blz., geïllustreerd), alsook vol. 2 : k - Z (pas gepubliceerd in 1981, ook in - 4° met ditmaal 322 blz., eveneens geïllustreerd). Per deel kosten geciteerde boeken : 245 Zweedse Kronen. De reeks is nog volop in uitvoering en zal in totaal 5 boekdelen omvatten : de eerste 3 delen de catalogus zelf, de overige 2 delen een gedetailleerde index met alle geografische namen en hun variëteiten inbegrepen uit de diverse historische perioden. De collectie bevat ongeveer 25.000 kaarten en behoort mede tot de beroemdste en befaamde ter wereld!...

E. SMISSAERT

ALFONS BOEHME, ANEKDOTES EN TYPES IN "MAJEUR" EN "MINEUR".

(in eigen beheer), 1982 - 64 blz., 380 fr.

De Oostendenaar Alfons Boehme (geb. 1916) heeft een 29-tal anekdotes te boek gesteld die oudere Oostendenaars ongetwijfeld zullen interesseren. Als orkestleider maakte A.B. buitenlandse tournees, o.a. door Duitsland en Zweden, en werd tenslotte artistiek directeur van de Casino-Kursaal in onze stad.

Niet alleen is hij bereisd en muzikaal onderlegd, maar hij is ook een wijs man met veel mensenkennis en kritisch inzicht. Voor menselijke tekortkomingen heeft hij begrip maar de pretentie van succesvolle artiesten met hun aanstellerigheid en hun dure grilletjes vindt hij onuitstaanbaar.

Die "Anekdotes" zijn korte stukjes, van 1 tot 3 blz., over voorvalletjes, meestal uit de jaren dertig, maar niet allemaal in Oostende gebeurd. Tot de prettigste behoort "Schiel" (kampioen van de Ief), een Oostends figuur die A.B. niet met zijn volledige naam noemt, maar die iedere Oostendenaar (op leeftijd) zal herkennen.

De boeiendste vier opstelletjes, volgens mij, zijn die waarin Boehmes afkeer voor artiestenhoogmoed tot uiting komt. In "Coup Vache" vernemen we hoe laaghartig Edith Piaf eens tegen een mededingster optrad. "Drug Story" is de ontluistering van "Kloot François", een Parijzenaar uit de top van de Showbusiness. "Njet, zei de Russische Beer" herinnert aan het optreden in onze Kursaal van Aram Katsjatoerjan en in "Star Allures" worden Harry Bellafonte en Ray Charles ontmaskerd.

A.B. heeft een heldere onopgesmukte stijl en hij kan raak formuleren. B.v. : "De Belgen eten niet alleen met de ogen, ze luisteren er ook mee" (p. 7). Jammer dat hij in andere opzichten te kort schiet.

Een groot aantal spel- of drukfouten ontsiert de tekst. Dat, tegen de spelregels in, geografische termen met een kleine letter geschreven worden (b.v. : spaans, portugees, russisch, enz.) is niet zo erg. Maar : permitteren (p. 8 en 9), conferancier (p.9), stande pede (p.9), rekwesieten (p.33), wat gebeurt is (p. 58), kapzones (p.60), enz. storen.

Onzuiver en slordig zijn ook a) taal en b) zinsbouw. Enkele voorbeelden : a) het orkest vervoegen (p.13, i.pl.v. zich bij het orkest voegen), ondervest (p.8, i.pl. v. vest), de moraal (p.38, i.pl.v. het moreel), het tournee (p.39, i.pl.v. de), een geste dat (p.45, i.pl.v. die), menige verlofgangers (p.57, i.pl.v. menig verlofganger), uw fout (p.58, i.pl.v. uw schuld). b) "Na enkele dagen spoorloos te zijn verdwenen, werd zijn lijk gevonden" (p.32) (niet het lijk was spoorloos verdwenen!) - "...want er stond... nog een plaatopname op het programma, en hij dus praktisch over geen vrije tijd beschikte" (p.36) (i.pl.v. en dus beschikte hij praktisch over geen...).

Niettegenstaande die gebreken blijven die "Anekdotes" lezenswaard omdat ze een stukje Oostends muzikaal leven van uit een persoonlijke nuchtere hoek bekijken.

G. BILLIET

Op zaterdag 26 juni 1982 woonde ik in Zeebrugge de doop bij van een nieuwgebouwd vissersschip. Opmerkelijk was hierbij het instandhouden van een zeer oude traditie, die we bij een zelfde plechtigheid in Oostende niet kennen. Het schip de Z.89 SANDRA, roepnaam O.(oscar) P.(pap) D.(delta) K.(kilo) werd in staal gebouwd op de werf van L. DE GRAEVE in Zeebrugge. Het is een BOKTREILER uitgerust voor de bokkevisserij in de West.

Enkele gegevens : Lengte over alles : 33,50 m
Grootste breedte : 7,50 m
Brutotonnemaat : 198,91 m
Nettotonnemaat : 63,02 m
Hoofdmotor : A.B.C. 1000 pk,
Hulpmotor : D.A.F. 160 pk.

De eigenaar is PVBA Vanden Broecke-Schiltz die ook nog de Z.189 Jan Breidel in de vaart heeft. De schipper is de heer Bart Schiltz.

Het schip lag die zaterdag afgemeerd aan een steiger met trap in het voorste deel van de vissershaven van Zeebrugge. Het was feestelijk getooid met een sliert vlaggen die vanaf de voorsteven over de voorstag en de mast naar achteren liepen. Alles aan boord blonk van de nieuwigheid.

Toen ik me omstreeks 14 uur, gewapend met mijn fototoestel, langszij presenteerde lag het schip er nog verlaten bij. De enige persoon die ik ontmoette was een stevige jongeman, rode jumper over zijn gewone kledij getrokken, die aan boord met een scherp oog naar details speurde. Het bleek de schipper van het vaartuig te zijn, die me op mijn vraag vriendelijk aan boord nodigde. Hij vertelde me dat ik nog wel een vol uur te vroeg was voor de plechtigheid, maar dat hij me met genoeg de uitzet van zijn brug wilde tonen. Nu moet ik bekennen dat mijn kennis van de uitrusting in het stuurhuis van een vissersschip al ettelijke jaren oud is en nog dateert uit de tijd dat ik dienst deed aan boord van het visserijwachtschip. Ik stond dan ook stom verbaasd toen ik de elektronische uitrusting van de Z.89 SANDRA zag. Het bestond uit twee RADARS, twee ECHOLODEN, twee V.H.F. 's een DECCA ontvanger, een DECCA-schrijver, een AUTOMATISCHE PILOOT, een 400 watt ZENDER-ONTVANGER enz. Al het materiaal was van de best gekende merken. Ik waande me op de brug van het laatste nieuwe eskorteschip van een Marine "van goeden doen".

Toen ik daarbij nog een pak technische uitleg kreeg van de schipper over werking en onderhoud van zijn materiaal vielen meteen een reeks vooroordelen weg, die ik als varende marineman had tegen vissende vaartuigen die je op je koers ontmoet. Ook steeg mijn waardering voor het onderwijs in onze visserijscholen een flink stuk.

In het stuurhuis en de kajuit van de schipper noteerde ik voorst enkele spreuken die de huidige generatie van schippers ter visserij in een ander daglicht stellen. De eerste spreuk luidde : "HET IS GEMAKKELIJKER OP TE HOUDEN DAN DOOR TE GAAN" getekend (wie dacht u wel) W.S. Churchill. Een tweede spreuk was : "WIJS IS HIJ DIE ZICH NIET STOORT AAN KRIETIEK EN DIE ZIJN WEG GAAT DOOR HET LEVEN". Ik ben er even stil bij vlijven staan. De derde spreuk had de schipper van zijn vrouw meegekregen, zij hing boven zijn kooi en luidde als volgt : "EEN SCHIPPER DRINKT NOOIT (en met hele kleine lettertjes eronder) ZONDER REDEN".

Dit voorafgaande bezoek was in elk geval voor mij releverend geweest.

Aan dek zag ik vier gaten die in het houten dek geboord waren en die gemakshalve voor de plechtigheid met een krijtcirkel waren aangegeven. Het voorst zat in het dek van het dek van het vooronder onder het voordek, eentje zat er voor de brug aan stuurboord het andere op gelijke hoogte aan bakboord. Een vierde gat was in het dek tegen de achtersteven geboord. Zij vormden als het ware de hoeken van een kruis dat over het schip lag.

ONDertussen was het schip langzaam vol volk gelopen, hieronder begrepen een fanfare van een man of tien. Na postgevat te hebben in het vooronder vergastten zij de aanwezigen op een reeks vrolijk deuntjes.

Omstreeks drie uur bleek iedereen die er moest zijn er aanwezig te zijn en kon de doopplechtigheid beginnen. Twee priesters in clergyman schoten hun koorhemd aan en legden zich een groene stoel om. Omringd door de meter, de peter, de schipper, de eigenaar en de bemanning werd de plechtigheid ingezet met een gezamenlijk kruisteken. Een van de priesters las een toepasselijke tekst voor over vissers en de zee, gevolgd door een gebed. Daarna wijdde hij het schip, de bemanning en de aanwezigen in een algemene zegening. Het gezelschap verplaatste zich nu naar de verschillende in dek geboorde gaten, beginnende aan stuurboord. De priester liet een paasnagel (1) in het gat vallen waarop de meter het gat dichtte met een ronde tap die ze met een aangereikte hamer insloeg, waarna ze de tap op de hoogte afsloeg. Vervolgens was het de beurt aan de peter die na het inleggen van de paasnagel dezelfde operatie aan bakboord uitvoerde. Hetzelfde gebeurde op het voordek waar de schipper de werkende hand was, terwijl op het achterdek de priester zelf de tap in-en afsloeg.

Hierna verplaatsten het hele gezelschap van priesters, peter, meter en schipper zich achtereenvolgens naar het logies, de machinekamer, het stuurhuis en het visruim om die telkens afzonderlijk te zegenen.

Na de zegening van het visruim wenste de priester de eigenaar en de schipper nog een "In Godsnaam toe" waarmee de plechtigheid eindigde. Stoel en koorhemd verdwenen meteen in een handtas.

Op het voordek waren ondertussen een paar tafels opgesteld, waaraan twee obers de aanwezigen rijkelijk van drank en versnaperingen voorzagen.

Ik wenste de schipper en zijn versgedoopte SANDPA nog een "BEHOUDEN VAART" toe en verdween, een ervaring rijker.

Bij navraag in bevoegde middelen te Oostende en Nieuwpoort blijkt in deze plaatsen de doop van een vissersschip ongeveer uit een zelfde plechtigheid te bestaan, met uitzondering van het plaatsen van de paasnagels in kruisvorm in het dek.

Dit schijnt een typische Oostkusttraditie te zijn. (2)

(Met dank aan Alex SYS uit Knokke die me op tijd verwittigde).

J.B. DREESSEN

(1) PAASNAGEL (P.K.). Elk van de 5 nagels van wierook die op Paasavond in de paaskaars gestoken worden in de vorm van een kruis.

Uit "Van Pale", trefwoord paasnagel

(2) Een vermelding van een gelijkaardige doop komt voor in het boek HOOP DE BRANDING RUISEN door A. Destanberge en geïllustreerd door J. Gonthier (Antwerpen, De Sikkel, 1953), p. 57 en 58.

MOSSSELZAADTREKKER

Vanwege Ere-senator John Lauwereins ontvingen we een telefoontje i.v.m. het artikel van A. Van Caillie over de Oostendse fotograaf Arthur Pottier. ("De Plate", sept. 1982, p. 3-6).

Hij deedde ons mede dat de foto "Le pêcheur" op p. 5 eigenlijk geen vissersschip was, maar wel een Hollandse mosseltrekker. Tussen de jaren 1930-1939 kwamen hier Hollanders met kleine bootjes mosselzaad steken op de golfbrekers. Zij hadden daarvoor toelating van de Dienst van Bruggen en Wegen.

O.V.

WEETJES

Jaarverslagen van instellingen van de overheid schrikken door hun dorheid en ambachtelijke stijl vaak af. Wie toch even de moeite neemt tot inzage, komt af en toe tot beloning van zijn inzet. Getuige het interessante "Jaarverslag 1980" van de Gemeentelijke archiefdienst Amsterdam. Wij vernemen er bv. dat systematisch gewerkt wordt aan de samenstelling van een voorlopige bibliografie op gedichten over de hoofdstad Amsterdam. Even een parenthese : alles gedichten, met als thema "Oostende" en reeds eerder afgedrukt in de kolommen van "De Plate", werden door ondergetekende opgemerkt, met de vereiste toestemming gecopieerd en voor publikatie doorgegeven aan de redactie van ons Tijdschrift. In de rubriek "Aanwinsten verkregen voor de bibliotheek van het Archief van de Gemeente Amsterdam" merkten wij het bestaan op van een "Bibliography of ship passenger lists 1538-1925", samengesteld door H.A. Lancour en uitgegeven te New York, U.S.A. (zonder vermelding van het jaar van uitgave evenwel), alsook een "Gids voor de kaartenverzamelingen in Nederland", samengesteld door A. Van Slobbe en uitgegeven te Alphen aan de Rijn (Nederland) in 1980. Een compilatie van zeemannsliederen biedt het boek "Wat lijdt den zeeman al verdriet. Het Nederlandse zeemannslied in de zeiltijd 1600-1900" ('s-Gravenhage, 1980), een uitgave bezorgd door C.A. Davids.

Emiel SMISSAERT

IN DIT NUMMER :

- blz. 2 : Boeken;
  - blz. 3 : Oorlogsdagboek 1940-1945 (4);
  - blz. 6 : M. BOUSSY : Brief;
  - blz. 7 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders XXVI : Vital KEULLER;
  - blz. 9 : W. VERLONJE : Over Oostende in een Brugsche kroniek van 1787;
  - blz. 11 : P. LOMBAERDE : Het "Cobergher-plan" van Oostende (II);
  - blz. 16 : N. HOSTYN : Oostendse muziekgeschiedenis XXI : Edward LAPON;
  - blz. 19 : N. HOSTYN : Nopens het kanon uit 1685 in het Heemkundig Museum;
  - blz. 20 : J. SUPHONT : Oostende kermis - De Oktoberfoor;
  - blz. 22 : G. BILLIET : Alfons BOEHME, anekdotes en Types;
  - blz. 23 : J.B. DPEESEN : Een doop van een vissersschip op onze kust. Anno 1982;
  - blz. 25 : Weetjes.
-

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE.

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL
N. V.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE", V.Z.W.

Hoofdredacteur : O. VILAIN

Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.
11e jaargang, nr. 11 november 1982.

INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER ZIE LAATSTE BLADZIJDE.

NOVEMBERACTIVITEIT

De Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen u uit te nodigen op de voordracht met dias die doorgaat op :

donderdag 25 november 1982 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende. Dr. Colensstraat 6 Oostende.

met als onderwerp : OOSTENDSE ZEEVISSERIJ IN DE 19de EEUW.

en als spreker : de heer John DEVOS

In tegenstelling tot vandaag, speelde de visserij in de 19e eeuw een centrale rol in de Oostendse economie. Zonder overdrijving kan men beweren dat ongeveer de helft vande bevolking - rechtstreeks of onrechtstreeks - betrokken was bij deze sektor.

Niettemin blijft dit gebied onvoldoende bestudeerd. Het romantische beeld van de stoere zeebonk, die weer en wind trotseert om vis aan wal te brengen, kent iedereen. Wat vaak vergeten wordt, is de confrontatie van diezelfde visser met economische crisis, veranderingen in produktiewijze en concurrentie. Chronische armoede, afgewisseld met korte periodes van relatieve welstand, wordt in dit romantisch concept weggewist.

Dit stuk sociale en economische geschiedenis van de Oostendse bevolking zal vandaag uitdiept worden.

John Devos, licentiaat geschiedenis R. U. Gent, werkgebied historisch vlak sociaal-economische en politieke geschiedenis kuststreek in de 19e eeuw, voorziet zich van een inkomen door het 'animeren van openbare bibliotheken' bij het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Zowel onderwerp als spreker zijn een garantie voor deze hoogst interessante avond die elk Oostendenaar, begaan met de geschiedenis van zijn stad, moet bijwonen. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos, en zijn ook niet-leden van harte welkom.

J.B.D.

EERSTE DECEMBERACTIVITEIT

OOSTENDSE KLEINKUNSTAVOND.

Op vrijdag 10 december (opgelet dit is één dag vroeger dan aangekondigd op het jaarprogramma in januari 1982) om 19u30 gaat onze jaarlijkse kleinkunstavond door in het zeer mooie kader van het KONINGINNEHOF in het Maria-Hendrikapark, beter gekend als het BOSJE.

Voor deze door en door Oostendse avond konden we beroep doen op de ons goed bekende Florimond VANWYCKE met een vernieuwd instrumentarium terwijl ZWARTE PIER voor een uitgebreide waaier Oostendse en West-Vlaamse liedjes zal zorgen.

Zoals altijd wordt dit optreden voorafgegaan door onze jaarlijkse etentje. Op het menu staat een garnalenslaatje, een echte ouderwetse waterzooi met kip en ijsroom. Het geheel wordt voorafgegaan door het aperitief, traditiegetrouw aangeboden door de kring. Deelname in de kosten 425 fr. per persoon. Hierin is maaltijd en optreden begrepen.

Inschrijvingen door overschrijving van voornoemde som op postrekening :

000-0507753-55
J.B. Dreesen
Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

met vermelding "Inschrijving "De Plate" Meinkunstavond van 10 december 1982, en dit uiterlijk tot 6 december 1982.
Wij rekenen op uw aanwezigheid.

J.B.D.

H. DUNEL

Bij de uitgeverij "Recto-Verso" Spoormakersstraat, 18, 1000 Brussel verscheen een heruitgave van "Le diable en Belgique; légendes fantastiques recueillies en Belgique par Roberto J. PAYRO entre 1909 et 1923".

Roberto Payoro (1867-1928) was een Argentijn die zich een tijd in ons land gevestigd had en die de vertaler en commentator G. GOORDEN als de "Folkloriste belge pendant la belle époque (14.09.1923)" bestempeld.

De commentator, aangesloten aan de Kon. Bibliotheek heeft ook nog een grote literatuurlijst met 561 nr. aan het werk toegevoegd.

Prijs : 400 fr. (te storten op rek. nr. 001-0514148-27 van "Recto Verso" a.s.b.l.).

VRAAG

De Heer GUILLAUME BOURGIOUS, historicus verbonden aan de Universiteit van Paris (Nanterre) zoekt volgende inlichtingen :

1. Hoeveel Soviëtrussische schepen kwamen te Oostende toe tussen oktober 1939 en mei 1940? Namen, dag van aankomst en vertrek, verdere bestemming, thuishaven, tonnage, aard van cargo???

2. Was het Russische schip MOLOTOV, een cargo, te Oostende in maart, april of begin mei 1940? Datum van aankomst en vertrek, bestemming, aard van cargo, tonnage, kapitein, aantal bemanningsleden ???

Antwoorden graag bij Norbert HOSTYN, Conservator-Archivaris, Feest- en Cultuurpaleis.

HEEMKUNDIG MUSEUM

Het Heemkundig Museum is gedurende de wintermaanden elke zaterdagochtend geopend van 10 tot 12 uur.

Augustus 1940

donderdag 15 Om 16u15 werd een hevige ontploffing waargenomen op de Cockerillkaai en ging een rookzuil de hoogte in waarom een tweede ontploffing volgde en daarop nog 2 ontploffingen. Ter plaatse aangekomen bestatigden we een groote verwoesting, de helft van de stapelplaats Cockerill was weggevaagd, van het huisje van de bewaarster was niets meer te bespeuren. Op de straat lagen stukken beton en verwrongen ijzeren dwarsliggers. De stapelplaats van de firma Legaey was van haar dak beroofd. Rond deze plaats waren stukken beton gezaaid, men trof er zelfs torpilles aan van ongeveer drie à vier meters; ook voor de benzinestand "Chemin du Paradis" werd zoo'n torpille gevonden. Deze stand en de pompierskazerne werden zoo beschadigd dat ze niet meer bruikbaar waren. Op den wijk Opex werden talrijke ruiten verbrijzeld, tusschen de tramlijnen werd een verwrongen dwarsligger aangetroffen, op ongeveer 500 meter van de ontploffing, wat van de kracht ervan een duidelijk beeld geeft. Ook op de wijk Hazegras moesten de ruiten het ontgelden.

vrijdag 30 Dien dag werden schietoefeningen gehouden boven de stad. De bevolking was ten andere op de hoogte gebracht door plakbrieven. Men hoorde de projektielen boven de stad fluiten en dicht bij den Zeedijk ontploffen. De batterijen schoten zodanig dicht dat rond 15 uur drie projektielen terecht kwamen in het oude stadsgedeelte. De eerste viel op de puinen van het huis van Dr. Merchier, de tweede kwam terecht in de Kapucienkerk waar het orgel gansch vernield werd. De derde kwam in dezelfde straat terecht waar eenige huizen zwaar werden beschadigd. Op het dak van het hotel Osborn waar nadien een stuk van het dak werd afgeworpen om een batterij te plaatsen, was ook een projektiel ontploft.

September 1940

Deze maand werd Oostende nogmaals het slachtoffer van den oorlog. De menschen die reeds bekomen waren van hun angst gedurende de Meidagen, mochten opnieuw dekking zoeken in kelders en schuilplaatsen. Deze bombardementen hebben aan onze stad weer veel schade gedaan en aan de burgerbevolking zijn tol geeischt. De politiekdiensten, de vrijwilligers der luchtbescherming en de brandweer hebben gedurende deze nachten door hun onmiddellijke aanwezigheid op de plaatsen van het onheil, vele menschenlevens van een zekere verstikkingsdood gered, en vele slachtoffers die gekwetst werden door spoedige behandeling terug op de been geholpen. Spijtig dat de bestendige L.B. gelijk ze nadien gevormd werd nog niet kon optreden zooals ze later immer in de bres gesprongen is. Niettegenstaande dat, mag Oostende fier gaan op zijn bevolking, die in die dagen immer kalm bleef.

Vrijdag 6 Rond 21u30 werd de stad door Britsche vliegers overvlogen. Ze losten een achttal bommen boven de wijk Konterdam. Een zestal huizen werden zwaar beschadigd, een persoon werd licht gewond.

Zaterdag 7 Om 22u25 bombardement en afweergeschut; om 24.05 uur een tweede alarm. Bommen zijn gevallen op een drietal werkmanswoonsten in de Stuiverstraat aan de St. Janskerk. Vijf personen vonden hierbij den dood en tien licht gewond.

DOODEN

KINDT, Jozef, geboren te Breedene 1895, woont Stuiverstraat
KINDT, Pascal, geboren te Oostende 1924, idem
WILLAERT, Karel, geboren te Eernegem 1872, idem
zijn vrouw; Eveline GOVERS, geb. in 1878, idem
FAESSENS, Guillaume, van Nederlandsche nationaliteit, geboren in 1891

GEKWETSTEN :

	<u>gekwetst</u>
DEBEVER, Oscar, Oostende 1877, Stuiverstraat 241	van
KINDT, Raymond, Oostende 1925, Stuiverstraat 241	linkerbeen
PORTANT, Jan, Antwerpen 1893, Stuiverstraat 259	nëus en voet
VANDAELE, Julien, Stuiverstraat 257	linkeroog
GOKEL, Irma, echtg. van KINDT Jozef, Mariakerke 1896, Stuiverstraat 241	
STEELANDT, Elisa, echtg. FAESSENS G., Oostende, 1883, Stuiverstraat 247, 2 benen en hoofd	gebroken rechterbeen
BRYE, Maria, echtg. LAUWERS H., Oostende 1884	rechterbeen
LAUWERS, Hendrik, Gistel 1870	linkerbeen
GERMONPREZ, Elisa, echtg. BLONDEEL L., Middelkerke 1907, Stuiverstraat 253, linkerbeen	beide benen
BLONDEEL, Maria, 1931, Stuiverstraat	

Bommen werden verder meer inwaarts geworpen, waar een hoeve vernield werd, dan in velden en weiden in den omtrek waar koeien gedood werden.

Zondag 8 Rond middernacht werden bommen afgeworpen op de wijk Opex, in het spangebied en op de woonwijk, waar een huis werd vernield in de Thomas Van Loostraat.

Bommen vielen in velden weiden op Konterdam. In stad zelf werden huizen beschadigd door obussen van het afweergeschut en wel in de volgende straten : Kaaistraat, Toekomststraat, Steenbakkerstraat, Prinsenaan; Te Bredene en omgeving, te Westende en in andere gemeenten langs de kust vielen projectielen.

Maandag 9 Rond middernacht geraakte een vliegtuig in de zoeklichten en werd door het afweergeschut neergehaald. De vliegmaschine stortte in zee.

Woensdag 11 Op de wijk Opex werden rond middernacht bommen en talrijke brandbommen uitgeworpen. Door de brandbommen zijn twee huizen in de Conglaan uitgebrand toebehoorend aan visschers. Op dezelfde wijk, werden op de hoogte van de watertoren bommen uitgeworpen op de tramlijn, waardoor het tramverkeer den volgenden dag, tegengehouden werd.

Op wijk Hazegras werden rond de Stedelijke werkhuisen bommen en brandbommen afgeworpen, die slechts stoffelijke schade veroorzaakten.

In de Frère Orbanstraat werden brandbommen geworpen op de Magazijnen van den Gasdienst. Het vuur nam snel uitbreiding, doch de brandweer kon het meester worden na twee uren werk. Even na vier uur werd een zware bommenwerper van het Type Bristol Blenheim boven het Hazegras afgeschoten. Het kwam terecht met een groote ontploffing op het gedeelte van den dam tusschen de statie en het Politiekbureau. Het vliegtuig sprong uiteen, daar het zijn bommenlading nog niet uitgeworpen had, het goedje ontplofte bij de val en door de hitte van den brand. De intzittenden kwamen om het leven.

Van de zes inzittenden konden er twee geïdentificeerd worden :
R.G. Allen R.A.F., C.E.
C.T. Dufton A.F. nr. 48659 17.10.39
Zij werden op het stedelijk kerkhof begraven.

Vrijdag 13

Voor de zooveelste maal werd stad door Britsche vliegtuigen overvlogen. Bommen werden afgeworpen achter twee huizen aan de Zeedijk ten westen van de Kemmelbergstraat. De achterkant van de eens villa werd vernietigd, de andere beschadigd. Op wijk Opex vielen bommen rond de Jacob Besagestraat en de Thomas Van Loostraat, de huizen in de onmiddellijke nabijheid werd beschadigd.

Zaterdag 14

Om 23 uur overvlogen Britsche vliegtuigen de stad en wierpen brandbommen op de wagons van de statie te Zandvoorde. Een wagon, met kurk geladen, vatte vuur. De brandweer gelukte erin het vuur meester te worden met water uit den vaart.
Een vijftal bommen kwamen terecht te Mariakerke op het strand en in de duinen, rond het Hotel ALFA waar weinig schade aangericht werd.

Zondag 15

Gansch den nacht werden bommen geworpen buiten de stad. De gebouwen in het spergebied, waaronder vischmijn, vuurtoren, Verder vielen bommen bij het gesticht GODTSCHALK, op de Tilburgkaai, en aan het Hotel California op de wijk Mariakerke.

Dinsdag 17

Om 11 uur cirkelde een vliegtuig boven de stad. Aan de Conscienceplaats kwam een bom terecht in hoekhuis aan de H. Borgerstraat, waar twee personen zwaar gekwetst werden. In de H. Borgerstraat 22 zelf naast voornoemd huis kwam een bom terecht op het vensterkozijn van de eerste verdieping, waar twee personen op slag gedood werden.

Dooden :

Arthur Deschacht, 62 jaar, geboren te Oostende en zijn vrouw Augusta Jacquin, geboren te Snellegem in 1879.

Gekwetsten :

Irene Deschacht, 28 jaar, gewond aan hoofd

Deise Deschacht, 17 jaar, gewond aan linkerhand

Liliâne Deschacht, 6 jaar, gewond over gansch het lichaam door glasscherven.

Marcelle Bousse, (echtg. Gaston Deschacht) 38 jaar, gewond aan de borst.

Dank zij de leden van de P.L.B. en de politie die oogenblikkelijk ter plaatse waren, kon men door onmiddellijke hulp, de gekwetsten van verder onheil sparen.

Verder zijn bommen gevallen : Blauw Kasteelstraat : brandbom

Dr. Verhaeghestraat nr. 22 een springbom

" " 20 idem

Spaarzaamheidstraat nr. 52, 54, 56 een springbom welke deze drie huizen beschadigde.

(Vervolgt)

Kunstschilder Pierre VERBEKE werd op 30 september 1895 te Oostende geboren als zoon van Henri VERBEKE en Maria-Leontina DE KEGEL.

Zijn artistieke studies deed hij eerst bij Henri PERMEKE te Oostende en daarna aan de Academies te Brugge en Antwerpen (daar bij Juliaan DE VRIENDT). Hij vervolmaakte zijn opleiding te Parijs.

Te Oostende woonde hij Kerkstraat 45.

Pierre VERBEKE was gehuwd met Marthe VAN HOEKE en had een zoon, Yves.

Hij overleed te Oostende, twee dagen na Jan De Clerck, op 26 februari 1962, na ongesteld te zijn geworden achter het stuur van zijn auto en een ongeval te hebben veroorzaakt.

X X X

Pierre VERBEKE liet zich meestal inspireren door de zee, de haven, het vissersleven en ook wel door het Vlaamse landschap. Hij werkte in een modern-figuratieve stijl. Hij stelde zijn werken tentoon in tal van grote steden, zo ondermeer te Antwerpen, Brussel, Luxemburg, Parijs en Zürich.

Van 20 december 1934 tot 8 januari 1935 deed hij samen met James ENSOP, Eugeen-Achille GERBOSCH, Ninette en Félix LABISSE, L. POPPE, J. PYCKOET, Antoine SCHYRCENS, Marthe VELLE, Gusto LEYS en L. VERBEKE mee aan het 52e Salon in de toen gekende Oostendse galerij "Studio", onder het motto "Le Petit Tableau" (1). Zijn inzendingen droegen de volgende titels: "Barques (Nieuport)", "Sloepen (Nieuport)", "Lage tij" en "Petite ferme (Oostende)".

In augustus-september 1955 deelname aan de tentoonstelling "Ensor Permeke Spilliaert en de Oostendse Schilderkunst" in het Kursaal met één werk: "Le mousse", een kop van een jonge visser (2).

Een schilderij van VERBEKE komt voor op een kleurprentkaart "Grand hôtel Osborne Ostende ouvre toute l'année". De kaart stelt de gevels van dit hotel voor.

Notas :

1. Cinquante-deuxième salon. Le petit tableau, Oostende (STUDIO), 1934.
2. Ensor Spilliaert Permeke en de Oostendse schilderkunst, Oostende (KURSAAL), 1955

Literatuur :

CASTEUR, H. : Pierre Verbeke, in West-Vlaanderen, mei 1955, p. 115.
Ontmoetingen. In memoriam Pierre Verbeke, in West-Vlaanderen, 1962, p. 116 (met portretfoto).

N. HOSTYN

VOLGENDE BIJDRAGE HANDELT OVER KUNSTSCHILDER AUGUST DISTAVE.

SCHIMMEN UIT HET VERDRONKEN LAND.

Paul Duribreux, Schimmen uit het verdronken land.- De Roerdomp, Brecht/Antwerpen, 1981, 120 blz.

Niet alleen om zijn literaire kwaliteiten maar ook om de evolutie van lokale, folkloristische, historische en legendarische elementen verdient dat werk hier een bespreking. Daarbij is de auteur een stadgenoot (geb. 1942) en de zoon van Gaston Duribreux, de bekende romanschrijver en gewezen hotelhouder uit de Aartshertogstraat.

Wat een merkwaardige dubbele erfenis : Paul Duribreux, kloeke karatekampioen, exploiteert nu het Parkhotel van zijn vader en heeft zich ook aan het schrijven gezet.

En met onmiskenbaar talent. De sobere directe stijl gaat krachtig op zijn doel af. Onmerkbaar en onweerstaanbaar lokt Paul Duribreux je uit de nuchtere werkelijkheid naar een irreële wereld waarin het ongewone heel natuurlijk lijkt. In zijn verbeelding dagen vreemde gewrochten, heroïsche gestalten en geheimzinnige gebeurtenissen op uit oeroude tijden die hij intens en waarachtig beleeft. De avonturen roepen enerzijds de Oudgermaanse wereld met haar felle goden op en de onverschrokken Vikingen, maar spelen anderzijds zich af aan de Vlaamse kust met haar intrigerende zandbanken, en in Frans-Vlaanderen waarmee P. Duribreux trouwens door afstamming en huwelijk verbonden is.

Hier is geen fleeuwse of anemieke romanticus aan het woord. Hij zucht en jammert niet, maar beweegt zich veerkrachtig, vol zelfvertrouwen, vol ondernemingslust en soms met het lef van een rebel. Want durf en dapperheid zijn nodig in de strijd tussen goed en kwaad. "...moed moet uit jezelf komen..." (p.15)... "wanhoop is een erg groot kwaad ..." (p. 30).

In drie novellen - alle in de ik-vorm - ontplooit Paul Duribreux zijn scheppende persoonlijkheid. In het eerste, "De schim uit het Verdronken Land", - volgens mij het gaafste en boeiendste stuk - gaat het over een doolhof van gangen onder de duinen en onder het strand. De toegang daartoe vindt de ik-persoon, met zijn vriend, in "verboden duinen" (nl. die in het domein van Prins Karel in Raversijde). Na een eerste verkenningsstocht, onderbroken door een instorting, trekt de ik-persoon op een nacht alleen op exploratie.. Diep in het labyrint vindt hij een groen beeldje, hoort plots angstaanjagende stappen en haast zich naar huis met zijn zonderlinge vondst. Op zijn slaapkamer volgen grillige belevenissen. Tot het beeldje verdwijnt in een februaristorm die een bres in de dijk heeft geslagen waardoor het onderzeese rijk ontoegankelijk geworden is.

Het tweede "De Zeeridders" verhaalt de ontmoeting met Rolf, een fantastische figuur uit de Vikingwereld. Deze leeft in een "zeeburcht" en leert de ik-persoon manhaftigheid door concentratie, aangekweekt bij 'n gevechtsopleiding. In de Sint-Jansnacht wordt Rolf door een drakkar afgehaald.

De laatste novelle - ook de langste - heet "Thol". Hierin wordt de ik-persoon, een boekhandelaar, geconfronteerd met Thol, een verpersoonlijking van het kwaad, eerst in zijn winkel en daarna op een wonderbaar eiland in de Noordzee. Door tussenkomst van Oom Pieter, monnik op de Katsberg en zijn leven lang geteisters door Thol, wordt de kwelgeest in de abdij aldaar vernietigd.

Paul Duribreux behandelt die ongewone stof op 'n merkwaardig overtuigende manier. Zijn frissen visie, zijn jeugdig gevoel, zijn sportief optreden, zijn eerlijke ongecompliceerdheid zonder aanstellerij fascineren je. De magie van zijn woord overrompelt je en verzoent je met het wonder.

Ik wens nog het volgende te onderstrepen. Naast de trefzekere eenvoud van de zinsbouw valt bovendien de verrassend rijke en zuivere woordenschat op.

Kortom, "Schimmen uit het Verdronken Land" is een schot in de roos. Al bereikt Paul Duribreux hier nog niet de dramatische spanning en het plastisch vermogen van de schrijver van "De Grote Henne", hij kan meeslepend vertellen. Zijn eersteling is een fijn boek, vol romantiek van een weldoende zuiverheid en oorspronkelijkheid.

G. BILLIET

EEN NIEUW REFERENTIEWERK VOOR DE KARTOGRAFIE

Insiders hebben reeds weet van het bestaan van deze catalogus. Toch is het m.i. nuttig, zelfs gewenst ook niet-bevoegden, kortom puur belangstellenden en weetgrogen te attenderen op deze belangrijke aanwinst. Wij zinspelen meer bepaald op "The A.E. Nordenskiöld Collection in the Helsinki University Library. Annotated Catalogus of Maps made up to 1800", samengesteld door A.-M. Mickwitz, L. Miekkaavaara en T. Rantanen, Een uitgave in vijf boekdelen van de firma Almqvist & Wiksell International, Publishers and Wholesalers of Academic Books and Journals, 26, Gamla Brogatan, P.O. Box 62, S- 101 20 Stockholm (Zweden). 2 boekdelen zijn reeds van de pers en voor verkoop beschikbaar, t.w. List of Atlases, Vol. 1 : A-J (uitgegeven in 1979 in-4° : 252 blz., geïllustreerd), alsook vol. 2: R-Z (pas gepubliceerd in 1981, ook in-4° met ditmaal 322 blz., eveneens geïllustreerd). Per deel kosten geciteerde boeken : 245 Zweedse Kronen. De reeks is nog volop in uitvoering en zal in totaal 5 boekdelen omvatten : de eerste 3 delen de catalogus zelf, de overige 2 delen een gedetailleerde index met alle geografische namen en hun variëteiten inbegrepen uit de diverse historische perioden. De collectie bevat ongeveer 25000 kaarten en behoort mede tot de beroemdste en befaamdste ter wereld!...

E. SWISSAERT

EEN LIJST VAN FACSIMILES VAN KAARTEN EN ATLASSEN

Het kan nuttig zijn te attenderen op volgende publikatie, waarvan wij de referentie vonden in het driemaandelijks informatiebulletin van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel (Jaargang 26, aflevering 1, januari 1982, Bibliografie blz. 6) :

Facsimiles of maps and atlases : a list of reproductions for sale by various publishers and distributors/ compiled by Barbara R. Noe. - 4th edition. - Washington : Library of Congress, 1980. - IV, 35 p. : 26 cm. - ISBN 0-8444-0298-2

Dit boekwerkje kreeg in de collecties van genoemde Kon. Bibliotheek volgende signatuur : R 1.560/412.

E. SWISSAERT

Onder de aandacht van geïnteresseerden in de geschiedenis van ons gewest wensen wij volgende beknopte nota's te brengen. Het tweetaalig "Mededelingenblad", d.i. het drie-maandelijkse tijdschriftje van de "Association belge pour l'histoire contemporaine - Belgische Vereniging voor Nieuwste Geschiedenis", bevat de "Lijst der verhandelingen voorgelegd aan de Belgische universiteiten tot het behalen van de graad van licentiaat geschiedenis, handelend over de Nieuwste Tijd, Zittingen 1975 - 1980".

Deze lijst-met-een-lange-naam telt 36 blzdzijden en is integraal opgenomen in het derde nummer van de derde jaargang, uitgebracht in november 1981, dus zeer recent. Wij hebben van de dorre opsomming van titels aandachtig kennis genomen en willen wat wij daaruit gepuurd hebben, hier bondig op papier neerschrijven, in de hoop ook andere studaxen daarmee een kleine dienst te bewijzen.

- MORTELMANS (Ronny), Politieke machtsstrijd in het arrondissement Veurne (1848-1894). Voorgelegd aan de K.U. Leuven (Promotor : Prof. E. Lamberts) en verdedigd in 1979.
- SERLET (Annie), Auguste de Maere-Limnander, radikaal flamingant - Baron Auguste de Maere d'Aertrycke, katalysator van het projekt "Brugge-Zeehaven", 1826-1900. Rijksuniversiteit Gent, Prof. van Eenoo, 1976
- ROMBAUT (Erwin), Studie van de demografische en sociaal-economische componenten van en Plattelandsstreek. Het Arrondissement Oostende van 1800 tot 1830. R.U. Gent, 1979, zonder vermelding van promotor.
- DEVOS (John), De vissers te Oostende : 1870 - 1889. Grondlijnen voor de studie van van hun gemeenschap. R.U. Gent, Prof. P. van Eenoo, 1979.
- COSTENOBLE (Eva), De bevolking van Adinkerke in de 19de eeuw : een historische-demografische studie, 1801-1900. R.U. Gent, Dr. Chr. Vandenbroecke, 1977.
- CONSTANDT (Marc), Evolutie van het toerisme te Oostende (1874-1914). R.U. Gent, promotor : Prof. R. van Eenoo, 1980.
- COTTENS (Ingrid), Alfabetisatie in de provincie West-Vlaanderen, 1780-1870. R.U. Gent, Dr. Chr. Vandenbroecke, 1980

E. SMISSAERT

OOSTENDSE FOTOGRAFEN VOOR 1914

Ons medelid André VAN CAILLIE liet ons een portretfoto zien gemaakt door ene fotograaf CHARLES.

Deze fotograaf werd niet vermeld in mijn reeks bijdragen over de Oostendse fotografie voor 1914.

De tekst op het draagkarton van de foto luidt als volgt :

"CHARLES

SUCCR. DE LAGAST

OSTENDE

RUE DE FLANDRE 3

FOURNISSEUR DE S.M. LA BAINE (+ Schildje)."

H.H.

Oostende is op het einde van de 19e eeuw één van de belangrijkste badplaatsen van Europa; samen met Nice misschien wel de belangrijkste. Om dit te bereiken hadden de Oostendenaars geen moeite gespaard. Alles was gestemd op het toeristisch seizoen, dat in die tijd zijn hoogtepunt kende tussen 15 juli en 15 september. Kursaal, wedrennen, parken, velodroom en schouwburg stonden in dienst van de toeristen die hun vakantie in de Koningin der badsteden kwamen doorbrengen.

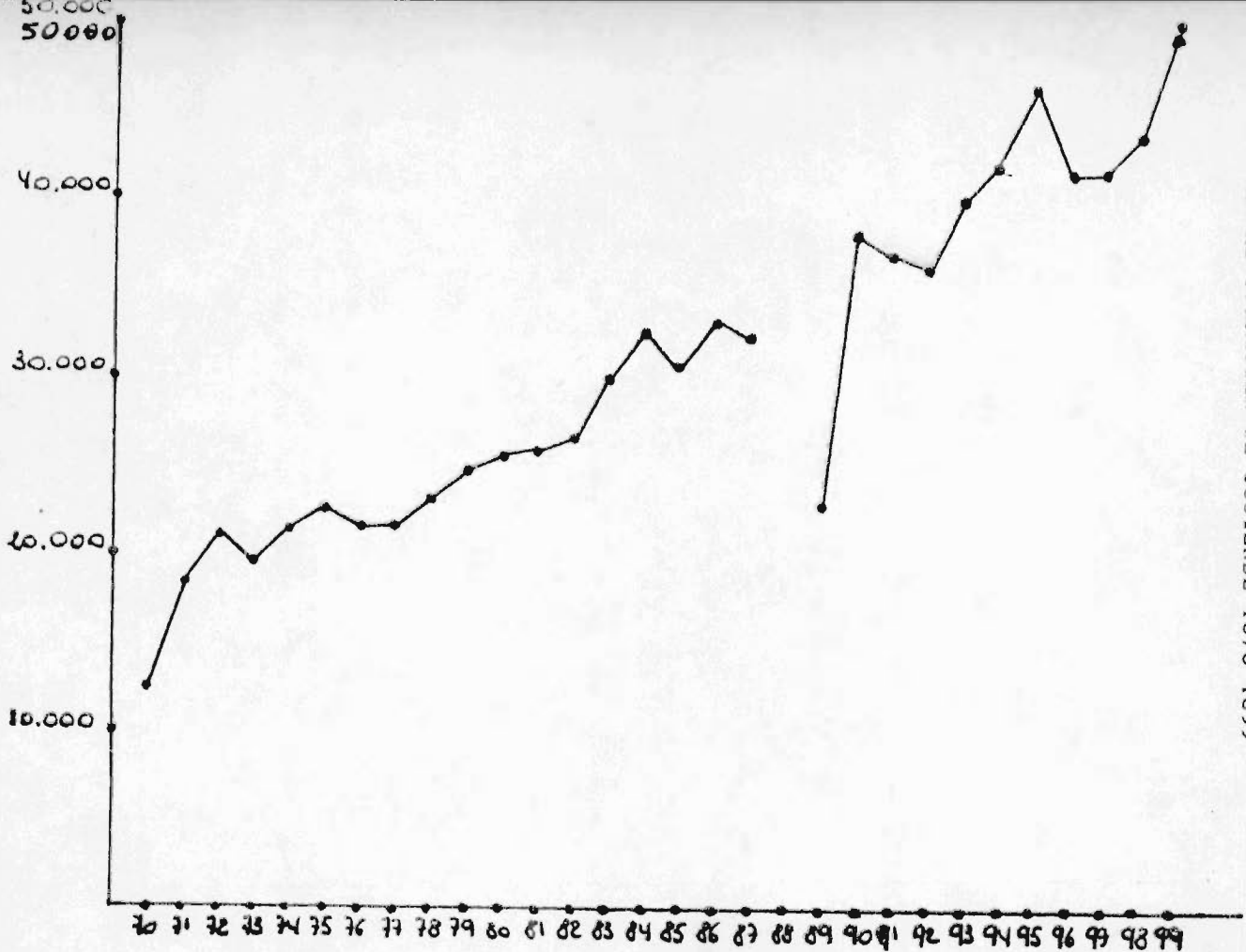
Het toerisme oefende ook een invloed uit op het Oostendse toneel. Zoals alle andere activiteiten kende het toneel twee periodes : zomer en winter. De zomer stond in het teken van de toeristen, de winter was afgestemd op de Oostendenaar.

Het bouwen van de eerste schouwburg dateert van voor de doorbraak van Oostende als badstad. In 1815 waren er te Oostende diskussies aan de gang over het al dan niet bouwen van een schouwburg. Het stadsbestuur stond nogal aarzelend tegenover die onderneming, vooral vanwege de grote kosten die het bouwen zou meebrengen. Op dat ogenblik was de bodem van de stadskas voelbaar (sic), zodat men zich weinig kon permitteren. De knoop werd dan doorgehakt door een burger, de heer Jacobus de Ridder, die besloot de stad zo'n gebouw te schenken.

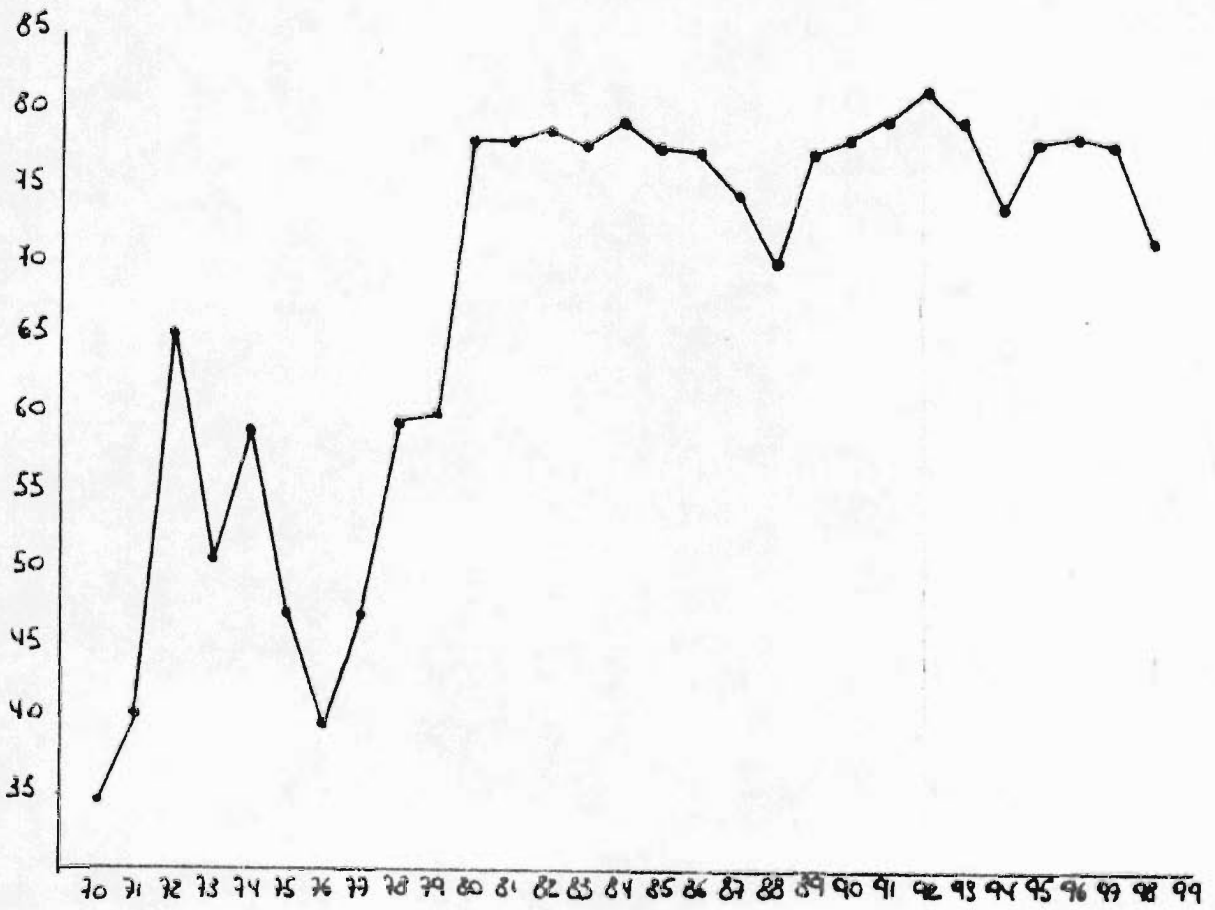
Hij kocht grond aan de zuidkant van de Weststraat, een hoek vormend met de Dokstraat (hoek A. Buylstraat - Mariejoséplein) en in minder dan een jaar stond de ruwbouw er. Het gebouw was volledig af in 1818 en de eerste voorstelling ging door op 29 maart 1818. In 1820 wilde de Ridder de schouwburg aan de stad schenken, op voorwaarde dat de winsten zouden geschonken worden aan de armen van de stad. De stad vroeg advies aan hogere instanties die haar verbod het aanbod te aanvaarden. In 1828 kreeg de Ridder de stad dan toch zo ver de schouwburg te huren; uiteindelijk, in 1845, kocht de stad dan de gebouwen definitief aan. (Le Carillon, 31/03/1900).

Over de voorstellingen die tijdens de eerste jaren plaatsvonden is weinig bekend. Aangenomen wordt dat rondreizende gezelschappen de schouwburg aandeden. Na 1841 werd gedurende de zomermaanden één opvoering per week gegeven door het Brugs gezelschap; de directie was dezelfde als die van de Brugse schouwburg. Het valt te betwijfelen of dit een goede zet was : Oostende kende een opgang op economisch en toeristisch vlak, tot grote afgunst van de Bruggelingen. Deze laatste namen het bijgevolg niet zo nauw met de uitbating van de Oostendse schouwburg. De toestand werd dermate ernstig dat rondreizende gezelschappen weigerden nog langer te Oostende op te treden. In 1850 blijft de schouwburg gesloten; La Flandre Maritime van 17/08/1850 beschrijft ze als 'une écurie'. De krant eist een dringende restauratie van de gebouwen, daarbij wijzend op de noodzaak van een goed uitgeruste schouwburg voor een toeristisch centrum.

Het stadsbestuur gaat op deze oproep in en in de winter van 1850-51 wordt de schouwburg opgekalefaterd. Voor het badseizoen wordt een Italiaans operagezelschap aangetrokken, terwijl tijdens de wintermaanden het Brugs Toneelopera en Frans toneel brengt. Dit gaat zo door tot ± 1870. Dan komt het tot een breuk met Brugge en wordt ook voor de wintermaanden een directeur aangeworven. Van dan af treden tijdens de winter plaatselijke toneelgezelschappen op naast rondreizende troepen. Tijdens de zomer komen dan de bekendste groepen van Europa, meestal uit Parijs of Brussel, naar Oostende afgezakt.

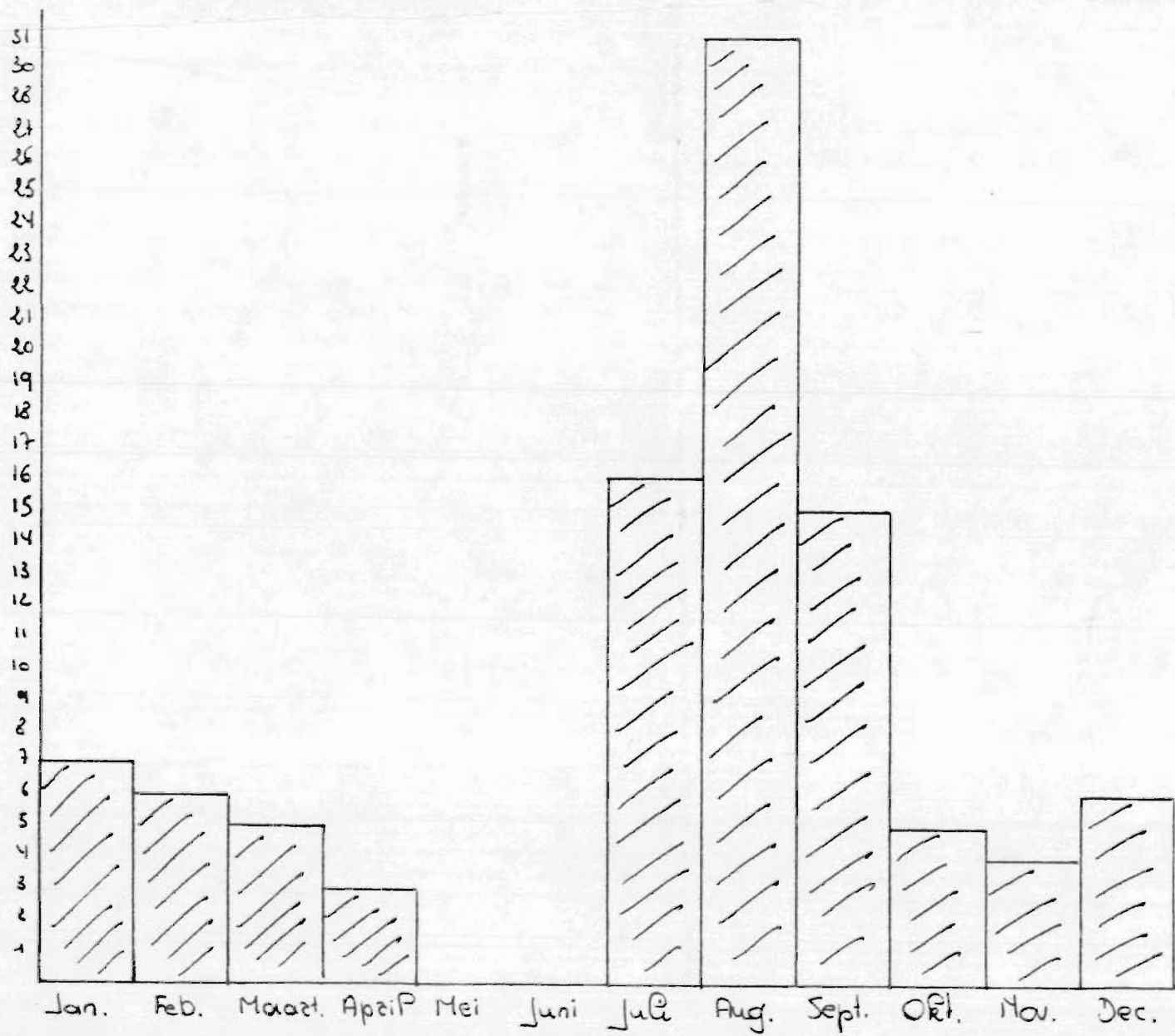

AANTAL TOERISTEN TE OOSTENDE 1870-1899

AANTAL VOORSTELLINGEN IN DE KON. SCHOUBURG 1870-1899

AANTAL VOORSTELLINGEN IN DE KON. SCHOUWBURG IN 1899

- 12 -

82/182

De uitbating van de Oostendse schouwburg liep nochtans niet van een leien dakje; de eilenvange lijst van direktors laat zulks al vermoeden : van 1854 tot 1899 tellen we er een twintigtal ! Vooraf de moeilijkheden met het stadsbestuur en de konkurrentie van het kursaal, met daarboven op een ingewikkelde administratie schrikten mogelijke kandidaten af. De situatie kulmineert in 1899 wanneer geen direktor kan gevonden worden. In extrenis neemt de Brusselaar Mouru de Lacotte de funktie waar, na een overeenkomst met het kursaal gesloten te hebben. De nieuwe direktor wordt gesteund door Le Carillon, die op het einde van het zomerseizoen het volgende schrijft :

"...nous pouvons être assurés aujourd'hui qu'il est nécessaire d'organiser ici une vraie saison théâtrale, qui soit elle-même une attraction principale de notre superbe capitale balnéaire." (05/09/1899)

Het belang van de schouwburg voor het toerisme wordt nogmaals benadrukt. Wanneer we de evolutie van het toerisme in de periode 1870 - 1899 vergelijken met het aantal voorstellingen in de schouwburg zien we dat er een zeker verband bestaat tussen beide (zie grafieken). Ook het jaaroverzicht van 1899, dat we ad random gekozen hebben, bewijst dat de voorstellingen toegespitst waren op het toeristisch seizoen.

Deze hypothese wordt nog sterker wanneer we het jaar 1899 bestuderen. In dat jaar deed er zich in België een cholera-epidemie voor. Het drinkwater was te Oostende altijd al een groot probleem geweest met als gevolg dat een groot aantal toeristen wegbleven. Tegelijkertijd neemt het aantal voorstellingen in de schouwburg een flinke duik : van 74 in '88 tot 70 in '89. Daarbij moet nog gezegd worden dat voor een groot deel van de zomer voor bijna lege zalen gespeeld werd. In '90 herpakt het toerisme zich en de schouwburg volgt : het aantal voorstellingen loopt op tot 77.

Het contrast met de winter is enorm : in de zomer dagelijks een voorstelling, in de winter gemiddeld 5 per maand, waarbij de schouwburg in mei en juni gesloten is. Op toneelgebied valt Oostende terug tot een klein provinciestedje, zowel wat kwaliteit als publiek betreft. In de zomer wordt de schouwburg bezocht door de high society, in de winter door een sinaasappel etende en sigaren rokende toeschouwer, die tijdens de pauze uit volle borst met het orkest meezingt.

Toerisme was ook de drijfveer voor het bouwen van een nieuwe schouwburg rond de eeuwwisseling. De verschillende Oostendse dagbladen hadden al herhaalde malen op de slechte staat van de schouwburg gewezen; zowel Le Carillon als L'Echo d'Ostende waren gelukkig toen besloten werd de oude koninklijke stallingen langs de Van Iseghemlaan af te breken en daar een nieuwe schouwburg op te trekken die model zou staan voor haar tijd.

De zaal hood oorspronkelijk plaats voor + 1200 toeschouwers, zowat het dubbele van de capaciteit van de ouwe schouwburg. De scene was uitgerust met de allerlaatste snuffjes en de verlichting was volledig elektrisch. Over de stukken die men er verwachtte opgevoerd te zien schreef L'Echo het volgende :

"nouw croyons pouvoir affirmer que la légère majoration des abonnements du Kursaal avec droit d'entrée au Théâtre, fournira des ressources suffisantes pour allouer à l'exploitation un subside important, qui permettra de monter, avec des artistes di prima cartello : l'opéra comique, la grande opérette et la jolie comédie;" (Echo d'Ostende 04/02/1902)

De wens was de populaire toer op te gaan om zoveel mogelijk toeristen naar Oostende te trekken. De schouwburg zal blijven bestaan tot 1965, wanneer zij afgebroken wordt om in haar plaats het Europacentrum te bouwen, ook uit toeristische overwegingen...

J. SURMONT

5. beroep : Feder
6. pol. strekking : katholiek-liberaal in 1854
7. pol. loopbaan : gem.raad 1842 - 1851/1855 - 1872

1.2.3.4./ overlijdensakte
 5./ Feuille d'Ostende 6/1/1853 p. 2,a

DE BPEYNE, Aimé Louis Aristide

1. °Oostende 2 december 1837 +Oostende 11 maart 1900
2. vader : Pierre Louis Jean
3. moeder : Henriette Marie Françoise Gosse
4. ongehuwd
5. beroep : handelaar
 rechters koophandelsrechtbank
 stichter en schath. van Ass. lib.; voorz. Hoop in de Toekomst (1881);
 ondervoorz. (1882) en voorz. (1887) van Willemfonds Oostende
6. pol. strekking : liberaal
7. pol. loopbaan : gem.raad 1876-1897
 schepen 8 juni 1897-1900

1.2.3.4.5./overlijdensakte

DE BPEYNE, Pierre Louis Jean

1. °Diksmuide 17 april 1801 +Oostende 27 september 1863
2. vader : Louis Jacques Antoine
3. moeder : Jeanne Henriette VAN VOSSEM
4. echtg. : Henriette Marie Françoise GOSSE
6. pol. strekking : liberaal
7. pol. loopbaan : gen.raad O. 1851 - ontslag 11 februari 1857

DE BROUWER, Guillaume Edouard Emile

1. °Oostende 12 januari 1840 +Ramlech (Egypte) 30 april 1897
  2. vader : Emile Joseph
  3. moeder : Hélène Serruys
  4. echtg. : Augusta Mathilde Eugénie Serruys Oostende 25/8/1877
  5. beroep : advokaat
 substituut procureur des konings gerechtshof Veurne (1867) (1) en
 15/10/1870 aan rechtbank van eerste aanleg te Brussel (2)
 voorz. tribunaal van Ismolahya (Egypte) (3)
  6. pol. strekking : liberaal
  7. pol. loopbaan : prov. raad 1866-1867
- 1.2.3./ P. Coppieters 't Wallant Notices généalogiques et hitoriques sur quelques familles en Flandre occidentale Brugge 1946 p. 337.
- 4./ Echo d'Ostende 26/8/1877 p. 3,c
- 5./ (1) Rapport sur l'état de l'Administration dans la Flandre Occidentale, Brugge, 1867, p. 18.
 (2) Echo d'Ostende, 16/10/1870, p. 2,d
 (3) R. Coppieter, Notices généalogiques, Brugge, 1946, p. 337.

DE CEINYNCK, Napoleon Auguste

- A. °Veurne 2 februari 1812 +Oostende 29 december 1880
2. vader : Philippe Joseph
3. moeder : Jeanne Thérèse Vandenkerckhove
4. echtg. : Sophia Marie Behaegel
5. beroep : geneesheer
6. pol. strekking : liberaal
7. pol. loopbaan : gem.raad 13/4/1852 - ontslag 2/11/1875
1.2.3.4.5./overlijdensakte

DECLER, Charles

4. echtg. : Anne Belle Poche
6. pol. strekking : unionistisch
7. Pol. loopbaan : gem. raad 1842-1843

Willy MAERVOET

(Vervoigt)

UITGAVEN IN BOEKVORM VAN DE OOSTENDESE LETTERKUNDE LOE JOEN GHEERAERT

Op vraag van enkele leden die nadere bibliografische informatie wensen omtrent het literaire werk van John Gheeraert, in 1981 onderscheiden met de Ary Sleeksprijs van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, publiceren wij zijn uitgegeven werk in boekvorm :

- "Als de oude Peperhus vertelt ...". Oostende, uitg. De Kinkhoorn, 1976;
- "Ode aan Oostende". (Literair album). Oostende, uitg. De Kinkhoorn, 1977;
- "Vertellingen uit het Zeepaardje". Middelkerke - Oostende. uitg. Publigrifik, 1978;
- "Le mariage de Zot Lowieke à Ostende". (Brochure). Oostende - Middelkerke, uitg. Publigrifik, 1978;
- "Een trekschuit vol muziek". (Brochure). Oostende, uitg. Gouwy, 1980;
- "Daardjes uit Polen". (Novelle). Antwerpen, uitg. De Vries - Brouwers, 1981.

Deze gegevens werden opgemerkt in de "Mededelingen (van de) Vereniging van Vlaamse Letterkundigen" (driemaandelijks tijdschrift), nummer 110 (februari 1982), blz. 18.

E.S.

OUDE NUMMERS "DE PLATE"

In het Heemkundig museum zijn nog oude nummers van "De Plate" te koop aan 30 fr. per exemplaar.

Fotopagina's zijn verkrijgbaar aan 5 fr. stuk.

HET KONINKLIJK ATHENEUM 100 JAAR

Dit jaar bestaat het Atheneum als schoolinstelling te Oostende 100 jaar. Hier een foto van de voorgevel uit een album te Parijs gedrukt in 1910.

Zo maar een klas in april 1940, (dus 1 maand voor de 2de W. O. in België begon): de 4de moderne B samen met leraar Raymond Debrauwere.

Van links (langs de muur) naar rechts per bank: A. Allo en R. Vantournhout, K. Dekesel en R. Meyer (thans architect), E. Damman en F. Weise;

2de rij: F. Billiau, H. De Meyere (uit De Panne, amper een maand later bij de vlucht nabij Saint-Omer door de Duitsers neergeschoten) en M. Denève, P. Denis en A. Durand, K. Peuteman en E. Labeke, Verlinden en A. Deley;

3de rij: A. Dossche en A. Rigaux (thans directeur Stedelijke Dienst voor Toerisme), M. Vaicke en R. Deplancke, R. Vanmoerkerke en R. Rycx, F. Verstraete en O. Vilain (thans stadsbibliothecaris), Coenye en Belpaeme;

4de rij: J. Bérard en F. Sorel, R. Maseman, F. Seys, P. Masereel (uit Wenduine, als weerstander in Duits concentratiekamp omgekomen).

NOG JULIUS COLLEN-TURNER

Door het artikel over J. COLLEN-TURNER (septembernummer), kwam ik in contact met diens zoon Bernd die te Gent woont. Hij stelde me een meer complete biografie van zijn vader ter beschikking, die we onze leden niet wilden onthouden.

N.H.

COLLEN - TURNER, Julius. Duitse kunstschilder en graveerde, geboren op 20 augustus 1881 te Schievelbein in Pommeren. Zijn vader was boekdrukker en van joodse afkomst.

Op jeugdige leeftijd koos hij het beroep van gymnastiekleraar. Studeerde aan de Hoge School van Lichamelijke Opvoeding te Berlijn, waar hij vervolgens ook les gaf. Hij munte uit in wedstrijden voor turners, dit zijn oefeningen aan de hoge brug, het paard en de ringen. Daarbij beoefende hij met brio het schermen, dat in die tijd een zeer geprezen sport was. Hierdoor kwam hij aan de militaire school te Berlijn, waar hij o.a. als taak had, disciplinaire schermoefeningen te geven aan gestrafte kadetten. Tijdens een van deze oefeningen werd hij zelf gewond met een diepe snijwonde aan de rechter arm.

Dit luidde de tweede fase in van zijn loopbaan, want tijdens zijn herstelperiode beseft hij zijn grote aanleg voor het tekenen. Hij studeerde nu verder aan de Hoge School voor Beeldende Kunst, eveneens te Berlijn. Hij kreeg er onderricht van bekende meesters zoals : Hanke, Waldemar Friedrich en Hans Meyer. Terzelfdertijd vervolmaakte hij zijn kennis door reizen te ondernemen naar Nederland en Frankrijk. Niettegenstaande alles turnde hij regelmatig voort, zodat hij toen reeds de bijnaam kreeg van "der Turner".

Bij het uitbreken van de oorlog 1914-1918 werd hij gemobiliseerd en diende met de graad van officier in het keizerlijk leger in de strijd tegen Rusland. Hij werd zeer gewaardeerd in zijn eenheid, zodat ter gelegenheid van de verjaardag van de Keizer Wilhelm II hij de opdracht kreeg om namens zijn eenheid de gelukwensen over te brengen. Nochtans kwam hij enkele tijd later in botsing met de bevelhebbers, betreffende het uitvoeren van een aanval door zijn eenheid. Hierdoor werd hij overgeplaatst naar de verbindingstroepen (telefonie). De daarop uitgevoerde aanval, liep uit op de bijna volledige vernietiging van zijn vroegere eenheid. Nu breekt voor hem een tijd van relatieve rust aan, gedurende dewelke hij zijn kunstenaarstalenten zal bevestigen door tal van tekeningen in potlood, houtskool, sanguine en kleurpotloden. Later zal hij sommige van deze tekeningen vastleggen in gravures op zink en op koper. Hij heeft nu gelegenheid om in contact te komen met de plaatselijke bevolking, Polen en Russen, naargelang de opmars der troepen. Zijn niet strijdende functie vergemakkelijkte deze toenadering.

Na de demobilisatie vestigde de kunstenaar zich terug te Berlijn, maar ditmaal als graveerder en portrettist, waarin hij uitmunte. Zijn vroegere relaties gebruikende, vond hij vlug toegang tot alle grote industrietakken en wetenschapsmensen, zelfs tot in de kunstkringen van theater en opera. Van dan af aan tekende hij met de kunstenaarsnaam J.C. TURNER, ontleend aan zijn geliefkoosde sport.

In juni 1924 huwde hij te Berlijn Aline Höche, geboren te Oostende op 17 mei 1899, van Belgische moeder en Duitse vader. Haar vader was kapper aan het Hof van Keizer Wilhelm II, in dienst van de "Kronprincessin". Terzelfdertijd hield hij een kapperssalon in "Unter den Linden", een van de voornaamste straten van de hoofdstad. Haar vader Karl Höche, reisde ingevolge zijn druk zakeleven veel naar Engeland en logeerde enkele malen in de toen beroemde "Koningin der Badsteden". Zo leerde hij alhier zijn toekomstige vrouw Berthe Guillier uit Oostende kennen.

Haar moeder had daar in de Van Iseghemlaan een familiepensioen (waar later de "Franco-Belge huisde), maar na 1918 werd het huis onteigend. Regelmatig kwam de familie Höche-Guillier met de kinderen hun vakantie te Oostende doorbrengen.

Voor zijn huwelijk had de kunstenaar geen speciale godsdienstige overtuiging, maar het contact met de schoor moeder en de familie, beïnvloedden hem zo zeer, dat hij besloot tot het katholiek geloof toe te treden.

Op 10 mei 1929 werd hun een zoon Bernd (Bernard) geboren, te Berlijn.

Ondertussen veranderde stilaan de toestand in Duitsland. Een zekere Hitler met enkele partijbonzen nam meer en meer de macht in handen. Voor de mensen die niet van de "Partij" waren, werd het moeilijk met staatsinstellingen zaken te doen. Wat de buitenstaanders niet wisten of niet wilden weten was de intensieve voorbereiding tot de "Revanche" (oorlog) tegen Frankrijk. De kunstschilder had te goede betrekkingen met industriëlen en oud-legergedienden om niet de juiste toedracht van het gebeuren te beseffen. Zijn Belgische familie en trouwens de gehele Belgische politiek wees er op dat dit landje een vredes-eiland zou zijn.

Na veel aarzelen diende de kunstschilder dan een aanvraag in om met zijn gezin en zijn bezittingen naar België te mogen verhuizen, om bij de familie van zijn vrouw te wonen. Dit werd hem toegestaan in 1936 en zo was het nu de man die zijn vrouw volgde!

Oostende was een gehele nieuwe stap in zijn kunstenaarsleven. Zijn vrouw voelde zich thuis, maar ook hij die de wereldstad met zijn werkkring en zijn veelvuldige vrienden inruilde voor een gemoedelijke badstad, paste zich vlug aan, geboeid door de onmetelijke zee, de haven met de boten en hun vissers. Kortom hij had een karakter die de omgang met de mensen bevorderde. Stilaan hanteerde hij meer en meer penseel en palet, geen industrietaferelen meer, maar een variatie van onderwerpen van vissers, zee en polders. Stoere boerepaarden die de strandkabielen voorttrokken en windmolens te Brugge. De innerlijke mens veranderde ook, godsdienstige taferelen inspireerden hem en een Lourdes-bedevaart scheen hem te sterken in zijn dagelijks leven.

In 1939, een onbenullig feit was reeds de voorbode van de opkomende orkaan. Herhaalde malen kwamen enkele Duitsers bij de kunstenaar tevergeefs aandringen om lid te worden van de Nationale Partij van Duitsland. Dan op 10 mei 1940 brak de hel los.

Als vijand werd hij aangehouden in de namiddag van deze bewuste dag. Hij was juist een groot schilderij aan het afwerken in de Vrije Technische School te Oostende in de Stui-verstraat. Het was de uitbeelding van een leergang over een scheepsmotor. Enkele dagen later werden al deze staatsgevaarlijke personen vervoerd naar het zuiden van Frankrijk.

Weer een andere situatie, deze keer een harde beproeving, ver weg van alles dat hem dierbaar was. Maar nogmaals helpt hem zijn doorzettingsvermogen. In het gevangenenkamp te Gurs aan de Middellandse zee verblijft hij ongeveer een goed jaar en dan wordt hij ondergebracht bij burgers te St. Jean en Royan om vervolgens terecht te komen bij de "Mquisards" in die omgeving. Intussen schilderde en tekende hij ononderbroken voort, deels uit kunstenaarsdrang, deels om zijn brood te verdienen.

En zo gingen ook deze zware oorlogsjaren stillan voorbij en enkele tijd na het beëindigen van de oorlog kwam hij na een vermoeiende treinreis te Brugge aan. Zijn vrouw en zoon, zoals veel andere gezinnen, hadden de kustzone moeten verlaten op bevel van de Duitse overheid. Ze waren opgevangen geweest gedurende de rest van de oorlog door familie die destijds te Brugge woonde. Eindelijk was hij terug bij zijn familie in België, daar waar hij gedacht had te ontsnappen aan het oorlogsgeweld. Stilaan werden de relaties weer opgebouwd en uitgekeken naar zijn tweede Heimat-stad : Oostende.

In het begin van 1948 verhuisde hij met zijn gezin naar Oostende, waar in de Technische school een groot gedeelte van zijn meubels bewaard gebleven waren. Met volle moed begon hij aan enkele opdrachten, waaronder een kruisweg. Maar de doorstane ontberingen en de soms gevaarlijke levensomstandigheden hadden stilaan, zijn nochtans getraind lichaam, aangetast en na een korte ziekte overleed de kunstenaar op 27 november 1948 te Oostende in Plantenstraat. Op 67-jarige leeftijd was hij nochtans nog vol enthousiasme voor zijn werk, maar het lot had er ander over beschikt.

Bernd COLLEN

NATIONAAL BIOGRAFISCH WOORDENBOEK

Te koop gesteld wordt of ter inzage beschikbaar is voor gegadigden in de leeszaal van tal van bibliotheken thans het negende deel in de interessante, dikwijls kritische reeks biografische notities over allerlei al dan niet, terecht of ten onrecht vergeten (soms tijdens hun leven overschat, anderen daarentegen onderschatte) "beroemde figuren" uit het verleden. Onder de titel "Nationaal Biografisch Woordenboek" bezorgen de (Vlaamse) "Koninklijke Academiën van België" deze uitgave; dit negende deel verscheen te Brussel in 1981. Met veel interesse, soms geboeid, grasduinden wij wat in dit fraaie boekdeel - het kan tevens gerust aanspraak maken op de spitheta "verzorgd" en "leesbaar" - en stellen op papier wat ons, bewoners van de kust, meer in het bijzonder raakt en onze aandacht weerhoudt. Lic. Norbert Hostyn is er de auteur van eventjes negen, goed gedocumenteerde en gevatte bijdragen :

- Emiel BULCKE (1875 - 1963), kunstschilder en beeldhouwer (kol. 117 - 120);
- Paul CLAYS (1917 - 1994), marineschilder (kol. 150 - 155);
- Jan DE CLERCK (1881 - 1962), kunstschilder (kol. 150 - 155);
- Edouard HAMMAN (1819 - 1888), kunstschilder (kol. 325 - 329);
- Egide LINHIC (1821 - 1860), marineschilder en scheepsportrettist (kol. 481 - 486);
- Louis ROYON (1882 - 1968), marineschilder, auteur en zeeman (kol. 659 - 663);
- Charles VERBOECKHOVEN (1802 - 1889), marineschilder (kol. 798 - 801);
- Eugène VERBOECKHOVEN (1798 - 1891), kunstschilder, graveur en beeldhouwer (kol. 801-808);
- Léandre VILAIN (1866 - 1945), organist, toondichter en lerrar orgel (kol. 819 - 821).

E. SMISSAERT

Auguste WIEGAND, wiens geboortedatum me niet gekend is, staat in A. STPACKE's "Almanachs" vermeld als "gediplomeerd muzikleraar" woonachtig in de Sint-Petersburgstraat 8 te Oostende (nu L. SPILLIAERT-straat).

WIEGAND had gestudeerd aan het Conservatorium te Liège en bij de orgelvirtuoos A. MAILLY te Brussel.

Als orgelist speelde hij tal van recitals in binnen- en buitenland. Zijn optreden tijdens de Antwerpse tentoonstelling van 1885, zou een van zijn grote successen geweest zijn.

Dat tentoonstellingsorgel was een instrument van ANNEESENS (Geraardsbergen). WIEGAND moet erg nauwe contacten met houwer ANNEESENS gehad hebben, want hij speelde ook diens orgels in, in de Sint-Jozefskerk te Antwerpen (1883), de Sint-Jacobskerk aldaar, in een kerk te Geraardsbergen en in de H. Kerstkerk te Gent (1).

Dat inspelen van het orgel in de Gentse H. Kerstkerk gebeurde op 16 februari 1886 en de programmabrochure vermeldde WIEGAND nog als "orgelist te Antwerpen".

In de programmabrochure (1) lezen we ook wat WIEGAND zo allemaal ten gehore bracht tijdens zo'n inspelning. Een allegaartje van echte orgelmuziek en arrangementen, conform de mode van de tijd :

- Sonate No 6	F. MENDELSSOHN
- Communion en fa op 11	J. GRISON
- Air d'églises	STRADELLA
- Prière en fa	Martini
- Dernières volontés (met zang)	GOUNOD
- Fantaisie en fuga	BERT
- Ave Maria	SCHUBERT
- Adagio in la-mineur	J.S. BACH
- Melodie	A. RUBINSTEIN
- Marche funèbre & chant Séraphique	A. GUILMANT
- Te Deum (met zang)	LACOME
- Pâques Fleuries	A. MAILLY
- Duetto	F. MENDELSSOHN
- Prière No 5	A. WIEGAND
- Improvisatie en Marche Finale	A. WIEGAND

X X X

WIEGAND was tot 1889 organist van de SS. Petrus- & Pauluskerk waar Léandre VILAIN (2) hem in 1890 opvolgde. Wanneer hij in dienst trad te Oostende is me ongekend, maar uit wat voorafging zeker na februari 1886.

Op 28 februari 1887 speelde WIEGAND er het nieuwe orgel plechtig in. Het was een instrument van Charles AGNEESSENS-MEUNIER dat in augustus 1896 in de vlammen verdween.

WIEGAND speelde volgend programma (3) :

- Sonate N° 6	F. MENDELSSOHN
- Melodie	A. RUBINSTEIN
- Communion en Fa	J. CRISON
- Piece en la-mineur	T. SALOME
- Passacaglia	J.S. BACH
- Pâques Fleuries	A. MAILLY
- Cantilène Pastorale	A. GUILMANT
- Cavotte Célèbre	MARTINI
- Hosanna, fanfare	J.N. LEMMENS
- Menuetto	Ch. M. WIDOR
- Ave Maria	F. SCHUBERT
- Grande marche de Sainte-Cécile	A. WIEGAND

Op 1 maart 1887 speelde hij nog een "concert religieux" bij die gelegenheid. Het programma (3) :

- Sonate N° 1 in re-mineur	A. MAILLY
- Andante in Si-b	A. MAILLY
- Allegretto in fa	F. MENDELSSOHN
- Prière, elevation en fa	Ed. BATISTE
- Grand fugus ensol mineur	J.S. BACH
- Prière, romance sans paroles	A. WIEGAND
- Air d'2glise	STRELLA
- Communion en sol	Ed. BATISTE
- Marche funèbre et Chant Séraphique	A. GUILMANT
- Ave Maria (met zang)	CHEPUBINI
- Intermezzo	A. EYFE
- Serenata	BRAGA
- Grande marche triomphale	J. CRISON

X X X

Van 1888 tot 1889 was WIEGAND ook nog orgelist van het Kursaal. Dat orgel, ook al door ANNESENS, werd door hem ingespeeld op 16 juli 1888. Tijdens de seizoenen 1888 en 1889 gaf hij er menig recital op. De programma's waren in de geest van deze die we in-extense vermelden.

In 1890 vertrok WIEGAND om onduidelijke redenen naar Australië. Hij kreeg er de betrekking van stads-organist te Sydney en oogstte er naar verluid grote roem.

X X X

WIEGAND componeerde ook voorzijn instrument. Eerder zagen we reeds enkele titels in programma's van inspelingen.

In de reeks "Répertoire de l'organiste" (uitg. Wwe Léopold MURAILLE, Liège), verscheen in 1901 van hem :

- Elevation in la-b
  - Marche triomphale in mi ("Péidié à mon beau-frère monsieur Antoine GILLIS d'Anvers")
  - Berceuse in la-b
  - invocation in re-b,
- respectievelijk onder de nummers 106, 107, 108 & 109.
De kaart vermeldde WIEGAND als "First City Organist of Sydney".

X X X

In 1900 werd WIEGAND benoemd tot Officier in de Leopoldsorde, samen met J. SMIT en Aug. WARLIMONT, respectievelijk gewezen vioolsolo en contrabassolo van het Oostendse Kursaalorkest.

Hij overleed in Amerika in 1904, einde mei.

Uit "L'Echo d'Ostende" van 2 juni 1904 volgende necrologie :

L'organiste Auguste Wiegand. - Auguste Wiegand, qui vient de mourir à Oswego, Etats-Unis d'Amérique comme nous l'avons annoncé dans notre dernier numéro, fut pendant tout un temps une des figures les plus en vue dus monde musical. Auguste Wiegand fut un musicien précoce : des l'âge de quatre ans, il étudia le soifège et le piano. En 1859, il entra au Conservatoire de Liège, où il remporta coup sur coup les premiers prix d'orgue, de piano, le premier prix d'harmonie et de contrepoint, ainsi que la médaille d'or (la plus haute distinction) pour le piano et l'orgue. Wiegand entreprit alors des tournées artistiques en Angleterre et sur le continent et ses concerts ne furent qu'une série de succès, d'ailleurs amplement mérités. Il en était à son 500e récital, quand un brillant engagement l'appela à Sydney, où il joua de 1891 à 1900 les fameuses orgues de la municipalité, les plus grandes du monde. Il devait inaugurer celles de l'Exposition de Saint-Louis, qui, parait-il, supplantent celles de Sydney, quand la maladie le terrassa. (4)

N. HOSTYN

Nota's :

1. P. ROOSE, Geschiedenis van een orgel van Charles Anneessens; Gent. Parochie Sint-Salvator (gezegd "Heilig Kerst"), in : Orgelkunst, 4, 4december 1981, p. 3-16.
2. N. HOSTYN, De orgelkunstenaar Léandre Vilain, in : Ostendiana IV, Oostende, 1982.
3. Oostende, Stadsarchief : Brochure inspelings orgel SS. Petrus & Pauluskerk 1887 (fotocopie).
4. Dank aan de Heer J. SURMONT die me op het bestaan van die necrologie wees.

KEGGEN

Wanneer de visschers naar het Noorden ter kabeljauwvangst varen, nemen zij als mond-behoeften, een ruimen voorraad beschuiten mede.

Bij hun terugkomst worden de overblijvende beschuiten, vooraf met boter bestreken en met suiker bestrooid, aan de kinderen geschonken.

Die harde broodjes, aan welke men eene bijzondere waarde hecht, omdat zij met vader, bloedverwant of vriend de gevaren der zee zijn ontkomen, noemt men alsdan keggen.

(Oostende). Jonas VAN DEN ZEEKANT

'ONS VOLKSLEVEN', 1, 1898, p. 112.

W. VERLONJE

EEN OOSTENDSE BLAASPIJPMAAATSCHAPPIJ

Onlangs kwamen mijn twee kleinzootjes (6 en 9 jaar) me opzoeken met de vraag of ik hen een blaaspijp kon bezorgen. Uit hun uitleg kon ik opmaken dat het ging om een stuk plastieke buis van de soort die gebruikt wordt bij de uitbouw van elektrische leidingen.

Een kinderhand is snel gevuld, en met een paar buisresten, van op mijn zolder, kwam de zaak vlug voor mekaar. Zeer handig draaiden zij uit een stuk krant een soort puntzakje dat ze met was speeksel samenplakten. Dit projectiel werd met de punt naar voren in de blaaspijp gestoken en met een krachtige ademstoot weggeblazen. Tot groot ongenoegen van moeder en grootmoeder bleven de resultaten van hun actie zeer goed zichtbaar, want de papieren pijltjes bleven met hun punt overal aan de plafonds, overgordijnen en gevels hangen. Bij nader onderzoek bleek dat gans de jeugd uit de buurt met dergelijke blaaspijpen uitgerust was. Gelijk met vele andere kinderspelen verdween ook deze vorm van vermaak even plotseling als hij opgekomen was.

Zonder het te weten had onze stadsjeugd echter weer aangeknoopt met een schuttersvorm die voorheen in Oostende beoefend werd en waarvan we de sporen terugvinden in ons eigen "Plate"-museum.

In de Emiel BULCKE zaal hangt in de onmiddellijke omgeving van een reeks kruishogen en geweren, een authentieke Oostendse blaaspijp. Ze werd, in een niet nader bepaald jaar, geschonken door de heer Ivo WITTEVRONGEL, in leven voorzitter van de Oostendse Vlaaspijpmatschappij, DE TEMPELIERS. Deze Blaaspijpmatschappij werd per 1 oktober 1949 gesticht. In welk lokaal deze sport beoefend werd en tot wanneer de matschappij bestaan heeft konden we tot nog toe niet achterhalen. Wel vonden we in de archieven een kopij van het Reglement van Inwendige Orde, dat we tot meerdere informatie laten volgen.

BLAASPIJPMAAATSCHAPPIJ

DE TEMPELIERS

REGLEMENT VAN INWENDIGE ORDE

Art. 1 - De matschappij is gesticht geworden op 1 Oktober 1949 onder de benaming "Blaaspijpmatschappij DE TEMPELIERS".

DOEL

Art. 2 - De matschappij heeft tot doel aangename bijeenkomsten te beleggen waarop de leden deel kunnen nemen aan blaaspijpwedstrijden en andere feestelijkheden.

LIDEN

Art. 3 - De matschappij bestaat uit een onbeperkt aantal leden.

Ze worden onderverdeeld in: Ereleden

Rescherrende en werkende leden.

De bijdrage wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld.

De nieuwe leden moeten door twee aangesloten leden worden voorgesteld.

BESTUUR

- Art. 4 - §a - Het bestuur wordt verkozen door de leden van de maatschappij.
§b - Het bestuur bestaat uit ten hoogste zes leden, te weten : een voorzitter, een ondervoorzitter, een secretaris, een penningmeester, een boetmeester en een kommissaris-scheidsrechter.
§c - Het bestuur heeft het recht in de vervanging der bestuursleden te voorzien, mits goedkeuring der leden.
§d - Indien geen kandidaten-bestuursleden regelmatig voorgedragen worden, zijn de uittreedende bestuursleden van rechtswege herkozen en gemachtigd het onvolledig bestuur gebeurlijk aan te vullen.

FEESTEN

- Art. 5 - §a - Iedere blaasavond wordt aanzien als een feest waarop de leden door de blaasmaatschappij uitgenodigd zijn.
§b - De leden hebben tot plicht alle pogingen aan te wenden tot het wellukken der feesten door de maatschappij ingericht.
§c - Iedere eerste zaterdag der maand wordt een prijskamp ingericht met 1 prijs voor categorie A en 3 prijzen voor categorie B. De hoogste maandelijkse totalen komen in aanmerking voor deze prijzen. De 4 winnaars van de prijskamp komen voor volgende prijskampen niet meer in aanmerking zolang ieder led geen prijs heeft gewonnen.
§d - Het lid dat het grootst aantal punten in zijn categorie behaald heeft, bekort op het einde van het speeljaar een beker.
§e - Op het einde van het speeljaar wordt in algemene vergadering bepaald hoe de laatste speelavond doorgebracht zal worden (feestmaal, reis, enz...).

STRAFFEN

- Art. 6 - §a - Alle leden zijn gehouden de blaasavonden, vergaderingen, oefeningen, enz... waarop zij uitgenodigd zijn bij te wonen.
§b - Ieder lid dat drie achtereenvolgende blaasavonden niet tegenwoordig is, verliest het recht deze achterstellige avonden in te lopen. Het bestuur behoudt echter het recht in bijzondere gevallen het lid te ontheffen van deze sanctie.
§c - De ontvangst der boeten komen terecht in de kas van de maatschappij.

BIJZONDERE SCHIKKINGEN BETREFFENDE HET INRICHTEN

DER BLAASAVONDEN

- Art. 7 - §a - De blaasavonden grijpen plaats iedere zaterdag van het speelseizoen van 20 tot 23 uur.
§b - De afstand van de startlijn tot blazoen bedraagt 5,50 m.
§c - Ieder lid blaast 3 reeksen van 5 pijlen.
§d - Ieder lid komt bij de secretaris zijn stamnummer afhalen en betaalt daarvoor 1 Fr. Vooraleer te blazen overhandigt hij zijn stamnummer aan de secretaris.
§e - Vooraleer aan te vangen met het blazen, moet het lid het sein van de bel afwachten. Wie dit punt niet naleeft betaalt een boete van 0,25 Fr.
§f - Het schieten van een onpaar nummer wordt bestraft met een boete van 0,25 Fr.
§g - Het uiten van scheldwoorden evenals het niet aanspreken van een lid als "Confrater" wordt bestraft met een minimum-boete van 0,25 Fr.

- h - De leden worden verdeeld in 2 categorieën : Kat. A en Kat. B
Om deel te maken van Kat. A moet het lid een gemiddelde behalen van 120 punten per plaasavond, berekend over het ganse speeljaar. Het lid van Kat. A dat minder behaalde heeft dan 120 punten daalt het volgende speeljaar naar Kat. B. Het lid dat de drie eerste maanden van het speeljaar een gemiddelde van 125 punten heeft behaald, stijgt naar Kat. A.

MATERIAAL

- Art. 8 - §a - Inventaris : Het materiaal der blaaspijpmatschappij bestaat uit de volgende voorwerpen : een houten blazoen
3 blaaspijpen : 1 grote blaaspijp met rek
2 kleine blaaspijpen:
pijlen.
§b - Ieder lid wordt in het bezit gesteld van vijf pijlen, waarvoor hij een waarborg van 12 Fr. stort. In geval van verlies van een pijp kan hij een nieuwe bekoren tegen de prijs van 3 Fr.
§c - De lokaalhouder wordt verantwoordelijk gesteld voor het hem toevertrouwd materiaal.

ALGEMEENHEDEN

- Art. 9 - Het bestuur is niet verantwoordelijk voor de gebeurlijke ongevallen die zich gedurende de blaasavonden of oefeningen mochten voordoen aan spelers of toeschouwer.
Art. 10 - Het bestuur neemt verder alle gepaste schikkingen die de omstandigheden vergen en welke niet voorzien zijn in het huidig reglement.
Art. 11 - Al de leden der matschappij verbinden zich door hun aanvaarding als lid zich aan het huidig reglement te onderwerpen en al te doen wat in hun macht is ten voordele der blaaspijpmatschappij "DE TEMPELIERS".

Namens het bestuur,

De Voorzitter,
WITTEVRONGEL

De Ondervoorzitter,
onleesbaar

De voor de blaaspijp gebruikte pijltjes werden gemaakt van zeilvaarden die aan het uiteinde voorzien werden van een bosje, kort afgesneden, gekleurde, grove, breiwool. Enkele pijltjes hangen nog als voorbeeld in een plastiek zakje bij de blaaspijp in het museum.

Als zodanig is de BLAASpijp verwant met de BALpijp, een schuttersvorm die, tussen 1850 en 1930, vooral door de verkmán en de kleine ambachtsman op diverse plaatsen in West-Vlaanderen beoefend werd. Handbogen waren in die tijd veel te duur en handboogschieten veel te kostelijk, zodat deze tak van sport alleen aan gegoede burgers voorbehouden bleef. Meer informatie over BALPIJPEN is te vinden in de jaargangen 1958 en 1959 van BIEKORF. Blaaspijpen werden tot nog toe niet vermeld.

J.B. DREESEN

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL
N. V.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

BOEKBESPREKING : Willy VAN DEN BUSSCHE, Henri-Louis PERMEKE, Brugge-Jabbeke, 1982.

Twee jaar geleden organiseerde Willy VAN DEN BUSSCHE, Conservator van de Provinciale Musea West-Vlaanderen, in het Provinciaal Museum Constant Permeke te Jabbeke, een studie-tentoonstelling, gewijd aan de figuur en het oeuvre van Constant PERMEKE's vader, Henri-Louis, kunstschilder en tevens Conservator van het Museum voor Schone Kunsten te Oostende. Toen verscheen een lijvige brochure-catalogus waarin V.D.B. leven en werk van "vader" PERMEKE behandelde.

Deze lag aan de basis voor de nu verschenen, puik verzorgde monografie. Ze omvat de biografie van de kunstenaar, aan gevuld met veel nieuw feitenmateriaal en heel wat familiekundige gegevens alsook heel wat in ere zijnde illustraties en foto's van zowat alle gekende schilderijen en tekeningen van de kunstenaar.

Ons vielen vooral zijn trefzekere schetsen in een schetsboekje op, alsook de erg poëtische houtskool "Maria-Hendrikapark te Oostende", dat anno 1982 nog zó herkenbaar is ter plaatse.

Prijs : 350 fr. Te koop in het Permekemuseum te Jabbeke.

N. HOSTYN

LIDGELD 1983

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de heemkundige vereniging "De PLATE" is voor 1983 vastgesteld als volgt :

aangesloten lid :	300 Fr.
steunend lid :	500 Fr.
Beschermend lid :	1000 Fr. (vanaf)

Mogen we onze leden vragen gebruik te maken van hun hierbijgevoegd stortingsbulletin ?

G.V.

IN DIT NUMMER :

- blz. 3 : Oorlogsdagboek 1940-1945 (5);
- blz. 6 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders : XVII : Pierre Verbeke;
- blz. 7 : G. BILLIET : Paul Duribreux;
- blz. 9 : E. SMISSAERT : Verhandelingen in verband met geschiedenis
- blz. 10 : J. SURMONT : De invloed van het toerisme op het Oostends toneel in de 2e helft van de 19de eeuw;
- blz. 14 : W. MAERVOET : Biografische gegevens nopens Oostendse politici (III);
- blz. 17 : Het Koninklijk Atheneum van Oostende bestaat 100 jaar (foto);
- blz. 18 : B. TURNER : Nog Julius Collen-Turner;
- blz. 21 : N. HOSTYN : Oostendse muziekgeschiedenis XXII : Organist August Wiegand;
- blz. 24 : J.B. DREESEN : Een Oostendse blaaspijpenmaatschappij.

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE.

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE", V.Z.W.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.
11e jaargang, nr. 12 december 1982.

INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER ZIE LAATSTE BLADZIJDE

EERSTE DECEMBERAKTIVITEIT / ZIE NOVEMBERNUMMER

TWEDE DECEMBERAKTIVITEIT

De OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen u uit te nodigen op de voordracht met dias die doorgaat op :

donderdag 16 december 1982 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Louis Colensstraat 6, Oostende.

met als onderwerp : S.E.O. EEN TERUGBLIK OP HET VERLEDEN

en als spreker : de Heer Olivier BALS.

Waar is de tijd dat de "COO" alles was wat de klokke sloeg! Een huismoeder die geen lid was van de Coo werd met de vinger gewezen.

Reeds ron dde jaren 1888-89 was er op coöperatief terrein zekere roeping te bespeuren. Doch eerstein 1892 werd, onder impuls van de heer H. DESMET, treinoverste bij het Spoor, overgegaan tot de stichting van een vereniging onder de veelzeggende benaming van "1' Union des Economistes", "De Verenigde Huishoudkundigen". Elf bedienden van het Spoor waren aanwezig op die heuglijke vergadering van II juni 1892, gehouden, waar anders, in de herberg "A La Ville de Gand" op het Hazegras.

Elk lid stortte de som van één frank, wat ongeveer drie uur salaris vertegenwoordigde, en met dit kapitaal zou de aankoop van steenkolen ingezet worden. De bestelling kolen moest vooraf betaald worden, en dit is altijd zo gebleven.

Op 24 oktober 1892 telde de coöperatie reeds 250 leden. Kapitaal werd gevormd door aandelen van 10 frank en er moest voor tenminste één aandeel ingetekend worden. Niemand mocht meer dan 25 aandelen bezitten.

Een bakkerij, een kruidenierswinkel en een café (eindelijk) moesten in bedrijf gesteld worden op I januari 1893. De broodronde werd ingezet met een kar, getrokken door een knaap en het jongste lid van het bestuur, aangezien de hond die eerste morgen gedeserteerd was.

En de tijd verstreek. Op 7 december 1896 durfden een vijfhtiental getrouwen een groot liefdadigheidsfeest in te richten in het lokaal Saint Georges, ten voordele van de geïsterde vissersgezinnen. De toegang, bepaald op 50 centiemen, bracht de mooie som op van 400 frank.

In 1909 werd het eerste bijhuis van de S.E.O. opgericht en wel op de wijk "Vuurtoren" in de Liefkemoresstraat. Deze wijk werd na 14-18 onteigend, het is dus niet de huidige Vuurtorenwijk ofte Opex.

Nadien volgden vleeshouwerij (15 april 1924) en de afdeling groente, fruit en bloemen. (30 juli 1924)

In de Amsterdamstraat werd een gebouw opgetrokken met bierbottelarij, koffiebranderij, schrijnwerkerij, twintig wijnkelders en reservezalen.

De opgang van de S.E.O. kon niet beter uitgedrukt worden dan met cijfers :

1892.	II leden
1893.	412 leden
1918.	4434 leden
1944.	16960 leden
9151.	27444 leden.

In 1953 stond de S.E.O. met 16 filialen en bereikte het omzetcijfer van 323 miljoen 376.342 frank.

Dit is geen samenvatting van de gebeurtenissen van 1892 tot 1953 maar alleen een aanhaling van enkele feiten. Wie meer wilt weten over deze periode en wat er nadien gebeurt is komt terecht op deze voordrachtavond gebracht door iemand die de geschiedenis van de S.E.O. van zeer dichtbij gevolgd heeft. De heer Olivier BALS was de laatste Voorzitter van de S.E.O.

Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn ook niet-leden van harte welkom.

J. DEMOL

LIDGELD 1983

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de heemkundige vereniging "De PLATE" is voor 1983 vastgesteld als volgt :

aangesloten lid :	300 fr.
steunend lid :	500 fr.
Beschermend lid :	1.000 fr. (vanaf)

Mogen we onze leden vragen gebruik te maken van hun hierbijgevoegd stortingsbulletin? Wie niet intijds stort zal het januari-nummer van ons tijdschrift niet toegezonden krijgen.

G.V.

ERRATUM

In ons vorig nummer (november 1982) ontbrak blz. 16. De leden zullen evenwel gezien hebben dat er 2 x blz. 17 instak. Willen ze dan de gestencilde bladzijde 17 in 16 en 82/187 in 82/186 veranderen.

De fotobladzijde 17 blijft zoals ze is.

Met onze excuses.

O.V.

PRENTKAARTEN MUSEUM

De prentkaarten van het Heemkundig Museum zijn bijna uitgeput. In 1983 zullen er waarschijnlijk andere gedrukt worden. Wie nog een huidige reeks wil bekomen kan die in het Heemkundig Museum aanschaffen. (20 fr. voor 3 verschillende kaarten). Die kaarten kunnen ook gemakkelijk gebruikt worden voor Kerst- of Nieuwjaarswensen te sturen.

G.V.

HET HEEMKUNDIG MUSEUM

Is geopend iedere zaterdag voormiddag van 10 tot 12 u. Op andere dagen zijn groepsbezoeken mogelijk, mits een aanvraag ongeveer een week vooraf aan het Secretariaat van "De Plate" (C/O. De Heer J.B. Dreesen, Rodekruisstraat, 4, 8400 Oostende) te sturen.

G.V.

September 1940 (vervolg)

- Woensdag 18 Omstreeksch 23 uur, werd een vliegtuig neergeschoten en kwam in zee terecht. Door de volgende vliegtuigen werden bommen geworpen : op de Koninklijke Gaanderijen, waardoor het ruitersstandbeeld van Leopold II beschadigd werd. Drie bommen vielend in de Hippodrome Wellington. Op de wijk Meiboom werden bommen geworpen op de huizen : Beekstraat nr. 32, dat gansch vernield werd. Frère Orbanstraat 342, dat erg beschadigd werd : daar deze huizen onbewoonbaar waren zijn geen slachtoffers te betreuren. Op velden en weiden kwamen bommen en brandbommen terecht (Konterdam-Zandvoorde)
Te Breedene op de Nukker werden twee huizen verwoest.
- Donderdag 19 Bommen op een villa in den Haan, 5 dooden.
Oostende werd den gansche nacht overvlogen.
- Vrijdag 20 Rond 23 uur afweergeschut.
Bommen werden afgeworpen : In de Witte Nonnenstraat, het huis van Mr. Vandewalle, deze was met zijn familie op het gelijkvloers gevlucht waar door ze niet het minste letsel opliepen. Het huis is gansch verwoest, dat ernaast is zwaar beschadigd.
In dezelfde straat op de meisjesschool, stoffelijke schade.
De genaamde Mej. Martha Montmerency, 21 jaar oud werd in haar bed gedood, door de stukken van de ontploffing over straat. Zij bevond zich in de melkerij St. Godelieve.
Op de garage St. Sebastiaan kwamen bommen en brandbommen terecht, waardoor veel vrachtwagens totaal vernield werden. De brand was daar zeer uitgebreid.
Op het groote gebouw Marie-Joséplaats, sloeg een bom het torentje weg, Het torentje viel gedeeltelijk op het overstaande huis in de St. Sebastiaanstraat, waardoor het gebouw onbewoonbaar werd. Dezelfde bom ontplofte in het huis naast het beschadigde in de St. Sebastiaanstraat dat verwoest werd.
Op wijk Hazegras kwamen een achttal brisantbommen terecht. Twee ervan vielen in de straat, ze veroorzaakten veel schade aan de omliggende gebouwen. In dezelfde straat : Fregatstraat nr. 5 werd het achtergebouwtje getroffen, waardoor als de brandvensters van de O.L. Vrouwekerk verbrijzeld werden. Deze ontploffing doodde twee Duitschers die wachtten tot het gewaar voorbij was. Over deze school in de Belgica kwamen een paar bommen terecht die het beschadigde gebouw voorgoed onbruikbaar maakten. Nr. 8 kreeg een brisant op het achtergedeelte, dit huis hoort toe aan den heer Van Dromme.
In de Lijndraaiersstraat, trof een bom de gemeene muur van de nrs. 27 & 29. Nr. 27 werd door den druk ingeduwd, een gedeelte van het dak van nr. 29 vloog in de lucht. In deze straat brandden ook vier brandbommen. Een gat werd door een obus van het afweer geslagen in het huis van den heer Tanghe. Op Sas-Slyckens troffen brandbommen de opslagplaatsen van de Touwslagerij van den Heer Decrop, het grootste gedeelte ging in de vlammen op.
- ZATERDAG 21 Vanaf 22u30 alarm tot in den volgenden morgen.
Bommen vielen achter het Koninklijke Chalet. Tusschen de Maria-Theresiastraat en de Wellingtonstraat kwamen een zestal bommen terecht.

De zesde sloeg zijdelings in het huis nr. 64 van de Wellingtonstraat. Daar werden twee jongens op slag gedood, Armand en Gustaaf Depoorter respectievelijk 13 en 17 jaar.

Hun ouders die aan den achterkant sliepen bleven ongedeerd. Rond het Padpaleis vielen 15 bommen. Op wijk Opex werden een 20-tal huizen beschadigd of vernield : in de J. Besagestraat en Voorhavenlaan.

Op wijk Hazegras vielen bommen voor de Stedelijke werkhuizen en in het bosch. Aan de Blauwe Sluis werden een 15-tal huizen vernield en beschadigd.

In de Frans Musinstraat viel een bom voor Brouwerij Calder waar een persoon licht gekwets werd.

Zondag 22

3u30 : Engelsche vliegtuigen overvliegen de stad de gansche nacht en werpen bommen op den vischmijn waar groote hoeveelheden munitie opgestapeld zijn, die tot ontploffing komen. Deze ontploffing is zoo hevig dat de huizen aan de kaai erge beschadigingen oploopen door verbrijzelde ruiten en ingeduwde ramen.

Op het Hazegras vallen bommen op de Vander Sweepplaats voor het Hotel Limbourg, dat met het huis ernaast hevig aan den gevel beschadigd werd. Naast de groote toren van de oude statie viel een bom op de kanteelen muur. Op Sas-Slyckens werden eenige pakhuizen van aannemers eveneens vernield. Ook wijk Opex werd niet vergeten. In stad kwam een bom terecht op de woning van Petit in de Ooststraat. In het Maria-Hendrikapark vielen eveneens bommen.

Maandag 23

Rond middernacht vielen twee zware bommen op het postkantoor; In het Leopoldspark viel een bom op de fontein van het Bocqwater welke verwoest werd. Later vielen bommen op de Groentemarkt, waar een bakkerij en een burgerhuis respectievelijk van de Heeren Costenoble en van den heer S. Meyer vernield werd. Ook in de Cadzandstraat werden twee huizen verwoest in een ervan werd Mw. Van Acker die te bed lag, door een shrapnell in de buik getroffen, de wonde was niet gevaarlijk.

Om 3u30 kwamen de vliegers terug en wierpen hun bommen rond het Yzerpanorama en rond het Gerechtshof; een garage in de Stockholmstraat werd vernield. Een gat werd in de muur van het Yzerpanorama geslagen waarschijnlijk door scherven.

Op de oude muur van het buiten gebruik gestelde gasgesticht werd een muur verbrijzeld. Het gerechtshof telde veel gebroken ruiten, vooral langs den Zuidkant.

Dinsdag 25

Om 23 uur begon een hevig afweergeschut. Engelsche vliegers bezochten voor de zooveelste maal de stad en lieten hun bommen vallen rond den ijzerweg van de oude statie, op de vogelmarkt, op de scheepswerven Parnesi, tegen de St. Jansbrug, in de Aartshertoginnestraat 31 oopen garage waar verschillende auto's vernield werden, op de beenhouwerij Eyland in de Jozef-II straat dat nu nog slechts uit een verdiep bestaat, op den hoek van den St. Peterburgstraat en de Koningstraat en rond 6 uur in de morgen op de Zeedijk 76, waar den Heer Willy Deprez gedood werd en zijn vrouw erg gekwetst. Veel schade aan de villa's in den omtrek.

Donderdag 26

Afweergeschut van 6 uur tot 7 uur in den morgen. Mijnen werden door Engelsche vliegers in zee geworpen voor de kust.

- Vrijdag 27 Rond 6u30 bommen op de vischmijn waar een hevige brand uitbrak. Brandbommen vielen in de Kaerne Mahieu. Rond 18 uur in de namiddag werden bommen geworpen op Beliard en Crighton, een vrouw en een kindje werden gekwetst.
- Zaterdag 28 Veel overvluchten en afweergeschut, doch er werden geen bommen geworpen.
- Zondag 29 Gedurende deze nacht moest Oostende weer drie luchtalarmen ondergaan. De eerste bommen waren voor Mariakerke, waar veel bommen terecht kwamen. Twee huizen werden zwaar beschadigd in de Groenendaallaan, waar twee personen den dood vonden : Mw. Mad. François, geb. te Leffinghe op 6 juni 1910 en Mr. Maurice CORVELEYN te Oostnede op 13 juli 1903. Gedurende deze bombardementen werden gekwetst : Mr. Gerard Vandenbroele Mw. Corveleyn, geb. Judith Vermeersch, Mej. Marguerite Corveleyn. Drie bommen vielen in de hofjes doch richtten geen schade aan. De tweede lichter werd uitgeworpen op de puinen van het Hotel SPLENDID in de Yzerstraat, in de duinen, op het strand en in den haven. De derde maal werden de bommen op de parochie van het J.J. Hart, in de volgende straten : Eendrachtstraat, Duivenhokstraat, waar bommen in de straten terecht kwamen waardoor de omliggende huizen beschadigd werden. In de Metsersstraat 5 werd een zangere vrouw Mw. Amelie Michiel die juist opgestaan was om de stoof aan te steken door een scherp en hals overgesneden en gedood.
- Maandag 30 Om 21 uur tot 23u30 hevig afweergeschut. De vliegtuigen lieten hun moordtuigen vallen aan de zuidelijke kant van het park, waarschijnlijk op de vrachtwagens die onder de boomen opgesteld waren. De huizen in de Euphr. Beernaertstraat werden zwaar beschadigd. Het bootje der eenden, de gondel die door de beplantingsdienst van stad opgesteld was tot versiering van den vijver werd door een voltreffer vernietigd. Verder werden bommen geworpen in de Gelijkheid- en Eendrachtheidstraat, op de scheepswerven van Beliard en Crighton, op de houtwerven van het Sas. Op de Conterdam brak brand uit in drie spoorwagens. Er waren geen burgerlijke slachtoffers te betreuren.

(vervolgt)

BRIEF

Mag ik U vooreerst van herte gelukwensen met Uw tijdschrift "De Plate" die ik steeds, bij elke aflevering, van de eerste tot de laatste bladzijde, met genoegen lees.

Voor inhoud, vormgeving, interesse van de grondig gedocumenteerde artikels en bijdragen, gefeliciteerd.

Nochtans is mij, in Uw laatste nummer, in het artikel "OORLOGSDAGBOEK 1940-1945, een kleine weglating opgevallen. In de voorlaatste par. van blz. 3, bij de bommen gevallen op het St. Petrus & Paulusplein, werd ook mijn eigendom getroffen. Dit is gelegen tussen de huizen van Vandevijvere en Galeyn. De tekst zou dus moeten luiden "... waar de juizen van Vandevijvere, De Puydt, Galeyn.....".

Verder mag ik U ook doen opmerken dat om 14 uur de eerste bommen vielen op het Car-Ferry station, dat toen het London-Istamboul station heette.

Buiten deze, uiterst zeldzame, weglating, niets dan lof voor het artikel en het tijdschrift en het algemeen.

Met de meeste hoogachting,
R.M. DE PUYDT

Destijds in het bosje

(3 zichtjes van vóór 1914)

Het oude "LAITERIETJE",
thans voor de derde maal
herbouwd als
"HET KONINGINNEHOF".

Het clubhuis van de
Oostendse roeivereniging.
Toen gelegen nabij de oude
vaart (Gedempt in 1937). Het
vervallen clubhuis werd
enkele jaren geleden
afgebroken.

De "ARMENONVILLE", waar
de balboogvereniging
"SINT-JORIS" gevestigd is,
werd ook helemaal
verbouwd.

DE COCK, Achille Norbert Cornelis

1. °Oostende 6 januari 1864
2. vader : Edouard Bernard
3. moeder : Maria Theresia Alexander
5. beroep : apoteker
kapitein bij burgerwacht
6. pol. strekking : liberaal
7. pol. loopbaan : gem. raad 6/1/1900-1904
schepen 2/2/1900-1911

1.2.3./ geboorteakte

5./ Rapport sur l'administration de la ville d'Ostende 1904 p. 25

DE CROMBRUGGHE de Loringhe Oscar Arwid Herman Louis...

1. °Brussel 27 april 1842 + Brussel april 1930
2. vader : Victor Jules Laurent
3. moeder : Herminie Leontine de Crombrugghe de Beaupré
4. echtg. : Odille Hildegarde Barbe de 't Serclaes de Wommerson Wommelghem
6. pol. strekking : katholiek
7. pol. loopbaan : prov. raad Gistel 1887-1914

1.2.3.4./ Coppieters R. Notices généalogiques et historiques sur quelques familles brugeoises Brugge 1943 p. 76

DE GROOTE, Eugène Marie Joseph Ghislaine

1. °Diksmuide 21 december 1861 + Houthulst 9 september 1951
2. vader : Raymond Désiré François
3. moeder : Melanie Ernestine Gislana Autrique
4. echtg. : Leanie Roberta Sidonie Van Woumen
5. beroep : eigenaar
6. pol. strekking : katholiek
7. pol. loopbaan : burgem. Houthulst
prov. raad Diksmuide
kamer V.D.O. 25/5/1900 - 22/5/1910

1.2.3.4.5./ R. Devoldere

DEJARDIN, Henri Charles Maria

2. vader : Paul Hyacinthe Leopold
4. echtg. : Maria Gillard
5. beroep : Advokaat
komiteit ligue lib.; komiteit Union lib.
6. pol. strekking : liberaal
7. pol. loopbaan : gem. raad 15/10/1911
schepen 30/7/1912

2./ Echo d'Ostende 30/10/1906 p. 3,a

4.5./ Echo d'Ostende 1/9/1905 p. 3,d

DE JUMNE, Désiré Philippe Jacques

1. °Leisele 29 september 1815 +Oostende 16 mei 1898
2. vader : Philippe Jacques
3. moeder : Marie Caroline Macagge
4. echtg. : Sophie Justine Marie Serruys
5. beroep : geneesheer
6. pol. strekking : liberaal katholiek na 1878
7. pol. loopbaan : gem. raad 8/1/1861-1866/ 20/2/1870
ontslag 29/10/1878

1.2.3.4.5./ overlijdensakte

DEKNUYT, Aimé Paul

1. °Oostende 1767 +Oostende 14 juli 1854
2. vader : Antoine Laurent
3. moeder : Marie De Neve
4. ongehuwd
5. beroep : eigenaar
luitenant kolonel bij burgerwacht
6. pol. strekking : unionistisch
7. pol. loopbaan : schepen 3/10/183 -1845

1.2.3.4./ overlijdensakte

5./ overlijdensakte ; Vandeput H. Ostende et le littoral belge p. 51

DE LIMBURG STILRUM, Thierry

1. °Antwerpen 11 april 1827 + maart 1911
2. vader : Guillaume Bernard
3. moeder : Albertine Philippe Josephine de Pret Roose de Calesberg
4. echtg. : Maria Thérèse Astèrie de Thiennes Leyensburg et de Rumbeke Gent 29/7/1896
6. pol. strekking : katholiek
7. pol. loopbaan : Senaat V.D.O. 1878-1892/1894 - 1911

1.2.3.4./ Coppieters 't Wallant R. Notices généalogiques et historiques sur quelques familles en Flandre Occidentale Brugge 1946 p. 159

(vervolgt)

Willy MAERVOET

MOSELTREKKER

De foto gepubliceerd in "De Plate" nr. 9 werd in facsimile overgenomen uit "Wandelaer sur l'Eau", vandaar het verkeerde franstalige onderschrift.

Deze foto, werd tevens afgedrukt in het Jaarboek 1980 van onze zustervereniging "Ter Cuere", samen met een andere foto van mosselschuiten, en voorzien van volgende tekst, ook van belang misschien voor de leden van De Plate :

MOSSELSCHUITEN UIT BOUCHOUTE

Voor en na de eerste wereldoorlog kwamen alhier schuiten uit Bouchoute mosselzaad halen. Deze werden afgestoken van de golfbrekers aan het strand te Oostende en Bredene. De haven van de Vlaamse gemeente Bouchoute lag op Hollands grondgebied, aan de nu verdwenen inham van de Schelde : De Braakman. De kleine mosseltjes konden verder groeien in Hollandse wateren en kwamen dan bij ons terug als "Philipine-se mosselen". Op de ene foto ziet U dus Vlaamse schuiten van Hollands model in de visserskaai te Oostende. Daaronder een werkelijk prachtige foto van een mosseltrekker aan het werk bij laag water en mooi weer.

R. VERBANCK

Het begrip "Sint-Katharinakreek" zal weldra volledig de geschiedenis zijn ingetreden. Heden is de kreek - hier eigenlijk een omstreeks 1600 ontstane zijarm (1) - nog slechts als een vervuilde gracht over enkele honderden meters zichtbaar, nl. tussen de Vredestraat en de Voorzienigheidstraat, achter het stedelijk Wezenhuis, en verder ten Westen van de Elisabethlaan, langs de ruïne van de "Hamilton" hoeve.

Nochtans is deze waterloop eeuwen oud. Het voornaamste gedeelte ervan dagtekent van voor de 10de eeuw. Ze is dus onafscheidelijk verbonden met het wel en wee van onze streek, van de stad Oostende, van de verdwenen Sint-Katharinaparochie - waaraan ze haar naam dankt -, en tenslotte ook wel van de huidige Sint-Godelieveparochie, waarvan ze, op enkele uitschieters na, de West-, Zuid-, en Oostgrens benadert, en waar ze tot over enkele tientallen jaren nog talrijke zijgrachtjes bezat.

Wanneer de waterloop ontstond is niet te achterhalen. Maar zeer waarschijnlijk is ze gedeeltelijk een overblijfsel van de eens + 500 M. brede kreek die tot rond de 10e eeuw het zg. eiland "Ter-Streep" (2) van het vasteland scheidde. Deze kreek mondde uit in de IJzer ten zuidoosten van Westende (Nieuwendamme) liep nagenoeg evenwijdig met de kust, en was tussen Oostende en Bredene, zeer versmald (+ 50 M.) ook met de zee verbonden. Door verzanding en aanslibbing werd ze echter in de loop der eeuwen tot een veel bescheidener waterloop herleid. De hoofdader der Sint-Katharinakreek moet waarschijnlijk reeds rond 1000-1100 een zijtak zijn geweest van de waterloop, die in de 13de eeuw, als de Hoofdwatergang van het "'s-Heer Woutermansambacht" bekend staat. (3) Aan deze zijtak werden in 1285 door de Oostendenaars werken uitgevoerd om ze bevaarbaar te maken. Van dan af staat ze bekend als "Oostendschen Waterganck". Ze begon aan de Hoofdwatergang, oostwaarts vanaf een plaats "Pannebrouckxhoucke" of soms "Pannevoxhoucke" genaamd, liep ongeveer noordoostwaarts stroom op langs de Sint-Katharinakerk tot bezuiden de oude stad Oostende. Langs enkele vertakkingen stond ze in verbinding met de stadsgrachten en voerde het oppervlaktewater van de stad af. Aan haar Zuideroever lag de "Zuijddyck" of de "Zuydwegnaar Sint-Kathelijne" die voorbij Sint-Kathelijne westwaarts de "Hooghe Dyckweg" (4) genoemd werd.

De Hoofdwatergang zelf was op haar veurt een bevaarbare afleiding in ongeveer noordwestelijke richting, van het nog grotere "Ieperleedt" ter hoogte van Snaaskerke, en vloeide langs Stene naar de zee waarin ze uitmondde door de "'s-Heer Woutermanssluys" (5).

Langs de OOSTEROEVER van deze hoofdwatergang lag een dijkweg, waar later de "Steense Dijk" gebouwd werd (voltooid in 1608). Deze is in de loop der eeuwen omzeggens niet gewijzigd van ligging.

Het meest zeewaarts gelegen gedeelte van de hoofdwatergang wordt op sommige oude kaarten soms vermeld als "(Groote) Sluysvliedt" (6).

Het "Ieperleedt" een voor zijn tijd (10e eeuw) zeer belangrijke waterloop verbond de steden Ieper en Brugge, over Diksmuide, Schorre, Slijpe, Leffinge, Snaaskerke, Oudenburg en Jabbeke. Het was gedeeltelijk de voorloper van de na 1600 gegraven kanalen Plassendaele-Nieuwpoort en Brugge-Oostende.

De stad Oostende was dus door middel van voornoemde waterlopen met verschillende steden of parochies in het binnenland verbonden.

Dat de scheepvaart op deze waterlopen reeds zeer vroeg bestond, is bewezen door het ontdekken in 1952, van een scheepswrak daterend uit de 5de of 6de eeuw (maar waarschijnlijk nog ouder), bij een bouwwerk nabij de hoek van het Mac Leodplein op de Torhoutsesteenweg nr. 131, in de eertijds brede bedding van de Oostendse watergang, of de nog oudere en grotere kreek, die op dezelfde plaats gesitueerd was.

Na de eerste verbeteringswerken aan de Oostendse Watergang in 1285, was het anderhalve eeuw later noodzakelijk geworden de watergang opnieuw uit te graven, om de bevaarbaarheid te herstellen en te verbeteren. Na de uitvoering der werken rond 1443, werd de waterloop betiteld als "Nieuwe Oostendsche Waeterganck".

Een eigenaardigheid is wel dat de afwateringsrichting omgekeerd werd, toen de watergang via de "Havenvlieten" door de aanleg van de eerste Oostendse haven in 1446, in verbinding kwam te staan met de zee.

Voordien moest de stad Oostende haar water aflossen langs de watergang, de Sluisvliet en de Woutermanssluis. Nu werd het water aangewend als doorspoeling van de haven. De Woutermanssluis werd vermoedelijk na 1573 afgedamd, daar ze minder noodzakelijk was, en in vervallen toestand was geraakt, en door haar ondichtheid de scheepvaart op de watergang bemoeilijkte.

De overstroming van de streek, veroorzaakt door het doorsteken der duinen oostwaarts van Oostende, als verdediging tegen de Spaanse belegering in 1584, waardoor een nieuwe zeegeul ontstond, alsmede de verwaarlozing tijdens de periode van het Beleg van Oostende (1601-1604) had belangrijke wijzigingen aan de waterloop tot gevolg.

Alhoewel zij in breedte erg was toegenomen (tot ongeveer 100 m.) was de bevaarbaarheid verminderd, en zou nooit meer hersteld worden. Tevens waren onder invloed der getijden talrijke nieuwe zijaders aan de waterloop ontstaan, alsook enkele nieuwe krekken (o.a. Schaperij- en Gouwelozeekreek).

Tussen 1600 en 1700 krijgt de waterloop de benamingen "Kaeyekreek" en "Sint-Katharinakreek" of soms "Oude Oostendsche Waeterganck". Enkele nieuwe zijtakken ten Westen van Sint-Katharina werden rond 1700, ook als behorend tot de Sint-Katharinakreek beschouwd. Anderdeels word de bedding van het zuidelijk deel van de vroegere Oostendse watergang verlegd en in verbinding gesteld met andere waterlopen, om later volledig te verdwijnen.

In 1745 werd Sint-Katharinapolder ingedijkt. Ze was niet langer blootgesteld aan de invloed der getijden door het bouwen van een zeesluis (7), en tevens beveiligd tegen overstroming, veroorzaakt door andere nabij gelegen waterlopen, waarbij vooral de toen machtige Gouwelozeekreek dient vermeld.

De bedding van de Sint-Katharinakreek stabiliseerde zich en onderging ook in de latere eeuwen praktisch geen veranderingen.

Geleidelijk nam ze af in breedte en diepte. Haar monding werd herhaalde malen omgelegd of gewijzigd bij de stelselmatige uitbreiding der stad Oostende.

Volgens een kaart van de Sint-Katharinapolder uit 1893, lag de kreek nog over haar hele lengte open, als was de monding reeds omgelegd. Er bestonden alleen enkele duikers en buizen aan de Duinenweg (in de huidige Wellingtonbaan), de Nieuwpoortesesteenweg, de Langestraat (= huidige Leffingestraat en Roerdompstraat), de Stuiverstraat en de Torhoutsesteenweg, die toen de enige wegenis uitmaakten ten Z.W. van de Koninginnelaan.

Met behulp van deze kaart kan de bedding van de toenmalige kreek in grote trekken gevolgd worden ten opzichte van de heden bestaande straten en gebouwen.

Enkele straten werden immers boven de overwelfde kreek aangelegd, of wel werd de loop van de kreek verlegd tot onder bepaalde straten.. Er lopen twee armen langs de Duinenweg die samenvloeiën ter hoogte van de Northlaan, in de Wellingtonrenbaan. Vandaar loop de kreek Z.O. waarts dwars onder de Nieuwpoortsesteenweg (Nr. 413) en de Vredestraat (Nr. 9) doorlangs de achterzijde van het Stedelijk Weeshuis en deels onder de Schelpenstraat. Dan buigt ze kort naar de Elisabethlaan, gaat er onder door, en loopt langs de ruïne van de "Hamiltonhoeve" (8) tot aan de Roerdompstraat. Ze dwarst deze straat evenals de Eigenhaardstraat, en buigt zich dan naar de Onafhankelijkheidsstraat toe. Ze maakt nog een kronkeling (9). en gaat ongeveer ter hoogte van de Batterijstraat terug onder de Elisabethlaan door, naar het kruispunt van de Leffinge-Gelijkheid- en Honoré Borgerstraat (10). Van daaruit beschrijft ze een boog (11) midden de huizenblok tussen de Honoré Borgerstraat en de Broederlijkheidsstraat die eindigt op het Conscienceplein (12). Van het Conscienceplein gaat het verloop langs de Westkant van de Conscienceschool, dwars onder de Stuiverstraat, het Vrij Technisch Instituut, de Duivenhok- en Plakkersstraat door naar de Sint-Katharinapolderstraat. Ze volgt deze straat en de Schildersstraat tot de Mac Leodstraat.

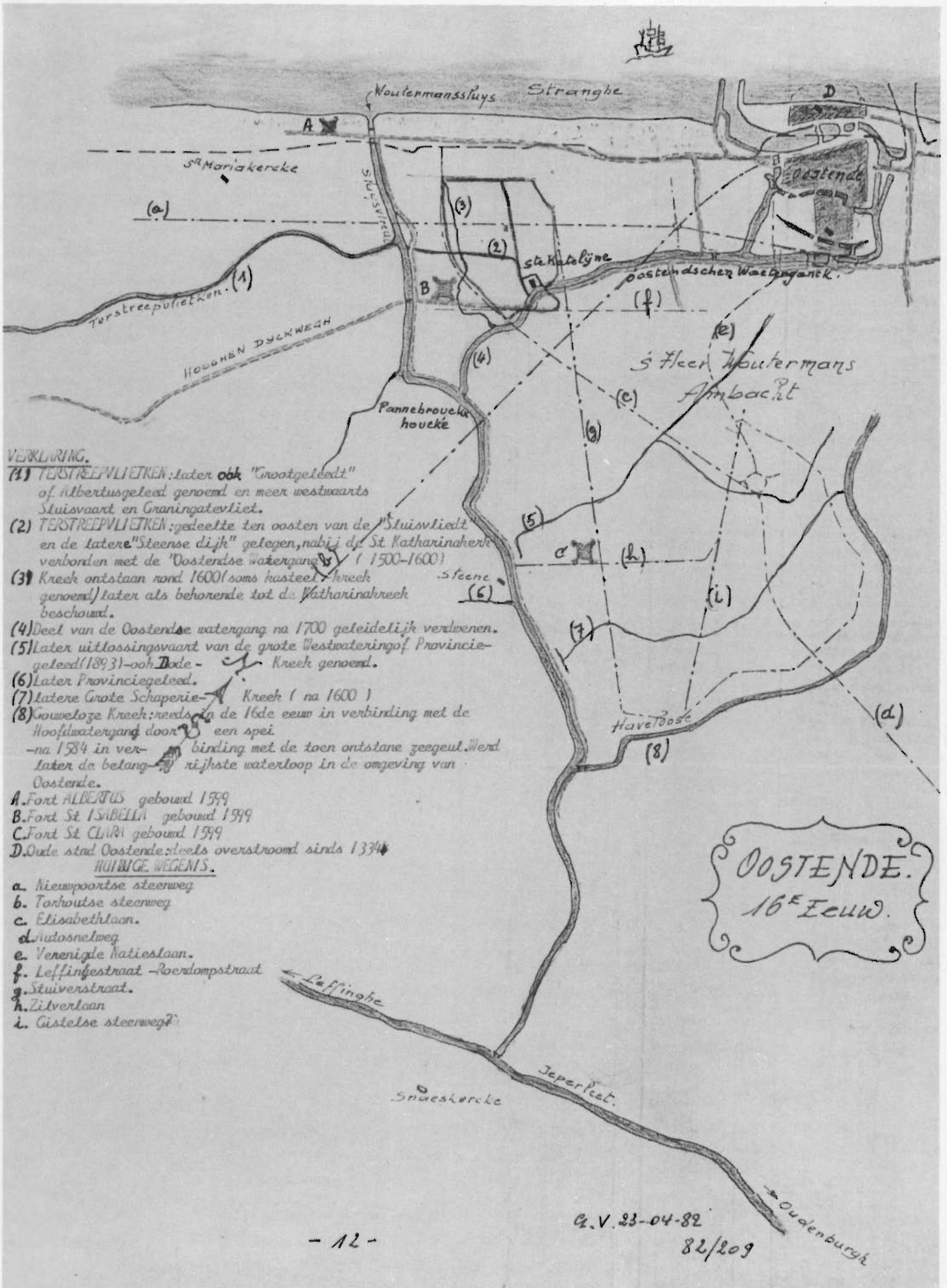
Ze loopt dan nagenoeg volgens de scheidingen van de koer van het O.L.V. College, met de eigendommen van het Mac Leodplein en de Torhoutsesteenweg (13).

Halverwege de Oude Molenstraat en de Grensstraat dwarst ze de Torhoutsesteenweg en beschrijft in de blok tussen die beide straten nog een bocht (14) tot ongeveer aan de Koninginnelaan.

Daar wordt de waterloop van haar oorspronkelijke bedding afgesneden en evenwijdig met de Koninginnelaan en verder rechtdoor naar het "Provinciegeleed" of "Dodekreek" afgeleid. Haar water komt dan via de sluis van de Konterdam in de achterhaven terecht. De oorspronkelijke bedding liep verder rechtdoor onder het sportcentrum en de Peter Benoitstraat en dan volgens de Amsterdamstraat onder het Stadhuis door, en in de lengtelichting van de huidige jachtdokken (15) waar nu het schoolschip "Mercator" gemeerd ligt. Eertijds bevond zich hier de "Zuidelijke Havenvliet". Een mogelijk overblijfsel van een noordwest aftakking- de "Westelijke havenvliet" - vindt men in de vijver van het Leopoldpark, waar nog een gedeelte vestingmuur, getooid met het beeld van een leeuw, zichtbaar is.

De Sint-Katharinakreek is thans volledig opgenomen in het rioleringsstelsel der stad Oostende en staat in voor de afwatering van een aanzienlijk stadsgedeelte. Ze liet in haar omgeving zeer slechte bouwgronden in die omgeving geen zeldzaamheid !

- (1) Deze zijarm wordt soms "Kasteelkreek" genoemd, een afleiding van de naam van de erlangs gelegen hoeve, die op oude kaarten vermeld wordt als "Le Petit Château"-ferme. Deze hoeve werd later beter bekend als de "Hofstede van Hamiltons" de naam van vroegere uitbaters. Ze werd waarschijnlijk reeds gedeeltelijk rond 1700 gebouwd op een gedeelte der wallen van het Spaanse Sint-Isabellaafort, dat in 1599 aangelegd werd voor de Belegering van Oostende.
- (2) Op de "Streep" ontstonden de nederzettingen Westende, Middelkerke, Walravensijde, Mariakerke, Oostende en Sint-Kathelijne.
- (3) Het " 's-Heer Woutermansambacht" omvatte de parochies Mariakerke (waarvan eerst ook Oostende afhing) Sint -Katharina, Bredene, Zandvoorde, Oudenburg en Ettelgem. Het was genoemd naar Ridder Woutermans van Gent, die de rechten over de streek bezat.

VERKLARING.

- (1) TERSTREEPVLIEKEN: later ook "Grootgebied" of Albertusgeleed genoemd en meer westwaarts Sluisvaart en Graningatevliet.
- (2) TERSTREEPVLIEKEN: gedeelte ten oosten van de "Sluisvliet" en de latere "Steenen dijk" gelegen, nabij de St. Katharinakerk verbonden met de "Oostendse Watergang" (1500-1600)
- (3) Kreech ontstaan rond 1600 (soms kasteel-kreech genoemd) later als behorende tot de Katharinakreech beschouwd.
- (4) Deel van de Oostendse watergang na 1700 geleidelijk verdwenen.
- (5) Later uitlossingsvaart van de grote Westwatering of Provinciegeleed (1893) - ook Dode-kreech genoemd.
- (6) Later Provinciegeleed.
- (7) Latere Grote Schaperie-kreech (na 1600)
- (8) Gouweloze Kreech: reeds in de 16de eeuw in verbinding met de Hoofdwatergang door een spei - na 1584 in verbinding met de toen ontstane zeegeul. Wordt later de belangrijkste waterloop in de omgeving van Oostende.

- A. Font ALBERTUS gebouwd 1599
  - B. Font St ISABELLA gebouwd 1599
  - C. Font St CLARA gebouwd 1599
  - D. Oude stad Oostende: reeds overstroomd sinds 1334
- HUIJIGE WEGENS.

- a. Nieuwpoortse steenweg
- b. Torhoutse steenweg
- c. Elisabethlaan.
- d. Autosnelweg
- e. Venenigle Natieslaan.
- f. Leffingestraat - Roerdompstraat
- g. Stuverstraat.
- h. Zilverlaan
- i. Gistelse steenweg?

OOSTENDE.
16^E Eeuw.

- (4) De "Hooghe Dyckwegh" mag als de voorloper van de huidige Leffingestraat en de Prins Roselaar beschouwd worden.
- (5) Deze sluis, vermoedelijk gebouwd in de 2de helft van de 13de eeuw, bood geen toegang voor schepen naar de zee en diende alleen tot regeling van de waterafvoer. In 1483 moest ze landwaarts verlengd worden wegens verplaatsing van de duinen. Iets westwaarts van de sluis werd in 1599 het Spaanse fort Albertus gebouwd en ontstond later de Albertuswijk. De sluis moet gesitueerd worden op het huidige strand eventjes Westwaarts van de verlenging van de Aartshertogstraat.
- (6) De "Sluysvliedt" wordt soms voorgesteld als de monding van het "Terstreepvlietken" dat het overblijfsel van de grote kreek was, reeds vermeld. Andere latere benamingen van deze waterloop zijn ook "Grote geleedt" (Ferrariskaart 1771-1778) - "Graningatevliet" - "Sluysvaert" - "Albertusgeleed" (heden nog op legerstafkaarten vermeld.) Het "Terstreepvlietken" had ook nog een andere monding met een uitwateringssluis naar de zee tussen Raversijde en Middelkerke. Op een stafkaart van 1860 vindt men daar nog vermeldingen "Verduysterder Sluysvaert" en "Sluysput". Volgens een kaartje van voor 1600 (overgenomen door E. Vlietinck in zijn werk tussen blz. 62-63) lag er ook nog een gedeelte van het "Terstreepvlietken" oostwaarts van de Steense Dijk en de hoofdwatgang, dat nabij de Sint-Katharinakerk in verbinding stond met de Oostendse watgang.
- (7) Deze sluis, omgeven door een versterking (halve maan) bevond zich ter hoogte van de huidige Kapellebrug.
- (8) Hier is de kreek wellicht een overgebleven deel van de omwalling van het in 1599 gebouwde Isabellafort.
- (9) Van hieraf volgen we de bedding van de eertijds bevaarbare Oostendse Watgang.
- (10) Nagenoeg op dezelfde plaats bestond eertijds het Sint-Katharinabrugje over de Oostendse Watgang.
- (11) Deze boog werd verlaten bij de overwelving. Deze ligt nu onder de Honoré Borgersstraat.
- (12) Ruim halverwege deze boog op de Westeroever moet de verdwenen Sint-Katharinakerk gesitueerd worden/
- (13) Vindplaats van het scheepswrak eerder vermeld.
- (14) Ook deze bocht werd verlaten en de overwelving werd onder de Grensstraat aangelegd.
- (15) Deze dokken werden in 1776 - 1783 gebouwd in de bedding van de waterloop.

Gerard VANDAMME
31/05/82

- BRONNEN : - E. Vlietinck : "Het oude Oostende en zijn driejarige belegering" 1897 Herdruk.
- G. Billiet : "O.L.V. ter Duinen Mariakerke - Oostende Historische aantekeningen".
- J. De Smet : "Biekorf jg. 1970 nr. 5 en 6"
" De indijking van de Sint-Katharinapolder 1744-1749".
- Nazicht en vergelijking van kaarten uit het Rijksarchief : Archief Sint-Katharinapolder, Rioleringsplan van Oostende.

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XXIII : CHARLES-MARIE WIDOR TE OOSTENDE

(1895)

23 juli 1895 was een der vele muzikale hoogdagen van Oostende's Kursaal. Charles-Marie WIDOR (1845-1937), de onvolprezen organist van de Saint-Sulpice te Parijs en geliefd componist van orgel- en orkestmuziek (wie kent niet zijn "Toccata"?) kwam er eigen werk vertolken en dirigeren. Tijdens zijn verblijf alhier logeerde hij in het "Hôtel du Cercle Catholique".

Het concert had plaats in aanwezigheid van Barones Lambert DE ROTSCCHILD, van de componisten LASSEN en F.A. GEVAERT, Directeur van het Conservatorium te Brussel.

Begonnen werd met WIDOR's Symphonie op. 69. Dan speelde WIDOR het Allegro uit zijn 6e symphonie voor orgel (Op. 42). Mevrouw OLDENBOOM, een jonge Hollandse zangeres, vertolkte zijn "Nuit d'Etoiles" en de ballade uit zijn opera "Maitre Ambros".

Er werd vervolgd met "Aubade" waarin Johan SMIT solist was en met WIDOR's ballet "Korrigane". Daarbij leidde hij zelf het orkest. Na een stermachtige ovatie gaf hij nog een briljante uitvoering van zijn bekende (toccata" voor orgel, een stuk dat tot op vandaag de dag goed heeft weten stand te houden.

WIDOR, persoonlijke vriend van Léandre VILAIN, werd een tweede maal te Oostende verwacht op 8 juni 1897 voor de inauguratie van het orgel in de Noodkerk van SS. Petrus en Paulus. Hij liet echter op het laatste ogenblik verstek gaan.

Nog een detail : Tijdens zijn 1e verblijf te Oostende dediceerde WIDOR een partituur van zijn "Symphonie Gothique pour orgue" op. 70 aan Léandre VILAIN.

Het exemplaar van die orgelsymphonie, nog steeds bewaard in de bibliotheek van het Gentse Conservatorium, draagt volgend eigenhandig opschrift van de meester : "A mon ami L. Vilain. Ostende 23 juillet 1895. N.M.W."

BRON : L.L., Concert Widor, in "La Saison d'Ostende", 18, 20, 25 juli 1895.

Norbert HOSTYN

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE - I, INLEIDING

De Plate-kalender 1983, verzorgd door hoofdredacteur Omer VILAIN, is gewijd aan "Oostendse monumenten". Meteen een kans om van januari 1983 af met een nieuwe bijdragereeks te starten, gewijd aan dat onderwerp.

Het is de bedoeling om tot eind 1983 maandelijks de monumenten te commentariëren die op de synchrone kalenderbladzijde te zien zijn, en dan later de resterende monumenten te bespreken.

De maandelijks voordracht van 22 december 1983 zal aan het zelfde thema gewijd zijn. We hopen met deze nieuwe reeks bijdragen onze leden dës te beter onze geliefde stad te leren kennen.

Norbert HOSTYN

Naast Karel Jonckheere is Dr. Eugeen van Oye op literair vlak ontegensprekelijk de meest getalenteerde man die Oostende ooit heeft gekend. Jammer genoeg is hij door een deel van de Oostendse bevolking om politieke redenen miskend gebleven en is hij in de anonimiteit verzonken.

Van Oye zou waarschijnlijk nooit zo'n hoog niveau als dichter bereikt hebben zonder de vorming die hij gekregen heeft van Guido Gezelle. De priester-dichter was leeraar in het Kleinseminarie van Roeselare en had gedurende enkele jaren de jonge Van Oye als leerling. Tussen die twee ontstond een hechte vriendschap, waarvan Gezelle gebruik probeerde te maken om Van Oye over te halen priester te worden. Van Oye's vader had echter andere plannen voor zijn zoon; hij wilde dat Eugeen geneesheer werd. Daarom haalde hij Eugeen uit Roeselare weg om hem een betere opleiding in de wetenschappen te kunnen geven. Deze beslissing veroorzaakte veel verdriet bij Gezelle, meer dan bij zijn leerling; hun vriendschap leed fel onder de discussies die zij voerden over Eugeen's toekomst en het zou jaren duren vooraleer de twee weer zouden samenkomen (1).

Niettemin heeft Gezelle op literair gebied een grote invloed op Van Oye blijven uitoefenen, zodanig dat men Van Oye, samen met Hugo Verriest en nog enkele andere dichters tot de 'Gezelle-school' is gaan rekenen (2).

Gezelle's invloed is vooral merkbaar in de eerste gedichten die Van Oye schreef. Gezelle had een grote bewondering voor de Amerikaanse dichter Longfellow, die hij deelde met zijn leerlingen. Zij vertaalden tal van Longfellow's gedichten en volgden van nabij de evolutie van zijn werk. Zij namen ook zijn milde romantiek, zijn individuele blik op de natuur over en verwerkten het in hun eigen gedichten. Toen Longfellow stierf in 1882 bekende Van Oye de verwantschap die hij met de Amerikaan voelde.

Aan H.W. Longfellow.
24 Maart 1882

Ik zag u nooit dan met den blik des herten;
er strekte tusschen ons een oceaen,
en thans - de dood, onverschrijdbre verte...
Twee zeeën : Ruimte en Tijd ! - Gij landet aan
vanwaar men niet teruggekeert... Een traan
benevelt mij den blik, en 'k zucht : het is gedaan -
thans zie ikhem niet meer !

Maar - eens beterdten
zal ik den oever ook der Eeuwigheid;
dan ziet mijn oog wat ik in't hert verlang.
en waar ' van droomde wordt dan werkelijkheid...
Dan komt gemij te moet - me reikend beid'
uwe armen uit - en ispt, terwijl 'k aan 't hert u prang :
"Gij broeder mijner ziel, waar bleef je dan zoolang ?"

26 Maart 1882 (3)

Deze invloed van Longfellow was echter niet de enige die Van Oye onderging. Naast de finesse van de Engelstalige poëzie kwam hij ook diep onder de indruk van de bombastische Duitse kunst. Richard Wagner werd zijn groot idool; waarschijnlijk kwam hij voor het eerst in aanraking met die kunst toen hij in 1870 veldgeneesheer was in het Anglo-Belgisch Rode Kruis tijdens de Frans-Duitse oorlog. Van Oye verborg zijn sympathie voor de Duitsers niet en werd een vurig verdediger van hun zaak. Hij wees op de verwantschap tussen de Germaanse volkeren onderling en de dekadentie van Frankrijk. Hij nam Wagner's stijl over : bombasme, kleurcontrasten, natuurgeweld, passie, Germaanse mythologie kwamen meer en meer in zijn gedichten voor. In sommige van zijn gedichten smelten de oude en de nieuwe stijl samen zodat de lezer soms verrast wordt door de plotse toonverandering van het gedicht. Een tekenend voorbeeld is Hoe men dichter wordt, geschreven in 1901. De proloog is uiterst lichtvoetig, in de eerste strofe slaat de toon om in bombasme.

Hoe men dichter wordt ?...

Dat wil ik u vertellen. Maar vooreerst,
men wordt niet dichter : "Nascitur poëta"
zegt men in 't Latijn; men is't of is het niet -
geboren. Nu tot daar - en wat er ook
van zijn, lijk alle gaven Gods, is ook
het dichter-wezen voor ontwikkeling vatbaar
('t zal dit wel zijn wat heet geboren worden.)
Daartoe is een enkel toeval nodig,
een iets dat wakker schudt en aanspoort, of
zooniet, de bloem der poëzij verkwijnt
en sterft, zichzelf des onbewust - onvruchtbaar,
op braakgebleven veld. Welnu, zoo'n toeval
is 't juist dat ik u wil vertellen. Luistert.
't Is lang gebeurd, wel zevenhonderd jaar -
in Zuid-Tirol, nabij den Eisackstroom.

I

Elegisch, door feeënhand geweven,
lag, lijze neergevallen als in een droom,
eens lauwen zomeravonds nevelsuier
om 't blauwgroen loofgewelf van 't reuzig woud
dat, als een golvend mantelkleed, de lenden
omklemde van het bochtig rotsgebergte,
waar, als een arendsnest, 't slot Hauenstein
ten top rees. Prachtig panorama dat
van daaromhoog voor de oogen zich ontvouwde !
;; . . . . . (4)

In de literatuurgeschiedenissen en -overzichten beschouwt men Van Oye meestal als een meelopertje, een volgeling van Gezelle, die nu en dan eens een goed gedicht geschreven heeft maar die niet kan opwegen tegen zijn leraar of tegen de generatie van Van Nu en Straks. Van Oye zelf vindt Van Nu en Straks "zonder herte" en blijft koppig bij zijn oude stijl. (5) Toch zal Van Oye's werk niet onbekroond blijven. In 1883 wordt zijn gedicht Daphne bekroond en in 1910 krijgt het toneelstuk Godelieve van Gistel de driejaarlijkse staatsprijs voor teneelletterkunde.

Van Oye koppelde, zoals veel Vlaamse schrijvers uit die tijd, zijn literaire interesse aan de verdediging van de Vlaamse zaak. Dient het gezegd dat in een toeristische stad als Oostende zijn taak verre van gemakkelijk was? Niettemin bleef hij volharden voor de erkenning van het Vlaams als volwaardige taal.

Toen hij in Oostende aankwam sloot hij zich aan bij de toneelkring Hoop in de Toekomst. Hij werd eveneens lid van het Vlaamsch Verbond en Het Willemsfonds. Alle drie deze verenigingen waren liberaal getint, maar Van Oye hield zich afzijdig wat politieke kleur betreft. Wanneer rond de eeuwwisseling de taalstrijd heftiger wordt neemt Van Oye resoluut het roer in handen: hij schrijft verschillende brieven naar L'Echo d'Ostende en Le Carillon waarin hij de Vlaamse zaak verdedigt. Van de eerste krant krijgt hij enige steun, de laatste lust hem rauw. (6)

In 1910 en 1911 grijpen te Oostende manifestaties plaats die het Vlaams in het onderwijs verdedigen: in 1910 tegen de oprichting van een Franstalige afdeling in het atheneum, in 1911 voor een Vlaamstalige universiteit te Gent. Telkens is Van Oye voorzitter van de vergadering. (7)

Voor erkenning in de plaatselijke pers beperken we ons tot L'Echo d'Ostende. Le Carillon neemt immers zo'n bevooroordeelde positie in dat zij moeilijk geloofwaardig kan genoemd worden. Zo noemt zij Stijn Streuvels' werk 'baraguin' en schrijft ze van Gezelle 'quelle puérilités'. (8) L'Echo d'Ostende, daarentegen, drukt een zachte sympathie uit voor Van Oye. Ze beschrijft Van Oye's ontroering bij het bezoek van Streuvels aan Oostende in 1910 (9) en noemt Van Oye 'le poète complète' (10) in een verslag van een vergadering van het comité voor Vlaamstalig onderwijs; n.a.v. de driejaarlijkse staatsprijs door Van Oye in 1910 gewonnen besteedt L'Echo d'Ostende een volledig artikel aan Godelieve van Gistel.

Van Oye's twijfelachtige houding tijdens W.O.I. zal hem veel last berokkenen in de na-oorlogse jaren. Veroordeeld door een bloeddorstig deel van de Oostendse bevolking trok hij zich terug in Gistel waar hij overleed in 1926.

Bibliografie E. Van Oye

Overgenomen uit Huldeboek Dokter Eugeen Van Oye, V.T.B. 1969, p. 75-77

- ? De Vlaamsche Bewegingen; redevoering
- 1864 Mijnheer Marguery en het Vlaamsch, door een Vlaming; redevoering, 31 mei 1864, Leuven, pamflet, 9 blz.
- 1870 Het rijke kind en het arme kind; bezit Archief en Museum van het Vlaamse Cultuurleven (A.M.V.C.)
- 1870 en volgende: Verscheidene gedichten in de Jaarboeken van het Willemsfonds (Gent) en Volks-almanak, uitgaven van het Willemsfonds, Gent
- 1873 Duinhalmen. I. In Zee. II. Afscheid. (A.M.V.C.)
- 1873 Dichterwijding (A.M.V.C.)
- 1874 Morgenschemer; gedichten 1856-1870
Brussel, Leipzig, Oostende, F. Claassen
Gent, W. Rogghé
Groningen, J.B. Wolters, 1874, 417 blz., in 8°
Druk C. Lambrecht, Brugge.
- z.j. De Bloem, idyllische fantazij (z.p., z.u., z.j.), (1874?), 8°, 14 blz. in bibliotheek Oostende en A.M.V.C.

- 1881 De Nixe. Lyrisch drama in drie bedrijven. Zeer vrije bearbeiding van eene dramatische schets des Russischen dichters Alexander Pusckin, 32 blz.
L. dela Montagne, Antwerpen.
- 1883 De eerste hulp bij plotselinge ongevallen. Zes voordrachten van Prof. Dr. Fr. von Esmarch, uit het Duitsch vertaald.
Roeselare, 1883.
2de druk 1898, Gent, I. Van derpoorten, 131 blz.
- z.j. Daphné, dramatische cantate, (z.p., z.d.), 8 blz., in 8°, (1883?).
- 1883 Daphné (vertaling in het Frans).
- 1884 Les premiers soins à donner en cas d'accidents subits. Conférences du Dr. Fr. von Esmarch, Professeur à l'Université de Kiel, traduction de l'allemand, A. Manceau, Bruxelles, 1884, 2me éd. 1893, 3me éd. 1897, 4me éd., 1902, 5me éd. 1909.
- 1886 Hakon Jarl, treurspel in vijf handelingen van Adam Gottlob Oehlenschläger, uit het Deensch vertaald, Antwerpen, L. dela Montagne, 117 blz.
- 1887 1302, Hymne aan Breidel en de Coninc; twee gedichten. Brugge, F. Claeys, 24 blz.
- 1888 Prudens van Duyse en Nog over Prudens van Duyse en eenige andere lieve dingetjes, 89-96.
- 1889 Vonken en stralen, Poëzie 1870-1876, Gent, A. Siffèr, 6°, 227 blz.
- 1893 De Aziatische Cholera, oorsprong en behoedmiddels. Voor het volk geschetst.
Gent, Vanderpoorten, 8°, VIII blz. + 136 blz.
- z.j. De gezondheidsleer in de school. Aanspraak gehouden bij dr prijsverdeling van de Nijverheidsschool te Oostende op 19 november 1893. Overdruk, 9 blz., uit De Vlaamsche Kunstbode.
- 1898 Lentezonne. Cantate voor kinderen. Meisjes en Jongens. In De Vlaamsche Kunstbode.
- 1899 De twee Rodenbachs in De Vlaamsche Kunstbode, 7 mei 1899.
De huwelijkskamer (naar Louis Veuillot).
- z.j. De gezondheidsleer in de 19e eeuw. Rede gehouden bij de prijsverdeling in de Nijverheidsschool van Oostende den 10den mei 1903. In De Vlaamsche Kunstbode.
- z.j. Lentelied.
- 1901 Peter Benoit, een herinneringslied. In De Vlaamsche Kunstbode. 1901
- 1901 Een koningslied. Hymne voor de onthulling van het standbeeld van Leopold "d'Eerste", binnen de stad Oostende. Ook opgenomen in In 't Blauwe, 1901.
- 1904 In 't Blauwe, Gedichten 1876-1901.
- 1906 Bij de inwijding van G. Gezelle's grafmonument (6 blz.). Hulde van het Davidsfonds aan G. Gezelle.
- z.j. Godelieve van Gistel. Gedramatiseerde legende uit de XIe eeuw, in vier bedrijven, toneel, 6 sept. 1909 en in 1910 bekroond met den driejaarlijkschen Staatsprijs voor toneel-letterkunde. Brugge, J. Houdmont-Carbonez, 8°, 111 blz., (1910?).
2de uitgave Brugge, Excelsior, 1924, 100 blz.
- 1909 Balders dood. Dramatisch gedicht in drie bedrijven - toneel.
bekroond in 1906 door de stad Antwerpen. Verschenen in De Vlaamsche Gids.
Later : uitgeverij Antwerpen, Nederlandsche Boekhandel, 8°, 96 blz.
- 1911 Welkomsgroet bij de opening van het XVe Vlaamsch Natuur- en Geneeskundig Congres te Oostende den 9den september 1911. In Handel. XVde Vl. Natuur- en Geneeskundig Congres, XXX en XXXIII.
- 1911 Over de nagelaten werken van Hendrik Waelput in Verslagen en Mededelingen Kon. Vl. Acad. Taal- en Letterkunde. 8 blz., Gent, Siffer
- 1911 De Grieksche Metriek in de Nederlandsche Dichtkunst. Eene aesthetische taalstudie. Bijblad van Biekorf, 't jaar 1911. Brugge, L. De Plancke, 115 blz.

- z.j. Hendrik Conscience als Heldendichter (6 blz.) 1913 ?
 Hendrik Conscience ; Studiën en Kritieken.
 Antwerpen, Drukkerij J. Bouchery, 1913, 8°, in Vlaamsche Kunstbode.
- 1913 De Menselijke Levensduur. Aanspraak gehouden den 25 mei 1913
 ter gelegenheid van de prijsuitdeeling in de Nijverheidsschool van Oostende.
 Hof's boek- en steendrukkerij. Oostende.
- 1914 Kleine verscheidenheden II, Bestendige Commissie voor nieuwere taal- en letterkunde.
 7 : Levelingen
 In Verslagen en Mededelingen Kon. Vl. Acad. Taal- en Letterkunde, 518-519.
- 1923 Die Mahnblumen, Oostende, 8°, 3 blz.
- z.j. Mijn gevangenis, proza onder de leuze "Omdat ic Vlaming ben", Oostende 12 mei 1923.
 Druk Brugge, Excelsior, 8°, 103 blz.
- 1923 In memoriam Hugo Verriest, studie
 Uitgave Antwerpen. "Kiliaan". 24 blz., 1923
 Druk K. Dirix-Van Riet, Antwerpen, nr. 210 van de verzameling Verhandelingen van de
 Algemeene Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding, nr. 3 van de 20e jg. 1923

Verder vele bijdragen in Vlaamsche Kunstbode. Dietsche Warande en Belfort en Biekerf.

BIBLIOGRAFIE

1. GEZELLE, G., Brieven aan E. Van Oye, Jubileumuitgave, 1934
  2. LISSENS, R.F., Het impressionisme in de Vlaamsche Letterkunde, Mechelen-Antwerpen, 1934
  3. VAN OYE, E., In 't Blauwe, Brugge, 1904, p. 27
  4. Ibidem, p. 157
  5. LISSENS, R.F., op. cit. p. 35
  6. Le Carillon, 1896
  7. L'Echo d'Ostende, 24/11/1910. 25/05/1911
  8. Le Carillon, 1896
  9. L'Echo d'Ostende, 29/01/1910
  10. L'Echo d'Ostende, 29/01/1910
- P.S. In De Plate van april 1980, blz. 80-81, staat Een Koningslied afgedrukt, samen met enkele kritische opmerkingen van J.H.K. Dichter en komponist van dit werk zijn zijn hem niet bekend; zoals Dhr. Hostyn in het volgende nummer schrijft zijn dat Eugeen Van Oye en Léon Rinskopf. Wat ons enigszins dwars zit is de definitieve toon die J.H.K. gebruikt om het gedicht te veroordelen. We beweren geenszins dat het hier om een meesterwerk gaat maar de regels van de literatuurkritiek en -geschiedenis laten ons niet toe akkoord te gaan met de kritiek uitgebracht door J.H.K. Dichters als Van Deyssel, Kloos, Gezelle, Verriest, Rodenbach e.a. die in dezelfde periode als Van Oye publiceerden, kunnen allemaal van bombasme en gebruik van 'lege' woorden beticht worden evenals de Nieuw Realisten van de zestiger jaren van een overdreven zakelijkheid kunnen worden beschuldigd. Literatuur moet worden besproken in het kader van de tijd waarin het geschreven is en niet met de normen en criteria die men 75 jaar later ervoor gebruikt.

J. SURMONT

Oscar-Félix-Auguste DISTAVE werd op 30 november 1887 te Marchin, een gemeente ten zuiden van Huy, geboren.

Zijn ouders heetten Auguste-Felix DISTAVE en Marie-Josèphe VAN DEN HOFF.

Hij huwde met Elise TOURNOY en had een zoon Raoul, die veearts werd.

In 1907 behaalde DISTAVE het diploma van tekenleraar te Leuven en van 1908 af werkte hij te Oostende. Hij was er leraar tekenen en handenarbeid aan het Kon. Atheneum (L. Spilliaertstraat).

In die hoedanigheid was hij in feite leraar van de kunstschilders Gustaaf SOREL en A.J. VAN HEST.

In 1914 vluchtte hij samen met de familie TOURNOY naar Nottingham in Engeland. Daar huwde hij in 1915.

In 1917 verhuisde hij naar Choisy-le-Roi nabij Parijs, om na de oorlog naar Oostende terug te keren.

Hij overleed hier na een slepende ziekte op 22 december 1947.

Distave woonde lange tijd in de Poststraat, maar zijn laatste adres was Rozenlaan 33.

X X X

Distave werkte dus in het artistiek erg bedrijvige Oostende van de tussenoorlogse periode. Daarin bleef hij merkwaardig genoeg steeds op het achterplan. Hij was als het ware een "stille werker".

Artistiek gesproken was hij een waar talent als etser. Het was vooral Oostende die hem tot zijn etsen inspireerde, al zocht hij ook zijn thematiek te Chartres, te Parijs, te Ieper, te Nieuwpoort, in De Panne en elders.

Uit het omvangrijke oeuvre van DISTAVE, hier de lijst van gravures waarvan exemplaren bewaard worden in het Museum voor Schone Kunsten van Oostende :

1. HET DERDE HANDELSDOK

Pittoresk hoekje van het Derde Handelsdok met gezicht op de oude watertoren
1931; oplage 25; 17,4 x 14 cm

2. IMPASSE HENDRIK SERRUYSLAAN - JOZEF II STRAAT

Gezicht op de verdwenen impasse, genomen van onder het toegangsgebouw;
grove etstechniek, maar naar me lijkt nogal waarheidsgetrouw.
oplage 25; 39,2 x 29,7 cm

3. DE VISMIJN TE OOSTENDE

Getrouw gezicht op de monumentale ingangspoort van de Oude Vismijn
oplage 25; 39,2 x 29,7 cm

4. BERTHE 0.50

Gezicht vanop een kaai naar de Berthe 0.50 die dieper op een vlottend droogdok ligt.
oplage 30; 34,2 x 26,5 cm.

5. HET DERDE HANDELSDOK
Pittoresk hoekje van een werf aan het Derde Handelsdok, met achteraan huizen van de Stockholmstraat en de toren van de Sint-Jozefskerk
oplage 25; 44 x 37,7 cm.
6. AFLEIDINGSKANAAL EN DE DE SMET DE NAEYERBRUG
oplage 10; 34,7 x 44,2 cm
7. DE AUGUST STRACKESTRAAT
Pittoresk gezichtje in de A. Strackéstraat, met achteraan een gedeelte van de SS. Petrus en Pauluskerk
oplage 30; 39 x 29,5 cm
8. DE SS. PETRUS & PAULUSKERK
Gezicht op de monumentale voorgevel en torens van de kerk
oplage 25; 39 x 29,8 cm
9. DE AARTSHERTOGINNESTRAAT
Pittoresk gezichtje in de Aartshertoginnestraat, genomen vanaf de hoek met de Jozef II straat, richting Witte Nonnenstraat.
oplage 10; 39,1 x 30 cm
10. VUURTOREN
Zeer stemmige nocturne met schijnende vuurtoren, waarvan het lichthuis in het water van de haven weerspiegelt
oplage 30; 34,3 x 19,4 cm
11. ZELFPORTRET
18 x 14 cm

Norbert HOSTYN

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - XXIX : HENRI-JOSEPH PIETERS.

Van deze kunstenaar is bitter weinig geweten.

Hij stelde één werk tentoon in het Gentse kunstsalon 1808 : "Studie van een hoofd van een gebaarde grijsaard" (olie op doek; naar J. MEERT).

In de catalogus staat dat hij toen te Gent woonde.

N. HOSTYN

THEMATENTONSTELLING DECEMBER

N.a.v. het artikel over A. DISTAVE wordt gedurende de maand december het werk van deze kunstenaar tentoongesteld in het Heemkundig Museum.

Een unieke kans om met de door en door Oostendse grafiek van DISTAVE kennis te maken !

N.H.

VRAAG

Wie heeft technische inlichtingen over de visserssloep O.27 "BELLE PCULE" varende in de jaren ca. 1868 ??

N.H.

NOG MEER OOSTENDSE BLAASPIJPMAATSCHAPPIJEN

In ons museum hangen, tussen de vele sierborden van schuttersgilden, drie borden die betrekking hebben op Oostendse blaaspijpmaatschappijen. De namen van deze verenigingen waren :

- MAATSCHAPPIJ BLAZERSGILDE OOSTENDE
- MAATSCHAPPIJ "DE BROEDERBOND DER BLAASPIJPEN" OOSTENDE
- BLAZERSGILDE "DE VREDE" OOSTENDE

Elk van deze borden is, buiten de naam, voorzien van een afbeelding waarop twee gekruiste blaaspijpen voorkomen.

Nazicht van onze giftenregister bracht aan het licht dat twee van deze borden geschonken waren door de heer Robert LABBEKE, oud-kapitein van de stoomtreilers. Op een onderhoud met mevrouw LABBEKE kon ik de volgende gegevens noteren.

De twee borden kwamen uit de nalatenschap van haar vader wijlen Alfred LIPPENS (geboren 30/08/1867 te Brugge, gehuwd op 06/05/1891 in de Sint-Jozefkerk te Oostende met Julia VAN TIEGHEM).

Alfred Lippens (gestorven omstreeks 1908) was koetsier bij BOCKHOUT, zijn echtgenote hield een café op de Boulevard de Midi (Alfons Pieterslaan) waar zich nu ARTES KUNST-HANDEL bevindt, (Alfons Pieterslaan 28 a).

Mevrouw Labbeke was nog zeer jong toen haar vader stierf. Ze herinnert zich echter nog dat ze aan de hand van haar moeder meeging naar de plaats waar haar vader zijn geliefkoosde sport beoefende. Dat was in een huis met gele blinkende steentjes, dubbele poortjes en een grote hof, op de linkerkant van de "Boulevard Roger" (Rogierlaan) tegen de Euphrasina Beernaertstraat.

Uit wat voorafgaat blijkt dat de blaaspijperij in Oostende, rond de eeuwwisseling een regelmatig beoefende sport moet zijn geweest.

De blaaspijp was een goedkoop, eenvoudig tuig dat door elke timmerman of schrijnwerker kon gemaakt worden. Het bestond uit een lichte houten balk van goed en rechtgedroogd hout die in tweeën werd gezaagd. In elk deel werd dan een halve ronde gesneden, waarna men de stukken weer aaneen lijmd. Door het afronden van de buitenhoeken ontstond een mooie effen pijp, waarmee door de ronde opening of loop een pijltje werd geblazen. Aan het einde van de blaaspijp was daartoe een passend mondstuk aangebracht. De lengte van de blaaspijp in ons museum is 175 cm, bij een doorsnede van 3,5 cm aan het mondstuk en 2,5 cm aan het uiteinde. De doormeter van de loop is 1,3 cm. De loop werd voorzien van een koperen buis. De blaaspijp is gemaakt in eikenhout en achtkantig afgewerkt.

Waar en wanneer het blaaspijpschieten bij ons ontstond is niet bekend. Blaaspijpen - of blaasroeren - waarmee (giftige) pijlen werden weggeblazen waren in gebruik bij primitieve stammen in Zuid-Amerika en Indonesië. Een variëteit werd ook aangetroffen in Noord-Amerika en Madagaskar. Van de Azteken zijn kunstig bewerkte blaaspijpen - of roeren bekend.

Werd het gebruik van al- en blaaspijpen soms midden vorige eeuw door Vlaamse kolonisten of zeevaarders uit deze landen ingevoerd? In elk geval komen in verschillende West-vlaamse steden en dorpen de blaaspijpmaatschappijen vanaf 1825 tot voor de Eerste Wereldoorlog regelmatig voor.

J. B. DREESEN

TAALKUNDIGE LICENTIEVERHANDELING

In de groep Germaanse Filologie (R.U. Gent) diende, voor het Academiejear 1981-82, Martine MEIRE volgende licentieverhandeling in : "Gerapporteerd taalgedrag en attitude. Een sociolinguïstische onderzoek te Oostende".

E.S.

BOEKEN

Oostendse munten

Voorzover mij bekend is de numismatiek - d.i. een hulpwetenschap van de geschiedenis die men als 'munt- en penningkunde' kan omschrijven - ternauwernood aan bod gekomen in de kolommen van ons tijdschrift. Nu wil het toeval, dat ik inzage kreeg van de bibliografie van een befaamd gebleven, onbetwistbaar gezaghebbend Belgisch numismaat en geleerde. Ik zinspeel op de persoon van wijlen Victor TOURNEUR (1878-1967) wiens necrologie destijds opgenomen werd in het 'Jaarboek' van de 'Académie royale de Belgique' (deel 136, 1970, 'Notices biographiques', blz. 41 - 85). Ik vond en vermeld enkele van zijn bijdragen over Oostende; immers, misschien heeft de een of andere studax of liefhebber er toch nog baat bij en is dit wellicht voor sommigen saai aandoende noteren niet nutteloos want overbodig ...

- "Le Monnaie de l'Atelier d'Ostende sous Marguerite de Constantinople et Guy de Dampierre", in : Revue Belge Numismatique et de Sigillographie, deel 65 (1909), blz. 252 - 261;
- "La Médaille de la construction des écluses de Slyckens par Jean Roettiers", ibidem, deel 78 (1926), blz. 43-56.

E. SMISSAERT

DE DUIVEL

Bij de uitgeverij "Recto-Verso" Spoormakersstraat, 18, 1000 Brussel verscheen een heruitgave van "Le diable en Belgique ; légendes fantastiques recueillies en Belgique par Roberto J. Payro entre 1909 et 1923".

Roberto Payró (1867-1928) was een Argentijn die zich een tijd in ons land gevestigd had en die de vertaler en commentator B. GOORDEN als de "Folkloriste belgophile pendant la belle époque (1909-1923)" bestempelt. De commentator, attaché aan de Kon. Bibliotheek heeft ook nog een grote literatuurlijst met 561 nrs aan het werk toegevoegd. .).

Prijs : 400 F. (te storten op rek. nr. 001-0514148-27 van "Recto Verso a.s.b.l.").

O.V.

PUBLIKATIES VAN HET WESTVLAAMS VERBOND

Notitie boeksken van J.B. Van de Walle

Izegemse kroniek 18° - 19° eeuw. 9172, 64 blz., 100 fr.

Album Albert Schouteet

aangeboden door 25 medewerkers, met biografie en bibliografie van de gevierde. 1973, 304 blz., uitv.

Hervé Stalpaert : Westvlaamse Wondersprookjes. 1977, 352 blz., 300 fr.

J. Vandromme : De 14° en 15° eeuwse oorkonden van de Sint-Tillokerk in Izegem.

Kritische tekstuitgave, de oorkondentaal. 1978, 112 blz., 300 fr.

Een streek in Oorlog : Oorlogsdocumenten uit het Tieltsse 1914-1919. 1980, 445 blz., 600 fr.

Bij bestelling + 20 fr. portkosten.

Bedrag te storten op B.R. 716-0203822-24 van het "Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde".

IN DIT NUMMER

- Blz. 3. : Oorlogsdagboek van Oostende 1940)1945 (6)
Blz. 6. : Destijds in het Rosje
Blz. 7. : W. MAERVOET : Biografische gegevens nopens Oostendse politici 1830-1914 (IV)
Blz. 9. : G. VANDAMME : De Sint-Katherinakreek; 10 eeuwen geschiedenis
Blz. 14. : N. HOSTYN : Oostendse muziekgeschiedenis XXIII : Charles Marie WIDOR
te Oostende;
Blz. 15. : J. SURMONT : Dr. Eugeen VAN OYE
Blz. 20. : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstenaars XXVIII Auguste DISTAVE
XXIX Henri-Joseph PIETERS
Blz. 22. : J.B. DREESEN : Nog meer Oostendse blaasmaatschappijen
Blz. : Boeken

DIT IS HET LAATSTE NUMMER

Dit is het laatste Plate-nummer dat onze leden voor het jaar 1982 ontvangen.
Al wie het januari-nummer met onze jaarlijkse almanak wil ontvangen moet met zijn
lidmaatschapsbijdrage voor 1983 in orde zijn.

O.V.

DE JAARLIJKSE INDEX

Voor het gemakkelijk raadplegen van "De Plate" wordt voor de leden - vooral voor
hen die hun tijdschrift laten inbinden - een jaarlijkse index opgemaakt.

Gelet op de geringe oplage worden zij die wensen de index 1982 te bekomen, ge-
vraagd-onverwijld de bijdrage van 100 Fr. te storten op rek. nr. 750-9109554-54 van
"De Plate" met vermelding "Index 1982".

G.V.

NOGMAALS TER HERINNERING : 300 FR.

Sommige leden hebben reeds hun bijdrage voor 1983 vereffend, doch hebben ver-
zuimd het juiste bedrag te storten. De lidmaatschapsbijdrage is minimum 300 FR. en
niet 250 Fr.

Om administratieve moeilijkheden te vermijden vragen wij daar op te willen letten
en dat de enkele verstrooide leden ons, de 50 fr. verschil onverwijld zouden willen
laten geworden.

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE.

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL
N. V.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

